

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

92712

ประมวลสาระชุดวิชา

หน่วยที่ 11-15

การบัญชีและ การเงินสหกรณ์ เพื่อการบริหาร

การบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร

หน่วยที่ 11-15

รองศาสตราจารย์กัลยาณี กิตติจิตต์
รองศาสตราจารย์ดลพร บุญพารอด
รองศาสตราจารย์อัญญศรี วรรณรัตน
รองศาสตราจารย์นิพนธ์ เทินโชคชัยชนะ
รองศาสตราจารย์สดดา พิศาลบุตร
อาจารย์วิลาวัลย์ ศิลปพร

สงวนลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2557 จำนวนพิมพ์ 200 เล่ม

จัดจำหน่ายโดย

ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ปากเกร็ด นนทบุรี 11120

ข้อมูลบัตรรายการ

ประมวลสาระชุดวิชาการบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร = Accounting and finance for cooperatives administration/
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

หน่วยที่ 11-15

1. สหกรณ์--การเงิน. 2. สหกรณ์--การบัญชี. 3. การบัญชีบริหาร.

(1) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์.

HD2958

658.15

STOU 92712 GT

ISBN 978-616-16-0603-9

บรรณาธิการผู้ช่วย	นายณัฐชนน พรหมม ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์
ศิลปะและรูปเล่ม	หน่วยศิลปะ สำนักพิมพ์
ถ่ายภาพ	หน่วยถ่ายภาพและไมโครฟอร์ม สำนักเทคโนโลยีการศึกษา
จัดพิมพ์ต้นฉบับ	หน่วยเตรียมต้นฉบับ สำนักพิมพ์
รายละเอียดการพิมพ์	ปก ระบบการพิมพ์ ดิจิตอล เนื้อในระบบการพิมพ์ ดิจิตอล กระดาษปก อาร์ตการ์ด 260 กรัม/ตารางเมตร กระดาษเนื้อใน ปอนด์ 70 กรัม/ตารางเมตร ขนาดรูปเล่ม 8 หน้ายก (190 x 260 มิลลิเมตร)
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คำนำ

ประมวลสาระชุดวิชาเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสารทางวิชาการสำหรับนักศึกษาใช้ประกอบการศึกษาในชุดวิชาการบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร โดยคณาจารย์ซึ่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มผลิตและบริหารชุดวิชาทุ่มเทความสามารถในการจัดทำ ลักษณะเนื้อหาชุดวิชาจะเป็นเสมือนหนึ่งการสัมมนาเสริมกับนักศึกษาในห้องเรียน ซึ่งคณาจารย์มีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาตามกรอบโครงสร้างเนื้อหาที่แสดงในแผนผังแนวคิดของทุก ๆ หน่วย กรณีเป็นแนวการศึกษาโดยขอให้นักศึกษาปฏิบัติตามลำดับ ดังนี้ 1) ทำแบบประเมินตนเองก่อนเรียน 2) ศึกษาโครงสร้างเนื้อหาที่แสดงในแผนผังแนวคิดของหน่วย 3) อ่านแผนการสอนประจำหน่วย 4) ศึกษาสาระสังเขปแต่ละส่วน 5) ทำกิจกรรมให้ครบทุกกิจกรรม และ 6) ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าประมวลสาระชุดวิชาเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและขอให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษาชุดวิชานี้

คณะกรรมการกลุ่มผลิตและบริหารชุดวิชา
การบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร

[illegible]

ตอนที่ 12.3 การประเมินค่าโครงการลงทุนของสหกรณ์โดยคิดค่าของเงินตามเวลา	12-23
เรื่องที่ 12.3.1 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีค่าปัจจุบันสุทธิ.....	12-25
เรื่องที่ 12.3.2 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีดัชนีกำไรและอัตราส่วน ผลประโยชน์ต่อต้นทุน	12-30
เรื่องที่ 12.3.3 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีอัตราผลตอบแทนจาก โครงการและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่มีการปรับค่า...	12-33
เรื่องที่ 12.3.4 การเปรียบเทียบวิธีประเมินค่าโครงการด้วยส่วนลดกระแส เงินสดวิธีต่าง ๆ	12-40
เรื่องที่ 12.3.5 การวิเคราะห์โครงการภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน...	12-44
บรรณานุกรม	12-48

หน่วยที่ 13 การบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์	13-1
ตอนที่ 13.1 ลักษณะเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารหนี้สินและทุน	13-4
เรื่องที่ 13.1.1 แหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์	13-5
เรื่องที่ 13.1.2 โครงสร้างทางการเงินกับการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์	13-9
เรื่องที่ 13.1.3 ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์.....	13-12
ตอนที่ 13.2 การบริหารหนี้สินระยะสั้นของสหกรณ์.....	13-17
เรื่องที่ 13.2.1 สินเชื่อการค้าของสหกรณ์และการกู้เงินจากสถาบันการเงิน	13-18
เรื่องที่ 13.2.2 เงินรับฝากและการออกตราสารหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์	13-21
เรื่องที่ 13.2.3 การจัดหาเงินทุนโดยการค้าประกันและการรับรองจากสถาบัน การเงิน	13-25
ตอนที่ 13.3 การบริหารหนี้สินระยะยาวของสหกรณ์.....	13-27
เรื่องที่ 13.3.1 การกู้ระยะยาว.....	13-28
เรื่องที่ 13.3.2 การเช่าสินทรัพย์ของสหกรณ์	13-32
เรื่องที่ 13.3.3 การรับฝากเงินและการออกตั๋วเงินจ่ายระยะยาว	13-37
ตอนที่ 13.4 การบริหารเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์	13-39
เรื่องที่ 13.4.1 การจัดหาเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์.....	13-40
เรื่องที่ 13.4.2 การวิเคราะห์ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์.....	13-45

เรื่องที่ 13.4.3 นโยบายเงินปันผลและการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ของสหกรณ์	13-51
บรรณานุกรม	13-59
หน่วยที่ 14 การเงินเฉพาะกรณีกับสหกรณ์	14-1
ตอนที่ 14.1 การภาษีอากรกับสหกรณ์.....	14-4
เรื่องที่ 14.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร	14-6
เรื่องที่ 14.1.2 ภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสหกรณ์.....	14-9
เรื่องที่ 14.1.3 ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายสำหรับสหกรณ์	14-16
เรื่องที่ 14.1.4 ภาษีอากรอื่น ๆ สำหรับสหกรณ์.....	14-18
ตอนที่ 14.2 การนำเข้าและการส่งออกของสหกรณ์.....	14-21
เรื่องที่ 14.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนำเข้าและการส่งออกของสหกรณ์.....	14-22
เรื่องที่ 14.2.2 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา	14-31
เรื่องที่ 14.2.3 การป้องกันความเสี่ยงจากการนำเข้าและส่งออกของสหกรณ์...	14-37
ตอนที่ 14.3 การปรับโครงสร้างสหกรณ์ การเลิกสหกรณ์ และการล้มละลาย	14-41
เรื่องที่ 14.3.1 การควบสหกรณ์และการแยกสหกรณ์	14-43
เรื่องที่ 14.3.2 การปรับปรุงกิจการสหกรณ์	14-49
เรื่องที่ 14.3.3 การเลิกสหกรณ์และการชำระบัญชี	14-52
เรื่องที่ 14.3.4 การล้มละลายของสหกรณ์.....	14-55
บรรณานุกรม	14-59
หน่วยที่ 15 กรณีศึกษาการเงินเพื่อการบริหารสหกรณ์.....	15-1
ตอนที่ 15.1 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนและเงินลงทุน ของสหกรณ์	15-4
เรื่องที่ 15.1.1 กรณีศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์	15-5
เรื่องที่ 15.1.2 กรณีศึกษาการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์.....	15-10

ตอนที่ 15.2 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์และการเงิน	
เฉพาะกรณีของสหกรณ์.....	15-14
เรื่องที่ 15.2.1 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์	15-15
เรื่องที่ 15.2.2 กรณีศึกษาการเงินเฉพาะกรณีของสหกรณ์	15-20
ตอนที่ 15.3 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของสหกรณ์	15-22
เรื่องที่ 15.3.1 กรณีศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์	
การเกษตรปากพอง จำกัด.....	15-23
เรื่องที่ 15.3.2 กรณีศึกษาการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประกอบการขอกู้ยืมเงิน	
สหกรณ์	15-36
ตอนที่ 15.4 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์.....	15-46
เรื่องที่ 15.4.1 กรณีศึกษาการบริหารหนี้สินของสหกรณ์.....	15-47
เรื่องที่ 15.4.2 กรณีศึกษาการบริหารทุนของสหกรณ์.....	15-53
บรรณานุกรม	15-56
ภาคผนวก	15-57

รายละเอียดชุดวิชา

คำอธิบายชุดวิชา

92712 การบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร

(Accounting and Finance for Cooperatives Administration)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการเงินและการบัญชีสหกรณ์ การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และฐานะทางการเงิน การบริหารสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ การวางแผน และการควบคุมทางการเงินและการบัญชีและการเงินของสหกรณ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีและบริหารการเงินของสหกรณ์
2. เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์
3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์
4. เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการวางแผนทางการเงินและควบคุมทางการเงินของสหกรณ์

รายชื่อหน่วยการสอน

หน่วยที่	1	แนวคิดการบัญชีและการเงินของสหกรณ์
หน่วยที่	2	งบการเงินของสหกรณ์
หน่วยที่	3	การวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์
หน่วยที่	4	การพยากรณ์ทางการเงินและระบบงบประมาณเพื่อการบริหารสหกรณ์
หน่วยที่	5	การบริหารต้นทุนของสหกรณ์
หน่วยที่	6	การวิเคราะห์ต้นทุนเพื่อการตัดสินใจระยะสั้นของสหกรณ์
หน่วยที่	7	การกำกับดูแลการบริหารความเสี่ยงการควบคุมภายในและการประเมินผลการปฏิบัติงานของสหกรณ์
หน่วยที่	8	กรณีศึกษาการบัญชีการบริหารงานสหกรณ์
หน่วยที่	9	หลักการพื้นฐานในการบริหารการเงิน
หน่วยที่	10	การบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนของสหกรณ์
หน่วยที่	11	การบริหารสินเชื่อและการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์
หน่วยที่	12	การบริหารสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์

- หน่วยที่ 13 การบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์
หน่วยที่ 14 การเงินเฉพาะกรณีกับสหกรณ์
หน่วยที่ 15 กรณีศึกษาการเงินเพื่อการบริหารงานสหกรณ์

วิธีการศึกษา

การศึกษาชุดวิชาการบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหารนี้ ขอแนะนำให้นักศึกษาดำเนินการศึกษาในระบบทางไกล ดังนี้

1. เตรียมตัวเพื่อศึกษาด้วยตนเอง โดยจัดสภาพแวดล้อมในการศึกษาให้เหมาะสม เตรียมอุปกรณ์ประกอบการศึกษาให้พร้อมและจัดทำตารางการศึกษาประจำวัน
2. ทำความเข้าใจโครงสร้างของเนื้อหาสาระและโครงสร้างของสื่อการศึกษา
3. ทำความเข้าใจขั้นตอนการศึกษาด้วยตนเอง
4. ศึกษาเอกสารชุดวิชาการบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย 3 ประเภท

4.1 ประมวลสาระชุดวิชา เป็นเอกสารการสอนที่บรรจุเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับชุดวิชา ประกอบด้วยหน่วยการสอน 15 หน่วย ซึ่งจัดพิมพ์แยกเป็น 3 เล่ม

โดยเล่มที่หนึ่ง เป็นกลุ่มที่เกี่ยวกับ แนวคิดการบัญชีและการเงินของสหกรณ์ งบการเงินของสหกรณ์ การวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์ การพยากรณ์ทางการเงินและระบบงบประมาณเพื่อการบริหารสหกรณ์ การบริหารต้นทุนของสหกรณ์ ประกอบด้วยหน่วยการสอนที่ 1-5

เล่มที่สอง เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับ การวิเคราะห์ต้นทุนเพื่อการตัดสินใจระยะสั้นของสหกรณ์ การกำกับดูแลการบริหารความเสี่ยงการควบคุมภายในและการประเมินผลการปฏิบัติงานของสหกรณ์ กรณีศึกษาการบัญชีการบริหารงานสหกรณ์ หลักการพื้นฐานในการบริหารการเงิน และการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนของสหกรณ์ ประกอบด้วยหน่วยการสอนที่ 6-10

เล่มที่สาม เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้อง การบริหารสินเชื่อและการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ การบริหารสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน การบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์ การเงินเฉพาะกรณีกับสหกรณ์ และกรณีศึกษาการเงินเพื่อการบริหารงานสหกรณ์ ประกอบด้วยหน่วยการสอนที่ 11-15

4.2 แนวการศึกษา เป็นเอกสารที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษา แบบประเมินผลตนเองก่อนและหลังเรียน กิจกรรมประจำเรื่อง สรุปสาระสังเขปเนื้อหาสาระแต่ละเรื่องจากประมวลสาระชุดวิชา รวมทั้งแนวตอบของแต่ละกิจกรรม และเฉลยแบบประเมินตนเองก่อนและหลังเรียน

4.3 แผนกิจกรรมการศึกษา เป็นเอกสารที่นักศึกษาใช้เป็นคู่มือในการเรียนของชุดวิชา ซึ่งมีคำแนะนำการศึกษาโดยละเอียด ระบุงานที่กำหนดให้นักศึกษาทุกคนทำและส่งตามกำหนดเวลาและกำหนดการเข้ารับการสัมมนาเสริมหรือสัมมนาเข้ม และเกณฑ์ประเมินผลการเรียนของนักศึกษา ดังนั้นจึงต้องขอให้ศึกษาแผนกิจกรรมการศึกษาโดยละเอียดและปฏิบัติงานตามแผนกิจกรรมให้ทันตามกำหนดเวลาเพื่อประโยชน์สูงสุดในการศึกษาชุดวิชานี้

หน่วยที่ 11

การบริหารสินเชื่อและการบริหารเงินลงทุน ของสหกรณ์

รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ

ชื่อ

วุฒิ

ตำแหน่ง

หน่วยที่เขียน

รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ

วท.บ. (เศรษฐศาสตร์), พบ.ม. (บริหารธุรกิจ)

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

หน่วยที่ 11

หน่วยที่ 11

การบริหารสินเชื่อและการบริหารเงินลงทุน ของสหกรณ์

เค้าโครงเนื้อหา

- ตอนที่ 11.1 การบริหารสินเชื่อของสหกรณ์
 - 11.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับสินเชื่อของสหกรณ์
 - 11.1.2 เทคนิคในการพิจารณาให้สินเชื่อของสหกรณ์
 - 11.1.3 กระบวนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์
- ตอนที่ 11.2 การบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์
 - 11.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนของสหกรณ์
 - 11.2.2 แนวทางการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์

แนวคิด

1. ในการพิจารณาเพื่อให้สินเชื่อหรือเงินกู้ยืมแก่สมาชิก สหกรณ์มีเทคนิคที่นิยมนำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยง ได้แก่ การวิเคราะห์ 5P's และการวิเคราะห์ 5C's อีกทั้งยังมีการกำหนดกระบวนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ไว้อย่างชัดเจน
2. เมื่อสหกรณ์มีเงินเหลือจากการให้สมาชิกกู้ยืมเงิน สหกรณ์ก็จะนำเงินดังกล่าวไปลงทุนซึ่งจะทำให้สหกรณ์เกิดรายได้อีกทางหนึ่ง โดยแต่ละสหกรณ์อาจใช้เงินของสหกรณ์ฝากหรือลงทุนซึ่งต้องเป็นไปตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

วัตถุประสงค์

- เมื่อศึกษาหน่วยที่ 11 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ
1. อธิบายการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ได้
 2. อธิบายการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ได้

ตอนที่ 11.1

การบริหารสินเชื่อของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 11.1 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

- 11.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับสินเชื่อของสหกรณ์
- 11.1.2 เทคนิคในการพิจารณาให้สินเชื่อของสหกรณ์
- 11.1.3 กระบวนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์

แนวคิด

1. สินเชื่อ คือ ความเชื่อถือว่าวางใจระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ในการที่จะให้เงินหรือสินค้าไปใช้ก่อน โดยมีการทำสัญญาระหว่างกัน และในสัญญาดังกล่าวมีการกำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลาการชำระคืนในอนาคต ซึ่งโดยทั่วไปสินเชื่อหรือเงินให้กู้ของสหกรณ์สามารถแบ่งตามระยะเวลาได้เป็น 3 ประเภท คือ เงินให้กู้ระยะสั้น เงินให้กู้ระยะปานกลาง และเงินให้กู้ระยะยาว
2. เทคนิคที่นิยมนำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อพิจารณาให้สินเชื่อของสหกรณ์ ได้แก่ การวิเคราะห์ 5P's ซึ่งประกอบไปด้วย People Purpose Payment Protection และ Perspective และการวิเคราะห์ 5C's ซึ่งประกอบไปด้วย Character Capacity Capital . Collateral และ Condition
3. กระบวนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ จะเริ่มที่ผู้บริหารของสหกรณ์ทำการศึกษาและกำหนดความต้องการของสมาชิก จากนั้นจะเสนอบริการด้านสินเชื่อ เพื่อนำไปสู่กระบวนการด้านการปฏิบัติการให้สินเชื่อ และกระบวนการหลังการให้กู้ยืมไปแล้ว ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบสินเชื่อ การเข้าไปเยี่ยมลูกหนี้เป็นครั้งคราว ซึ่งถ้าเห็นว่าลูกหนี้เริ่มจะมีปัญหา จะต้องให้คำปรึกษาแนะนำ หรือนำปัญหานั้นมาวิเคราะห์และให้ความช่วยเหลือลูกหนี้เพื่อให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 11.1 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับสินเชื่อของสหกรณ์ได้
2. อธิบายเทคนิคในการพิจารณาให้สินเชื่อของสหกรณ์ได้
3. อธิบายกระบวนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ได้

เรื่องที่ 11.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับสินเชื่อของสหกรณ์

สหกรณ์แบ่งออกได้หลายประเภท และแต่ละประเภทประกอบธุรกิจที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ภารกิจหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากคือธุรกิจด้านการเงิน เช่น การให้สินเชื่อแก่สมาชิก และการลงทุนทางการเงินของสหกรณ์ ซึ่งเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ สหกรณ์ภาคการเกษตร และสหกรณ์เครดิตยูเนียน ดังนั้นในหน่วยนี้จึงจะกล่าวถึง ธุรกิจการให้สินเชื่อ หรือการให้กู้ยืมแก่สมาชิก ในตอนที่ 11.1 นี้ และจะได้กล่าวถึงการนำเงินไปลงทุนทางการเงินเพื่อหวังผลตอบแทน ในตอนที่ 11.2 ต่อไป

1. ความหมายของสินเชื่อ

สินเชื่อ คือ ความเชื่อถือว่าวางใจระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ในการที่จะให้เงินหรือสินค้ายืมไปใช้ก่อน โดยมีการทำสัญญาระหว่างกัน และในสัญญาดังกล่าวมีการกำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลาการชำระคืนในอนาคต ซึ่งการจะให้สินเชื่อหรือไม่ จะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้กู้หรือลูกหนี้ว่าจะสามารถทำให้ผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้ เชื่อถือได้มากหรือน้อยเพียงใด และมีความสามารถจะกู้ยืมหรือเป็นหนี้ได้เท่าไร การให้สินเชื่อจะเกิดขึ้นได้ เมื่อผู้กู้มีความต้องการในการกู้และผู้ให้กู้ได้พิจารณาอย่างมีเหตุผลแล้วว่าสมควรให้กู้ ธุรกิจการให้กู้ หรือให้สินเชื่อจึงจะเกิดขึ้น

2. ประเภทและลักษณะของสินเชื่อ

การให้สินเชื่อของสหกรณ์โดยเฉพาะสหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์ภาคการเกษตร ถือเป็นธุรกิจที่สำคัญที่สุด เป็นรายการในด้านสินทรัพย์ (Asset) ที่มีจำนวนสูงสุดในงบแสดงฐานะทางการเงินของสหกรณ์ และมีสัดส่วนประมาณ 60%-80% ของแหล่งใช้ไปของเงินทุน จึงเป็นการลงทุนที่ทำรายได้ให้แก่สหกรณ์ มากที่สุด ซึ่งในการให้สินเชื่อนั้น สหกรณ์ได้จัดแบ่งสินเชื่อออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่การควบคุม การใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางการบริหาร และการรายงานงานต่าง ๆ ทั้งทางด้านการรายงานภายใน และการรายงานให้แก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ฯลฯ ซึ่งโดยทั่วไป สินเชื่อหรือเงินให้กู้ของสหกรณ์สามารถแบ่งตามระยะเวลาได้เป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.1 เงินให้กู้ระยะสั้น หมายถึง เงินที่สหกรณ์ให้กู้โดยมีระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 1 ปี เป็นเงินกู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยสมาชิกที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือมีรายจ่ายที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน โดยสมาชิกสามารถกู้เงินประเภทนี้จากสหกรณ์ได้ตามวงเงินที่กำหนด เช่น ไม่เกินครึ่งหนึ่งของเงินได้รายเดือน หรือไม่เกิน 2 เท่าของเงินเดือน เป็นต้น แต่จำกัดขั้นสูงไว้ตามฐานะของแต่ละสหกรณ์ และกำหนดส่งชำระคืนในระยะสั้น เช่น ไม่เกิน 2 งวด หรือ 6 งวดรายเดือน เป็นต้น เงินกู้ประเภทนี้ไม่ต้องมีหลักประกัน เงินให้กู้ประเภทนี้นิยมเรียกกันว่า เงินกู้ฉุกเฉิน

การกำหนดวงเงินกู้ฉุกเฉิน จะใช้เงินเดือนเฉลี่ยของสมาชิกแต่ละสหกรณ์เป็นฐานในการกำหนด ตัวอย่าง เช่น สหกรณ์แห่งหนึ่ง สมาชิกมีเงินเฉลี่ย 10,000 บาท/เดือน ขั้นสูงของวงเงินกู้ฉุกเฉินควรเป็น 5,000 บาท แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินและดุลยพินิจของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในการกำหนดระเบียบดังกล่าว

นอกจากนี้สหกรณ์แต่ละแห่งยังจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ของการให้เงินกู้ฉุกเฉินไว้ด้วย ตัวอย่าง เช่น หลักเกณฑ์ของการให้เงินกู้สำหรับสมาชิกสามัญ และสมาชิกสมทบของสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาราช จำกัด ซึ่งมีการกำหนดรายละเอียดการให้เงินกู้ฉุกเฉินไว้ดังนี้

- 1) ต้องเป็นสมาชิกมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน
- 2) กู้ได้ในวงเงินไม่เกิน 4 เท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกิน 100,000 บาท
- 3) กำหนดชำระงวดละเท่า ๆ กัน ไม่เกิน 12 งวด
- 4) ใช้หุ้นค้ำประกัน
- 5) กรณีมีสัญญาเงินกู้ฉุกเฉินเดิมอยู่แล้ว ต้องการกู้เงินสัญญาเงินกู้ฉุกเฉินสัญญาใหม่ จะต้องชำระสัญญาเงินกู้ เดิมให้หมดก่อน หรือกรณีให้สหกรณ์ฯ หักชำระหนี้เดิม ต้องส่งชำระมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 งวด

2.2 เงินให้กู้ระยะปานกลาง หมายถึง เงินที่สหกรณ์ให้กู้โดยมีระยะเวลาชำระคืนเกิน 1 แต่ไม่เกิน 5 ปี เป็นเงินกู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยสมาชิกในการจัดหาสิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีวิต โดยสมาชิกสามารถกู้เงินประเภทนี้ได้ประมาณ 4-15 เท่าของเงินได้รายเดือน แต่จะจำกัดขั้นสูงไว้ตามฐานะของแต่ละสหกรณ์ และกำหนดส่งชำระคืนระหว่าง 24-72 งวดรายเดือน และต้องมีสมาชิกด้วยกันค้ำประกัน อย่างน้อย 1 คน เงินให้กู้ประเภทนี้นิยมเรียกกันว่า **เงินกู้สามัญ**

การกำหนดวงเงินกู้สามัญ จะใช้เงินเดือนเฉลี่ยของสมาชิกแต่ละสหกรณ์เป็นฐานในการกำหนด ตัวอย่าง เช่น สหกรณ์แห่งหนึ่ง สมาชิกมีเงินเฉลี่ย 10,000 บาท/เดือน ขั้นสูงของวงเงินกู้สามัญ ควรเป็น 40,000-150,000 บาท แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินและดุลยพินิจของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในการกำหนดระเบียบดังกล่าว

นอกจากนี้สหกรณ์แต่ละแห่งยังจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ของการให้เงินกู้สามัญไว้ด้วย ตัวอย่าง เช่น หลักเกณฑ์ของการให้เงินกู้สำหรับสมาชิกสามัญ และสมาชิกสมทบของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช จำกัด ซึ่งมีการกำหนดรายละเอียดการให้เงินกู้สามัญไว้ดังนี้

- 1) ต้องเป็นสมาชิกประเภทสามัญ และเป็นสมาชิกมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน
- 2) กู้ได้ในวงเงินไม่เกิน 1,500,000 บาท ตามเงื่อนไข ดังนี้
 - เป็นสมาชิก 6 เดือนขึ้นไป แต่ไม่ถึง 1 ปี กู้ได้ไม่เกิน 45 เท่าของเงินได้รายเดือน
 - เป็นสมาชิก 1 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 5 ปี กู้ได้ไม่เกิน 50 เท่าของเงินได้รายเดือน
 - เป็นสมาชิก 5 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 10 ปี กู้ได้ไม่เกิน 55 เท่าของเงินได้รายเดือน
 - เป็นสมาชิก 10 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 15 ปี กู้ได้ไม่เกิน 60 เท่าของเงินได้รายเดือน
 - เป็นสมาชิก 15 ปีขึ้นไป กู้ได้ไม่เกิน 70 เท่าของเงินได้รายเดือน

3) สมาชิกผู้กู้ต้องมีทุนเรือนหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ของจำนวนเงินกู้ หรือไม่น้อยกว่า 150,000 บาท และจะต้องจัดทำกองทุนประกันเพิ่มทรัพย์ ซึ่งเป็นกองทุนที่สหกรณ์จัดทำขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกออมเงินตามจำนวนแต่ละกองทุน โดยสหกรณ์ตกลงผูกพันกับบริษัทประกันชีวิตที่รับประกันชีวิตกลุ่มสมาชิก โดยสหกรณ์จ่ายเบี้ยประกันแทนสมาชิก และค่าสินไหมทดแทนที่ได้จากการประกันชีวิตดังกล่าวจะมอบให้สหกรณ์เพื่อการชำระภาระหนี้สินที่มีต่อสหกรณ์ก่อน โดยมีความคุ้มครองชีวิตและร่างกาย ตั้งแต่ 10,000-100,000 บาทต่อกองทุน และสหกรณ์จัดสวัสดิการสำหรับสมาชิกทุกคน ๆ ละ 1 กองทุน ดังนี้

จำนวนเงินกู้	ให้จัดทำกองทุนประกันเพิ่มทรัพย์ไม่น้อยกว่า
ไม่เกิน 50,000 บาท	1 กองทุน
50,001-100,000 บาท	2 กองทุน
100,001-200,000 บาท	3 กองทุน
200,001-300,000 บาท	4 กองทุน
300,001-400,000 บาท	5 กองทุน
400,001-500,000 บาท	6 กองทุน
500,001-700,000 บาท	8 กองทุน
700,001-800,000 บาท	10 กองทุน
800,001-900,000 บาท	12 กองทุน
มากกว่า 900,000 บาท	14 กองทุน

กรณีใช้หุ้นหรือเงินฝากค้ำประกันเต็มจำนวน ไม่ต้องทำกองทุนประกันเพิ่มทรัพย์ก็ได้

4) กำหนดชำระคืนไม่เกิน 180 งวด แต่ไม่เกินเกษียณอายุ เว้นแต่สมาชิกที่มีสิทธิได้รับบำนาญให้ส่งชำระได้ถึง 65 ปี โดยต้องจัดทำประกันชีวิตเต็มจำนวน

5) สมาชิกสมทบกู้ได้ไม่เกิน 100,000 บาท กำหนดชำระคืนไม่เกิน 60 งวด

6) ต้องมีเงินได้รายเดือนคงเหลือไม่น้อยกว่า 600 บาท

7) การค้ำประกัน

- ทุนเรือนหุ้นของตนเอง ค้ำประกันได้ 100%
- เงินฝากในสหกรณ์ ค้ำประกันได้ 100%
- สมาชิกสามัญ ค้ำประกันได้ในวงเงินตามสิทธิการกู้ของ ผู้ค้ำประกัน
- โฉนดที่ดิน ค้ำประกันได้ 100% ของราคาประเมินทางราชการ

- สิ่งปลูกสร้าง ค้ำประกันได้ 85% ของราคาประเมินตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
- อาคารชุด (คอนโดมิเนียม) ค้ำประกันได้ 75% ของราคาประเมินทางราชการ

8) ในกรณีสมาชิกต้องการกู้เงินสามัญสัญญาใหม่ หากมีเงินกู้สามัญสัญญาเดิมคงเหลืออยู่ ยอดเงินกู้สามัญรวมกันทุกสัญญาจะต้องไม่เกินกว่าวงเงินตามที่สหกรณ์กำหนด หรือจะกู้สามัญสัญญาใหม่ โดยให้สหกรณ์หักชำระหนี้สัญญาเดิมจากเงินกู้สัญญาใหม่ก็ได้

อนึ่ง ในบางสหกรณ์ ยังอาจจัดให้มีเงินกู้สามัญโครงการพิเศษ ซึ่งมีวัตถุประสงค์และลักษณะ เช่นเดียวกับเงินกู้สามัญ แต่เป็นโครงการที่หน่วยงาน หรือสหกรณ์เองให้การช่วยเหลือดอกเบี้ย

ตัวอย่างเช่น เงินกู้สามัญโครงการพิเศษ ของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำกัด ซึ่งมีการกำหนดรายละเอียดการให้เงินกู้ไว้ดังนี้

- 1) เงินกู้สามัญโครงการพิเศษ มหาวิทยาลัยช่วยเหลือดอกเบี้ย ร้อยละ 50

ประเภทเงินกู้	วงเงิน	กำหนดชำระ (งวด)	หลักทรัพย์ค้ำประกัน
เพื่อซื้อคอมพิวเตอร์	40,000	36	เช่นเดียวกับเงินกู้สามัญ

- 2) เงินกู้สามัญโครงการพิเศษ มหาวิทยาลัยช่วยเหลือดอกเบี้ย ร้อยละ 5

ประเภทเงินกู้	วงเงิน	กำหนดชำระ (งวด)	หลักทรัพย์ค้ำประกัน
เพื่อสวัสดิการสงเคราะห์ด้านที่อยู่	500,000	120	เช่นเดียวกับเงินกู้สามัญ
เพื่อซื้อรถยนต์สำหรับบุคลากร ศูนย์วิทยพัฒนา (ไม่เกิน 4 รายต่อปี)	500,000	120	”
เพื่อซื้อรถจักรยานยนต์สำหรับบุคลากร ศูนย์วิทยพัฒนา (ไม่เกิน 10 รายต่อปี)	40,000	60	”

อื่น มาหมุนเวียนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นหรือเดือดร้อนกู้ยืม โดยสหกรณ์จะมีแนวทางในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ต่ำกว่าหรือใกล้เคียงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไป

และเมื่อสิ้นปีสหกรณ์มีกำไรสุทธิ อาจจัดสรรกำไรสุทธิเป็นเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจสินเชื่อ ก็ได้ เช่น ในระหว่างปีสมาชิกจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้สหกรณ์ทั้งหมด 20,000 บาท สหกรณ์จัดสรรเป็นเงินเฉลี่ยคืนร้อยละ 10 ของดอกเบี้ยเงินกู้ เท่ากับว่าสมาชิกได้เงินเฉลี่ยคืน 2,000 บาท หมายความว่าสมาชิกเสียดอกเบี้ยให้สหกรณ์น้อยลง

ประเด็นการวิเคราะห์

โดยทั่วไปสหกรณ์มีการกำหนดเกณฑ์การจัดแบ่งประเภทและลักษณะของสินเชื่อหรือเงินให้กู้ อย่างไร และสินเชื่อประเภทใดมีเงื่อนไขเข้มงวดที่สุด และเพราะเหตุใด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 11.1.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 11.1.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 11 ตอนที่ 11.1 เรื่องที่ 11.1.1

เรื่องที่ 11.1.2 เทคนิคในการพิจารณาให้สินเชื่อของสหกรณ์

สิ่งที่จะทำให้การพิจารณาให้สินเชื่อของสหกรณ์บรรลุผลสำเร็จ ก็คือ ความจำเป็นที่จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลอย่างมีระบบหรือเป็นระเบียบแบบแผน เพื่อให้การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อแต่ละรายเป็นไปอย่างรอบคอบ และป้องกันมิให้สหกรณ์มีการตัดสินใจผิดพลาด อันจะเป็นเหตุให้เกิดความเสี่ยง ซึ่งผลที่จะตามมา ก็คือ ค่าใช้จ่าย จนถึงการลงทุนของเงินทุนและสินทรัพย์ของสหกรณ์นั้น ๆ หรือหนี้สูญ และอาจจะรุนแรงไปถึงการขาดสภาพคล่องทางการเงิน จนเป็นสาเหตุให้สหกรณ์ไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้

โดยที่ลักษณะของข้อมูลสินเชื่อ จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของลูกค้า (สมาชิกที่ขอสินเชื่อ) ทั้งในด้านคุณสมบัติ คุณลักษณะ และฐานะการเงิน โดยเจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องเลือกสรรข้อมูลของลูกค้าจากตัวลูกค้าหรือสมาชิกเอง จากนั้นก็นำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้รู้ฐานะทางเครดิตของลูกค้า และเพื่อให้ทราบว่าเมื่อให้สินเชื่อไปแล้วจะมีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับที่สหกรณ์ยอมรับได้หรือไม่ ซึ่งมีเทคนิคที่นิยมนำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อพิจารณาให้สินเชื่อของสหกรณ์ ได้แก่ หลักการวิเคราะห์ 5P's และหลักการวิเคราะห์ 5C's ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ 5P's

การวิเคราะห์ 5P's ประกอบไปด้วย 1) People 2) Purpose 3) Payment 4) Protection และ 5) Perspective ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 People หรือผู้ขอสินเชื่อ เป็นการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ขอสินเชื่อ โดยสหกรณ์จะพิจารณาจากคุณสมบัติของสมาชิก เช่น ตำแหน่ง ลักษณะงานที่ทำ รายได้ ข้อมูลด้านครอบครัวฯ เพื่อพิจารณาความตั้งใจจริงและความสามารถในการชำระหนี้

1.2 Purpose หรือวัตถุประสงค์การขอสินเชื่อ เป็นการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืม เช่น อาจจะมีวัตถุประสงค์กู้ยืมเงินเพื่อซื้อบ้านที่อยู่อาศัยและที่ดิน หรือต่อเติมที่อยู่อาศัย เป็นต้น

1.3 Payment หรือความสามารถในการชำระคืน เป็นการพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ขอกู้ว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งสิ่งที่เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องพิจารณา ก็คือ จำนวนและที่มาของรายได้ และภาระค่าใช้จ่ายของผู้กู้ ซึ่งหากผู้กู้มีความสามารถในการชำระคืนสูง ก็จะทำให้สหกรณ์ลดความเสี่ยงในการที่จะได้รับเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยลง

1.4 Protection หรือหลักประกัน เป็นการป้องกันความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ ซึ่งในอดีตมีความเชื่อกันว่าหลักประกันที่ดีและค้ำกับมูลหนี้จะเป็นการป้องกันความเสี่ยงในการให้กู้ยืมได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าลูกหนี้จะมีปัญหาจนถึงขั้นฟ้องร้องบังคับคดี ก็สามารถนำมาขายทอดตลาดเพื่อให้ได้เงินมาชำระหนี้ได้ แต่ในระยะต่อมาความเชื่อดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไป โดยลดความสำคัญทางด้านหลักประกันลงไปเรื่อย ๆ จนในปัจจุบันเห็นว่าหลักประกันเป็นเพียงส่วนประกอบอย่างหนึ่งเท่านั้น ในการที่ลูกหนี้จะสามารถชำระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่สหกรณ์ได้

1.5 Perspective หรือความเจริญก้าวหน้าของผู้กู้ ซึ่งหากเป็นธุรกิจก็เป็นความเจริญก้าวหน้าของผลการดำเนินธุรกิจของธุรกิจที่ทำ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในอนาคต แต่หากเป็นบุคคลธรรมดา ก็จะเป็นความเจริญก้าวหน้าของผู้กู้ภายใต้สิ่งแวดล้อมในอนาคตที่อาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

2. การวิเคราะห์ 5C's

การวิเคราะห์ 5C's ประกอบไปด้วย 1) Character 2) Capacity 3) Capital 4) Collateral และ 5) Condition ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 Character หรือคุณลักษณะของผู้ขอู้ เป็นการพิจารณาทางด้านคุณสมบัติ พฤติกรรม และจิตใจของผู้ขอสินเชื่อ เช่น ชื่อเสียง การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน อุปนิสัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ฐานะการเงิน เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะของผู้ขอู้ จะสะท้อนถึงความตั้งใจในการที่จะชำระหนี้ ซึ่งจะมีผลต่อการความเสี่ยงของสหกรณ์ว่าจะได้เงินที่ให้กับไปคืนหรือไม่ ซึ่งตามปกติเจ้าหน้าที่สินเชื่อมักจะมีความชำนาญในการตรวจสอบและสอบถามปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้ขอู้เป็นอย่างดี เพื่อที่จะทราบข้อมูลบางอย่าง ซึ่งไม่สามารถจะวิเคราะห์ได้จากใบคำขอสินเชื่อ ดังนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่สินเชื่อสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้ขอสินเชื่อมีคุณลักษณะที่ดีแล้ว อัตราความเสี่ยงในด้านหนี้สูญก็จะน้อยลง เพราะคุณลักษณะที่ดีดังกล่าว จะมีผลสะท้อนไปยังเสถียรภาพในการทำงานอันมั่นคงของผู้กู้ได้

2.2 Capacity หรือความสามารถในการชำระหนี้ เป็นการพิจารณาผู้ขอสินเชื่อทางด้านความสามารถในการหารายได้ ซึ่งหมายความว่า ผู้ขอสินเชื่อจะสามารถนำรายได้จากการทำงานหรือประกอบธุรกิจมาชำระคืนเงินกู้ได้ตามที่ได้สัญญาไว้กับสหกรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาให้สินเชื่อ เพราะสหกรณ์คาดหวังว่าจะได้เงินคืนจากรายได้ของผู้ขอสินเชื่อมากกว่าหวังที่จะให้ลูกหนี้ต้องขายหลักทรัพย์ที่ได้จำนองไว้กับสหกรณ์เพื่อนำเงินมาชำระหนี้

การพิจารณาความสามารถในการหารายได้ของผู้ขอสินเชื่อ อาจแยกได้เป็นประเภทสินเชื่อส่วนบุคคลและสินเชื่อธุรกิจ ในกรณีที่เป็นการสินเชื่อส่วนบุคคล (Personal Loan) เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะพิจารณาถึงเงินเดือนและรายได้ อื่น ๆ พื้นฐานทางการศึกษา ลักษณะของงานที่ทำ สุขภาพ และความมั่นคงของที่ทำงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน ฐานะการสมรสและขนาดของครอบครัว ระดับการครองชีพ เป็นต้น ส่วนสินเชื่อเพื่อประกอบธุรกิจ ก็จะพิจารณาถึงรายได้จากการขายสินค้าและ/หรือบริการเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งเจ้าหน้าที่สินเชื่อควรต้องพิจารณาถึงระดับการขายว่าเหมาะสมกับทุนที่จะนำไปลงทุนหรือไม่ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาสถานที่ตั้ง เครื่องจักรอุปกรณ์ คุณภาพของสินค้า ภาวะการแข่งขัน ความสัมพันธ์กับผู้ซื้อสินค้าและผู้ขายวัตถุดิบ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านรายจ่ายก็มีความสัมพันธ์กับรายได้ด้วย ดังนั้น เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องดูว่าผู้ขอสินเชื่อมีภาระต้องใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด รวมถึงภาระหนี้สินที่ผู้ขอสินเชื่อมีอยู่ในปัจจุบัน ถ้ามีรายได้มากกว่ารายจ่ายเป็นจำนวนมาก ก็แสดงว่าผู้ขอสินเชื่อมีความสามารถในการชำระหนี้สูง นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาในอนาคตด้วยว่ารายได้และรายจ่ายจะเป็นอย่างไรด้วย โดยเฉพาะกรณีการให้กู้ยืมระยะยาว

2.3 Capital หรือเงินทุน เงินทุนในที่นี้จะหมายถึงฐานะความมั่นคงทางการเงินของบุคคล ซึ่งจะประกอบด้วย

มูลค่าของสินทรัพย์ทั้งหมด หักด้วยหนี้สินต่าง ๆ จะได้เงินทุนของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถนำมาชดเชยเพื่อพิจารณาให้สินเชื่อในกรณีที่ Character และ Capacity ไม่ค่อยดีนัก

2.4 Collateral หรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน เป็นทรัพย์สินที่ผู้ขอสินเชื่อนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ในอนาคต โดยหลักทรัพย์ค้ำประกันดังกล่าวจะช่วยให้สหกรณ์มีความมั่นใจในการให้สินเชื่อ และป้องกันการเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยทั่วไปนโยบายการบริหารสินเชื่อ มักมีการกำหนดให้ผู้ขอสินเชื่อวางหลักทรัพย์เพื่อเป็นประกันไว้ ซึ่งโดยปกติหลักทรัพย์ที่วางไว้เพื่อเป็นหลักประกันนั้น จะได้แก่ ที่ดิน บ้าน และสิ่งปลูกสร้าง สิทธิการเช่า จำนวนหุ้นของผู้ขอสินเชื่อ ซึ่งหลักประกันแต่ละประเภทจะมีสภาพคล่องแตกต่างกันไป ในการพิจารณา Collateral จึงจะต้องดูว่าหลักประกันนั้นมีสภาพคล่องและจำนวนเพียงพอที่จะใช้ค้ำประกันหนี้ที่ขอกู้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม การให้สินเชื่อบางประเภท สหกรณ์อาจไม่กำหนดหลักทรัพย์ค้ำประกันก็ได้ โดยอาจกำหนดเป็นบุคคลค้ำประกันแทน

2.5 Condition หรือสภาวะการณ์ต่าง ๆ เป็นปัจจัยด้านสถานการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ผู้ขอสินเชื่อไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งอาจจะมีผลทำให้ฐานะของผู้ขอสินเชื่อเปลี่ยนแปลงไป โดยมีปัจจัยที่พิจารณา เช่น สภาวะทางเศรษฐกิจ สถานการณ์ด้านการเมืองและนโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

ประเด็นการวิเคราะห์

เทคนิคในการพิจารณาให้สินเชื่อข้างต้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อย่างไร จงยกตัวอย่างและอภิปราย

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 11.1.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 11.1.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 11 ตอนที่ 11.1 เรื่องที่ 11.1.2

เรื่องที่ 11.1.3 กระบวนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์

การพิจารณาสินเชื่อสหกรณ์แต่ละสหกรณ์จะกำหนดระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ไว้อย่างชัดเจน โดยคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์อาจทำการพิจารณาเองหรืออาจจะมีการกระจายอำนาจ (Decentralization) ออกไปให้กับคณะกรรมการเงินกู้ของสหกรณ์ เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างรวดเร็วและรัดกุม โดยได้มีการกำหนดองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเงินกู้ไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเงินกู้

1.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการเงินกู้ วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคณะกรรมการเงินกู้ก็เพื่อเป็นองค์คณะในการพิจารณาสินเชื่อของสหกรณ์ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล โดยจำนวนของกรรมการจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เช่น กำหนดให้คณะกรรมการดำเนินการเลือกและแต่งตั้งกรรมการเพื่อดำเนินการไม่เกิน 9 คน เป็นกรรมการเงินกู้ โดยให้มีตำแหน่งเป็นประธานกรรมการเงินกู้หนึ่งคน รองประธานกรรมการเงินกู้หนึ่งคน เลขานุการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสี่คนแต่ไม่เกินหกคน และให้อยู่ในตำแหน่งได้เท่ากับวาระการดำรงตำแหน่งในฐานะกรรมการดำเนินการ ทั้งนี้ในการประชุมจะต้องมีกรรมการเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการเงินกู้ และการลงมติอาจจะถือเสียงเกินกึ่งหนึ่งของกรรมการที่เข้าประชุม และข้อวินิจฉัยทั้งปวงของคณะกรรมการเงินกู้ให้นำเสนอคณะกรรมการการเงินดำเนินการทราบในการประชุมคราวถัดไปด้วย

1.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเงินกู้ โดยทั่วไปอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ ๆ ของคณะกรรมการเงินกู้ มีดังนี้

- 1) อนุมัติเงินกู้แก่สมาชิกหรือสมาชิกสมทบให้เป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ มติ และคำสั่งของสหกรณ์
- 2) ตรวจสอบการใช้เงินกู้ของสมาชิกหรือสมาชิกสมทบให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่ให้เงินกู้นั้น

3) ตรวจสอบควบคุมให้เงินกู้มีหลักประกันตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ และเมื่อเห็นว่าหลักประกันสำหรับเงินกู้รายใดบกพร่องหรือไม่เหมาะสมกับวงเงินกู้ก็ต้องดำเนินการให้ผู้จัดการแก้ไขให้คืนดี

4) ดูแลการชำระหนี้ของสมาชิกหรือสมาชิกสมทบผู้กู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับระเบียบ และสัญญา

5) สอบสวนเบื้องต้นให้ได้ข้อความจริง ในกรณีสมาชิกหรือสมาชิกสมทบผู้กู้ขอผ่อนผันการส่งเงินงวดชำระหนี้เงินกู้ หรือผิดนัดการส่งเงินงวดชำระหนี้ เพื่อเสนอความเห็นในคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาผ่อนผัน หรือเรียกคืนเงินกู้ หรือสอบสวนลงโทษสมาชิกหรือสมาชิกสมทบออกจากสหกรณ์

2. แนวทางในการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์

โดยที่ธุรกิจหลักของสหกรณ์ที่ทำรายได้เป็นส่วนใหญ่ ก็คือ การให้สินเชื่อแก่บุคคลที่เป็นสมาชิกและสมาชิกสมทบ ซึ่งสหกรณ์จะมีความเสี่ยงที่แตกต่างกันไป ทั้งในด้านประเภทของสินเชื่อและระยะเวลาการให้กู้ อย่างไรก็ตาม การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์จะแตกต่างไปจากธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือไม่ได้มุ่งเน้นที่กำไรเป็นเป้าหมายหลักอันดับแรก แต่ต้องคำนึงถึงการช่วยเหลือสมาชิกด้วย แต่ถึงกระนั้นถ้าหากการบริหารผิดพลาดโดยเฉพาะในด้านการให้สินเชื่อมีหนี้เสียเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จนต้องสำรองเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Provision for possible loan losses) หรือหักหนี้สูญ (Bad Debt) มากก็จะมีผลกระทบต่อสินทรัพย์ (Assets) และผลประโยชน์ของสหกรณ์ และจะเชื่อมโยงไปถึงสภาพคล่องได้ ดังนั้นสหกรณ์จึงจะต้องมีกระบวนการบริหารสินเชื่อที่เหมาะสมและรัดกุมในทุกขั้นตอน

กระบวนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์โดยทั่วไป จะเริ่มที่ผู้บริหารของสหกรณ์ทำการศึกษาและกำหนดความต้องการของสมาชิก จากนั้นก็จะเสนอบริการด้านสินเชื่อ เพื่อนำไปสู่กระบวนการด้านการปฏิบัติการให้สินเชื่อ (Operations Process) ซึ่งรวมถึงการพิจารณาให้สินเชื่อโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ 5P's และ 5C's และกระบวนการหลังการให้กู้ยืมไปแล้ว ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบสินเชื่อหรือตรวจสอบการใช้เงินกู้ การเข้าไปเยี่ยมลูกหนี้เป็นครั้งคราว ถ้าเห็นว่าลูกหนี้เริ่มจะมีปัญหา ก็จะต้องให้คำปรึกษาแนะนำ หรือนำปัญหานั้นมาวิเคราะห์และให้ความช่วยเหลือลูกหนี้เพื่อให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ในที่สุด

3. ขั้นตอนการปฏิบัติงานสินเชื่อ

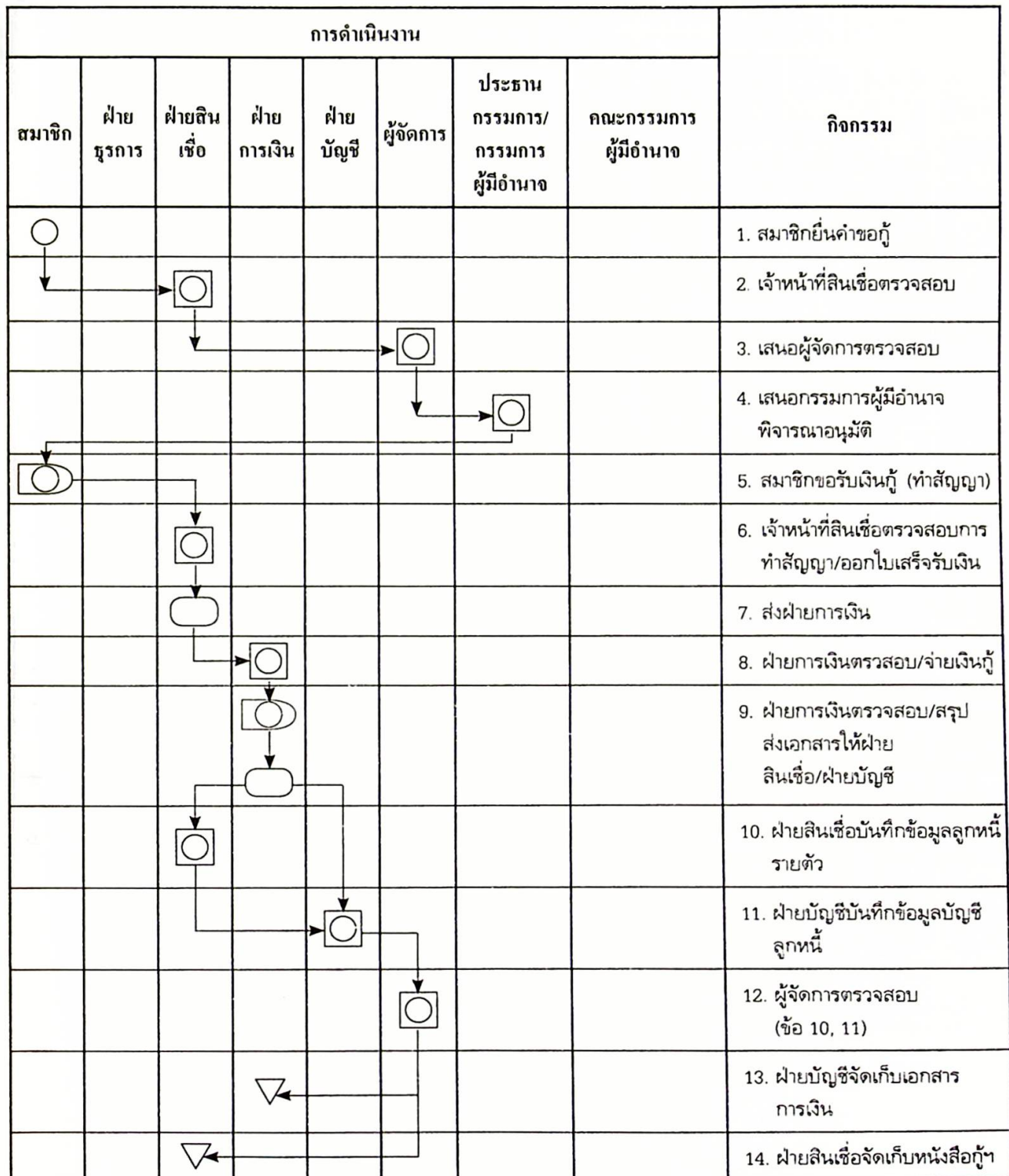
ในการพิจารณาสินเชื่อจะเริ่มต้นที่สมาชิกผู้มีความต้องการเงินยื่นคำขอู้ จากนั้นเจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องใช้เวลาในการตรวจสอบและสรุปคำขออย่างเหมาะสม

สำหรับวิธีการปฏิบัติงานของสหกรณ์เพื่อพิจารณาสินเชื่อแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละสหกรณ์ ซึ่งในที่นี้จะขอยกตัวอย่างขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำกัด ซึ่งแบ่งตามประเภทของเงินกู้ ดังนี้

ตารางที่ 11.1 ตัวอย่างทางเดินของงานและการปฏิบัติงานการให้เงินกู้ฉุกเฉิน

สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำกัด

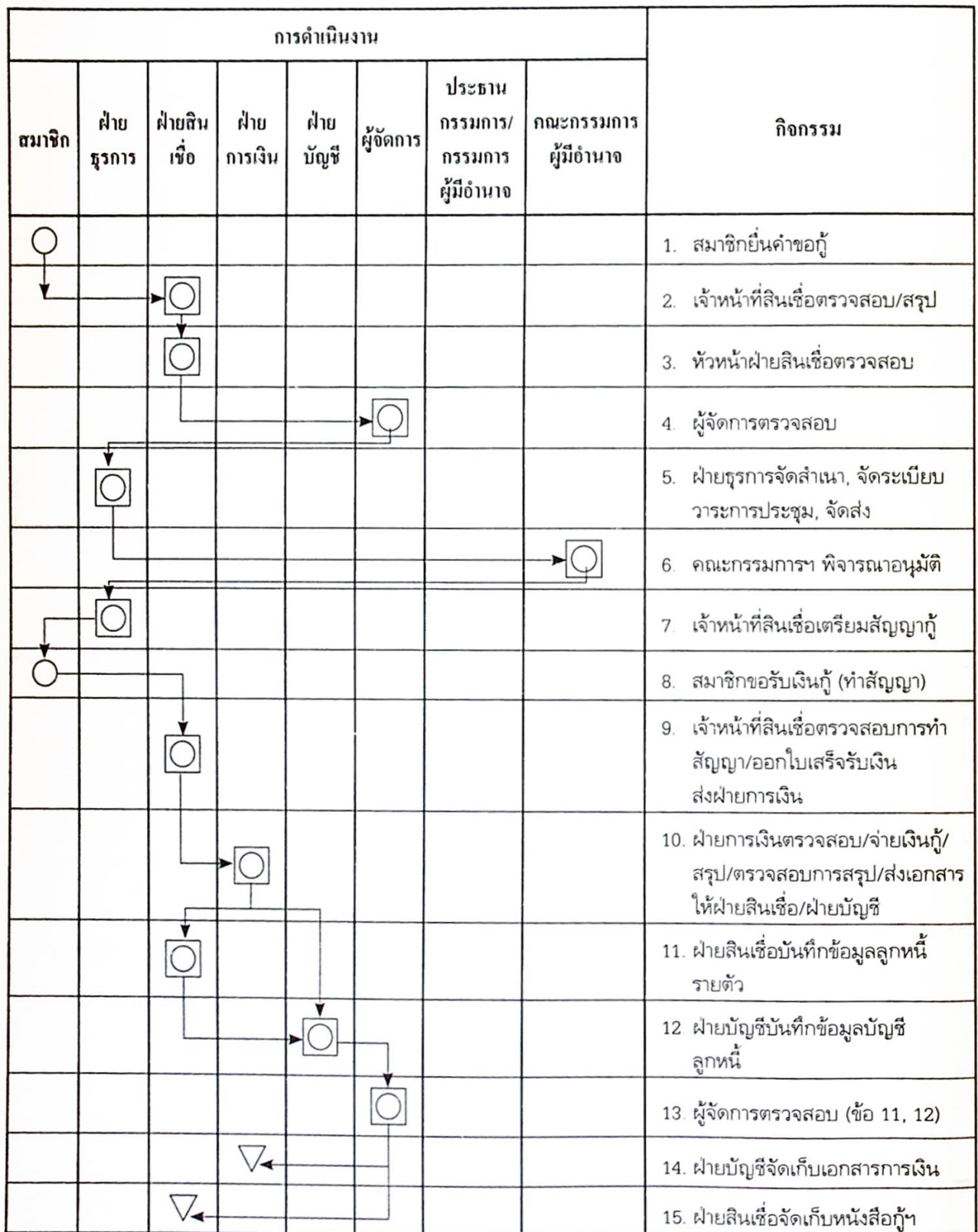
เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน

ตารางที่ 11.2 ตัวอย่างทางเดินของงานและการปฏิบัติงานการให้เงินกู้สามัญ

สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำกัด

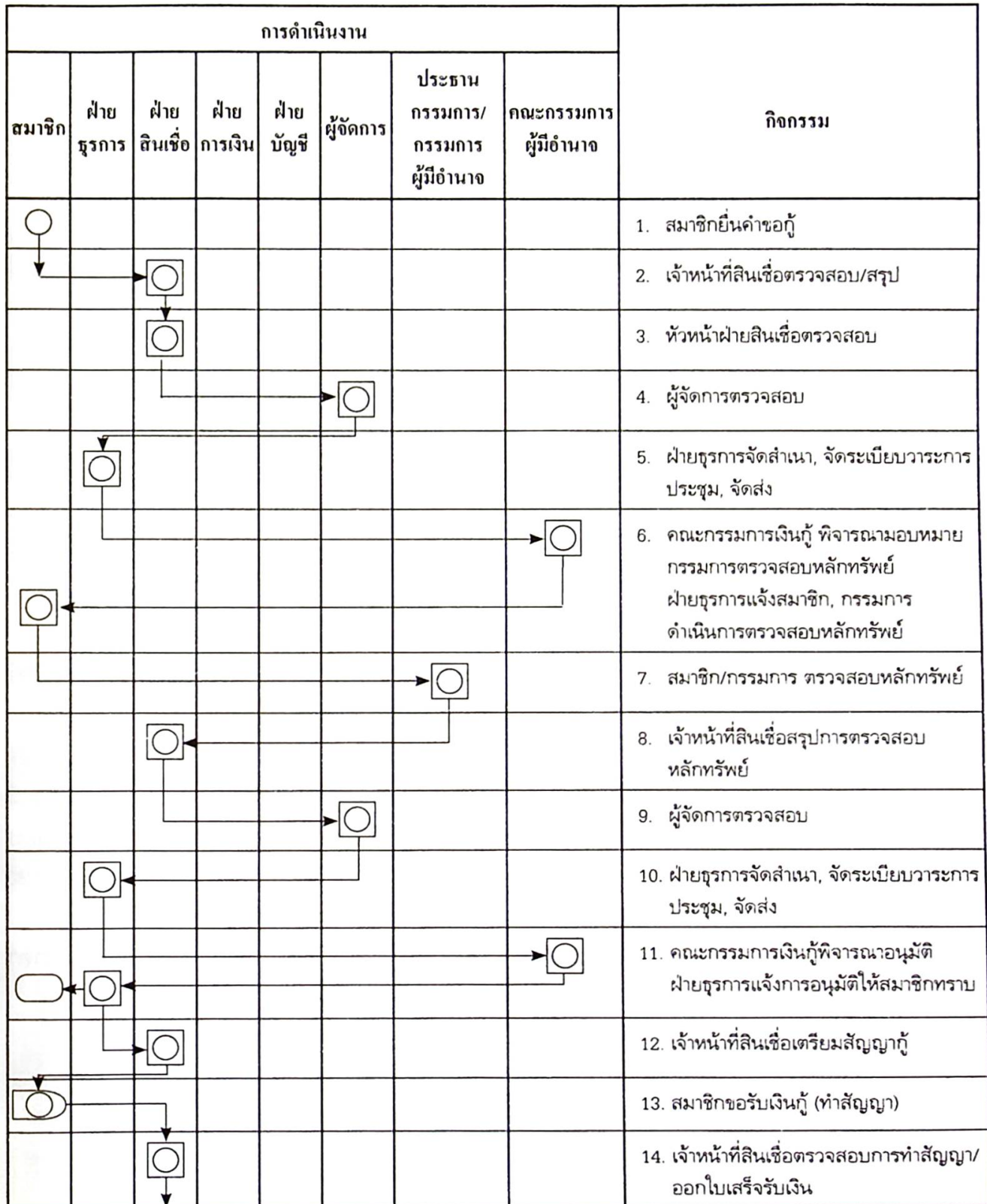
การให้เงินกู้สามัญ

ตารางที่ 11.3 ตัวอย่างทางเดินของงานและการปฏิบัติงานการให้เงินกู้พิเศษ

สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำกัด

การให้เงินกู้พิเศษ

ตาราง ที่ 11.3 (ต่อ)

การดำเนินงาน								กิจกรรม
สมาชิก	ฝ่าย ธุรการ	ฝ่าย สินเชื่อ	ฝ่าย การเงิน	ฝ่าย บัญชี	ผู้จัดการ	ประธาน กรรมการ/ กรรมการ ผู้มีอำนาจ	คณะกรรมการ ผู้มีอำนาจ	
								15. ส่งฝ่ายการเงิน
								16. ฝ่ายการเงินตรวจสอบ/จ่ายเงินกู้/สรุป
								17. ส่งเอกสารให้ฝ่ายสินเชื่อ/ฝ่ายบัญชี
								18. ฝ่ายสินเชื่อบันทึกข้อมูลลูกหนี้รายตัว
								19. ฝ่ายบัญชีบันทึกข้อมูลลูกหนี้
								20. ผู้จัดการตรวจสอบ (ข้อ 11,12)
								21. ฝ่ายบัญชีจัดเก็บเอกสารการเงิน
								22. ฝ่ายสินเชื่อจัดเก็บหนังสือกู้

ซึ่งในที่นี้จะขออธิบายขั้นตอนการปฏิบัติงานสินเชื่อที่สำคัญ ๆ ดังนี้

3.1 การพิจารณาสินเชื่อ

1) การรับคำขอกู้ เป็นการรับคำขอกู้เงิน แผนความต้องการเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ โดยสมาชิกผู้กู้จะต้องแจ้งความประสงค์พร้อมหลักฐานต่าง ๆ เช่น หนังสือคำขอกู้เงิน สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หลักประกัน เป็นต้น และการสัมภาษณ์สมาชิก

2) การพิจารณาคำขอกู้เบื้องต้น เพื่อตรวจสอบและสอบสวนข้อมูล รายละเอียดตามแผนความต้องการเงินกู้ และหลักฐานการขอกู้เงิน ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้

- (1) วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ระยะสั้นหรือระยะปานกลาง
- (2) รายละเอียด และคำชี้แจงเกี่ยวกับแผนงานที่ต้องการลงทุน และคำนวณราคาประเมินของหลักประกัน
- (3) จำนวนเงินที่ขอกู้
- (4) วงดชำระคืน
- (5) ประวัติหนี้เงินกู้

(6) ประเมินการค่าใช้จ่ายตามแผนการลงทุน และประเมินการผลผลิตที่จะได้ตามแผนการลงทุนส่วนเพื่อการขายและประเมินรายได้ (กรณีสหกรณ์การเกษตร)

(7) หลักประกัน

(8) ลงทะเบียนรับคำขอกู้เงิน จัดทำทะเบียนรับคำขอกู้

(9) สรุป รวบรวม คำขอกู้ประเภทต่าง ๆ พร้อมรายละเอียด นำเสนอคณะกรรมการสินเชื่อ และคณะกรรมการดำเนินการตามลำดับ

3.2 การประเมินค่าทรัพย์สิน การประเมินค่าทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ปฏิบัติกันมา ก็คือ คณะกรรมการสหกรณ์จะทำการประเมินราคาเอง ไม่ว่าจะเป็นที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง และโดยที่การประเมินค่าทรัพย์สินจะต้องใช้ความรู้และความชำนาญที่จะต้องอาศัยความรู้เฉพาะด้าน จึงมักเป็นปัญหาอย่างมากในการพิจารณาหลักประกันสินเชื่อ ทำให้การประเมินราคาทรัพย์สินอาจสูงกว่าที่เป็นจริง อย่างไรก็ตามแม้ว่าขณะนี้จะมีบริษัทประเมินราคาทรัพย์สินเกิดขึ้นแล้วหลายแห่ง แต่ด้วยข้อจำกัดของสหกรณ์ที่มีขนาดเล็ก และข้อจำกัดเรื่องค่าใช้จ่ายที่จะสูงเกินไป สหกรณ์จึงทำการประเมินทรัพย์สินเอง โดยใช้ราคาประเมินของกรมที่ดิน และจัดทำตารางกำหนดเกณฑ์ราคาประเมินค่าก่อสร้างอาคารและอาคารสิ่งปลูกสร้างเพื่อการค้ำประกันเงินกู้ขึ้น

3.3 การอนุมัติสินเชื่อ การอนุมัติเงินกู้ เพื่อให้มั่นใจว่าคำขอกู้ของสมาชิก ผู้กู้ทุกรายได้ผ่านการพิจารณาอย่างถูกต้องตามข้อบังคับ ระเบียบคำสั่งต่าง ๆ ซึ่งอาจทำได้โดย

1) ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อและหรือเงินกู้

2) ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และรายงานการประชุมควรระบุรายละเอียดของสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติ และไม่ได้รับการอนุมัติพร้อมเหตุผล

3) คณะกรรมการผู้มีอำนาจลงนามอนุมัติเงินกู้และเมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อแล้ว ก็จะมีการบันทึกหรือลงทะเบียนรับคำขอกู้เงิน

3.4 การทำสัญญาเงินกู้ การทำหนังสือเงินกู้ก็เพื่อให้มั่นใจว่า เมื่อมีการอนุมัติเงินกู้แล้วได้มีการสัญญากันระหว่างสหกรณ์และสมาชิกผู้กู้ และมีการลงนามในเอกสารถูกต้องครบถ้วน และการทำหนังสือสัญญาเงินกู้มิได้ทำก่อนการได้รับอนุมัติเงินกู้

3.5 การจ่ายเงินกู้ เพื่อให้สมาชิกผู้กู้ได้รับเงินกู้จากการทำหนังสือเงินกู้ตามวงเงินที่ได้รับอนุมัติอย่างถูกต้องครบถ้วน และปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) แจ้งสมาชิกผู้กู้ว่าได้รับอนุมัติหรือไม่/นัดสมาชิกผู้กู้รับเงิน

2) สมาชิกผู้กู้/สมาชิกผู้กู้ร่วม ลงนามกู้ในหนังสือกู้เงิน

3) สมาชิกผู้กู้ลงนามในเอกสารการรับเงินกู้

4) จัดเก็บเงินค่าหุ้นตามอัตราที่กำหนดในระเบียบ เช่น ร้อยละ 5 ของเงินกู้

5) ลงทะเบียนบัญชีย่อยลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น และสมุดบัญชีเงินกู้

6) บันทึกบัญชีลูกหนี้ เจ้าหนี้ที่บัญชีบันทึกการตั้งบัญชีลูกหนี้ (แยกประเภท และลูกหนี้รายตัว)

3.6 การตรวจสอบเงินกู้หลังจากที่สมาชิกได้รับเงินไปแล้วประมาณ 1 เดือน ไปตรวจสอบว่าสมาชิกนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ หรือไม่

3.7 การเรียกเก็บหนี้ ภายหลังจากการที่ได้อนุมัติสินเชื่อไปแล้ว หน้าที่สำคัญในการบริหารสินเชื่ออีกประการหนึ่ง ก็คือ การเรียกเก็บหนี้ เพราะการบริหารสินเชื่อนั้นจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ก็ต่อเมื่อได้รับชำระหนี้กลับคืนมาครบถ้วนแล้ว หรือการให้มีการชำระเงินตรงตามเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญา ซึ่งถ้าสหกรณ์มีนโยบายให้สินเชื่ออย่างระมัดระวัง และเน้นไปทางด้านคุณภาพมากกว่าปริมาณ โดยการพิจารณาให้สินเชื่ออย่างเข้มงวด ปัญหาการเรียกเก็บหนี้จะไม่ค่อยยุ่งยากและจำนวนลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้หรือผิดสัญญาจะมีน้อย อย่างไรก็ตาม ก็อาจไปกระทบกับความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ เนื่องจากปริมาณผู้ขอสินเชื่อที่ผ่านเกณฑ์ก็จะมีปริมาณที่น้อยกว่า นั่นเอง

โดยที่ลูกหนี้แต่ละคนจะมีคุณลักษณะ (Character) ที่แตกต่างกันออกไป บางคนมีความตั้งใจที่จะชำระหนี้ บางคนมีอุปนิสัยเหนียวหนี้ ต้องทวงถึงจะได้ บางคนขาดความตั้งใจที่จะชำระหนี้ การทวงหนี้โดยวิธีการที่ไม่เหมาะสมอาจจะทำให้สหกรณ์เสียสัมพันธภาพที่ดีกับลูกค้าไปก็ได้ ดังนั้น วิธีเรียกเก็บหนี้หรือทวงหนี้จากลูกหนี้แต่ละรายจึงจะต้องใช้กลยุทธ์ (Tactic) ที่เหมาะสม ซึ่งโดยปกติจะมีวิธีการทวงหนี้อยู่ 6 วิธีด้วยกัน คือ

1) การส่งเอกสาร ได้แก่ การส่งใบแจ้งยอดหนี้ และใบเตือนให้ลูกหนี้ทราบ การทวงหนี้โดยวิธีนี้อาจจะไม่ได้ผลนัก กับลูกหนี้บางรายที่ไม่กระตือรือร้นที่จะชำระหนี้ ในขณะที่ลูกหนี้บางรายอาจรู้สึกว่าการเสียเกียรติ ดังนั้นสหกรณ์จึงต้องระมัดระวังข้อความที่จะเขียนในใบเตือนดังกล่าว เพื่อไม่ให้สัมพันธภาพระหว่างสหกรณ์กับลูกหนี้เสียไป

2) การสื่อสารทางโทรศัพท์ เป็นการติดต่อที่สะดวกและรวดเร็วที่สุด เสียค่าใช้จ่ายน้อยและสามารถเจรจาทำความเข้าใจกันได้ดี นอกจากนี้ยังสามารถวัดความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ได้ด้วย เช่น หากพบว่าลูกหนี้ไม่ยอมรับโทรศัพท์ก็จะเป็นเครื่องชี้ว่าลูกหนี้อาจจะเริ่มมีปัญหา ซึ่งสหกรณ์ต้องรีบหาทางแก้ไขต่อไป

3) การใช้หนังสือทวงหนี้ ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะจดหมายส่วนตัวหรือหนังสือเป็นทางการลงนามโดยผู้มีอำนาจลงนามของสหกรณ์ หรือฝ่ายกฎหมาย แล้วแต่ประเภทของลูกหนี้ โดยหนังสือทวงหนี้ที่ดีควรใช้คำพูดที่สุภาพ เขียนให้ชัดเจนและง่ายต่อการเข้าใจ ใช้ประโยคสั้น ๆ แต่ได้ใจความเรียงลำดับข้อความให้สละสลวยและมีรายละเอียดเกี่ยวกับยอดหนี้คงค้าง ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาที่ต้องการให้ลูกหนี้ชำระหนี้และวิธีการส่งเงินมาชำระหนี้

สำหรับขั้นตอนในการใช้หนังสือทวงหนี้ อาจจะเป็นดังนี้

- ขั้นตอนแรก มีหนังสือเตือนหลังจากผิดนัดชำระหนี้ไม่กี่วัน เช่น 7 วัน เป็นต้น โดยใช้ถ้อยคำที่สุภาพหรือในลักษณะขอร้อง

- ขั้นตอนที่สอง เมื่อเวลาล่วงเลยมาพอสมควร เช่น 15 วัน หรือ 30 วัน ลูกหนี้ยังไม่มี การชำระหนี้หรือติดต่อมายังสหกรณ์ ต้องมีหนังสือเตือนเป็นครั้งที่ 2 ซึ่งอาจจะต้องใช้ถ้อยคำที่หนักแน่นขึ้น มีการกำหนดระยะเวลาให้ชำระหนี้ เช่น ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ เป็นต้น

- ขั้นตอนที่สาม ลูกหนี้ที่ไม่ปฏิบัติตามหนังสือเตือนฉบับที่ 2 จะต้องส่งหนังสือเตือนฉบับที่ 3 ไปอีกภายใน 7 วัน โดยใช้ถ้อยคำในลักษณะยื่นคำขาด ว่าหากยังไม่ชำระ สหกรณ์จำเป็นต้องส่งเรื่องให้ฝ่ายกฎหมายดำเนินการต่อไป เป็นต้น หรือในขั้นตอนนี้อาจให้ฝ่ายกฎหมายหรือทนายความผู้รับมอบอำนาจเป็นผู้ออกหนังสือทวงถาม (Notice) ก็ได้

4) การส่งเจ้าหน้าที่ออกไปทวงหนี้ วิธีนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าวิธีที่กล่าวมาข้างต้น แต่มักจะได้ผลดีกว่า นอกจากนี้ยังมีโอกาสที่จะทราบความจริงถึงปัญหาของลูกหนี้ด้วย ข้อที่ควรระวังมีดะวัง คือ เจ้าหน้าที่ที่ไปทวงหนี้จะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีไหวพริบในการเจรจา

5) การใช้วิธีการทางกฎหมาย เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการเรียกเก็บหนี้ ซึ่งสหกรณ์จะใช้กับลูกหนี้ที่ยากแก่การแก้ไขด้วยวิธีต่าง ๆ แล้ว ซึ่งการใช้วิธีการทางกฎหมายก็คือการฟ้องร้อง เพื่อรักษาสหกรณ์อันพึงมีได้ตามกฎหมาย สิทธิการยึดทรัพย์ อายัดทรัพย์ และขอเฉลี่ยทรัพย์ ซึ่งวิธีนี้มีค่าใช้จ่ายสูง และการฟ้องร้องดำเนินคดีจะต้องใช้เวลานาน และเมื่อคดีสิ้นสุดแล้ว ทรัพย์สินที่ได้มาต้องใช้เวลาในการขายทอดตลาดนาน หรืออาจขายไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ ก่อนที่สหกรณ์จะดำเนินการเรียกเก็บหนี้ สหกรณ์ควรต้องทำการติดตามและจัดชั้นลูกหนี้โดยการจำแนกอายุหนี้เสียก่อน โดยจัดเป็น ลูกหนี้ปกติ ลูกหนี้ค้าง 1 ปี ลูกหนี้ค้าง 2 ปี ลูกหนี้ค้าง 3 ปี เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อจัดลำดับความเร่งด่วน ความยากง่ายในการติดตาม รวมถึงการกำหนดวิธีการในการเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้แต่ละรายตามความเหมาะสม ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาหนี้ผิวน้ำชำระหนี้ได้มาก ตัวอย่างเช่น

- ลูกหนี้ที่มีความรับผิดชอบ ควรใช้วิธีการขอร้อง เป็นการทวงถามแบบบอกกล่าวให้ทราบ
- ลูกหนี้ที่มีประวัติการชำระหนี้ไม่สม่ำเสมอ ควรใช้วิธีทวงถาม แบบกำหนดระยะเวลา
- ลูกหนี้ที่มีเจตนาไม่ชำระหนี้ ทวงถามแล้วไม่ได้ผล บ้ายเบี่ยงหรือผัดผ่อนหรือใช้วิธีนิ่งเฉยอยู่เรื่อย ๆ ควรใช้วิธีทวงถามแบบยื่นคำขาด

อยู่เรื่อย ๆ ควรใช้วิธีทวงถามแบบยื่นคำขาด

3.8 การควบคุมหลักประกันและการเรียกคืนเงินกู้ โดยที่ในการให้สินเชื่อบางประเภท สหกรณ์ได้กำหนดให้สมาชิกผู้กู้ต้องวางหลักประกัน ซึ่งสหกรณ์ก็จะต้องมีการกำหนดให้คณะกรรมการดำเนินการตรวจตราควบคุม และเมื่อหลักประกันสำหรับเงินกู้อย่างใดเกิดบกพร่องก็ต้องแจ้งให้ผู้จัดการแก้ไขให้คืนดีภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการดำเนินการกำหนด

นอกจากนี้ยังมีกรณีที่สหกรณ์จะต้องดำเนินการเรียกคืนเงินกู้ พร้อมทั้งดอกเบี้ยในทันที โดยมีพิกัดคำนึงถึงกำหนดเวลาที่ให้ไว้ และให้คณะกรรมการดำเนินการจัดการเรียกคืนโดยมิชักช้า ในกรณีต่อไปนี้

- 1) เมื่อผู้กู้ออกจากสหกรณ์ไม่ว่าเพราะเหตุใด ๆ
- 2) เมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการดำเนินการว่า ผู้กู้นำเงินกู้ไปใช้ผิดความมุ่งหมายที่ให้เงินกู้นั้น
- 3) เมื่อคณะกรรมการดำเนินการเห็นว่า หลักประกันสำหรับเงินกู้เกิดบกพร่อง และผู้กู้มิได้จัดการแก้ไขให้คืนดีภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการดำเนินการกำหนด
- 4) เมื่อค้างส่งเงินงวดชำระหนี้ (ไม่ว่าต้นเงินหรือดอกเบี้ย) เป็นเวลาสองเดือนติดต่อกันหรือผิวน้ำการส่งเงินงวดชำระหนี้ดังกล่าวถึงสามคราวสำหรับเงินกู้รายหนึ่ง ๆ

3.9 บทลงโทษผิดนัดชำระหนี้ สหกรณ์สามารถกำหนดบทลงโทษสมาชิกผู้ขอสินเชื่อที่ผิดนัดชำระหนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 1) กรณีผิดนัดชำระหนี้ 1 งวด
 - 1.1) งดให้เงินกู้ทุกประเภท เป็นเวลา 1 ปี นับแต่วันผิดนัดชำระหนี้
 - 1.2) งดให้สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่สหกรณ์จัดให้เป็นเวลา 1 ปี นับแต่วันผิดนัดชำระหนี้
- 2) กรณีผิดนัดชำระหนี้ติดต่อกัน 2 งวด
 - 2.1) งดให้เงินกู้ทุกประเภท เป็นเวลา 2 ปี นับแต่วันผิดนัดชำระหนี้
 - 2.2) งดให้สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่สหกรณ์จัดให้เป็นเวลา 2 ปี นับแต่วันผิดนัดชำระหนี้
 - 2.3) งดให้เงินเฉลี่ยตามส่วนของดอกเบี้ยเงินกู้ของปีนั้นทั้งหมด
- 3) กรณีผิดนัดชำระหนี้ติดต่อกัน 3 งวด
 - 3.1) งดให้เงินกู้ทุกประเภท เป็นเวลา 3 ปี นับแต่วันผิดนัดชำระหนี้
 - 3.2) งดให้สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่สหกรณ์จัดให้เป็นเวลา 3 ปี นับแต่วันผิดนัดชำระหนี้
 - 3.3) งดให้เงินเฉลี่ยตามส่วนของดอกเบี้ยเงินกู้ของปีนั้นทั้งหมด

นอกจากนี้ คณะกรรมการอาจพิจารณาให้ผู้กู้พ้นจากสภาพการเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยนำหุ้นในสหกรณ์มาชำระหนี้ทั้งหมดก็ได้

ประเด็นการวิเคราะห์

1. กระบวนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง
2. บทลงโทษลูกหนี้กรณีผิดนัดชำระหนี้ของสหกรณ์แตกต่างจากธนาคารพาณิชย์หรือไม่ อย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 11.1.3 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 11.1.3

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 11 ตอนที่ 11.1 เรื่องที่ 11.1.3

ตอนที่ 11.2

การบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 11.2 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

เรื่องที่ 11.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนของสหกรณ์

เรื่องที่ 11.2.2 แนวทางการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์

แนวคิด

1. การลงทุนเป็นธุรกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ที่มีเงินเหลือจากการให้สมาชิกกู้ยืมเงิน เพราะการลงทุนดังกล่าวจะทำให้สหกรณ์เกิดรายได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งจะทำให้สหกรณ์มีกำไร และสามารถนำมาจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิกได้
2. สหกรณ์ทุกประเภทอาจใช้เงินของสหกรณ์ฝากหรือลงทุนตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้ 7 ลักษณะ ดังนี้ (1) ฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น (2) ฝากในธนาคาร (3) ซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ (4) ซื้อหุ้นธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ (5) ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น (6) ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์ และ (7) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ กำหนด

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 11.2 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนของสหกรณ์ได้
2. อธิบายแนวทางการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ได้

เรื่องที่ 11.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนของสหกรณ์

การลงทุนเป็นธุรกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ โดยเฉพาะสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่มีเงินเหลือจากการให้สมาชิกกู้ยืมเงิน เพราะการลงทุนดังกล่าวจะทำให้สหกรณ์เกิดรายได้ อีกทางหนึ่ง ที่จะทำให้สหกรณ์มีกำไร สามารถนำมาจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิกได้ต่อไป

1. ความหมายของการลงทุน

คำว่า “การลงทุน” มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายอยู่ที่ว่าจะพิจารณาไปในมุมมองใด เช่นอาจหมายถึง การลงทุนทางธุรกิจ (Business Investment) ซึ่งหมายถึง การซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ เพื่อจะนำมาเป็นปัจจัยในการประกอบธุรกิจ ซึ่งถือเป็นการลงทุนทางตรง หรืออาจหมายถึง การลงทุนทางการเงิน (Financial Investment) ซึ่งหมายถึง การลงทุนในตราสารทางการเงินประเภทต่าง ๆ เช่น หุ้นสามัญ หุ้นกู้ พันธบัตร เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการลงทุนทางอ้อมที่ผู้ลงทุนไม่ได้เป็นผู้ดำเนินธุรกิจด้วยตนเองโดยตรง ซึ่งเกิดจากการที่ธุรกิจมีเงินสดเกินมือ หรือมีเงินออม ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ

จากแนวคิดของการลงทุนดังกล่าว ในปัจจุบันสหกรณ์ได้มีการลงทุนแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับว่าเป็นสหกรณ์ประเภทใด เช่น ถ้าเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ ก็จะลงทุนในแนวคิด การลงทุนทางการเงิน เพราะสหกรณ์ออมทรัพย์ จะต้องหาผลตอบแทนจากเงินออมและเงินส่วนค่าหุ้นของสมาชิกให้สูงกว่าที่สหกรณ์ต้องจ่ายปันผลให้แก่สมาชิก ดังนั้น สหกรณ์ออมทรัพย์จะลงทุนในการฝากเงินหรือซื้อตราสารทางการเงินประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะพันธบัตรของรัฐบาล ซึ่งมีความเสี่ยงต่ำ

ส่วนสหกรณ์ภาคการเกษตร มักจะลงทุนทางธุรกิจ โดยซื้อปัจจัยการผลิตมาเพื่อให้บริการ และลงทุนซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค มาขายแก่สมาชิก รวมทั้งซื้อที่ดินเพื่อการทำธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร

จากแนวคิดเรื่องการลงทุนดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่าสหกรณ์ทุกประเภทมีความจำเป็นต้องลงทุน เพราะสหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจ ซึ่งต้องนำผลตอบแทนในรูปของกำไรมาจัดสรรให้แก่สมาชิกในรูปของเงินปันผล หากสหกรณ์ไม่มีความคิดเรื่องการลงทุนสหกรณ์จะอยู่ไม่ได้ เพราะเงินสดหรือสินทรัพย์ที่สหกรณ์มีอยู่จะไม่มีการทำธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนแก่สหกรณ์ ในท้ายที่สุดจะกระทบโดยตรงต่อสมาชิกของสหกรณ์ เพราะสหกรณ์ต้องให้ผลตอบแทนแก่สมาชิกในอัตราต่ำกว่าสถาบันการเงินทั่วไป จะทำให้สมาชิกเกิดความไม่เชื่อใจในการดำเนินงานของสหกรณ์อาจมีการถอนหุ้นหรือลาออกจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สหกรณ์จะต้องมีแนวคิดเรื่องการลงทุน เพื่อให้สินทรัพย์ที่มีอยู่ได้รับผลตอบแทน

อย่างไรก็ตามในหน่วยนี้จะขอเน้นที่การบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นหลัก เนื่องจากเป็นสหกรณ์ที่มีหน้าที่หลักเรื่องการบริหารเงินที่จัดหามาได้ แล้วนำไปลงทุนให้ได้ผลประโยชน์ที่มากกว่าต้นทุนเงินทุนจากแต่ละแหล่ง ซึ่งการลงทุนดังกล่าวจะมีทั้งระยะสั้นและระยะยาวและมีรูปแบบที่หลากหลายในการลงทุนมากกว่าสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ

2. วัตถุประสงค์ของการลงทุน

ในการลงทุน สหกรณ์ออมทรัพย์ควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าจะลงทุนเพื่ออะไร และทำไมถึงต้องลงทุน เพื่อที่จะได้วางแผนการลงทุน และเลือกหลักทรัพย์ที่จะลงทุนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งโดยทั่วไปวัตถุประสงค์ในการลงทุน มี 3 ประการ คือ

2.1 เพื่อเพิ่มค่าของเงินลงทุน กล่าวคือต้องการให้ตราสารทางการเงินที่ลงทุนไว้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นจากมูลค่าเริ่มแรกที่ลงทุนไป โดยค่าที่เพิ่มขึ้นนี้เรียกว่า ส่วนเกินมูลค่าหุ้น (Capital Gain) ตัวอย่างเช่น หากบริษัทแห่งหนึ่งลงทุนซื้อหุ้นสามัญของบริษัททรู จำกัด (มหาชน) จำนวน 10,000 หุ้น ที่ราคา 7 บาทและต่อมาขายออกไปที่ราคา 8 บาท จะทำให้ได้กำไรจากส่วนเกินมูลค่าหุ้น เท่ากับ 10,000 บาท เป็นต้น

2.2 เพื่อเป็นรายได้ประจำ หมายถึง ความต้องการได้รับรายได้เป็นประจำคงที่จากการลงทุนในตราสารที่ลงทุนไว้ เช่น หากสหกรณ์ลงทุนซื้อหุ้นกู้ของบริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ด้วยจำนวนเงิน 100,000 บาทซึ่งหุ้นกุดังกล่าวกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ 4 % คงที่ตลอดอายุของหุ้นกู้ 4 ปี และจะจ่ายดอกเบี้ยทุกวันที่ 1 ของเดือนมกราคม เมษายน กรกฎาคม และตุลาคม จะทำให้สหกรณ์ได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยปีละ 4,000 บาทคงที่ แต่เพราะการจ่ายดอกเบี้ยปีละ 4 ครั้ง (งวด) จึงทำให้สหกรณ์ได้รับดอกเบี้ยงวดละ 1,000 บาทคงที่ เป็นต้น

2.3 เพื่อปกป้องเงินลงทุน หมายถึง ความต้องการให้เงินลงทุนมีความมั่นคงและรักษามูลค่าของเงินไว้หลังหักค่าเงินเฟ้อ เพื่อคงอำนาจซื้อไว้เท่าเดิม เช่น การที่สหกรณ์นำเงินไปลงทุนโดยการฝากเงินกับสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราที่เท่ากับหรือมากกว่าอัตราเงินเฟ้อในแต่ละปี เป็นต้น

3. ประเภทของเงินลงทุน

3.1 แบ่งตามระยะเวลา เงินลงทุนสามารถแบ่งโดยใช้เกณฑ์ระยะเวลาการผูกพันของเงินทุนโดยพิจารณาว่าการชำระคืนเงินทุนใช้ระยะเวลาเพียงใด ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นเงินลงทุนชั่วคราวหรือเงินลงทุนระยะสั้น กับเงินลงทุนระยะยาว ดังต่อไปนี้

1) **เงินลงทุนชั่วคราว** หมายถึง เงินลงทุนที่สหกรณ์ตั้งใจจะถือไว้ไม่เกิน 1 ปี โดยเงินลงทุนชั่วคราวนี้จะรวมถึงหลักทรัพย์เพื่อค้า หลักทรัพย์เพื่อขาย เงินลงทุนทั่วไป และตราสารหนี้ที่จะครบกำหนดภายใน 1 ปี การลงทุนชั่วคราวมีวัตถุประสงค์เพื่อถือหลักทรัพย์ไว้ในระยะสั้น เพื่อให้สหกรณ์ได้รับผลตอบแทนจากการถือหลักทรัพย์นั้นและขณะเดียวกัน ถ้าหากมีความจำเป็นต้องการเงินสด ก็สามารถเปลี่ยนสภาพหลักทรัพย์เป็นเงินสดได้ตามต้องการ

2) **เงินลงทุนระยะยาว** หมายถึง เงินลงทุนที่สหกรณ์ตั้งใจจะถือไว้เกิน 1 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สหกรณ์ได้รับผลตอบแทนจากการถือหลักทรัพย์นั้น ซึ่งควรจะมากกว่าการลงทุนระยะสั้น โดยที่เงินที่นำมาลงทุนควรเป็นเงินออมระยะยาวของสหกรณ์

3.2 แบ่งตามลักษณะความเสี่ยง เงินลงทุนสามารถแบ่งโดยใช้เกณฑ์จำแนกตามลักษณะความเสี่ยง โดยพิจารณาถึงความแน่นอนของรายได้และเงินลงทุนที่จะได้รับคืน ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นเงินลงทุนในตราสารที่ให้รายได้ประจำและเงินลงทุนในตราสารที่ให้รายได้ไม่แน่นอน ดังต่อไปนี้

1) เงินลงทุนในตราสารทางการเงินที่ให้รายได้ประจำ ตัวอย่างของตราสารทางการเงินที่ให้รายได้ประจำ เช่น

- บัญชีเงินฝากธนาคาร
- ตัวสัญญาใช้เงินที่ออกโดยบริษัทการเงินชนิดห้ามโอน
- กรมธรรม์ประกันชีวิต
- ตัวเงินคลัง
- ตัวสัญญาใช้เงินและตัวแลกเงินชนิดโอนเปลี่ยนมือได้
- พันธบัตรรัฐบาล
- หุ้นกู้

2) เงินลงทุนในตราสารทางการเงินที่ให้รายได้ไม่แน่นอน ตัวอย่างของตราสารทางการเงินที่ให้รายได้ไม่แน่นอน เช่น

- หุ้นสามัญ
- หุ้นบุริมสิทธิ

สำหรับในเรื่องนี้จะขอกล่าวถึงลักษณะของตราสารทางการเงินบางประเภท ในมุมมองของสหกรณ์ผู้ลงทุน ดังนี้

1. พันธบัตรหรือหุ้นกู้

ลักษณะเฉพาะ

พันธบัตรหรือหุ้นกู้ (Bond) เป็นตราสารหนี้ที่แสดงถึงการกู้ยืมเงินระหว่างกัน โดยที่ผู้ออกตราสารอยู่ในฐานะลูกหนี้ ทำสัญญาตกลงที่จะจ่ายดอกเบี้ยเป็นงวด ๆ พร้อมกับเงินต้น ให้กับผู้ซื้อตราสารที่อยู่ในฐานะเจ้าหนี้ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ตราสารหนี้สามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภทตามลักษณะต่าง ๆ เช่น

- แบ่งตามผู้ออกตราสาร เป็นตราสารหนี้ที่ออกโดยภาครัฐ ซึ่งเรียกว่าพันธบัตรรัฐบาล/พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย/พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ ส่วนที่ออกโดยภาคเอกชนจะเรียกว่าหุ้นกู้
- แบ่งตามวิธีจ่ายดอกเบี้ย เป็นจ่ายแบบประจำเช่นทุก 6 เดือน และจ่ายเมื่อครบกำหนด
- แบ่งตามสิทธิการเรียกร้อง เป็นหุ้นกู้ด้อยสิทธิและหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ

ผลตอบแทนที่ได้รับ

- กำไร (ขาดทุน) จากการขายตราสารหนี้ ซึ่งได้จากราคาขายที่สูงกว่าราคาที่ซื้อมาซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสภาวะเศรษฐกิจเป็นสำคัญ
- ดอกเบี้ย ซึ่งมักจะเป็นรายได้ที่จะได้รับอย่างสม่ำเสมอ
- เงินได้จากส่วนลดรับ (Discount) หมายถึง ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนที่ได้รับ เมื่อตราสารหนี้ครบกำหนดอายุ กับราคาที่ซื้อตราสารหนี้ นั้น ๆ

ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

ถึงแม้ว่าจะได้รับผลตอบแทนอย่างสม่ำเสมอ สหกรณ์ก็ควรที่จะต้องระวังถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการลงทุนได้ เช่น ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของราคาอันเนื่องมาจากการขึ้น-ลงของอัตราดอกเบี้ยทั่วไปในตลาด ความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระหนี้ขององค์กรผู้ออกตราสาร ความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่องของตราสาร และความเสี่ยงอื่น ๆ นอกจากนี้ ตราสารหนี้ส่วนใหญ่ มักต้องใช้จำนวนเงินก้อนโตในการลงทุน จึงทำให้สหกรณ์ขนาดเล็กไม่สามารถที่จะมีเงินเพียงพอสำหรับลงทุนได้

2. หุ้นสามัญ

ลักษณะเฉพาะ

หุ้นสามัญ (Common Stock) เป็นตราสารที่ทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือที่นิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า “หุ้น” นั่นเอง หุ้นสามัญจัดเป็นตราสารทุน ซึ่งออกโดยบริษัทเอกชนที่ต้องการระดมเงินทุนจากประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการในธุรกิจนั้น ๆ โดยตรง ซึ่งเจ้าของกิจการมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงร่วมตัดสินใจในปัญหาสำคัญในที่ประชุมผู้ถือหุ้น อาทิ การจ่ายเงินปันผล การเพิ่มทุน การครอบงำกิจการ โดยจะมีสิทธิออกเสียงตามสัดส่วนของหุ้นที่ถืออยู่

ผลตอบแทนที่ได้รับ

- เงินปันผล (Dividend) โดยการจ่ายเงินปันผลของแต่ละบริษัทอาจมีลักษณะและรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป และไม่มีกฏบังคับให้ต้องจ่ายเงินปันผล ดังนั้นหากปีใดบริษัทมีผลการดำเนินงานขาดทุน ก็อาจประกาศงดจ่ายเงินปันผลได้ ในทางตรงข้ามหากปีใดบริษัทมีกำไรมาก ก็สามารถจ่ายปันผลได้มากเช่นกัน

- กำไรจากการขายหุ้น ซึ่งจะไม่แน่นอนและไม่สามารถคาดการณ์ได้
- สิทธิการจองซื้อหุ้นใหม่ ในกรณีที่มีการเพิ่มทุนจดทะเบียนและกำหนดให้ผู้ถือหุ้นเดิมมีสิทธิซื้อหุ้นใหม่ได้ในราคาที่กำหนด ซึ่งโดยทั่วไปจะต่ำกว่าราคาในตลาดฯ

ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

ผลตอบแทนจากหุ้นสามัญไม่มีความแน่นอน อาจสูง ต่ำ หรือขาดทุน ขึ้นอยู่กับผลประกอบการของบริษัทนั้น ๆ และปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายปัจจัย นอกจากนี้ หากบริษัทมีปัญหาทางการเงิน ถึงขั้นล้มละลายหรือจำเป็นต้องเลิกกิจการ เงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินจะต้องจ่ายให้กับเจ้าหนี้ และผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิก่อน ส่วนที่เหลือจึงจะแบ่งให้ผู้ถือหุ้นสามัญเป็นอันดับสุดท้าย หรือหากกิจการประสบผลขาดทุน ผู้ที่ได้รับผลเสียหายคนแรกก็คือ ผู้ถือหุ้นสามัญ ดังนั้น การลงทุนในหุ้นสามัญจึงมีความเสี่ยงค่อนข้างสูงกว่าการลงทุนในตราสารทางการเงินอื่น ๆ

3. หุ้นบุริมสิทธิ

ลักษณะเฉพาะ

หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Stock) จัดเป็นตราสารทุน ที่อาจกำหนดให้ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้แต่น้อยกว่าสิทธิของผู้ถือหุ้นสามัญ และได้รับสิทธิในการชำระคืนเงินลงทุนคืนก่อนผู้ถือหุ้นสามัญในกรณีที่บริษัทเลิกกิจการ

ผลตอบแทนที่ได้รับ

ผู้ลงทุนในหุ้นบุริมสิทธิมักจะได้รับเงินปันผลในอัตราที่แน่นอนตายตัว หรือสามารถที่จะสะสมเงินปันผลในปีที่ไม่สามารถจ่ายปันผลได้โดยจะนำไปรวมจ่ายในปีถัดไป (ถ้าเป็นหุ้นบุริมสิทธิประเภทสะสมเงินปันผลได้) ทำให้ผู้ลงทุนในหุ้นบุริมสิทธิมักได้รับผลตอบแทนที่สม่ำเสมอและความเสี่ยงที่ต่ำกว่าการลงทุนในหุ้นสามัญ (แต่มีความเสี่ยงสูงกว่าการลงทุนในพันธบัตรหรือหุ้นกู้)

ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

หุ้นบุริมสิทธิมีการซื้อขายกันน้อย หรืออาจกล่าวได้ว่า มีสภาพคล่องต่ำ จึงทำให้ผู้ลงทุนไม่สามารถซื้อขายหลักทรัพย์ในเวลาและราคาที่เหมาะสมได้ หรือหากต้องการจะซื้อขายจริง อาจต้องมีการลดราคาเพื่อดึงดูดใจให้มีการตกลงซื้อขายเกิดขึ้น

ประเด็นการวิเคราะห์

1. วัตถุประสงค์ของการลงทุนในตราสารทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กับสหกรณ์การเกษตรเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
2. จงเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับและความเสี่ยง ของการลงทุนในหุ้นกู้หุ้นบุริมสิทธิ และหุ้นสามัญ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 11.2.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 11.2.1
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 11 ตอนที่ 11.2 เรื่องที่ 11.2.1

เรื่องที่ 11.2.2 แนวทางการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์

ในอดีตที่ผ่านมา ทางเลือกของการลงทุนทางการเงินมีค่อนข้างจำกัด เนื่องจากมีทางเลือกน้อย ทำให้สหกรณ์มักจะเลือกลงทุนในรูปการฝากเงินกับสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ชุมชนสหกรณ์ฯ ซึ่งถือว่ามีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งก็จะได้รับผลตอบแทนที่ต่ำด้วย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีการออกตราสารทางการเงินเพื่อมาระดมทุนเอาไปใช้ในการขยายงานมากขึ้น เช่น พันธบัตร หุ้นกู้ ทำให้สหกรณ์มีทางเลือกในการลงทุนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในการลงทุนทางการเงินใด ๆ ก็ตาม ผู้ลงทุนย่อมมีความปรารถนาที่จะได้รับผลตอบแทนสูง แต่ต้องอย่าลืมคำนึงถึงความเสี่ยงที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังคำพูดของนักการเงินที่ว่า “High Risk High Return” หมายความว่าถ้าผู้ลงทุนต้องการผลตอบแทนสูง ก็จะต้องพบกับความเสี่ยงสูงเช่นกัน หรือ “Low Risk Low Return” หมายถึง ถ้าต้องการความเสี่ยงต่ำก็จะได้รับผลตอบแทนต่ำ ดังตัวอย่างการนำเงินไปฝากสถาบันการเงินหรือซื้อพันธบัตรรัฐบาล ซึ่งปลอดภัยกว่า แต่ก็ให้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยต่ำกว่าการซื้อหุ้นกู้ เป็นต้น

ในการตัดสินใจลงทุนทางการเงินนั้น นอกจากสหกรณ์ควรที่จะต้องหาข้อมูลว่ามีตราสารทางการเงินใดบ้างในตลาดขณะนั้น ซึ่งจะเป็นทางเลือกในการลงทุนได้หลายทาง เพื่อที่สหกรณ์จะได้สามารถคัดเลือกตราสารทางการเงินที่เหมาะสมกับความต้องการของสหกรณ์ได้มากที่สุด ซึ่งทำให้สหกรณ์ได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม และยังสามารถกระจายการลงทุนไปในหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงจากการลงทุนแบบหนึ่งแล้ว สหกรณ์ยังต้องมีแนวทางการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ ดังนี้

การกำหนดเวลาและจำนวนเงินที่จะลงทุน

การกำหนดเวลาที่จะลงทุนในตราสารทางการเงินว่านานเท่าใด สหกรณ์ควรพิจารณาจากลักษณะของกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายของสหกรณ์ นอกจากนี้สหกรณ์ยังควรกำหนดเงินสดขั้นต่ำที่จะต้องดำรงไว้จำนวนหนึ่งเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน ส่วนจำนวนเงินที่จะลงทุน จะทราบได้โดยการจัดทำงบประมาณเงินสด เพราะงบประมาณเงินสดจะทำให้สหกรณ์ทราบจำนวนเงินสดส่วนเกิน

สำหรับเงินที่จะนำมาลงทุน เงินที่หมุนเวียนในกิจการของสหกรณ์ มีทั้งเงินที่สหกรณ์ครอบครองอยู่เป็นการชั่วคราว เช่น เงินรับฝาก เงินกู้ยืม เงินกำไรสุทธิระหว่างปีที่ยังไม่จัดสรร กำไรสุทธิที่จัดสรรแล้วรอการจ่าย และเงินที่สหกรณ์ถือกรรมสิทธิ์ระยะยาว เช่น เงินหุ้น เงินสำรอง เงินดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง

เงินรับฝากเป็นเงินที่มีกำหนดระยะเวลาคืน อาจเป็นรายวันหรือระยะเวลาดำเนิน

เงินกู้ยืมเป็นเงินที่ต้องใช้ตามวัตถุประสงค์ชัดเจน

กำไรสุทธิจัดสรรแล้วรอการจ่าย เป็นเงินที่ต้องจ่ายตามเป้าหมายหรือจ่ายแก่สมาชิก ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง

เงินที่สหกรณ์ครอบครองอยู่เป็นการชั่วคราวทั้ง 3 ประเภทจึงไม่เหมาะสมจะนำมาลงทุน เงินของสหกรณ์นำไปลงทุนตามที่กฎหมายกำหนด จึงน่าจะเป็นเงินหุ้นที่เหลือจากธุรกิจหลักของสหกรณ์ เงินสำรองเงินดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง และเงินกำไรสุทธิระหว่างปีก่อนจัดสรร เงินเหล่านี้ถือได้ว่าไม่มีต้นทุนหรือต้นทุนต่ำมาก วัตถุประสงค์ของกฎหมายที่กำหนดให้สหกรณ์นำเงินประเภทนี้ไปฝากหรือลงทุน เพื่อให้สหกรณ์มีสภาพคล่องและหาผลตอบแทนกลับได้ตามความเหมาะสมตามสภาวะของเงิน รวมถึงความปลอดภัยในเงินนั้น การฝากเป็นการลงทุนระยะสั้น ๆ แต่การลงทุนอาจเป็นได้ทั้งระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาว ได้แก่ การลงทุนในตราสารหนี้อายุต่าง ๆ มีผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ย หรือลงทุนถาวร ได้แก่ การถือหุ้นสามัญ ได้ผลตอบแทนเป็นเงินปันผล

การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลือกประเภทของตราสารทางการเงิน

เมื่อสหกรณ์มีเงินสดส่วนเกินจากการให้สินเชื่อหรือจากที่สำรองเป็นเงินสดขั้นต่ำเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนแล้ว สหกรณ์ก็ควรนำไปลงทุนซื้อตราสารทางการเงิน เช่น พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ หุ้นกู้ ตัวสัญญาใช้เงินของชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด เป็นต้น ซึ่งตราสารแต่ละประเภทจะมีอายุครบกำหนด ความเสี่ยง และอัตราผลตอบแทนแตกต่างกัน ดังนั้น ในการเลือกประเภทตราสารทางการเงินที่จะลงทุนจึงควรพิจารณาปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. **อัตราผลตอบแทน (Yields)** หมายถึง ผลตอบแทนที่จะได้จากการถือหลักทรัพย์ดังกล่าว โดยควรคิดเป็นร้อยละต่อปี และยังควรคิดเป็นอัตราผลตอบแทนหลังหักภาษีด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากตราสารบางประเภทผู้ลงทุนจะต้องจ่ายภาษีสำหรับผลประโยชน์ที่ได้ ขณะที่ตราสารบางประเภทจะได้รับการยกเว้นภาษี เช่น พันธบัตรรัฐบาล นอกจากนี้ สหกรณ์ยังควรต้องทำการเปรียบเทียบระหว่างอัตราผลตอบแทนกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งโดยทั่วไป มักนิยมพิจารณาเปรียบเทียบกับพันธบัตรรัฐบาล เนื่องจากมีความเสี่ยงและผลตอบแทนต่ำที่สุด ในขณะที่ตราสารที่ออกโดยธุรกิจเอกชน (หุ้นกู้) จะมีความเสี่ยงต่าง ๆ มากกว่า ดังนั้น โดยทั่วไปถ้าสหกรณ์จะลงทุนในตราสารที่ออกโดยธุรกิจเอกชน จึงต้องการอัตราผลตอบแทนที่มากกว่าตราสารที่ออกโดยรัฐบาล และยิ่งตราสารชนิดใดมีความเสี่ยงสูง ก็ยิ่งต้องการผลตอบแทนในอัตราที่สูงตามไปด้วย

2. ความเสี่ยงจากการลงทุน ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

2.1 **ความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ (Default Risk)** หมายถึง ความเสี่ยงที่ผู้กู้ยืม (ผู้ออกตราสาร) จะไม่สามารถชำระดอกเบี้ย หรือเงินต้นได้ตามเวลาที่กำหนด ซึ่งโดยปกติตราสารที่ออกโดยรัฐบาล (พันธบัตรรัฐบาล ตัวเงินคลัง) จะไม่มีความเสี่ยงชนิดนี้ ขณะที่ตราสารที่ออกโดยธุรกิจเอกชน (หุ้นกู้) จะมีความเสี่ยงชนิดนี้เกิดขึ้นโดยที่ความเสี่ยงดังกล่าว อาจไม่เท่ากันในแต่ละตราสาร ซึ่งสหกรณ์ที่เป็นผู้ลงทุนสามารถดูได้จากผลการจัดลำดับหุ้นกู้ ที่สถาบันจัดอันดับหุ้นกู้จัดอันดับเครดิตไว้

2.2 **ความเสี่ยงจากราคาซื้อขาย (Price Risk)** หมายถึง ความเสี่ยงที่ราคาตราสารจะเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ซึ่งโดยปกติราคาตราสารหนี้ระยะยาวจะมีความเสี่ยงชนิดนี้มากกว่าตราสารหนี้ระยะสั้น เนื่องจากมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยมากกว่า และตราสารทุน (หุ้นสามัญ) จะมีความเสี่ยงจากราคาซื้อขายมากกว่าตราสารหนี้ (หุ้นกู้)

2.3 ความเสี่ยงจากเงินเฟ้อ (Inflation Risk) หรือที่เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า ความเสี่ยงจากอำนาจซื้อ (Purchasing Power Risk) ทั้งนี้เพราะเมื่อเกิดเงินเฟ้อขึ้นอำนาจซื้อของเงินจะลดลง ดังนั้น สหกรณ์ที่ลงทุนในตราสารที่จ่ายผลตอบแทนในอัตราคงที่ จะมีความเสี่ยงจากเงินเฟ้อมากกว่าการลงทุนในตราสารที่ให้ผลตอบแทนแบบลอยตัว เพราะถึงแม้ว่า การกำหนดอัตราผลตอบแทนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ จะได้คำนึงถึงความเสี่ยงจากเงินเฟ้อไว้แล้วก็ตาม แต่ก็มีความเป็นไปได้ว่าอัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นจริงในอนาคต อาจมากกว่าอัตราเงินเฟ้อที่ผู้ออกหลักทรัพย์คาดคะเนไว้ก็เป็นได้

2.4 ความเสี่ยงจากความคล่องตัวในการซื้อขาย (Liquidity Risk) กล่าวคือ ตราสารใดก็ตามที่สามารถขายได้ในระยะเวลาอันสั้น และในราคาใกล้เคียงราคาตลาดขณะนั้น จะถือว่ามีความคล่องตัวในการซื้อขายสูง ซึ่งถ้าเปรียบเทียบระหว่างหุ้นกู้ที่ออกโดยบริษัทที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียง กับหุ้นกู้ที่ออกโดยบริษัทที่มีชื่อเสียงและรู้จักกันดีแล้ว จะพบว่าหุ้นกู้ที่ออกโดยบริษัทที่มีชื่อเสียง จะมีความคล่องตัวในการซื้อขายสูงกว่า และถ้าเปรียบเทียบระหว่างตราสารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กับที่ไม่ได้จดทะเบียน จะพบว่าตราสารที่จดทะเบียนจะซื้อขายเปลี่ยนมือได้ง่ายกว่า ซึ่งก็หมายความว่ามีความเสี่ยงจากความคล่องตัวในการซื้อขายต่ำกว่า นั่นเอง

2.5 ความเสี่ยงที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดหมายขึ้น (Event Risk) ในบางโอกาสมีความเป็นไปได้ที่ธุรกิจผู้ออกหลักทรัพย์ อาจพบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดหมายอย่างกะทันหัน ซึ่งเป็นผลให้ไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ตามที่สัญญาไว้ได้ ซึ่งโดยทั่วไป จะพบว่าหุ้นกู้ที่ออกโดยธุรกิจที่เป็นอุตสาหกรรมหรือบริการ จะมีความเสี่ยงชนิดนี้มากกว่าหุ้นกู้ที่ออกโดยธนาคาร ขณะที่ตราสารระยะยาวจะมีโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดหมายนี้ได้มากกว่าตราสารระยะสั้น

อย่างไรก็ตาม ในการตัดสินใจลงทุน นอกจากสหกรณ์จะต้องพิจารณาเปรียบเทียบทั้งอัตราผลตอบแทน และความเสี่ยงต่าง ๆ แล้ว สหกรณ์ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดไว้ว่าสหกรณ์มีสิทธิลงทุนได้ดังนี้

- (1) ลงทุนประกอบกิจการเพื่อสมาชิก ด้านการผลิต การค้า การบริการ การอุตสาหกรรมหรือการแปรรูป ดังบัญญัติในมาตรา 46 (1) และมาตรา 63
- (2) ลงทุนในการถือหุ้นสามัญในหน่วยธุรกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อบรรดาสมาชิกสหกรณ์ เช่น การถือหุ้น ธ.ก.ส. ถือหุ้น บริษัท สหประกันชีวิต จำกัด ดังมาตรา 62(4), (6)
- (3) ลงทุนการให้กู้ยืมเงินเฉพาะแก่สมาชิก ดังบัญญัติในมาตรา 46(6)
- (4) ลงทุนในตราสารหนี้ต่าง ๆ ดังบัญญัติในมาตรา 62(3), (7) และรวมทั้งการฝากเงินในสหกรณ์หรือธนาคาร ดังปรากฏในมาตรา 62(1), (2)

การลงทุนดังกล่าว สหกรณ์ต้องดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ แต่กฎหมายหลักจะเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพราะการลงทุนในบางลักษณะเป็นการก่อหนี้ขึ้น เพราะเจ้าหนี้ผู้ให้เงินลงทุนกับลูกหนี้ผู้รับเงินลงทุน หนี้เหล่านี้ อาจผูกพันกันด้วยสัญญากู้ยืมปกติ หรือการใช้สัญญาชนิดพิเศษที่กฎหมายเรียกว่า “ตราสาร” และตราสารที่ใช้สำหรับ

เป็นเครื่องมือลงทุน เรียกรวมกันทั่ว ๆ ไปว่า “ตราสารหนี้” แต่สำหรับประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2552 เรียกตราสารดังกล่าวว่า “ตราสารแสดงสิทธิในหนี้” สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากจะกำหนดเรื่องสัญญาฝากเงิน ยังมีกำหนดเรื่องของตราสารหนี้ที่สำคัญ 2 ประการคือ ตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน ดังนี้

ตัวแลกเงิน คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้จ่าย ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน ตัวแลกเงินมีผู้เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย เช่น ตราสารที่ระบุว่าเป็นบริษัท ก. สั่งให้บริษัท ข. จ่ายเงินจำนวน 10 ล้านบาทให้สหกรณ์ออมทรัพย์ ค. เป็นต้น

ตัวแลกเงิน ที่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีรายการดังนี้

- (1) คำบอกชื่อว่าเป็นตัวแลกเงิน
- (2) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน
- (3) ชื่อหรือยี่ห้อผู้จ่าย
- (4) วันถึงกำหนดใช้เงิน
- (5) สถานที่ใช้เงิน
- (6) ชื่อหรือยี่ห้อผู้รับเงิน หรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ
- (7) วันและสถานที่ออกตัวแลกเงิน
- (8) ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย

ตัวสัญญาใช้เงิน คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ออกตัว ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน ตัวสัญญาใช้เงินมีผู้เกี่ยวข้อง 2 ฝ่าย เช่น ตราสารที่ระบุว่าจะชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด สัญญาว่าจะใช้เงินให้จำนวน 1 ล้านบาท แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการสหกรณ์ จำกัด เป็นต้น

ตัวสัญญาใช้เงินที่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีรายการต่อไปนี้

- (1) คำบอกชื่อว่าเป็นตัวสัญญาใช้เงิน
- (2) คำมั่นสัญญาอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน
- (3) วันถึงกำหนดใช้เงิน
- (4) สถานที่ใช้เงิน
- (5) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงิน
- (6) วันและสถานที่ออกตัวสัญญาใช้เงิน
- (7) ลายมือชื่อผู้ออกตัว

โดยตราสารทั้งสองชนิดนี้ อาจเปลี่ยนมือผู้ถือได้ตามคำสั่งของผู้ถือคนก่อน ผู้ใดถือตราสารโดยชอบด้วยกฎหมายคือผู้รับเงินและดอกเบี้ยที่กำหนดในตราสารนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นอกจากกำหนดตราสารหนี้ดังกล่าวแล้ว ยังระบุเกี่ยวกับการลงทุนที่เรียกว่า “หุ้น” ในบริษัททั่ว ๆ ไปด้วย หุ้นของบริษัทมีทั้งหุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ ใบหุ้นที่บริษัทออกให้แก่ผู้ถือ กำหนดไว้ว่า ให้กรรมการลงลายมือชื่อหนึ่งคนเป็นอย่างน้อย และประทับตราของบริษัทเป็นสำคัญ

ใบหุ้นนั้นต้องมีข้อความต่อไปนี้คือ

- (1) ชื่อบริษัท
- (2) เลขหมายหุ้นที่กล่าวถึงในใบหุ้นนั้น
- (3) มูลค่าหุ้นหนึ่งเป็นเงินเท่าใด
- (4) ถ้าและเป็นหุ้นที่ยังไม่ได้ใช้เงินเสร็จ ให้จดว่าได้ใช้เงินค่าหุ้นแล้วหุ้นละเท่าใด
- (5) ชื่อผู้ถือหุ้น หรือคำแถลงว่าได้ออกใบหุ้นนั้นให้แก่ผู้ถือ

ส่วนการใช้กฎหมายการลงทุนในตราสารหนี้อื่น ๆ จะได้กล่าวต่อไปตามกรณี สหกรณ์ใช้สิทธิฝากหรือลงทุนตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ กล่าวคือ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดในมาตรา 62 ว่า “เงินของสหกรณ์นั้น สหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้”

กล่าวโดยสรุป สหกรณ์ทุกประเภทอาจใช้เงินของสหกรณ์ฝากหรือลงทุนตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้ 7 ลักษณะ ดังนี้

1) **ฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น** สหกรณ์นำเงินไปฝากเป็นวิธีรักษาสภาพคล่องได้ดีที่สุด เพราะมีกำหนดเวลาถอนได้แน่นอนและยังเป็นการลงทุนระยะสั้นที่ให้ผลตอบแทนกลับเป็นดอกเบี้ยด้วย เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย จำกัด นำเงินไปฝากกับชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด/สหกรณ์อื่น เป็นต้น แต่สำหรับการฝากเงินไว้กับชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์ใด ๆ ก็ดี ย่อมมีความเสี่ยงมากน้อยตามฐานะกิจการของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น นั้น ๆ

การฝากเงินกับชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด อาจทำได้โดยการฝากที่ไม่ต้องใช้สมุดรับฝากแต่สามารถใช้การฝากโดยวิธีซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินที่ชุมนุมสหกรณ์เป็นผู้ออก ตั๋วสัญญาใช้เงินนี้เป็นตราสารหนี้ตามกฎหมายดังที่กล่าวแล้ว

2) **ฝากในธนาคาร หรือฝากในสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์** ฝากในธนาคารพาณิชย์ เงินฝากของสหกรณ์จะได้รับการคุ้มครอง ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 การฝากธนาคารพาณิชย์จึงมีความปลอดภัยมาก เช่นเดียวกับการฝากเงินกับธนาคารที่รัฐเป็นเจ้าของ เช่น สหกรณ์จะนำเงินไปฝากกับธนาคารกรุงไทย หรือนำเงินไปลงทุนในสลากออมสินพิเศษ เป็นต้น

3) **ซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ** หลักทรัพย์รัฐบาลตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ประกอบกับมาตรา 4 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548

หลักทรัพย์รัฐบาล คือ ตราสารหนี้ที่กระทรวงการคลังเป็นผู้ออก มีเพียง 3 ชนิดคือ ตั๋วเงินคลัง ตั๋วสัญญาใช้เงิน และพันธบัตร

ค่านิยมของหลักทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจ จะกำหนดตามพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548 เนื่องจากรัฐอาศัยอำนาจตามกฎหมายให้รัฐวิสาหกิจออกหลักทรัพย์เพื่อระดมเงินแก่รัฐและเพื่อให้รัฐวิสาหกิจในความหมายปัจจุบันกว้างขึ้น ดังปรากฏในมาตรา 4 แห่ง รัฐวิสาหกิจจึงประกอบด้วยองค์การของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล เช่น องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร องค์การ

สวนยาง กิจการของรัฐที่กฎหมายจัดตั้งขึ้น เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร ธนาคารแห่งประเทศไทย หน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ เช่น โรงงานยาสูบ สถานธนาณูเคราะห์ บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด ที่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจดังกล่าวถือหุ้นรวมอยู่ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ เช่น บริษัทขนส่ง จำกัด ธนาคารกรุงไทย ตัวอย่างหลักทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจ เช่น พันธบัตรการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เป็นต้น

4) **ซื้อหุ้นธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์** การซื้อหุ้นสามัญเป็นการลงทุนระยะยาว เพราะไม่อาจถอนคืนได้ นอกจากจะใช้วิธีขายเปลี่ยนมือไปยังผู้ประสงค์จะถือหุ้นคนอื่น ๆ หุ้นของธนาคารที่มีวัตถุประสงค์ดังที่กฎหมายกำหนดดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ดังนั้น สหกรณ์จึงสามารถซื้อหุ้นสามัญของ ธ.ก.ส. ได้

5) **ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น** ซื้อหุ้นกรณีนี้คือหุ้นที่ขายตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ แม้กฎหมายจะกำหนดให้สหกรณ์ซื้อหุ้นชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่นได้ แต่ในทางปฏิบัติมิได้เฉพาะกรณีเดียว คือ สหกรณ์ที่เป็นสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ใด สามารถซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์นั้นได้ เพราะยึดหลักผู้เป็นสมาชิกเท่านั้นที่จะซื้อหุ้นสหกรณ์ได้ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์กระทรวง ค. จำกัด เป็นสมาชิกของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด จึงซื้อหุ้นของชุมนุมฯ ได้ เป็นต้น

6) **ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์** โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ การปฏิบัติการซื้อหุ้นกรณีนี้ มีเงื่อนไขอันต้องปรากฏเป็นข้อเท็จจริงสองประการ

ประการแรก หุ้มนั้นต้องเป็นของบริษัทที่ประกอบธุรกิจให้เกิดความสะดวก หรือส่งเสริมความเจริญแก่สหกรณ์ อาทิ บริษัท ก. จำกัด หักเงินค่าหุ้นหรือหักเงินเพื่อชำระหนี้จากเงินเดือนพนักงานส่งให้สหกรณ์ออมทรัพย์ ก. จำกัด

ประการที่สอง สหกรณ์ใดจะซื้อหุ้นบริษัทเช่นว่านั้น ต้องขอความเห็นชอบและได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว สถาบันอันประกอบธุรกิจที่มีหุ้น น่าจะเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด บริษัทตามเงื่อนไขดังกล่าว อาจขายหุ้นให้สหกรณ์ที่ตั้งขึ้นโดยพนักงานของบริษัทนั้นเป็นสมาชิก เช่น บริษัท ข. จำกัด อาจขายหุ้นให้สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบริษัท ข. จำกัด เป็นต้น

7) **ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (ค.พ.ช.) กำหนด** กรณีนี้ ค.พ.ช. ได้ออกข้อกำหนดไว้ 2 ลักษณะคือ กำหนดโดยลงมติตามที่สหกรณ์ขอมาเป็นราย ๆ กับออกประกาศเป็นการทั่วไป การออกประกาศทำมาหลายฉบับ แต่ก็ได้มีการแก้ไขให้เหมาะสม ขณะนี้การฝากหรือลงทุนตามมาตรา 62(7) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ต้องปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่องข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2552 ในประกาศนี้กำหนดให้สหกรณ์อาจนำเงินของสหกรณ์ฝากหรือลงทุน ตามรายการต่อไปนี้

7.1) **บัตรเงินฝากที่ธนาคารเป็นผู้ออก** เป็นวิธีการฝากเงินอย่างหนึ่ง มีพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 กำหนดในมาตรา 44 ว่า สถาบันการเงินจะรับเงินฝากที่ต้องจ่ายเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยวิธีออกบัตรเงินฝากก็ได้ ด้วยเหตุนี้ ธนาคารพาณิชย์จึงสามารถรับฝากเงินโดยออก

บัตรเงินฝากได้ นอกจากนี้มีกฎหมายอื่นกำหนดให้ธนาคารที่มีกฎหมายตั้งขึ้นเฉพาะอาจรับเงินฝากโดยวิธีออกบัตรเงินฝากก็ได้ด้วย เช่น ธ.ก.ส. ออกบัตรเงินฝากเพิ่มทรัพย์สินอายุ 3 ปี เป็นต้น

โดยที่ บัตรเงินฝาก (Negotiable Certificate of Deposit) หรือ ที่เรียกกันเป็นศัพท์ทางการเงินคือ NCD กล่าวโดยสังเขปคือ ตราสารที่สถาบันการเงินออกให้แก่ผู้ฝากเงิน เพื่อเป็นหลักฐานการฝากเงิน และเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้รับเงินฝากเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยทั่วไปสามารถซื้อขายเปลี่ยนมือได้ บัตรเงินฝาก พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 44 วรรคสอง กำหนดต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) คำบอกชื่อว่าเป็นบัตรเงินฝาก
- (2) ชื่อสถาบันการเงินผู้ออกบัตรเงินฝาก
- (3) จังหวัดที่ตั้งของผู้ออกบัตรเงินฝาก
- (4) วันที่ออกบัตรเงินฝาก
- (5) ข้อตกลงอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะจ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอนพร้อมอัตรา

ดอกเบี้ย (ถ้ามี)

- (6) วันถึงกำหนดจ่ายเงิน
- (7) สถานที่จ่ายเงิน
- (8) ชื่อของผู้ฝากเงิน หรือคำจดแจ้งว่าจะจ่ายเงินแก่ผู้ถือ
- (9) ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนสถาบันการเงินผู้ออกบัตรเงินฝาก

7.2) ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้รับรองสลักหลังหรือรับอาวัลหรือตัวสัญญาใช้เงิน ธนาคารเป็นผู้สลักหลังหรือรับอาวัลโดยไม่จำกัดความรับผิดชอบ ทั้งตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินเป็นตราสารหนี้ที่ออกโดยบุคคล นิติบุคคล ซึ่งมีใช้ธนาคาร สหกรณ์สามารถลงทุนได้ แต่ต้องมีธนาคารรับรองสลักหลังหรืออาวัล นั่นคือธนาคารเป็นผู้ค้ำประกันการใช้เงินตามตราสารนั้น โดยไม่จำกัดความรับผิดชอบนั้นเอง ตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินตามนัยนี้ ไม่รวมถึงตราสารหนี้ที่ชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์เป็นผู้ออก หรือกระทรวงการคลังหรือรัฐวิสาหกิจจะเป็นผู้ออก เพราะสหกรณ์อาจถือตราสารได้ตามมาตรา 62(1) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แล้ว

7.3) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ธนาคารซึ่งมีใช้รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ออก ตราสารที่กล่าวในข้อนี้คือ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน หุ้นกู้ที่มีหลักประกัน และหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ ที่ออกโดยธนาคารเอกชน เช่น ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย เป็นต้น

หุ้นกู้ ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 4 กำหนดความหมายไว้ว่า คือตราสารแห่งหนี้ไม่ว่าจะเรียกชื่อใดที่แบ่งเป็นหน่วยแต่ละหน่วยมีมูลค่าเท่ากัน และกำหนดประโยชน์ตอบแทนไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อแสดงสิทธิที่จะได้รับเงิน หรือผลประโยชน์อื่นของผู้ถือตราสารดังกล่าว โดยนัยนี้ สหกรณ์ซื้อหุ้นกู้ของธนาคารใดหรือบริษัทใด ก็คือการที่สหกรณ์ให้กู้ยืมโดยสหกรณ์เป็นเจ้าของ ในมาตรา 39 กฎหมายฉบับเดียวกันกำหนดไว้ว่าหุ้นกู้ฉบับละไม่น้อยกว่า 100 บาท โดยชำระเป็นเงิน และผู้ซื้อจะขอหักกลบลบหนี้กับบริษัทได้ การออกหุ้นกู้ ธนาคารหรือบริษัทจะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (คณะกรรมการ ก.ล.ต.) มาตรา 40

ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ใบหุ้นกู้อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อบริษัท
- (2) เลขทะเบียนบริษัท และวันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนบริษัท
- (3) จำนวนเงินที่ออกหุ้นกู้
- (4) ชื่อผู้ถือหุ้นกู้ หรือคำแถลงว่าได้ออกหุ้นกู้ให้แก่ผู้ถือ
- (5) ชนิด มูลค่า เลขที่ใบหุ้นกู้ จำนวนหุ้นกู้ และจำนวนเงิน อัตราดอกเบี้ยระยะเวลาการชำระคืน

เวลาการชำระคืน

- (6) วิธีการ เวลา และสถานที่สำหรับการชำระดอกเบี้ยหุ้นกู้ และการไถ่ถอนหุ้นกู้
- (7) สิทธิของผู้ถือหุ้นกู้ ในกรณีบริษัทมีหนี้ก่อนออกหุ้นกู้
- (8) วิธีการแปลงสภาพแห่งสิทธิ (ถ้ามี)
- (9) ลายมือชื่อกรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัทหรือนายทะเบียนหุ้นกู้
- (10) วัน เดือน ปี ที่ออกหุ้นกู้
- (11) รายการอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

7.4) บัตรเงินฝากหรือใบรับฝากเงินที่ออกโดยบริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งสถาบันเงินฝากประกันการชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ย ใบรับเงินฝาก (Deposit Receipt) เป็นตราสารแสดงสิทธิที่ผู้ฝากเงินจะได้รับการจ่ายเงินฝากและดอกเบี้ยเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนด ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สพส.77/2551 และ 82/2551 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 กำหนดให้สถาบันการเงิน ประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ อาจรับฝากเงินโดยออกบัตรเงินฝากหรือใบรับเงินฝาก เงินฝากและดอกเบี้ย โดยออกบัตรเงินฝากและใบรับเงินฝากได้รับการคุ้มครองจากสถาบันคุ้มครองเงินฝากตามเงื่อนไขหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551

7.5) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่นิติบุคคลเฉพาะกิจเป็นผู้ออก ภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตตามพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจ เพื่อแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 และตราสารแสดงสิทธิในหนี้นั้นได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A- (เอ ลบ) ขึ้นไป จากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สหกรณ์จะฝากหรือลงทุนในตราสารหนี้ดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้ 3 เงื่อนไขดังนี้

(1) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ ต้องเฉพาะแต่ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน หุ้นกู้ที่มีหลักประกัน และหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ ซึ่งออกภายใต้โครงการแปลงสิทธิทรัพย์สินเป็นหลักทรัพย์

(2) ตราสารตาม (1) ต้องออกโดยนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ (พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจ เพื่อแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540)

(3) ตราสารตาม (1) ต้องได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือจากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือ ซึ่งคณะกรรมการ ก.ล.ต. เห็นชอบ ระดับ A- (เอ ลบ) ขึ้นไป

โครงการแปลงสินทรัพย์ ตามความหมายของพระราชกำหนด คือ โครงการรับโอนสินทรัพย์และการออกหลักทรัพย์จำหน่ายแก่ผู้ลงทุน โดยกำหนดประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ถือหลักทรัพย์ขึ้นอยู่กับกระแสรายรับที่เกิดจากทรัพย์สินที่โอนมา

การแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ (Securitization) เป็นการนำธุรกิจรับเอาสินทรัพย์ที่ยังมีรายได้เป็นจำนวนมากพอ เช่น ลูกหนี้ในโครงการอสังหาริมทรัพย์ นำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ เช่น หุ้นกู้ แล้วนำมาขายให้นักลงทุน ผู้ทำธุรกิจจะได้เงินไปดำเนินกิจการต่อไป รัฐบาลเห็นว่าธุรกิจแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งชะลอตัวอยู่ในขณะนั้น จึงออกพระราชกำหนดดังกล่าวเมื่อปี 2540 กำหนดให้มีนิติบุคคลเฉพาะกิจ เพื่อให้โอกาสดำเนินธุรกิจแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ นิติบุคคลเฉพาะกิจที่จะดำเนินการธุรกิจตามกฎหมาย อาจจัดตั้งในรูปของบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด กองทุนรวม หรือตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด แต่นิติบุคคลใดจะดำเนินธุรกิจต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. ก่อน นิติบุคคลเฉพาะกิจที่ดำเนินธุรกิจมีทั้งธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทหลักทรัพย์

7.6) หุ้นกู้มีหลักประกัน หรือหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิที่ได้รับการจัดลำดับความน่าเชื่อถือ ตั้งแต่ระดับ A- (เอ ลบ) ขึ้นไป จากบริษัทจัดลำดับความน่าเชื่อถือที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หุ้นกู้ตามข้อนี้เป็นตราสารหนี้ที่ออกโดยบริษัทจำกัด บริษัทมหาชน จำกัด หรือนิติบุคคลอื่นที่ได้รับอนุญาตให้ออกหุ้นกู้ได้ตามกฎหมายที่กำหนด แต่มีเงื่อนไขสำคัญคือ ต้องได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือจากบริษัทที่ได้รับความเห็นชอบ คณะกรรมการ ก.ล.ต. ซึ่งมีระดับความเชื่อถือว่าต่ำกว่า A- (เอ ลบ)

อนึ่ง หากมีการฉีกการฝากหรือลงทุนของสหกรณ์ที่ไม่เข้าข่ายตามข้อ 1 ถึง 7 สหกรณ์จะต้องขอความเห็นชอบจาก ค.พ.ช. ก่อน และการฝากหรือลงทุนรวมกันต้องไม่เกินทุนสำรองของสหกรณ์ รวมทั้งต้องผ่านการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ก่อนถึงจะดำเนินการได้

ประเด็นการวิเคราะห์

1. สหกรณ์สามารถนำเงินไปลงทุนอะไรได้บ้าง
2. สหกรณ์สามารถนำเงินไปลงทุนในสลากกินแบ่งรัฐบาลได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 11.2.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 11.2.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 11 ตอนที่ 11.2 เรื่องที่ 11.2.2

บรรณานุกรม

- ชนินทร์ พิทยาวิธ. (2550). การบริการสินเชื่อสถาบันการเงินครบวงจร. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2546). เงินทองต้องใส่ใจ. สถาบันพัฒนาบุคลากรธุรกิจหลักทรัพย์ บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- ปัญญา หิรัญรัมย์ และกฤษฎา ประศาสน์วุฒิ. (2551). การบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนและการลงทุนของสหกรณ์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เรวัตร ชาตรีวิศิษฐ์. (2534). เทคนิคการบริหารเครดิตอย่างมีประสิทธิภาพ. บริษัทสำนักพิมพ์ธรรมนิติ จำกัด.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเลย กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2552). องค์ความรู้ (KM) เรื่อง การบริหารสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตร/กลุ่มเกษตรกร. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเลย.
- Bodie, Zvi., Kane, Alex., and Marcus, Alan J. (2011). *Investments and Portfolio Management: Global Edition*. 9th ed. Mc Graw Hill.
- Bohn, Jeffrey R. and Stein, Roger M. (2009). *Active Credit Portfolio Management in Practice*. Wiley & Sons, Inc.
- Gitman, Lawrence J. and Joehnk, Michael D. (1996). *Fundamentals of Investing*. 6th ed. N.Y.: Harper Collins College Publishers.
- Jone, Bernard J. and Frasca, Ralph R. (1995). *Investments: Introduction to analysis and planning*. 3rd ed. New Jersey: Prentice Hall, Inc.

ภาคผนวก

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์

พ.ศ. 2552

ด้วยคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ 4/2552 เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2552 ได้มีมติเห็นชอบให้มีการปรับปรุงข้อกำหนดการนำเงินของสหกรณ์ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 เพื่อให้เกิดความมั่นคงกับสหกรณ์มากยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 10(7) และมาตรา 62(7) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ประกอบมติคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ 4/2552 เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2552 คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ จึงออกประกาศกำหนดการนำเงินของสหกรณ์ฝากหรือลงทุนอย่างอื่น ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิกประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2550

ข้อ 2 ในประกาศนี้

“ธนาคาร” หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์และธนาคารที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นซึ่งประกอบกิจการภายในราชอาณาจักร

“ตราสารแสดงสิทธิในหนี้” หมายความว่า ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน หุ้นกู้ที่มีหลักประกัน หุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ

ข้อ 3 เงินของสหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้ ดังต่อไปนี้

- (1) บัตรเงินฝากที่ธนาคารเป็นผู้ออก
- (2) ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้รับรอง สลากหลังหรือรับอวัลหรือตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้สลักหลังหรือรับอวัล โดยไม่มีข้อจำกัดความรับผิด
- (3) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ธนาคารซึ่งมิใช่รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ออก
- (4) บัตรเงินฝาก หรือใบรับฝากเงินที่ออกโดยบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งสถาบันคุ้มครองเงินฝากประกันชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ย
- (5) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่นิติบุคคลเฉพาะกิจเป็นผู้ออกภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ ที่ได้รับอนุญาตตามพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจ เพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 และตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่นั้นได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A- ขึ้นไป จากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- (6) หุ้นกู้ที่มีหลักประกัน หรือหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ ที่ได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A- ขึ้นไป จากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- (7) ฝากหรือลงทุนอื่นใด นอกจากที่กำหนดไว้ตาม (1) ถึง (6) โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติก่อน

ข้อ 4 การนำเงินไปฝากหรือลงทุนตามข้อ 3(7) รวมกันต้องไม่เกินทุนสำรองของสหกรณ์และต้องผ่านการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ก่อนจึงจะดำเนินการได้

ข้อ 5 การฝากหรือลงทุนของสหกรณ์ที่ได้ดำเนินการตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2550 อยู่ก่อนวันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นการฝากหรือลงทุนตามประกาศฉบับนี้ต่อไป

ข้อ 6 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันออกประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่

พ.ศ. 2552

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประธานกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ

หน่วยที่ 12

การบริหารสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์

รองศาสตราจารย์ลัดดา พิศาลบุตร

ชื่อ
วุฒิ

ตำแหน่ง

หน่วยที่เขียน

รองศาสตราจารย์ลัดดา พิศาลบุตร

ศศ.บ. (เศรษฐศาสตร์เกษตร)

M.Sc. (Ag. Econs.) Oklahoma State University, U.S.A.

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

หน่วยที่ 12

หน่วยที่ 12

การบริหารสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์

เค้าโครงเนื้อหา

- ตอนที่ 12.1 แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์
 - 12.1.1 ความหมายและความสำคัญของการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
 - 12.1.2 ขั้นตอนการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
- ตอนที่ 12.2 การประเมินค่าโครงการลงทุนของสหกรณ์โดยไม่คิดค่าของเงินตามเวลา
 - 12.2.1 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีระยะเวลาคืนทุน
 - 12.2.2 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีอัตราผลตอบแทนถั่วเฉลี่ย
- ตอนที่ 12.3 การประเมินค่าโครงการลงทุนของสหกรณ์โดยคิดค่าของเงินตามเวลา
 - 12.3.1 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีค่าปัจจุบันสุทธิ
 - 12.3.2 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีดัชนีกำไรและอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน
 - 12.3.3 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีอัตราผลตอบแทนจากโครงการและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่มีการปรับค่า
 - 12.3.4 การเปรียบเทียบวิธีประเมินค่าโครงการด้วยส่วนลดกระแสเงินสดวิธีต่าง ๆ
 - 12.3.5 การวิเคราะห์โครงการภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน

แนวคิด

1. การตัดสินใจลงทุนในทรัพย์สินไม่หมุนเวียนเป็นการตัดสินใจลงทุนระยะยาวของสหกรณ์ ซึ่งมีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของสหกรณ์ได้ โดยมีขั้นตอนการตัดสินใจ 5 ขั้นตอนด้วยกัน
2. การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยไม่คิดค่าของเงินตามเวลาที่นิยม โดยทั่วไปมี 2 วิธีคือการวิเคราะห์หาระยะเวลาคืนทุนและการวิเคราะห์หาอัตราผลตอบแทนถั่วเฉลี่ย
3. การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยคิดค่าของเงินตามเวลาที่นิยมใช้โดยทั่วไปมี 3 วิธีคือการวิเคราะห์หาค่าปัจจุบันสุทธิ การหาดัชนีกำไรและการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากโครงการ โดยทั่วไปจะให้ผลที่สอดคล้องกัน แต่มีบางกรณีที่ผลที่ได้จะขัดแย้งกัน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 12 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญและขั้นตอนการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์ได้
2. อธิบายและคำนวณค่าประเมินต่าง ๆ ในการลงทุนของสหกรณ์ด้วยวิธีไม่คิดค่าของเงินตามเวลาได้
3. อธิบายและคำนวณค่าประเมินต่าง ๆ ในการลงทุนของสหกรณ์ด้วยวิธีคิดค่าของเงินตามเวลาได้

ตอนที่ 12.1

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 12.1 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

- เรื่องที่ 12.1.1 ความหมายและความสำคัญของการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
เรื่องที่ 12.1.2 ขั้นตอนการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

แนวคิด

1. การตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนเป็นการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้หลักแก่สหกรณ์ โดยมีระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี การตัดสินใจดังกล่าวนี้มีความสำคัญต่อสหกรณ์เพราะอาจมีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสหกรณ์ได้ เพราะเป็นการลงทุนในระยะยาวของสหกรณ์
2. กระบวนการในการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดโครงการ การพิจารณาข้อเสนอ การประมาณกระแสเงินสด การประเมินค่าโครงการ และการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 12.1 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนได้
2. จำแนกและอธิบายขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนได้

เรื่องที่ 12.1.1 ความหมายและความสำคัญของการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

ในการบริหารสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์จะเกี่ยวข้องกับการนำสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์ไปลงทุนในโครงการต่าง ๆ ซึ่งการลงทุนในโครงการต่าง ๆ นั้นจะใช้เวลาในการดำเนินงานมากกว่า 1 ปีขึ้นไป ซึ่งโครงการอาจจะมีเวลา 4,5... ถึง 10 หรือ 20 ปีก็ได้ ตลอดระยะเวลาของการดำเนินงานจะมีทั้งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละปี และรายรับที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาของโครงการ ค่าใช้จ่ายและรายรับที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาก็ไม่เท่ากัน การคำนวณค่าใช้จ่ายและรายรับของโครงการจึงต้องนำคิดค่าใช้จ่ายและรายรับให้อยู่ในฐานะเดียวกัน แล้วจึงจะนำมาเปรียบเทียบกันได้ โดยเฉพาะถ้าสหกรณ์มีโครงการหลาย ๆ โครงการ ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการต่างกัน มีค่าใช้จ่ายและรายรับต่างกัน ความต้องการเงินลงทุนต่างกัน ฯลฯ การที่จะตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการใดจะต้องมีการนำค่าใช้จ่ายและรายรับคิดให้อยู่ในฐานะเดียวกันแล้วหาผลตอบแทนของแต่ละโครงการเพื่อจะได้้นำผลตอบแทนมาเปรียบเทียบกัน และตัดสินใจเลือกลงทุนต่อไปได้

ในระบบเศรษฐกิจปัจจุบันแนวความคิดที่ว่าเมื่อเวลาผ่านไปเงินจำนวนหนึ่งจะมีค่าลดลง (ฐานนา 2550: 6-5) นั่นคือค่าของเงินในปัจจุบันไม่เท่ากันค่าของเงินในอนาคตกล่าวคือ ค่าของเงินมีความเกี่ยวข้องกับเวลา ทั้งนี้เนื่องจากเงินจำนวนดังกล่าวมีต้นทุนค่าเสียโอกาสเกิดขึ้นยกตัวอย่างเช่น เงิน 1,000 บาท ในวันนี้จะนำไปฝากธนาคารไว้ 1 ปี ในปีหน้าเจ้าของเงินจะได้รับเงิน 1,000 บาทพร้อมดอกเบี้ย

เงินเมื่อปลายปี = 1,000 + ดอกเบี้ย

ดังนั้นถ้าไม่นำเงินนี้ไปฝากธนาคาร แต่拿去ลงทุนในโครงการต่าง ๆ ดอกเบี้ยที่เจ้าของเงินควรจะได้รับก็คือค่าเสียโอกาสของเงินทุนจำนวนนั้นนั่นเองแสดงว่าเงินที่อยู่สามารถนำไปใช้ได้หลายทาง เจ้าของเงินจึงต้องเลือกทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด

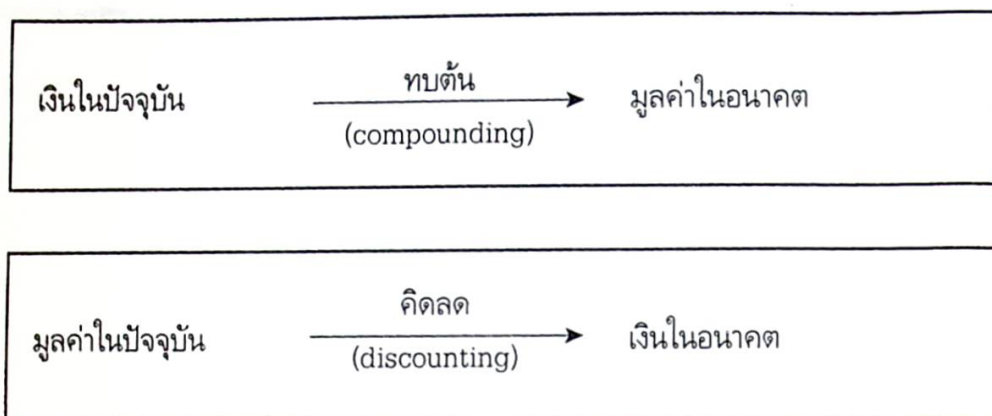
ในการพิจารณานำสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนไปลงทุนในโครงการต่าง ๆ ผู้พิจารณาจึงต้องมีความเข้าใจในเรื่องมูลค่าของเงินในอนาคตและในปัจจุบันเพื่อจะได้คำนวณผลตอบแทนของการลงทุนได้ถูกต้อง

การคำนวณมูลค่าของเงินในอนาคตและมูลค่าปัจจุบันมีวิธีการคำนวณดังนี้คือ

1. **มูลค่าในอนาคต (Future Value)** ก็คือมูลค่าของเงินต้นที่จะได้รับในอนาคต โดยนำดอกเบี้ยรับขึ้นงวดก่อน ๆ ทบเข้ากับเงินต้นซึ่งหาได้จากการคำนวณดอกเบี้ยของดอกเบี้ยและเงินต้นในงวดก่อน

2. **มูลค่าในปัจจุบัน (Present Value)** คือ (เงินในอนาคตเมื่อคิดกลับมาเป็นมูลค่าปัจจุบันจะมีค่าเท่าใดหรือมูลค่าของเงินจำนวนหนึ่งที่ฝากหรือลงทุนในปัจจุบันเพื่อให้ได้จำนวนหนึ่งที่ต้องการในอนาคต)

จากคำอธิบายข้างต้นมูลค่าของเงินในอนาคตและมูลค่าปัจจุบันของเงินสามารถพิจารณาได้จากภาพ ดังต่อไปนี้

รายละเอียดการคำนวณมูลค่าในอนาคตและมูลค่าในปัจจุบันสามารถศึกษารายละเอียดได้จากเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการการเงินได้ สำหรับเอกสารนี้จะเน้นการคำนวณหาผลตอบแทนจากการลงทุนในโครงการต่าง ๆ ซึ่งในเรื่องที่ 12.1.1 จะนำเสนอเรื่องของความหมายและความสำคัญของการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

สำหรับความหมายของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ได้มีผู้ให้ความหมายไว้แล้วในหน่วยต้น ๆ อย่างไรก็ตาม ก็ดี จะขอสรุปในที่นี้อีกครั้งว่า

“สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน” หมายถึง สินทรัพย์ที่มีลักษณะอันถาวร ซึ่งมีอายุการใช้งานเกินกว่า 1 ปี ทรัพย์สินถาวรที่กล่าวถึงนี้ยังหมายถึง ทรัพย์สินทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน เช่น สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เป็นต้น แต่ในเรื่องนี้จะพูดถึงแต่ทรัพย์สินที่มีตัวตนเท่านั้น วัตถุประสงค์ของการลงทุนในสินทรัพย์ประเภทนี้ก็เพื่อการทำได้หลักให้แก่สหกรณ์ ตัวอย่างของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน เช่น ที่ดิน อาคาร โรงงาน เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ตัวอย่าง สำหรับสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์ ได้แก่ โรงสีข้าว อาคารคลังสินค้า สินทรัพย์เหล่านี้เมื่อซื้อหรือได้มาแล้วจะต้องมีการคิดว่าควรจะไปทำประโยชน์อะไรเพื่อให้เกิดผลประโยชน์นอกเงยขึ้นมาได้ จึงต้องมีการตัดสินใจว่าจะนำสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนไปลงทุนทำอะไรดี

การตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในปัจจุบันโดยหวังผลตอบแทนกลับมาในระยะเวลาที่เกินกว่า 1 ปี ในอนาคต ซึ่งผลตอบแทนนี้อาจจะเป็นตัวเงินโดยตรง เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีต้นทุนการผลิตลดลง หรือไม่เป็นตัวเงินโดยตรงก็ได้ เช่น ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพที่สูงขึ้น เป็นต้น การตัดสินใจลงทุนในลักษณะดังกล่าวนี้ทางการเงินมักจะเรียกกันว่า “งบลงทุน” (Capital Budgeting) ตัวอย่างของงบลงทุนที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การปลูกสร้างอาคารโรงงาน การจัดซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน เป็นต้น นอกจากนี้ สหกรณ์อาจจะมีโครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์ หรือโครงการเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เข้าสู่ตลาด ก็จัดอยู่ในงบลงทุนด้วยเช่นกัน เพราะผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนมีระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในระยะยาวของสหกรณ์นั่นเอง

2. ความสำคัญของการลงทุน

การตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน นับได้ว่าเป็นความสำคัญต่อสหกรณ์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจาก

2.1 การลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนต่าง ๆ ต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก

2.2 ผลของการตัดสินใจจะผูกพันต่อการดำเนินงานของกิจการเป็นระยะเวลานานหลายปี นอกจากนี้เมื่อตัดสินใจลงทุนแล้วจะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้ยาก ตัวอย่างเช่น เมื่อตัดสินใจซื้อเครื่องจักรเพิ่มขึ้นเพื่อขยายกำลังการผลิต หากปรากฏว่าในระยะเวลาต่อมาสินค้าดังกล่าวไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร การลดกำลังการผลิตโดยการขายเครื่องจักรต่อให้ผู้อื่น ย่อมกระทำได้ยาก และหากสามารถขายต่อได้ก็คงขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าที่กิจการซื้อมาเป็นอย่างมาก

2.3 การตัดสินใจลงทุนอาจมีผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของกิจการได้ กล่าวคือ หากตัดสินใจถูกต้องก็จะมีผลทำให้กิจการประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ แต่ในทางตรงกันข้ามหากตัดสินใจลงทุนผิดพลาดในโครงการใดโครงการหนึ่งก็อาจมีผลทำให้กิจการประสบความล้มเหลว ขาดสภาพคล่องเกิดการล้มละลายจนถึงกับต้องเลิกกิจการไปเลยก็ได้

2.4 การตัดสินใจเกี่ยวกับสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน มีผลกระทบต่อความต้องการในสินทรัพย์หมุนเวียน ตัวอย่าง เช่น หากสหกรณ์ตัดสินใจสร้างโรงงานแห่งใหม่เพิ่มขึ้น กิจการก็ย่อมต้องการวัตถุดิบ แรงงาน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมทำให้กิจการต้องมีสินทรัพย์หมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นด้วย

เนื่องจากการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นอย่างยิ่งดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนดังกล่าวจึงควรต้องพิจารณาตัดสินใจอย่างระมัดระวังและรอบคอบ โดยผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจจะต้องพิจารณาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ อย่างมีระบบและรอบด้าน มีวิธีวิเคราะห์ที่เชื่อถือได้ตลอดจนถึงการวางหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการพิจารณาตัดสินใจ

ประเด็นการวิเคราะห์

การตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์ มีบทบาทต่อการดำเนินงานของสหกรณ์อย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่อง 12.1.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 12.1.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 12 ตอนที่ 12.1 เรื่อง 12.1.1

เรื่องที่ 12.1.2 ขั้นตอนการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

การตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์ก็มีขั้นตอนในการพิจารณาตัดสินใจ เช่นเดียวกับโครงการต่าง ๆ โดยทั่วไป การลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน จะเป็นการลงทุนที่มีผลตอบแทนที่จะได้รับเป็นระยะเวลานานกว่า 1 ปี และผลตอบแทนที่คาดหวังจะได้ยังไม่แน่นอนอีกด้วย การตัดสินใจจึงเป็นการตัดสินใจที่จะผูกพันผู้ลงทุนเป็นระยะเวลานานในอนาคต ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบตัดสินใจจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบโดยอาศัยความรู้ทางหลาย ๆ ด้านและประสบการณ์ในการตัดสินใจ เพราะถ้าตัดสินใจผิดพลาดย่อมนำความเสียหายมาสู่สหกรณ์ และมวลสมาชิกของสหกรณ์ได้ การพิจารณาตัดสินใจในการลงทุนจึงควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาข้อเสนอในการลงทุนของโครงการต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกระแสเงินสดของโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินค่าของโครงการลงทุน

ขั้นตอนที่ 5 การตัดสินใจเลือกโครงการลงทุน

ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดโครงการในการลงทุน ขั้นตอนแรกที่ผู้ลงทุนหรือสหกรณ์จะพิจารณาก็คือ จะต้องพิจารณาว่ามีโครงการใดบ้างที่สหกรณ์ควรจะลงทุนจึงจะทำให้ธุรกิจสหกรณ์เจริญเติบโตและขยายตัวได้ โดยโครงการที่ดีและมีความเป็นไปได้ควรจะเป็นโครงการที่มีแนวโน้มว่าจะสามารถทำกำไรหรือให้ผลประโยชน์ตอบแทนคุ้มค่า (ประสิทธิ์ ตั้งยั้งศิริ, 2542: 70)

การกำหนดโครงการจะเริ่มจากการกำหนดความคิดโครงการซึ่งมาได้จากหลายทาง เช่น สหกรณ์มองเห็นโอกาสทางการตลาดที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ปัญหาจากการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกเมื่อได้แนวความคิดของโครงการแล้วจึงนำมากำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้แล้วเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การจัดเตรียมข้อเสนอในการลงทุนของโครงการต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า สหกรณ์อาจจะมีหลายโครงการที่จะเลือกลงทุนซึ่งในการลงทุนระยะยาวของสหกรณ์จะเป็นการนำสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนของสหกรณ์มาลงทุนซึ่งฝ่ายต่าง ๆ ของสหกรณ์จะเป็นผู้เสนอขึ้นมาตั้งแต่สมาชิกที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ รวมถึงผู้จัดการสหกรณ์ซึ่งถ้าจัดเป็นกลุ่มหรือประเภทก็จะได้โครงการดังต่อไปนี้

1) โครงการจัดหาอุปกรณ์ใหม่เพื่อทดแทนอุปกรณ์เก่าที่หมดอายุการใช้งาน

2) โครงการจัดหาอุปกรณ์ใหม่เพื่อทดแทนอุปกรณ์เก่าที่ล้าสมัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการลดต้นทุนการผลิต เช่น วัตถุดิบ ค่าแรง หรือค่าไฟฟ้า ให้ลดลงกว่าเดิม

3) โครงการขยายผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว

- 4) โครงการเสนอผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่
- 5) โครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์
- 6) โครงการลงทุนอื่น ๆ

ในการพิจารณาโครงการลงทุนแต่ละโครงการ โดยทั่วไปจะต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการดำเนินการ โดยเริ่มตั้งแต่ผู้บริหารระดับต้นขึ้นไปจนกระทั่งถึงผู้บริหารระดับสูงของสหกรณ์ แต่ละโครงการจะต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับขนาดของโครงการลงทุนนั้น ๆ โดยยิ่งจำนวนเงินลงทุนมากเท่าใดก็จะต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงอย่างละเอียดมากขึ้นตามลำดับ

นอกจากนี้การวิเคราะห์ในรายละเอียดของโครงการแต่ละประเภท จะมีการวิเคราะห์มากน้อยแตกต่างกันอีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นกับประเภทและขนาดของโครงการลงทุนนั้น ๆ เช่น หากเป็นโครงการจัดหาเครื่องจักรใหม่เพื่อทดแทนเครื่องจักรเก่าที่กำลังจะหมดอายุใช้งาน สหกรณ์ก็อาจจะไม่ต้องวิเคราะห์ในรายละเอียดของข้อเสนอมากนัก เพราะเป็นการจัดหาเครื่องจักรชนิดเดิม แต่ถ้าเป็นโครงการจัดหาเครื่องจักรใหม่เพื่อทดแทนเครื่องจักรเก่าที่ล้าสมัยเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้น้อยลง กรณีนี้สหกรณ์ก็อาจจะต้องวิเคราะห์ในรายละเอียดของข้อเสนอโครงการลงทุนดังกล่าวมากขึ้น นอกจากนี้โครงการที่มีขนาดใหญ่ ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก สหกรณ์ก็ย่อมจะต้องวิเคราะห์ในรายละเอียดของโครงการมากกว่าโครงการลงทุนขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 3 การประมาณกระแสเงินสดของโครงการลงทุน ในการวิเคราะห์โครงการลงทุนในขั้นตอนนี้ พบว่ามีความสำคัญและยากที่สุด เพราะผลการวิเคราะห์การลงทุนจะถูกต้อง เชื่อถือได้เพียงใดก็ขึ้นอยู่กับ การประมาณกระแสเงินสดว่าสามารถประมาณการได้ใกล้เคียงความจริงแค่ไหน

ในการวิเคราะห์โครงการเพื่อตัดสินใจว่าจะลงทุนในโครงการใดหรือไม่นั้น จะพิจารณาจากผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการในแง่ของกระแสเงินสด (Cash Flow) โดยจะไม่ใช้ผลตอบแทนในแง่ของกำไรตามบัญชี ทั้งนี้เนื่องจากการพิจารณาในแง่ของกระแสเงินสด จะทำให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้องมากกว่า เพราะในแง่ของกำไรตามบัญชี อาจจะมีบางรายการที่กิจการบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายโดยที่ไม่ได้จ่ายเงินสดออกไป เช่น ค่าเสื่อมราคา เป็นต้น แม้ว่ากำไรทางบัญชีจะมีความสำคัญในการบริหารงานของกิจการ แต่ในแง่ของการวิเคราะห์โครงการเพื่อตัดสินใจลงทุนแล้ว การพิจารณาผลตอบแทนในรูปของกระแสเงินสดจะเหมาะสมมากกว่า เพราะแสดงให้เห็นถึงจำนวนผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจริง ๆ จากโครงการลงทุนนั้น ๆ นอกจากนี้จำนวนผลตอบแทนในแง่ของกระแสเงินสดเท่านั้นที่เป็นจำนวนที่แท้จริง ซึ่งจะสามารถนำไปลงทุนต่อหรือจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นได้ ดังนั้นในการวิเคราะห์โครงการลงทุนจะพิจารณาเฉพาะรายได้และค่าใช้จ่ายซึ่งสหกรณ์ได้รับหรือจ่ายเป็นตัวเงินจริง ๆ เท่านั้น

การประมาณกระแสเงินสดของโครงการต่าง ๆ นั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ

- 1) การประมาณกระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิ
- 2) กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานตามโครงการในแต่ละปีตลอดอายุโครงการ

1) การประมาณกระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิ หมายถึง จำนวนเงินสดทั้งสิ้นที่ผู้ลงทุนจะต้องจ่ายไป เพื่อให้ได้สินทรัพย์ที่ต้องการในสภาพที่พร้อมจะใช้งานได้ (ซึ่งประกอบด้วย ราคาที่ซื้อ + ค่าติดตั้ง + ค่าขนส่ง + ค่าใช้จ่ายอื่นที่ทำให้พร้อมที่จะติดตั้งได้) ถ้ากรณีที่เป็นการทดแทนเครื่องจักรเก่า การคำนวณกระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิจะต้องนำเงินสดรับสุทธิที่ได้จากการจำหน่ายเครื่องจักรเก่า มาหักออกจากต้นทุนตามบัญชีของเครื่องจักรใหม่ด้วย

2) กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานตามโครงการในแต่ละปี หมายถึง ผลต่างระหว่างกระแสเงินสดรับ และกระแสเงินสดจ่ายจากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในแต่ละปีตลอดอายุโครงการ หรืออาจจะหมายถึงผลต่างของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานระหว่างโครงการที่พิจารณา กับโครงการเดิมหรือโครงการอื่น ๆ ซึ่งในบางกรณีการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิอาจจะคำนวณได้จากงบกำไรขาดทุนโดยการปรับกำไรสุทธิตามบัญชีให้เป็นกำไรซึ่งเป็นเงินสดซึ่งก็คือกระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปีนั้นหรืออาจเรียกสั้น ๆ ว่า กระแสเงินสดสุทธิคือนำรายการที่ไม่ได้มีการจ่ายเงินสดจริงไปบวกเข้ากับกำไรสุทธิตามบัญชีและนำรายการที่ไม่ได้มีการรับเงินสดจริงมาหักออกจากกำไรสุทธิตามบัญชี

ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิได้ดีขึ้น ขอยกตัวอย่างการคำนวณของบริษัททั่วไป ดังนี้ (ซึ่งจะต่างกับของสหกรณ์ในเรื่องของภาษีจากกำไรสุทธิ เนื่องจากกำไรสุทธิของสหกรณ์ได้รับการยกเว้นภาษี)

ตัวอย่างที่ 12.1 บริษัท บี อาร์ เอส จำกัด กำลังพิจารณาซื้อเครื่องจักรใหม่ เพื่อใช้แทนเครื่องจักรเก่าที่จะหมดอายุการใช้งาน โดยมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจดังนี้

- เครื่องจักรใหม่ราคา 285,000 บาท ค่าขนส่ง 7,500 บาท ค่าติดตั้งและทดสอบเครื่องจนใช้งานได้ 12,500 บาท การใช้เครื่องจักรใหม่จะช่วยบริษัทประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้ 90,000 บาท ต่อปีก่อนภาษีเป็นเวลา 5 ปี ไม่มีราคาซาก
- เครื่องจักรเก่าราคาตามบัญชี 25,000 บาท ถ้าขายได้จะขายได้ตามราคาบัญชี ถ้าขายไม่ได้จะสามารถใช้งานต่อไปอีก 5 ปี
- บริษัทหักค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรแบบเส้นตรงในอัตราร้อยละ 20 และขณะนี้บริษัทเสียภาษีกำไรในอัตราร้อยละ 20

การคำนวณกระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิ และกระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปี ถ้าจะตัดสินใจซื้อเครื่องจักรใหม่ทำได้ดังนี้

1) กระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิ

ราคาเครื่องจักรใหม่	285,000	บาท
ค่าขนส่ง	7,500	บาท
ค่าติดตั้ง	<u>12,500</u>	บาท
รวมต้นทุนทางบัญชีของเครื่องจักรใหม่	305,000	บาท
หัก เงินสดรับจากการขายเครื่องจักรเก่า	<u>25,000</u>	บาท
กระแสเงินสดจ่ายลงทุนในเครื่องจักรใหม่สุทธิ	<u>280,000</u>	บาท

นั่นคือถ้าตัดสินใจซื้อเครื่องจักรใหม่จะต้องจ่ายเงินสดเพิ่มขึ้น 280,000 บาท

2) กระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปี (ทั้งนี้สามารถคำนวณตามวิธีทางบัญชี) ดังนี้

ค่าใช้จ่ายที่ประหยัดต่อปี (จัดเป็นรายได้)	90,000	บาท
หัก ค่าเสื่อมราคาส่วนเพิ่ม ⁽¹⁾	56,000	บาท
กำไรที่ได้รับเพิ่มขึ้นก่อนหักภาษี	34,000	บาท
หัก ภาษี 20%	6,800	บาท
กำไรสุทธิ เพิ่มขึ้น	27,200	บาท
บวก ค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเงินสดเพิ่มขึ้น		
ค่าเสื่อมราคาที่เพิ่มขึ้น	56,000	บาท
กระแสเงินสดสุทธิเพิ่มขึ้นแต่ละปี	<u>83,200</u>	บาท

ดังนั้น กระแสเงินสดสุทธิเพิ่มขึ้นแต่ละปี 83,200 บาท เป็นเวลา 5 ปี รวมเป็นกระแสเงินสดสุทธิเพิ่มขึ้นเท่ากับ 416,000 บาท ซึ่งเมื่อเทียบกับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิ 280,000 บาท บริษัทจะตัดสินใจลงทุนหรือไม่จะมีวิธีการประเมินค่าโครงการลงทุนที่จะศึกษารายละเอียดต่อไป

(1) ค่าเสื่อมราคาส่วนเพิ่มได้จาก

- ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรใหม่	= 20% (ต้นทุนตามบัญชี - ราคาซาก)	
	= 20% (305,000 - 0)	= 61,000 บาท
หัก ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรเก่า	= 20% (25,000 - 0)	= 5,000 บาท
∴ ค่าเสื่อมราคาส่วนเพิ่ม	= 61,000 - 5,000	= 56,000 บาท

ตัวอย่างที่ 12.2 สมมติสหกรณ์โคนมมวกเหล็ก จำกัด มีโครงการจะตั้งโรงงานแปรรูปน้ำนมดิบขนาดกำลังการผลิต 100 ตันต่อวัน โดยใช้เงินทุนของสหกรณ์ ประมาณการเงินลงทุนที่ต้องจ่ายในโครงการและผลตอบแทนของโครงการเป็นดังนี้

เงินลงทุนเป็นค่าที่ดิน และปรับปรุงที่ดิน 5 ล้านบาท ค่าก่อสร้างอาคาร 10 ล้านบาท ค่าจัดหาถังเก็บน้ำนมดิบ 5 ล้านบาท ค่าเครื่องจักรแปรรูปรวมค่าขนส่ง และติดตั้งพร้อมใช้งานได้ทั้งหมด 25 ล้านบาท อายุโครงการ 10 ปี คิดค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรง เมื่อสิ้นสุดโครงการเหลือจะมีค่าที่ดินเหลือ 5 ล้านบาท

ผลตอบแทนของโครงการ คาดว่าโรงงานจะสามารถแปรรูป ผลิตภัณฑ์ได้และมีรายได้ในปี 1 โดยมีรายได้เป็นเงินสดสุทธิในปีที่ 1-2 ปีละ 1 ล้านบาท ปีที่ 3-5 ปีละ 2 ล้านบาท ปี 6-10 ปีละ 3 ล้านบาท

สหกรณ์คิดค่าเสื่อมราคาเป็นเส้นตรง กำไรสุทธิของสหกรณ์ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ การคำนวณกระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิ และกระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปีเป็นดังนี้

1. กระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิ

ค่าที่ดินและค่าปรับปรุง	5	ล้านบาท
ค่าก่อสร้างอาคาร	15	ล้านบาท
ค่าถึงเก็บนํ้าบาดิน	5	ล้านบาท
ค่าเครื่องจักรพร้อมใช้งาน	25	ล้านบาท
รวมกระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิ	50	ล้านบาท

2. กระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปี ในการคิดค่าใช้จ่ายของโครงการ นอกจากคิดค่าลงทุนในที่ดิน แล้ว อาคารและเครื่องมืออุปกรณ์จะต้องมีการนำมาคำนวณค่าเสื่อมรายปีแล้วบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายรายปีของโครงการ

จากตัวอย่างที่สมมติให้มีการก่อสร้างอาคาร 1 หลังให้มีอายุการใช้งาน 10 ปี ถึงเก็บนํ้าบาดินอายุการใช้งาน 10 ปี เครื่องจักรพร้อมใช้งานอายุใช้งาน 5 ปี

ถ้าสมมติให้มีการคำนวณค่าเสื่อมแบบเฉลี่ยเท่ากันทุกปี (Strat line method) ค่าเสื่อมรายปีของอุปกรณ์แต่ละชนิดจะเป็นดังนี้

หน่วย: ล้านบาท

ปีที่	อาคาร	ถึงนํ้าบาดิน	เครื่องจักร	รวมค่าเสื่อมรายปี
1	1.5	.5	5	7
2	1.5	.5	5	7
3	1.5	.5	5	7
4	1.5	.5	5	7
5	1.5	.5	5	7
6	1.5	.5	0	2
7	1.5	.5	0	2
8	1.5	.5	0	2
9	1.5	.5	0	2
10	1.5	.5	0	2

หมายเหตุ: การดำเนินงานปีที่ 6-10 กิจการใช้เครื่องจักรพร้อมใช้งานที่หมดอายุต่ออีก 5 ปี ค่าเสื่อมปีที่ 6-10 จึงเป็น 0

หน่วย: ล้านบาท

ปีที่ (1)	รายได้เงินสดสุทธิ (2)	ค่าเสื่อมราคา (3)	มูลค่าคงเหลือของ ทรัพย์สิน (4)	กระแสเงินสดสุทธิแต่ละปี (5) = (2) + (3) + (4)
1	1	7	-	8
2	1	7	-	8
3	2	7	-	9
4	2	7	-	9
5	2	7	-	9
6	3	2	-	5
7	3	2	-	5
8	3	2	-	5
9	3	2	-	5
10	3	2	-	5

หมายเหตุ: ในการคิดกระแสเงินสดสุทธิจะต้องนำค่าเสื่อมรายปีกลับมามีคิรวมกับรายรับเงินสดสุทธิใหม่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินค่าโครงการลงทุน เป็นการประเมินค่ากระแสเงินสดจ่ายลงทุนเทียบกับกระแสเงินสดสุทธิรายปีของทางเลือกในการลงทุนต่าง ๆ เพื่อนำมาตัดสินใจเลือกลงทุนต่อไปหรือ ซึ่งวิธีที่นิยมใช้ในการประเมินค่าทางเลือกในการลงทุนมีอยู่ด้วยกัน ดังนี้คือ

1) การประเมินค่าโครงการโดยไม่คิดค่าของเงินตามเวลา

(1) วิธีระยะเวลาคืนทุน (Payback Period หรือ PB) และ

(2) วิธีอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ย (Average Rate of Return หรือ ARR)

2) การประเมินค่าโครงการโดยคิดค่าของเงินตามเวลาซึ่งประกอบด้วยวิธีการคำนวณ 3 วิธีคือ

(1) วิธีค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value หรือ NPV)

(2) วิธีดัชนีกำไร (Profitability Index หรือ PI) และวิธีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน

(Benefit/Cost ratio หรือ B/C ratio)

(3) วิธีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Internal Rate of Return หรือ IRR)

แต่ละวิธีจะมีวิธีการคำนวณตลอดจนข้อดีและข้อเสียที่ใช้ในการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การตัดสินใจลงทุน การตัดสินใจลงทุนเป็นการพิจารณาโครงการที่ได้ประเมินค่าโครงการลงทุนตามขั้นตอนที่ 3 แล้วว่า ควรจะลงทุนในโครงการหรือไม่ หรือจะเลือกลงทุนโครงการใด จึงจะเหมาะสมที่สุด ประเภทของโครงการ ประเภทของโครงการลงทุนนั้นแบ่งเป็นประเภท 3 ประเภท ดังนี้

1) **โครงการอิสระ (independent projects)** เป็นโครงการลงทุนที่แตกต่างกันไม่เกี่ยวข้องกัน เช่น ลงทุนของกิจการปีใดปีหนึ่ง อาจประกอบด้วย การสร้างโรงเก็บสินค้าเพิ่มขึ้น การซื้อเครื่องจักรลงบัญชี การสร้างอาคารจอดรถยนต์ เป็นต้น โครงการเหล่านี้เป็นอิสระต่อกัน การที่กิจการจะยอมรับหรือปฏิเสธโครงการหนึ่งไม่มีผลต่อการพิจารณาโครงการอื่น ถ้าผลการประเมินโครงการเหล่านี้ว่าควรลงทุนก็ตัดสินใจลงทุนได้

2) **โครงการการลงทุนที่ขึ้นต่อกัน (contingent projects)** เป็นโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกัน เช่น โครงการซื้อเครื่องจักรใหม่จะยอมรับการลงทุนก็ต่อเมื่อมีการลงทุนในโครงการสร้างโรงงานใหม่ การตัดสินใจลงทุนในโครงการลงทุนประเภทนี้จะต้องพิจารณาตามลำดับของโครงการที่เกี่ยวข้องด้วย

3) **โครงการที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน (mutually exclusive projects)** เป็นโครงการที่เมื่อเลือกโครงการหนึ่งแล้วโครงการอื่นที่มีวัตถุประสงค์เดียวกันต้องยกเลิกไป เช่น การซื้อเครื่องจักรชนิดหนึ่ง อาจมีทางเลือกได้หลายทาง จากผู้ผลิตต่าง ๆ กัน เมื่อเลือกซื้อจากผู้ผลิตรายใดแล้วโครงการซื้อจากผู้ผลิตรายอื่นต้องยกเลิกไป ซึ่งในการตัดสินใจลงทุนโครงการประเภทนี้เมื่อประเมินค่าแล้วจะตัดสินใจเลือกโครงการที่ดีที่สุด

ประเด็นการวิเคราะห์

การพิจารณาตัดสินใจในการลงทุน จำเป็นต้องมีการดำเนินการเป็นขั้นตอนหรือไม่ และขั้นตอนใดมีความสำคัญมากที่สุด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่อง 12.1.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 12.1.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 12 ตอนที่ 12.1 เรื่อง 12.1.2

ตอนที่ 12.2

การประเมินค่าโครงการลงทุนของสหกรณ์โดยไม่คิดค่าของเงินตามเวลา

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 12.2 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวข้อ

เรื่องที่ 12.2.1 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีระยะเวลาคืนทุน

เรื่องที่ 12.2.2 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีอัตราผลตอบแทนถั่วเฉลี่ย

แนวคิด

1. การประเมินค่าโครงการลงทุนที่นิยมใช้กันอยู่แบ่งออกได้เป็น 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ วิธีประเมินโครงการโดยไม่คิดค่าของเงินตามเวลา และวิธีประเมินโครงการโดยคำนึงถึงค่าของเงินตามเวลา
2. วิธีประเมินโครงการโดยไม่คิดค่าของเงินตามเวลามี 2 วิธีคือ วิธีระยะเวลาคืนทุน และวิธีอัตราผลตอบแทนเฉลี่ย
3. วิธีระยะเวลาคืนทุน เป็นวิธีที่คำนวณระยะเวลาที่เงินที่ลงทุนไปนั้นจะมีผลตอบแทนกลับคืนมาเป็นเงินสดเท่ากับเงินที่ลงทุนไปพอดี โครงการที่ใช้เวลาในการคืนทุนเร็วย่อมได้รับการพิจารณาดีกว่านี้ใช้เวลาในการคืนทุนช้า
4. วิธีอัตราผลตอบแทนถั่วเฉลี่ย เป็นวิธีการคำนวณอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนเฉลี่ยโครงการใดที่ให้อัตราผลตอบแทนสูงย่อมได้รับการพิจารณาดีกว่าโครงการที่ให้อัตราผลตอบแทนต่ำ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 12.2 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. ประเมินค่าโครงการลงทุนด้วยวิธีระยะเวลาคืนทุนพร้อมทั้งบอกข้อดีและข้อเสียได้
2. ประเมินค่าโครงการลงทุนด้วยวิธีอัตราผลตอบแทนถั่วเฉลี่ยพร้อมทั้งบอกข้อดีและข้อเสียได้

เรื่องที่ 12.2.1 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีระยะเวลาคืนทุน

การวิเคราะห์โครงการลงทุนของสหกรณ์จากสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนโดยทั่วไปแล้วต้องมีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการทุกด้านนับตั้งแต่การวิเคราะห์ด้านการตลาด การวิเคราะห์ด้านเทคนิค การวิเคราะห์โครงการด้านการจัดการ การวิเคราะห์ด้านการเงิน การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจและการวิเคราะห์ด้านสิ่งแวดล้อม โครงการจะต้องมีความเป็นไปได้ทุกด้าน หรือการวิเคราะห์ด้านการเงินเป็นไปได้ แต่ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นไปได้ไม่ได้โครงการดังกล่าวก็ไม่น่าจะลงทุน ดังนั้นโครงการที่น่าจะลงทุนจึงควรจะเป็นไปได้ทุกด้าน

สำหรับในหน่วยนี้จะเน้นเฉพาะการวิเคราะห์ทางการเงินเท่านั้น ซึ่งการวิเคราะห์ทางการเงินมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือประเมินว่าโครงการจะได้รับผลตอบแทนทางการเงินที่คุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ นั่นคือการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของโครงการเพื่อประโยชน์สูงสุดของสหกรณ์

การวิเคราะห์โครงการลงทุนมีวิธีการวิเคราะห์หลายวิธี แต่ที่นิยมใช้กันมักจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. วิธีประเมินโครงการโดยไม่คิดค่าของเงินตามเวลา

1.1 วิธีหาระยะเวลาคืนทุน (Payback Period - PB)

1.2 วิธีหาอัตราผลตอบแทนเฉลี่ย (Average Rate of Return - ARR)

2. วิธีประเมินโครงการโดยคำนึงถึงค่าของเงินตามเวลา

2.1 วิธีหาค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value - NPV)

2.2 วิธีหาดัชนีกำไร (Profitability Index - PI) และอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (Benefit + Cost ratio :B/C ratio)

2.3 วิธีหาอัตราผลตอบแทนจากโครงการ (Internal Rate of Return - IRR)

ซึ่ง 3 วิธีนี้เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “วิธีส่วนลดกระแสเงินสด” (Discounted Cash Flow - DCF) เพราะวิธีการประเมินค่าเหล่านั้นจะคำนึงถึงค่าของเงินในระยะเวลาต่าง ๆ กัน โดยจะคำนวณกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตตลอดอายุโครงการลงทุนให้เป็นค่าปัจจุบัน แล้วจึงนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนซึ่งสหกรณ์จะต้องจ่ายในปัจจุบัน

ในเรื่องนี้จะอธิบายถึงวิธีประเมินค่าโครงการโดยวิธีระยะเวลาคืนทุนซึ่งอยู่ในกลุ่มไม่คิดค่าของเงินตามเวลา

วิธีคำนวณระยะเวลาคืนทุน

วิธีนี้จะเป็นการคำนวณหาจำนวนปีที่ผู้ลงทุนจะได้รับเงินลงทุนกลับคืนมา กล่าวคือจะเป็นการคำนวณหาระยะเวลาที่ผลรวมของกระแสเงินสดสุทธิที่ได้รับในแต่ละปี จะมีค่าเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนในครั้งแรก

การคำนวณหาระยะเวลาคืนทุน สามารถแยกเป็น 2 กรณีดังนี้

1. กรณีกระแสเงินสดสุทธิเท่ากันทุกปี
2. กรณีกระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปีไม่เท่ากัน

1. กรณีกระแสเงินสดสุทธิเท่ากันทุกปี

สามารถคำนวณหาระยะเวลาคืนทุนของโครงการได้โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน (PB)} = \frac{\text{กระแสเงินสดจ่ายลงทุน}}{\text{กระแสเงินสดสุทธิรายปี}}$$

ตัวอย่างที่ 12.3 สหกรณ์การเกษตรสีคิ้ว จำกัด มีโครงการลงทุนซึ่งต้องใช้เงินลงทุนครั้งแรกเท่ากับ 400,000 บาท โดยสหกรณ์คาดว่าจะได้รับกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานตามโครงการนี้ปีละ 40,000 บาท ตลอดอายุโครงการ (15 ปี) สหกรณ์แห่งนี้จะมีระยะเวลาคืนทุนจากโครงการนี้กี่ปี

จากตัวอย่างนี้สามารถคำนวณหาระยะเวลาคืนทุนได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ระยะเวลาคืนทุน} &= \frac{400,000}{40,000} \\ &= 10 \text{ ปี} \end{aligned}$$

2. กรณีกระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปีไม่เท่ากัน กรณีกระแสเงินสดสุทธิที่จะได้รับในแต่ละปีไม่เท่ากัน การคำนวณหาระยะเวลาคืนทุนของโครงการจะยุ่งยากขึ้นกว่ากรณีที่กระแสเงินสดสุทธิเท่ากันทุกปี กล่าวคือ กรณีนี้จะต้องบวกสะสมเงินสดสุทธิในแต่ละปีจนกระทั่งได้ยอดกระแสเงินสดสุทธิรวมเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนพอดี

ตัวอย่างที่ 12.4 สหกรณ์บ้านหนองบัว จำกัด มีโครงการลงทุนซื้อเครื่องจักรใหม่ 1 เครื่องซึ่งต้องใช้เงินสดจ่ายลงทุนทั้งสิ้นเท่ากับ 300,000 บาท สหกรณ์คาดว่าเครื่องจักรดังกล่าวจะก่อให้เกิดกระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปีดังนี้

ปีที่ 1-2 ปีละ 100,000 บาท

ปีที่ 3-4 ปีละ 80,000 บาท

ปีที่ 5-8 ปีละ 60,000 บาท

การคำนวณระยะเวลาคืนทุนของโครงการซื้อเครื่องจักรใหม่นี้ดังกล่าวจะเป็นดังนี้

ปีที่	กระแสเงินสดสุทธิ	กระแสเงินสดสุทธิสะสม
1	100,000	100,000
2	100,000	200,000
3	80,000	280,000
4	80,000	360,000
5	60,000	420,000

จะเห็นว่าใน 3 ปีแรก กระแสเงินสดสุทธิเป็น 280,000 บาท แต่เงินสดลงทุนทั้งสิ้นคือ 30,000 บาท ซึ่งยังขาดอีก 20,000 บาท กระแสเงินสดสุทธิจะเท่ากับเงินสดลงทุน แสดงว่าระยะเวลาคืนทุนอยู่ระหว่างปีที่ 3 และ 4 หรือ 3 ปีเศษ เนื่องจากในปีที่ 4 สหกรณ์มีกระแสเงินสดสุทธิจำนวน 80,000 บาท ดังนั้นหากกระแสเงินสดสุทธิเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปีระยะเวลาคืนทุนจะเท่ากับ $3\frac{1}{4}$ (3 ปี 3 เดือน) โดยจำนวน $\frac{1}{3}$ ปีคำนวณได้จาก $\frac{20,000}{80,000} = \frac{1}{4}$

เกณฑ์การตัดสินใจ การพิจารณาโครงการโดยใช้ระยะเวลาคืนทุนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจจะใช้หลักการที่ว่าหากระยะเวลาคืนทุนที่คำนวณได้สั้นกว่าระยะเวลาคืนทุนที่สหกรณ์จะยอมรับได้ ก็ควรที่จะยอมรับโครงการลงทุนนั้น ตัวอย่างเช่น จากกรณีตัวอย่างที่ 12.4 ซึ่งคำนวณระยะเวลาคืนทุนของโครงการได้เท่ากับ $3\frac{1}{4}$ หากกิจการกำหนดว่าระยะเวลาคืนทุนที่นานที่สุดที่สหกรณ์จะยอมรับได้คือ 4 ปี สหกรณ์ก็ควรจะลงทุนในโครงการนั้นได้

ในกรณีที่มีโครงการลงทุนที่สามารถยอมรับได้หลายโครงการ แต่จะต้องเลือกลงทุนเพียงโครงการเดียว หากใช้ระยะเวลาคืนทุนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจก็ควรที่จะเลือกลงทุนในโครงการที่มีระยะเวลาคืนทุนที่สั้นที่สุด

ข้อดีของวิธีระยะเวลาคืนทุน

1. สามารถคำนวณหาได้ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเหมือนวิธีอื่น
2. ทำให้ทราบถึงสภาพคล่องของโครงการลงทุนได้ โดยโครงการที่มีระยะเวลาคืนทุนเร็ว ย่อมมีสภาพคล่องสูงกว่าโครงการที่มีระยะเวลาคืนทุนช้า เพราะมีจำนวนกระแสเงินสดสุทธิเข้ามามากในระยะปีแรก ๆ
3. ใช้เป็นตัววัดความเสี่ยงของโครงการลงทุนได้ กล่าวคือโครงการที่มีระยะเวลาคืนทุนเร็ว ย่อมมีความเสี่ยงน้อยกว่าโครงการที่มีระยะเวลาคืนทุนช้า

ข้อเสียของวิธีระยะเวลาคืนทุน

การใช้วิธีระยะเวลาคืนทุนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกโครงการลงทุนอาจทำให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาดได้ เนื่องจากสาเหตุดังนี้

1. วิธีระยะเวลาคืนทุนไม่ได้คำนึงถึงกระแสเงินสดที่กิจการจะได้รับจากโครงการภายหลังจากระยะเวลาคืนทุนแล้ว ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 12.5 สหกรณ์บ้านมะลิ จำกัด กำลังพิจารณาเลือกลงทุนในโครงการใดโครงการหนึ่งใน 2 โครงการ ซึ่งต่างก็ต้องใช้เงินลงทุนครั้งแรก 150,000 บาท แต่มีกระแสเงินสดสุทธิเป็นรายปีไม่เท่ากัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปีที่	โครงการ ก.	โครงการ ข.
1	70,000	40,000
2	60,000	60,000
3	40,000	40,000
4	20,000	40,000

ระยะเวลาคืนทุน

$$2\frac{1}{2}$$

$$3\frac{1}{4}$$

(2 ปี 6 เดือน)

(3 ปี 3 เดือน)

พิจารณาโครงการ ก. จะเห็นว่า 2 ปีแรกกระแสเงินสดสุทธิรวมกันได้ 130,000 บาท แต่เงินลงทุนทั้งสิ้นคือ 150,000 บาท ยังขาดอีก 20,000 บาท กระแสเงินสดสุทธิจึงจะเท่ากับเงินลงทุน แสดงว่าระยะเวลาคืนทุนอยู่ระหว่างปีที่ 2 และ 3 คือ 2 ปีเศษ และเนื่องจากในปีที่ 3 กระแสเงินสดสุทธิเท่ากับ 40,000 บาท ตลอดทั้งปี ดังนั้นระยะเวลาคืนทุนจะเท่ากับ $2\frac{1}{2}$ โดยจำนวน $\frac{1}{2}$ ปี คำนวณได้จาก $\frac{20,000}{80,000} = \frac{1}{2}$ สำหรับโครงการ ข. ก็พิจารณาได้ในทำนองเดียวกัน

จากตัวอย่างนี้หากใช้ระยะเวลาคืนทุนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ สหกรณ์นี้ก็ควรจะเลือกลงทุนในโครงการ ก. เพราะมีระยะเวลาคืนทุนสั้นกว่า แต่หากพิจารณากระแสเงินสดสุทธิหลังจากระยะเวลาคืนทุนแล้วจะเห็นว่าโครงการ ข. จะมีกระแสเงินสดสุทธิมากกว่าโครงการ ก. ดังนั้นการใช้วิธีระยะเวลาคืนทุนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจจึงอาจจะไม่เพียงพอที่จะตัดสินใจ และอาจทำให้ตัดสินใจผิดพลาดได้

2. วิธีระยะเวลาคืนทุนไม่ได้คำนึงถึงเรื่องค่าของเงินในระยะเวลาต่างกันว่าไม่เท่ากัน โดยจะเห็นว่าวิธีนี้จะไม่มีการหาค่าของกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตให้เป็นค่าปัจจุบันแต่อย่างใด

สถานการณ์ที่เหมาะสมกับวิธีระยะเวลาคืนทุน

จากข้อดีและข้อเสียของวิธีระยะเวลาคืนทุนดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่าสหกรณ์จะใช้วิธีระยะเวลาคืนทุนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกโครงการควรอยู่ในสถานการณ์ดังต่อไปนี้

1. สหกรณ์นั้นมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพคล่องและต้องการที่จะลงทุนในโครงการที่มีสภาพคล่องสูงหรือมีระยะเวลาคืนทุนเร็ว

2. โครงการที่กำลังพิจารณาอยู่นั้นมีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตในอัตราสูง โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาที่ห่างไกลออกไปมาก ๆ สหกรณ์จึงต้องให้ความสำคัญกับโครงการที่ให้กระแสเงินสดสุทธิในช่วงแรก ๆ เป็นจำนวนมากหรือคืนทุนเร็ว

3. สหกรณ์นั้นมีต้นทุนของเงินทุนจากภายนอกในอัตราสูง (High External Financing Costs) จึงต้องการที่จะลงทุนในโครงการที่คืนทุนเร็ว

4. โครงการลงทุนดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปหรือรสนิยมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ การลงทุนในโครงการที่มีลักษณะนี้จึงต้องให้ความสำคัญกับระยะเวลาคืนทุนเพราะสินทรัพย์ที่ลงทุนดังกล่าวอาจล้าสมัยได้ง่ายหรือให้ประโยชน์แก่กิจการได้ในระยะสั้นเท่านั้น

ประเด็นการวิเคราะห์

โครงการลงทุนลักษณะใดที่เหมาะสมกับวิธีการประเมินโครงการแบบไม่คิดค่าของเงินตามเวลา

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่อง 12.2.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 12.2.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 12 ตอนที่ 12.2 เรื่อง 12.2.1

เรื่องที่ 12.2.2 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีอัตราผลตอบแทน ถัวเฉลี่ย

การประเมินโครงการโดยวิธีอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ยเป็นวิธีประเมินโครงการลงทุนที่ไม่คำนึงถึงค่าของเงินตามระยะเวลาอีกวิธีหนึ่งซึ่งการหาอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนโดยเฉลี่ยทำได้โดยการนำกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อปีมาเทียบกับเงินลงทุนเฉลี่ย แล้วคิดว่าถ้าเงินลงทุนเฉลี่ยเป็น 100 บาท จะได้ผลตอบแทนเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งก็คืออัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ยนั่นเอง ซึ่งสามารถคำนวณได้จากสูตรต่อไปนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{กำไรสุทธิเฉลี่ยต่อปี} \times 100}{\text{เงินลงทุนเฉลี่ย}}$$

$$\text{โดยที่เงินลงทุนเฉลี่ย} = \frac{\text{เงินลงทุนในทรัพย์สินทั้งหมด} - \text{มูลค่าซาก}}{2}$$

ตัวอย่างที่ 12.6 สหกรณ์โคนมหนองโพ จำกัด โครงการลงทุนซื้อสินทรัพย์ใหม่ ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนจำนวน 150,000 บาท มีอายุใช้งาน 5 ปี มูลค่าซาก ณ สิ้นปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 50,000 บาท สหกรณ์คิดค่าเสื่อมราคาตามอัตราเส้นตรง กำไรสุทธิคาดว่าจะได้รับจากการลงทุนในสินทรัพย์ดังกล่าวในระยะ 5 ปี เป็นดังนี้

ปีที่	กำไรสุทธิเฉลี่ย
1	0
2	16,000
3	14,000
4	12,000
5	8,000

วิธีการคำนวณ

$$\text{อัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{กำไรสุทธิเฉลี่ยต่อปี} \times 100}{\text{เงินลงทุนเฉลี่ย}}$$

$$\begin{aligned} \text{กำไรสุทธิเฉลี่ยต่อปี} &= \frac{0 + 16,000 + 14,000 + 12,000 + 8,000}{5} \\ &= 10,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{เงินลงทุนเฉลี่ย} &= \frac{150,000 - 50,000}{5} \\ &= 50,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

$$\text{ดังนั้นจะได้อัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ย} = \frac{10,000}{50,000} \times 100 = 20\%$$

เกณฑ์การตัดสินใจ

ถ้าอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ยของโครงการสูงกว่าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์กำหนดก็ควรลงทุนในโครงการนั้น แต่ถ้ามีอัตราต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์จะยอมรับได้ก็ควรปฏิเสธการลงทุนในโครงการนั้น เช่น สหกรณ์กำหนดอัตราผลตอบแทนไว้ที่ 20% ถ้าคำนวณอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ยได้ 15% สหกรณ์ก็ควรปฏิเสธการลงทุนในโครงการดังกล่าว แต่ถ้าคำนวณอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ยได้ 25% ซึ่งสูงกว่าที่สหกรณ์กำหนดไว้ ก็ควรพิจารณาลงทุนในโครงการดังกล่าวได้

ข้อดีและข้อเสียของวิธีอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ย

1. ข้อดีของวิธีอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ย

- 1.1 สามารถคำนวณหาได้ง่ายเพราะใช้ข้อมูลทางการเงิน
- 1.2 ง่ายต่อการเข้าใจ

2. ข้อเสียของวิธีอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ย

- 2.1 ไม่ได้คำนึงถึงเรื่องค่าของเงินในระยะเวลาต่าง ๆ กันว่ามีค่าไม่เท่ากัน
- 2.2 วิธีนี้จะใช้กำไรสุทธิทางการเงินในการคำนวณโดยไม่คำนึงในแง่ของกระแสเงินสด ซึ่ง

อาจจะมีผลทำให้การตัดสินใจผิดพลาดได้

ประเด็นการวิเคราะห์

ถ้าสหกรณ์ใช้วิธีการประเมินโครงการลงทุนแบบอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ยของโครงการควรจะมี
ค่าเป็นอย่างไร ยกตัวอย่าง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 12.2.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 12.2.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 12 ตอนที่ 12.2 เรื่องที่ 12.2.2

ตอนที่ 12.3

การประเมินค่าโครงการลงทุนของสหกรณ์โดยคิดค่าของเงินตามเวลา

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 12.3 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

- เรื่องที่ 12.3.1 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีหาค่าปัจจุบันสุทธิ
- เรื่องที่ 12.3.2 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีดัชนีกำไรและอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน
- เรื่องที่ 12.3.3 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีอัตราผลตอบแทนจากโครงการและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่มีการปรับค่า
- เรื่องที่ 12.3.4 การเปรียบเทียบวิธีประเมินค่าโครงการด้วยส่วนลดกระแสเงินสดวิธีต่าง ๆ
- เรื่องที่ 12.3.5 การวิเคราะห์โครงการภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน

แนวคิด

1. การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีหาค่าปัจจุบันสุทธิ เป็นการคำนวณหาผลต่างระหว่างผลรวมค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิจากการดำเนินงานตลอดอายุโครงการกับกระแสเงินสดจ่ายลงทุน เรียกว่า ค่าปัจจุบันสุทธิ NPV ซึ่ง NPV ควรมีค่ามากกว่า 0
2. การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีหาค่าดัชนีกำไร เป็นคำนวณหาอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับจากโครงการกับกระแสเงินสดจ่ายลงทุน เรียกว่าดัชนีกำไร สำหรับโครงการที่ควรลงทุนควรมีค่าดัชนีกำไรมากกว่า 1
3. การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีหาอัตราผลตอบแทนจากโครงการเป็นการคำนวณหาอัตราส่วนลด ซึ่งทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับตลอดอายุโครงการมีค่าเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนครั้งแรก หรือเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุน
4. การประเมินค่าโครงการด้วยวิธีส่วนลดกระแสเงินสดวิธีต่าง ๆ โดยทั่วไปจะให้ผลที่สอดคล้องกัน แต่มีบางกรณีผลที่ได้จะขัดแย้งกัน
5. ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความเสี่ยงและความไม่แน่นอนจะมีผลทำให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการเปลี่ยนแปลงไปจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์โครงการภายใต้ความเสี่ยง ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ 5 วิธีด้วยกัน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 12.3 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายและคำนวณหาค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการลงทุนต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งบอกข้อดีและข้อเสีย
2. อธิบายและคำนวณค่าดัชนีกำไรของโครงการลงทุนต่าง ๆ ได้ รวมทั้งบอกข้อดีและข้อเสีย
3. อธิบายและคำนวณหาอัตราผลตอบแทนจากโครงการลงทุนต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งบอกข้อดีและข้อเสีย
4. อธิบายและเปรียบเทียบวิธีประเมินค่าโครงการด้วยส่วนลดกระแสเงินสดวิธีต่าง ๆ ได้
5. อธิบายวิธีวิเคราะห์โครงการภายใต้ความเสี่ยงได้

เรื่องที่ 12.3.1 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีค่าปัจจุบันสุทธิ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การประเมินค่าการลงทุนของโครงการสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มที่มีการไม่มีการคิดค่าของเงินตามเวลาและกลุ่มที่มีการคิดค่าของเงินตามเวลา การวิเคราะห์โครงการลงทุนกลุ่มที่ไม่มีการคิดของเงินตามเวลา ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเงินในอนาคตเท่ากับค่าของเงินในปัจจุบัน ซึ่งได้กล่าวมาแล้วว่าค่าของเงินในปัจจุบันและค่าของเงินในอนาคตจะไม่เท่ากัน แต่โครงการลงทุนต่าง ๆ จะมีค่าใช้จ่ายและรายรับเกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน จึงทำให้ไม่สามารถนำค่าใช้จ่ายในเวลาที่แตกต่างกันหรือรายรับในเวลาที่แตกต่างกันมารวมกันได้ ดังนั้นเพื่อให้ค่าใช้จ่ายและรายรับที่เกิดขึ้นในปีต่าง ๆ สามารถรวมกันและนำมาเปรียบเทียบกันได้ จึงต้องมีการคิดคำนวณค่าใช้จ่ายและรายรับในปีต่าง ๆ ให้เป็นมูลค่าปัจจุบัน ซึ่งถ้าไม่มีหลักการพิจารณาถึงค่าของเงินตามเวลาแล้ว สหกรณ์อาจจะไม่สามารถตัดสินใจเลือกโครงการที่จะลงทุนอย่างมีเหตุผลถูกต้องได้ ซึ่งในการคิดคำนวณค่าใช้จ่ายและรายรับในปีต่าง ๆ ผู้วิเคราะห์โครงการจะต้องกำหนดอัตราคิดลด (discount rate) ที่เหมาะสม (อัจฉรา โพธิ์ดี. 2554: 11-41) เนื่องจากถ้าใช้อัตราคิดลดที่มีค่าสูงจะมีผลทำให้โครงการผ่านการวิเคราะห์น้อย แต่ถ้าใช้อัตราคิดลดที่มีค่าต่ำจะมีผลทำให้โครงการจำนวนมากผ่านการวิเคราะห์ได้ ในการวิเคราะห์โครงการลงทุนโดยมีการนำแนวคิดมูลค่าของเงินในอนาคตมาคิดจะมีประเด็นที่ต้องพิจารณา 2 ประเด็นคือ

1. **อัตราคิดลดที่เหมาะสม** ในการวิเคราะห์โครงการทางการเงินก็คือในการวิเคราะห์ทางเดบิตต้นทุนเงินทุนก็คือต้นทุนของเงินลงทุนที่สะท้อนค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน ในกรณีที่การวิเคราะห์โครงการทางธุรกิจอัตราคิดลดนอกจากคิดจากต้นทุนของเงินลงทุนแล้ว อัตราคิดลดอาจจะกำหนดโดยสหกรณ์ โดยเป็นอัตราขยายผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการ ซึ่งก็คือต้นทุนของเงินทุนนั่นเอง ซึ่งในทางปฏิบัติอาจจะมีการใช้อัตราคิดลดหลาย ๆ อัตราก็ได้เช่นกัน อัตราคิดลดแต่ละอัตราสามารถดูได้จากตารางสำเร็จรูปของการหาค่าปัจจุบันซึ่งอยู่ในท้ายเล่มของเอกสารการสอนนี้ ซึ่งศึกษารายละเอียดได้จากหน่วยนี้

2. **ปีที่เริ่มต้นคิดลด** (อัจฉรา โพธิ์ดี. 2544: 11-42) ได้อ้างถึงจิทธิเจอร์ (Githinger. 1982) ว่าปีที่เริ่มต้นคิดลดอาจจะใช้วิธีคิดลดตั้งแต่ปีที่เริ่มโครงการเป็นปีที่ 1 ซึ่งเหตุผลของการทำส่วนลดตั้งแต่ปีที่ 1 คือมีความสะดวก ส่วนบางองค์การรวมทั้งธุรกิจนิยมเริ่มคิดลดตั้งแต่ปีที่ 2 ของโครงการเหตุผลก็คือการลงทุนจะเริ่มปีที่ 1 จะสิ้นสุด จึงไม่มีการปรับค่าของเงินตามเวลาเพราะจะทำให้มูลค่าของปีที่ 1 น้อยกว่ามูลค่าจริง ดังนั้นถ้าปีที่ 1 ไม่มีการส่วนลดปีของโครงการก็จะเริ่มจากปีที่ 0 ซึ่งอัตราคิดลดของปีศูนย์จะเท่ากับ 1 ซึ่งไม่เท่ากับไม่ทำส่วนลดสำหรับเอกสารหน่วยนี้จะใช้วิธีให้ปีที่เริ่มโครงการเป็นปีที่ 0

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยคำนึงถึงค่าของเงินตามเวลา มี 4 วิธีด้วยกันคือ

- 1) วิธีค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)
- 2) วิธีดัชนีกำไร (PI)

3) วิธีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (B/C ratio)

4) วิธีอัตราผลตอบแทนจากโครงการ (IRR)

ซึ่งแต่ละวิธีก็จะมีสูตรในการคำนวณหาค่าแต่ละตัว ซึ่งสามารถคำนวณได้โดยใช้เครื่องคิดเลขธรรมดา ซึ่งอาจจะใช้เวลาในการคำนวณ ในปัจจุบันนี้ด้วยวิทยาการที่ก้าวหน้า ในการคำนวณสามารถใช้โปรแกรมสำเร็จ มาใช้ในการคำนวณทำให้การคำนวณสะดวกและรวดเร็วและแม่นยำ ดังนั้นผู้วิเคราะห์โครงการสามารถเลือกใช้วิธีใดก็ได้ก็จะได้ผลลัพธ์เหมือนกัน สำหรับเรื่องที่ 12.3.1 จะกล่าวถึงวิธีการคำนวณปัจจุบันสุทธิ

วิธีคำนวณปัจจุบันสุทธิ

การประเมินโครงการเพื่อการลงทุน โดยวิธีหาค่าปัจจุบันสุทธิจะคำนึงถึงค่าของเงินในระยะเวลาต่าง ๆ กัน โดยจะมีการคิดคำนวณกระแสเงินสดสุทธิของโครงการในแต่ละปีตลอดอายุโครงการให้เป็นค่าปัจจุบัน แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกับกระแสเงินสดจ่ายลงทุน โดยเรียกว่าวิธีหาค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV)

วิธีการคำนวณ

การคำนวณค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการจะมีค่าเท่ากับผลต่างระหว่างผลรวมค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานตลอดอายุโครงการกับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการ ซึ่งแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t} - I$$

เมื่อ CF_t = กระแสเงินสดสุทธิรายปีที่ได้รับจากโครงการตั้งแต่ปลายปีที่ 1 ถึง n

k = อัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการหรือต้นทุนเงินทุน (Cost of Capital)

n = อายุของโครงการลงทุนหรืออายุใช้งานของสินทรัพย์

t = ระยะเวลาปีที่ 1 ถึง n

I = กระแสเงินสดจ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการ

จากสมการข้างต้นจะเห็นว่าในการคำนวณหาค่า NPV นอกจากจะต้องทราบกระแสเงินสดสุทธิรายปีที่จะได้รับจากโครงการ กระแสเงินสดจ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการ และอายุของโครงการลงทุนนั้น ๆ แล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการอีกด้วย โดยทั่วไปในการกำหนดอัตราดังกล่าวซึ่งจะใช้ในการคำนวณส่วนลดกระแสเงินสดให้เป็นค่าปัจจุบันนั้น สหกรณ์มักจะพิจารณาจากความเสี่ยงของโครงการนั้น ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยในภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไป

เกณฑ์การตัดสินใจ

สำหรับเกณฑ์การพิจารณาว่าโครงการใดควรลงทุนหรือไม่มีเกณฑ์ในการคำนวณดังนี้

1. ถ้า $NPV > 0$ (ค่าปัจจุบันสุทธิมีค่ามากกว่าศูนย์) นั่นคือ NPV เป็นบวกควรลงทุนในโครงการนั้น เพราะแสดงว่าโครงการนั้นจะให้ผลตอบแทนในอัตราที่มากกว่าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการ เช่น สหกรณ์ต้องการผลตอบแทนในอัตราร้อยละ 10 หมายความว่า ถ้าสหกรณ์ลงทุน 100 สหกรณ์จะได้ผลตอบแทนกลับมามากกว่า 10 บาท

k = ต้นทุนเงินทุน ในกรณีที่ผู้ลงทุน

ผู้ลงทุนในโครงการอาจจะใช้เงินกู้มาลงทุนก็ได้ แต่มีผู้ลงทุนบางรายอาจจะใช้เงินของตนเอง ซึ่งเมื่อใช้เงินทุนของตนเองจะต้องคิดค่าเสียโอกาสให้กับเงินทุนของตนเองด้วย

2. ถ้า NPV น้อยกว่า 0 หรือมีค่าติดลบก็ไม่ควรลงทุนในโครงการนั้นเพราะแสดงว่าผลตอบแทนจากโครงการนั้นมีอัตราต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการหรือต่ำกว่าค่าของทุน

3. ถ้า $NPV = 0$ แสดงว่ารายจ่ายเท่ากับรายรับ สหกรณ์อาจจะตัดสินใจลงทุนหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับนโยบายของสหกรณ์ (สุชาติ, สุชาติ 2553: 2-27)

ตัวอย่างที่ 12.7 สหกรณ์สี่ข้าวบ้านนาง จำกัดลงทุนซื้อเครื่องจักรใหม่ 74,000 บาท และคาดว่าจะได้รับกระแสเงินสดสุทธิจากโครงการนี้ปีละ 25,000 บาท ตลอดอายุโครงการคือ 5 ปี โดยที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารปัจจุบันเท่ากับ 4% ถ้าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการคือ 10% จงคำนวณหา NPV ของโครงการนี้

จากโจทย์ $CF = 25,000$ $i = 10\%$ $n = 5$ และ $I = 74,000$ แทนค่าลงในสูตร

$$\begin{aligned} \text{จะได้ } NPV &= \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t} - I \\ &= \sum_{t=1}^5 \frac{25,000}{(1+.10)^t} - 74,000 \\ &= 25,000 (PVIFA \text{ ที่ } i = 10\%, n = 5)^* - 74,000 \\ &= 25,000 (3.791) - 74,000 \\ &= 94,775 - 74,000 = 20,775 \text{ บาท} \end{aligned}$$

หมายเหตุ: * เปิดจากตาราง PVIFA (กรณีกระแสเงินสดรับสุทธิเท่ากันทุกปี)

NPV ของการซื้อเครื่องจักรใหม่มีค่าเท่ากับ 20,775 บาท ซึ่งมีค่าเป็นบวกแสดงว่า ถ้ากิจการซื้อเครื่องจักรใหม่เพื่อใช้แทนเครื่องจักรเก่าแล้วจะทำให้บริษัทได้รับกระแสเงินสดสุทธิสูงกว่าจำนวนเงินที่ต้องจ่ายลงทุนอยู่ 20,775 บาท ดังนั้นหากพิจารณาโดยใช้ NPV เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ สหกรณ์ก็ควรลงทุนซื้อเครื่องจักรใหม่โดยได้ผลตอบแทนมากกว่า 10% ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารซึ่งเท่ากับ 4%

ตัวอย่างที่ 12.8 สหกรณ์สุโขทัย จำกัด สนใจที่จะลงทุนในการปลูกไม้ยูคาลิปตัสเพื่อส่งโรงงานทำกระดาษ จึงได้ทำการประมาณการกระแสเงินสดสุทธิรายปีตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 5 ดังตารางข้างล่าง โครงการนี้มีการใช้จ่ายในระยะเริ่มต้นโครงการเป็นจำนวนเงิน 200,000 บาท ถ้าสหกรณ์ต้องการอัตราผลตอบแทนร้อยละ 8 ให้คำนวณหาค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการนี้

ปีที่	กระแสเงินสดสุทธิ (บาท)	อัตราคิดลด	มูลค่าปัจจุบัน (บาท)
1	20,000	0.926	18,620
2	40,000	0.857	34,280
3	60,000	0.794	47,640
4	90,000	0.735	66,150
5	100,000	0.681	68,100
รวมมูลค่าปัจจุบัน			234,690

หมายเหตุ: *เปิดจากตาราง PVIF (กรณีกระแสเงินสดสุทธิในแต่ละปีไม่เท่ากัน)

ที่มา: Kay (1986)

จากตารางในสต่อมที่ 4 ผลรวมของมูลค่าปัจจุบันทั้ง 5 ปี ได้เท่ากับ 234,690 บาท เมื่อนำค่าใช้จ่ายในระยะเริ่มต้นโครงการ 200,000 บาท ไปหักออกจากผลรวมดังกล่าวจะได้ค่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{มูลค่าปัจจุบันสุทธิ} &= 234,690 - 200,000 \text{ บาท} \\ (\text{NPV}) &= 34,690 \text{ บาท}\end{aligned}$$

จากผลการวิเคราะห์พบว่าค่า NPV มีค่ามากกว่า 0 ซึ่งสหกรณ์จะได้ผลตอบแทนในอัตราร้อยละ 8 ตามที่ต้องการ ดังนั้นจึงสรุปว่าเป็นโครงการที่น่าจะลงทุนได้

ข้อดีและข้อเสียของวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ

ข้อดีของวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ

- 1) วิธีนี้จะมีข้อดีกว่าวิธีระยะเวลาคืนทุนตรงที่ วิธีนี้จะคำนึงถึงค่าของเงินในระยะเวลาดังกล่าว เห็นได้จากมีการหอนหรือคิดลดค่ากระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตให้เป็นค่าปัจจุบัน
- 2) คำตอบที่คำนวณได้จากวิธีนี้หรือ NPV ที่คำนวณได้จะมีหน่วยเป็นจำนวนเงินซึ่งแสดงถึงค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่ได้รับจากโครงการว่ามีจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่ากระแสเงินสดจ่ายลงทุนในขณะนี้ ดังนั้นคำตอบของวิธีนี้จึงง่ายต่อการเข้าใจและการพิจารณาตัดสินใจของฝ่ายบริหาร
- 3) การประเมินค่าโครงการด้วยวิธี NPV จะง่ายต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจกรณีที่โครงการลงทุนนั้นมีความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ข้อเสียของวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ

1) วิธีนี้จะสมมติให้อัตราผลตอบแทนที่ต้องการหรือค่าของทุน (i) ซึ่งใช้ในการทอนค่ากระแสเงินสดให้เป็นค่าปัจจุบันมีค่าคงที่ตลอดอายุของโครงการลงทุนนั้น ๆ ซึ่งในความเป็นจริงค่าของ i อาจจะมีการขึ้นหรือลงได้ในแต่ละช่วงของเวลา

2) วิธี NPV จะสมมติว่ากระแสเงินสดสุทธิที่ได้รับมาในแต่ละปีจะนำไปลงทุนต่อ โดยได้รับอัตราผลตอบแทนเท่ากับค่าของทุนหรืออัตราผลตอบแทนที่ต้องการ ในอัตราที่เท่าเดิมตลอดอายุโครงการซึ่งในความเป็นจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น

ประเด็นการวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์โครงการลงทุนโดยวิธีหาค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นจำนวน 150,000 บาท ควรมีการลงทุนในโครงการดังกล่าวหรือไม่

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 12.3.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 12.3.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 12 ตอนที่ 12.3 เรื่องที่ 12.3.1

เรื่องที่ 12.3.2 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีดัชนีกำไรและอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน

1. วิธีดัชนีกำไร

การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีดัชนีกำไร เป็นอีกวิธีของการประเมินโครงการโดยคำนึงถึงค่าของเงินตามเวลา

ดัชนีกำไร คืออัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่ได้รับตลอดอายุโครงการกับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนครั้งแรก เรียกว่า PI (Profitability Index) ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{ดัชนีกำไร (PI)} = \frac{\text{ผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่ได้รับจากโครงการ}}{\text{กระแสเงินสดจ่ายลงทุน}}$$

$$\text{หรือ PI} = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+i)^t}}{I}$$

โดยที่ CF_t = กระแสเงินสดสุทธิรายปี

i = ต้นทุนเงินทุนหรืออัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการ

n = อายุของโครงการลงทุนหรืออายุการใช้งานของสินทรัพย์

t = ระยะเวลาปีที่ 1 ถึง n

I = กระแสเงินสดจ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการ

จากสมการ PI ข้างต้นจะเห็นว่า การหาค่า PI ต้องใช้ข้อมูลที่เหมือนกับการหาค่า NPV แต่ต่างกันตรงที่การหา NPV เป็นการคำนวณหาผลต่าง แต่การหา PI เป็นการคำนวณหาอัตราส่วนโดยนำกระแสเงินสดจ่ายลงทุนไปหารแทนที่จะนำไปหักออกจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่ได้รับจากโครงการ นั่นเอง

เกณฑ์การตัดสินใจ

1) ถ้า PI มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1 ควรจะตัดสินใจลงทุนในโครงการนั้น เพราะแสดงว่าโครงการนั้นให้อัตราผลตอบแทนที่สูงกว่าหรือเท่ากับอัตราผลตอบแทนที่กิจการต้องการหรือค่าของทุน (i) ที่ใช้เป็นอัตราในการคำนวณส่วนลดกระแสเงินสด

2) ถ้า PI มีค่าต่ำกว่า 1 ก็ไม่ควรตัดสินใจลงทุนในโครงการนั้น เพราะแสดงว่าโครงการนั้นให้อัตราผลตอบแทนที่ต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนที่ต้องการที่ต้องการหรือค่าของทุน (อุทัยวรรณ จรุงวิทย์. 2543: 221)

ตัวอย่างที่ 12.8 จากตัวอย่างที่ 12.7 สหกรณ์สุโขทัย จำกัด ลงทุนซื้อเครื่องจักรใหม่ 64,000 บาท และคาดว่าจะได้รับกระแสเงินสดสุทธิจากโครงการนี้ปีละ 25,000 บาท ตลอดอายุโครงการ 5 ปี ถ้าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการคือ 10% จงคำนวณหาค่า PI ของการซื้อเครื่องจักรใหม่

จากโจทย์ $CF = 25,000$, $i = .10$, $n = 5$ และ $I = 64,000$ บาท แทนค่าลงในสูตร

$$\begin{aligned} \text{จะได้} \quad PI &= \frac{\sum_{t=1}^5 \frac{25,000}{(1 + .10)^t}}{64,000} \\ &= \frac{25,000 (3.791)}{64,000} \\ &= \frac{94,775}{64,000} \\ &= 1.48 \end{aligned}$$

จากการคำนวณได้ค่า $PI = 1.48$ จะเห็นว่า PI มีค่ามากกว่า 1 ดังนั้นควรตัดสินใจลงทุนซื้อเครื่องจักรใหม่ เพราะแสดงว่าการซื้อเครื่องจักรใหม่จะให้ผลตอบแทนในอัตราสูงกว่าอัตราผลตอบแทนที่ต้องการ

ข้อดีของวิธีดัชนีกำไร

1) วิธีนี้จะคำนึงถึงค่าของเงินในระยะเวลาต่าง ๆ กันว่ามีค่าไม่เท่ากัน โดยจะมีการคำนวณส่วนลดของกระแสเงินสดเช่นเดียวกับวิธีการ NPV

2) เช่นเดียวกับวิธี NPV วิธีนี้ก็ง่ายต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการประเมินค่าโครงการที่มีความเสี่ยงหรือมีความไม่แน่นอน

ข้อเสียของวิธีดัชนีกำไร

1) วิธีนี้มีข้อเสียเช่นเดียวกับวิธี NPV ในเรื่องของข้อสมมติที่กำหนดให้อัตราผลตอบแทนที่ต้องการหรือค่าของทุนซึ่งใช้เป็นอัตราส่วนลดมีอัตราคงที่ตลอดอายุของโครงการนั้น

2) ค่า PI ที่คำนวณได้ไม่มีหน่วยเป็นจำนวนเงิน ดังนั้นวิธีนี้จึงอาจเข้าใจได้ยากหรือไม่ชัดเจนเท่ากับวิธี NPV ซึ่งมีหน่วยเป็นจำนวนเงิน

3) วิธีนี้จะสมมติเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่อว่ามีค่าเท่ากับอัตราผลตอบแทนที่กิจการต้องการหรือค่าของทุนในอัตราที่เท่าเดิมตลอดอายุโครงการเช่นเดียวกับวิธี NPV

2. วิธีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit/Cost ratio: B/C ratio)

วิธีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนคืออัตราส่วนระหว่างผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ และผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่าย โดยเงินทุนเริ่มแรกจะนำมารวมในกระแสเงินสดจ่ายด้วยนั่นคือคิดกระแสเงินสดรับและเงินสดจ่ายตั้งแต่ปีที่ 0 ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$B/C \text{ ratio} = \frac{\text{ผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ}}{\text{ผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่าย}} = \frac{\sum_{t=0}^n B_t (1+i)^t}{\sum_{t=0}^n C_t (1+i)^t}$$

เกณฑ์การตัดสินใจ (เมื่อ B_t = ผลตอบแทนในปีที่ t C_t = ค่าใช้จ่ายในปีที่ t)

เกณฑ์ในการตัดสินใจคือ ควรลงทุนในโครงการที่มีค่า B/C มากกว่า 1 B/C ratio จะนิยมใช้ในการวิเคราะห์โครงการทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้ ทางด้านเศรษฐศาสตร์จะมีการมองผลตอบแทนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ดี การนำไปใช้วิเคราะห์โครงการนิยมใช้ทั้ง PI และ B/C ratio ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้วิเคราะห์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ของทั้ง 2 วิธีไม่แตกต่างกันมากนัก (อัจฉรา โพธิ์ดี. 2554: 11-43) เช่น บริษัทจะทำโครงการกำจัดน้ำเสีย บริษัทจะคิดแต่ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนที่เป็นเงินสด แต่ถ้าสหกรณ์จะทำโครงการดังกล่าวสหกรณ์จะต้องคิดถึงค่าใช้จ่ายหรือผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมแล้วตีค่าออกมาเป็นค่าใช้จ่ายด้วยหรือมีการคิดค่าเสียโอกาสของเงินทุนที่มีได้จ่ายเป็นเงินสดด้วย

ประเด็นการวิเคราะห์

ถ้าอัตราผลตอบแทนของโครงการมีค่าไม่เท่ากันในแต่ละปี วิธีการประเมินโครงการลงทุนด้วยวิธีหาดัชนีกำไร จะยังคงใช้ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 12.3.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 12.3.2

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 12 ตอนที่ 12.3 เรื่องที่ 12.3.2

เรื่องที่ 12.3.3 การประเมินค่าโครงการลงทุนโดยวิธีอัตรา ผลตอบแทนจากโครงการและอัตราผลตอบแทน จากการลงทุนที่มีการปรับค่า

วิธีอัตราผลตอบแทนจากโครงการ

วิธีการประเมินค่าโครงการลงทุน วิธีนี้จะเป็นการคำนวณหาอัตราส่วนลด (r) ซึ่งทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับตลอดอายุโครงการมีค่าเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนครั้งแรก (กรณีมีการจ่ายลงทุนเพียงครั้งเดียว) หรือเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุน (กรณีที่มีการจ่ายลงทุนหลายครั้งในระยะเวลาที่ต่างกัน)

อัตราส่วนลดที่คำนวณได้นี้จะเรียกว่าค่า IRR (Internal Rate of Return) หรืออัตราผลตอบแทนจากโครงการ ซึ่งสามารถคำนวณหาได้โดยใช้สมการดังนี้

$$\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} = I$$

โดยที่ CF = กระแสเงินสดสุทธิรายปีตั้งแต่ปีที่ 1 ถึง n
 n = อายุของโครงการ
 t = ระยะเวลาปีที่ 1 ถึง n
 I = กระแสเงินสดจ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการ
 r = อัตราส่วนลดที่ต้องการหา

นั่นคือ

ผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิ = เงินสดลงทุนครั้งแรก

จากสมการดังกล่าวจะต้องคำนวณหา r ซึ่งค่า r ที่คำนวณได้นี้ก็คือค่า IRR หรืออัตราผลตอบแทนจากโครงการนั่นเอง

วิธีการคำนวณ

วิธีการคำนวณหาค่า IRR สามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี

1. กรณีกระแสเงินสดรับสุทธิเท่ากันทุกปี วิธีการคำนวณหา IRR กรณีนี้ให้นำกระแสเงินสดรับสุทธิรายปีที่เท่ากันนั้นไปหารกระแสเงินสดจ่ายลงทุนเริ่มแรก ได้ค่าเท่าใดก็สามารถเปิดตาราง PVIFA* ดูว่าค่าใดในปีที่ n (n = อายุโครงการ) ที่มีค่าเท่ากับที่คำนวณได้ข้างต้น อัตราส่วนลดในตาราง PVIFA ที่ตรงกับค่าดังกล่าว ก็คือ ค่า IRR ที่ต้องการ แต่ถ้าปรากฏว่าไม่มีค่าใดในตาราง PVIFA ที่มีค่าเท่ากับที่คำนวณ

ได้ข้างต้นก็จะพิจารณาอัตราส่วนลดที่ให้ค่าใกล้เคียงกับค่าที่คำนวณได้ โดยนำอัตราส่วนลดที่ให้ค่าใกล้เคียง 2 ค่า มาคำนวณหามูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับแล้วนำมูลค่าปัจจุบันที่คำนวณได้จากอัตราส่วนลดที่ใกล้เคียงทั้ง 2 ค่า มาเทียบบัญญัติไตรยางค์เพื่อหาอัตราส่วนลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับตลอดอายุโครงการมีค่าเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนพอดีหรือมีค่า $NPV = 0$ อัตราส่วนลดที่คำนวณได้ดังกล่าวก็คือ ค่า IRR

2. กรณีที่กระแสเงินสดรับในแต่ละปีไม่เท่ากัน ในกรณีนี้การคำนวณหาค่า IRR โดยทั่วไปจะใช้วิธีลองผิดลองถูก (Trial and Error) กล่าวคือจะมีการทดลองที่ค่า r ณ อัตราใดอัตราหนึ่ง แล้วลองคำนวณดูว่ามูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่จะได้รับตลอดอายุโครงการมีค่าเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายลงทุนหรือไม่ ถ้ายังไม่เท่าก็ทดลองที่ค่า r ณ อัตราอื่นและทดลองไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้ค่า IRR ที่ต้องการ โดยมีหลักการในการทดลองดังนี้

2.1 ถ้าค่า r ที่ทดลองเมื่อคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิแล้วได้ค่าสูงกว่ากระแสเงินสดจ่ายลงทุน แสดงว่าค่า r ที่ทดลองมีค่าต่ำไป (เพราะให้ค่า PVIF ที่สูงไป) ดังนั้นในการทดลองครั้งต่อไปจะต้องทดลองที่ค่า r ในอัตราที่สูงกว่าครั้งแรก

2.2 ในทางตรงกันข้าม ถ้าค่า r ที่ทดลองให้ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิรวมตลอดอายุโครงการต่ำกว่ากระแสเงินสดจ่ายลงทุน แสดงว่าค่า r ที่ใช้ทดลองมีค่าสูงไป (เพราะให้ค่า PVIF ต่ำไป) ดังนั้นในการทดลองครั้งต่อไป จะต้องทดลองที่ค่า r ในอัตราที่ต่ำกว่าครั้งแรก

เนื่องจากโดยทั่วไปอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการหรือค่าของทุน (Cost of Capital) มักจะอยู่ในช่วงระหว่าง 10 ถึง 20% ดังนั้นในการคำนวณหาค่า IRR จึงมักจะเริ่มต้นทดลองที่อัตรา 10% ถึง 15%

เกณฑ์การตัดสินใจ

1. ถ้า IRR ของโครงการมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการหรือต้นทุนของทุน ก็ควรจะลงทุนในโครงการนั้น

2. ถ้า IRR ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการหรือต้นทุนของทุน สหกรณ์ก็ไม่ควรลงทุนในโครงการนั้น

3. ถ้า IRR ที่คำนวณได้เท่ากับต้นทุนของทุน สหกรณ์อาจจะเลือกลงทุนหรือไม่เลือกก็ได้

ตัวอย่างที่ 12.9 สหกรณ์บ้านคลอง จำกัด ต้องการลงทุนซื้อเครื่องจักร ซึ่งมี 2 ชนิด คือ ชนิด ก. และชนิด ข. สหกรณ์ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะลงทุนซื้อเครื่องจักรชนิดใด จึงได้ประมาณการกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับของแต่ละโครงการ ให้คำนวณหา IRR ของโครงการ ก. และโครงการ ข. ซึ่งมีรายละเอียดของกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละโครงการดังนี้

ปีที่	โครงการ ก.	โครงการ ข.
0	-206,000	-195,000
1	44,000	61,000
2	55,000	61,000
3	66,000	61,000
4	77,000	61,000
5	88,000	61,000

วิธีการคำนวณหา IRR ของโครงการ ก. ซึ่งมีกระแสเงินสดรับสุทธิในแต่ละปีไม่เท่ากันใช้สูตร

$$\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} = I$$

$$\frac{44,000}{(1+r)} + \frac{55,000}{(1+r)^2} + \frac{66,000}{(1+r)^3} + \frac{77,000}{(1+r)^4} + \frac{88,000}{(1+r)^5} = 206,000$$

$$\text{IRR ที่ต้องการคือค่า } r \text{ ที่ทำให้ } \sum_{t=1}^5 \frac{CF_t}{(1+r)^t} \text{ มีค่า} = I \text{ หรือ}$$

$$\text{ผลรวมกระแสเงินสดสุทธิ} = 206,000 \text{ บาท}$$

(ยกกำลัง 0 มีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งทำให้โครงการในปีแรกเป็นปีปัจจุบัน)

ในการคำนวณหาค่า IRR ของโครงการ ก. จะใช้วิธีลองผิดลองถูก ดังนี้

ขั้นที่ 1 จะเริ่มต้นทดลองที่อัตราส่วนลด $r = 15\%$

$$\sum_{t=1}^5 \frac{CF_t}{(1+.15)^t} = \frac{44,000}{(1+.15)} + \frac{55,000}{(1+.15)^2} + \frac{66,000}{(1+.15)^3} + \frac{77,000}{(1+.15)^4} + \frac{88,000}{(1+.15)^5}$$

$$\begin{aligned} &\text{หรือใช้วิธีเปิดจากตารางคือ } CF_1(PVIF_{r=15\%, n=1}) + CF_2(PVIF_{r=15\%, n=2}) + \dots + \\ &CF_5(PVIF_{r=15\%, n=5}) \\ &= 44,000(0.870^*) + 55,000(0.756^*) + 66,000(0.658^*) + 77,000(0.572^*) + 88,000(0.497^*) \\ &= 38,280 + 41,580 + 43,428 + 44,044 + 43,736 \\ &= 211,068 \text{ บาท} \end{aligned}$$

* เปิดจากตาราง PVIF เมื่อ $r = 15\%$ และ $t = 1, 2, 3, 4$ และ 5 ตามลำดับ

จะเห็นว่าที่อัตราส่วนลด $r = 15\%$ จะได้ค่า $\sum_{t=1}^5 \frac{CF_t}{(1 + .15)^t} = 211,068$ บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าเงินลงทุนครั้งแรก คือ I ซึ่ง $= 206,000$ บาท ดังนั้นแสดงว่าค่า IRR ของโครงการ ก จะต้องมีความมากกว่า 15% ขึ้นต่อไปจึงต้องทดลองที่ r ในอัตราที่สูงกว่า 15%

ขั้นที่ 2 ทดลองที่ $r = 16\%$

$$\begin{aligned} \sum_{t=1}^5 \frac{CF_t}{(1 + .16)^t} &= \frac{44,000}{(1 + .16)} + \frac{55,000}{(1 + .16)^2} + \frac{66,000}{(1 + .16)^3} + \frac{77,000}{(1 + .16)^4} + \frac{88,000}{(1 + .16)^5} \\ &= 44,000(0.862) + 55,000(0.743) + 66,000(0.641) + 77,000(0.552) + 88,000(0.476) \\ &= 37,928 + 40,865 + 42,306 + 42,504 + 41,888 \\ &= 205,491 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ซึ่งมีค่าน้อยกว่า $206,000$ บาท

ดังนั้นแสดงว่าค่า IRR จะต้องอยู่ระหว่าง 15% ถึง 16%

ขั้นที่ 3 หาค่า IRR ของโครงการ ดังนี้

1. หาผลต่างของมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับและผลต่างของอัตราส่วนลด (r) จากการคำนวณในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2

	อัตราส่วนลด (r)	มูลค่าปัจจุบัน
	15%	211,068
	16%	205,491
ผลต่าง	1%	5,577

2. หาค่า IRR โดยเทียบบัญญัติไตรยางค์

$$\begin{aligned} \text{มูลค่าปัจจุบันลดลง } 5,577 \text{ บาท อัตราส่วนลดเพิ่มขึ้น} &= 1\% \\ \text{มูลค่าปัจจุบันลดลง } (211,068 - 206,000) \text{ อัตราส่วนลดเพิ่มขึ้น} &= \frac{5,068}{5,577} \times 1\% \\ &= 5,068 \\ &= 0.91\% \end{aligned}$$

เนื่องจากค่า IRR ที่คำนวณได้ จะอยู่ระหว่างอัตราส่วนลดที่ 15% และ 16%

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น IRR ของโครงการ ก} &= 15 + 0.91\% \\ &= 15.91\% \end{aligned}$$

หรืออาจจะเทียบบัญญัติไตรยางค์โดยเทียบกับอัตราส่วนลด 16% ก็จะได้คำตอบเช่นเดียวกันคือ ได้ค่า IRR = 15.91% โดยคำนวณได้จาก

$$16\% - \left[\frac{(206,000 - 205,491)}{(211,068 - 205,491)} \right] = 16\% - 0.09\% = 15.91\%$$

วิธีการคำนวณหาค่า IRR ของโครงการ ข ซึ่งมีกระแสเงินสดรับสุทธิเท่ากันทุกปี

$$\text{จากสมการ} \quad \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} = I$$

$$\text{หรือ} \quad CF_t (PVIFA) = I$$

$$\text{จากโจทย์} \quad CF \text{ แต่ละปี} = 61,000$$

$$I = 195,000$$

$$61,000 (PVIFA \text{ ที่ } r\%, n = 5) = 195,000$$

$$\text{จะได้} (PVIF_{r\%} n = 5) \frac{195,000}{61,000} = 3.196$$

เปิดตาราง PVIFA ดูปีที่ 5 (เพราะมีอายุโครงการ 5 ปี) หาค่า PVIFA ที่เท่ากับหรือใกล้เคียงกับ 3.196 มากที่สุด

$$\text{ปรากฏว่า ที่อัตรา 16\% มีค่า PVIFA} = 3.274$$

$$\text{ที่อัตรา 17\% มีค่า PVIFA} = 3.199$$

แสดงว่าค่า IRR จะต้องอยู่ระหว่าง 16% กับ 17%

$$\begin{aligned} \text{ที่อัตราส่วนลด 16\% มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ} &= 61,000 (3.274) \\ &= 199,714 \text{ บาท} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ที่อัตราส่วนลด 17\% มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ} &= 61,000 (3.199) \\ &= 195,139 \text{ บาท} \end{aligned}$$

หลังจากนั้นก็สามารหาค่า IRR ได้โดยใช้วิธีการเช่นเดียวกับขั้นที่ 3 ของโครงการ ก โดยจะได้ค่า IRR ของโครงการ ข

$$IRR = 16\% + \left[\frac{(199,714 - 195,000)}{(199,714 - 195,139)} \right]$$

$$= 16\% + \left(\frac{4,417}{4,575} \right) = 16\% + .96$$

$$= 16.96\%$$

*เปิดจากตาราง PVIFA หัยเล่มเอกสารนี้

ค่า IRR ที่ได้นี้หากสูงกว่าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการหรือค่าของทุนก็ควรจะลงทุนในโครงการดังกล่าว แต่ถ้ามีอัตราต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการก็ไม่ควรลงทุน เช่น สหกรณ์กำหนดอัตราผลตอบแทนได้ 20% แต่ผลการวิเคราะห์โครงการทั้ง ก. และ ข. ให้ผลตอบแทนต่ำกว่า 20% สหกรณ์ก็ไม่ควรที่จะเลือกลงทุนทั้ง 2 โครงการ

ข้อดีของวิธี IRR

1. คำนึงถึงค่าของเงินในระยะเวลาต่าง ๆ เช่นเดียวกับวิธี NPV และ PI
2. ได้นำกระแสเงินสดครบตามเป็นจริงครบทุกจำนวนมาคำนวณ
3. วิธีนี้จะไม่ใช่ใช้อัตราผลตอบแทนที่ต้องการหรือค่าของทุนเป็นอัตราส่วนลดที่คงที่ตลอดอายุโครงการเหมือนกับวิธี NPV และ PI แต่จะหาอัตราผลตอบแทนที่ได้จากโครงการนั้น ๆ ซึ่งแต่ละโครงการอาจจะมีผลตอบแทนที่ไม่เท่ากัน แล้วจึงนำอัตราผลตอบแทนจากโครงการไปเปรียบเทียบกับอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการหรือค่าของทุน เพื่อตัดสินใจว่าควรลงทุนในโครงการนั้นหรือไม่

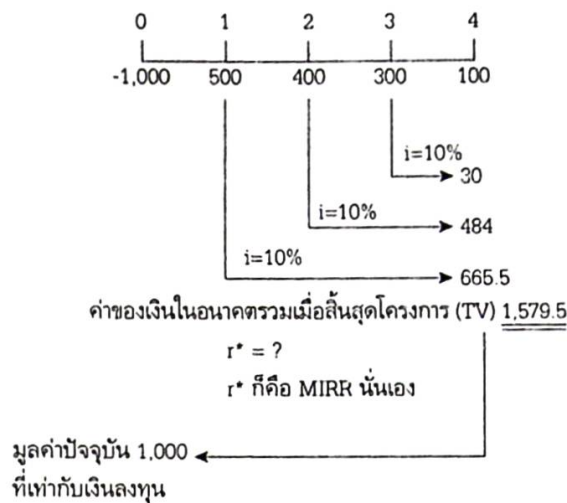
ข้อเสียของวิธี IRR

1. วิธีการนี้ต้องใช้การคำนวณที่ยุ่งยากกว่าวิธีอื่น ๆ
2. วิธี IRR จะสมมติให้กระแสเงินสดสุทธิที่รับมาในแต่ละปีสามารถนำไปลงทุนต่อ (Reinvestment) โดยได้รับผลตอบแทนในอัตราเท่ากับค่า IRR ตลอดอายุโครงการ ซึ่งในความเป็นจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น

วิธีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่มีการปรับค่า

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่มีการปรับค่า (Modified Internal of Return: MIRR) เป็นแนวคิดของการประเมินค่าโครงการที่เหมือนกับการคำนวณอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) เพียงแต่ MIRR มีแนวคิดที่มีเหตุผลเพิ่มขึ้นว่าในแต่ละปีที่โครงการให้ผลตอบแทนหรือก่อให้เกิดกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานนั้น กระแสเงินสดเหล่านั้นควรจะได้นำไปลงทุนต่อโดยได้รับผลตอบแทนอย่างน้อยเท่ากับต้นทุนของเงินทุนที่คำนวณแบบทบต้นจนจบโครงการ กระแสเงินสดรวม ณ วันสิ้นสุดโครงการจึงเกิดจากการสะสมของกระแสเงินสดสุทธิหลาย ๆ ปี (Terminal Value หรือ TV) ซึ่งจะนำไปคำนวณหาเป็นอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ตามแนวความคิดของ IRR ต่อไป (ฐานา จินไพศาล, 2550: 8-31)

จากตัวอย่าง โครงการ ก. สามารถคำนวณ MIRR ได้ดังภาพที่ 12.1

ภาพที่ 12.1 แนวคิดการคำนวณหา MIRR

ที่มา: รูปนา ฉันทาไพศาล. 2550: 8-32

จากภาพสามารถอธิบายวิธีการคำนวณ MIRR ได้ดังนี้

1. กระแสเงินสดสุทธิตลอดอายุของโครงการ 4 ปี จะถูกนำไปลงทุนต่อโดยมีสมมติฐานว่าได้รับผลตอบแทนเท่ากับต้นทุนของเงินทุน ดังนั้น กระแสเงินสดสุทธิปีที่ 1 2 และ 3 จึงมีมูลค่า ณ สิ้นปีที่ 4 เป็น 665.5 484 และ 330 บาท (จากเดิม 500 400 และ 300) เมื่อรวมกระแสเงินสดสุทธิอีก 100 ของปีที่ 4 ในปลายปีที่ 4 (Terminal Value: TV) จึงมีเงินทั้งหมด 1,579.50 บาท

2. กระแสเงินสดรวม 1,579.5 บาท ณ สิ้นปีที่ 4 จะถูกปรับลดค่าให้เหลือเท่ากับจำนวนเงินลงทุน คือ 1,000 บาท การปรับลดค่าจึงใช้แนวความคิดของวิธี IRR ดังนี้

$$\frac{1,579.5}{(1 + r)^4} = 1,000$$

$$1,579.5 \text{ (PVIF ที่ } r^* = ?, n = 4) = 1,000$$

$$\text{PVIF ที่ } r^* = ?, n = 4 = \frac{1,000}{1,579.5}$$

$$= 0.6331$$

$$\text{นำค่า 0.6331 เปิดตาราง PVIF ที่แถว } n = 4 \text{ แล้วหาค่า 0.6331}$$

$$r_s^* = 12\% \text{ โดยประมาณ}$$

หากคำนวณโดยละเอียดตามวิธี IRR ที่กล่าวมาแล้วแบบเทียบบัญชีไตรยางค์เพื่อหาผลต่างจะได้ค่า

หมายเหตุ: $r_s^* = 12.1\%$ สรุปได้ว่าโครงการมี MIRR = 12.1%

เกณฑ์การตัดสินใจ

1. ถ้า MIRR ของโครงการมีค่ามากกว่าต้นทุนเงินทุนหรืออัตราที่สหกรณ์กำหนดก็ควรลงทุนในโครงการนั้น
2. ถ้า MIRR ของโครงการมีค่าน้อยกว่าอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการหรือต้นทุนของเงินทุน สหกรณ์ก็ไม่ควรลงทุนในโครงการนั้น
3. ถ้า MIRR = 0 อาจจะตัดสินใจลงทุนหรือไม่ลงทุนก็ได้

ถ้าเปรียบเทียบการคำนวณด้วยวิธี IRR กับ MIRR พบว่าตามแนวความคิดของ MIRR จะนำกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดขึ้นในแต่ละปีไปลงทุนต่อโดยได้รับผลตอบแทนเท่ากับต้นทุนเงินทุน แต่วิธี IRR จะนำไปลงทุนต่อโดยได้รับผลตอบแทนเท่ากับ IRR ที่หาได้ ซึ่งในความเป็นจริงเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากโครงการดังกล่าวให้ IRR ที่สูงมาก ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า วิธี MIRR เหมาะที่จะนำไปใช้ตัดสินใจได้ดีกว่า IRR

ประเด็นการวิเคราะห์

1. ในการกำหนดอัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการควรจะกำหนดอย่างไร เพราะอะไร
2. เปรียบเทียบวิธี IRR กับ MIRR แตกต่างกันอย่างไรร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 12.3.3 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 12.3.3

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 12 ตอนที่ 12.3 เรื่องที่ 12.3.3

เรื่องที่ 12.3.4 การเปรียบเทียบวิธีประเมินค่าโครงการด้วยส่วนลดกระแสเงินสดวิธีต่าง ๆ

โดยทั่วไปในการประเมินค่าโครงการลงทุนด้วยวิธีส่วนลดกระแสเงินสดไม่ว่าจะโดยวิธี NPV, PI, หรือ IRR ก็ตาม คำตอบที่ได้ส่วนใหญ่ต่างก็นำไปสู่การตัดสินใจที่เหมือนกัน กล่าวคือถ้าประเมินค่าโครงการด้วยวิธี NPV แล้วมีค่าเป็นบวกและเห็นควรตัดสินใจลงทุนในโครงการนั้น การประเมินค่าด้วยวิธี PI หรือ IRR ก็จะทำให้คำตอบในลักษณะเดียวกันคือ PI จะมีค่ามากกว่า 1 และ IRR จะมีค่าสูงกว่าอัตราผลตอบแทนที่กิจการต้องการด้วย ซึ่งจะให้ผลของการตัดสินใจว่าควรลงทุนในโครงการนั้นเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามในบางกรณีการประเมินค่าโครงการโดยวิธีส่วนลดกระแสเงินสด 3 วิธี ดังกล่าวข้างต้นอาจให้ผลที่ขัดแย้งกันได้ ซึ่งจะแสดงการเปรียบเทียบให้เห็นเป็น 2 กรณี ดังนี้

1. วิธี NPV กับวิธี PI
2. วิธี NPV กับวิธี IRR

1. วิธี NPV กับวิธี PI

เนื่องจากวิธี NPV จะเป็นการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ โดยจะแสดงเป็นจำนวนเงินของผลต่างระหว่างค่าปัจจุบันรวมของกระแสเงินสดสุทธิที่จะได้รับจากโครงการ กับ กระแสเงินสดจ่ายลงทุนในปัจจุบัน ซึ่งแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+i)^t} - I$$

ส่วนวิธี PI จะเป็นการคำนวณหาอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันรวมของกระแสเงินสดสุทธิกับ กระแสเงินสดจ่ายลงทุน ซึ่งแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

$$PI = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+i)^t}}{I}$$

ดังนั้นหากเป็นการประเมินค่าโครงการเพียงโครงการเดียวว่า ควรจะตัดสินใจลงทุนในโครงการนั้น ดีหรือไม่ คำตอบที่ได้จากวิธี NPV กับ PI ก็จะทำให้ผลการตัดสินใจในลักษณะเดียวกัน เพราะหากพิจารณาจากสมการ NPV และ PI แล้วจะเห็นว่าถ้า NPV มีค่ามากกว่าศูนย์แล้ว PI ก็จะต้องมีค่ามากกว่า 1 เสมอ เพราะถ้า NPV มีค่ามากกว่าศูนย์ ก็แสดงว่ามูลค่าปัจจุบันรวมหรือ PV รวมของกระแสเงินสดรับสุทธิมีค่ามากกว่าเงินลงทุน ซึ่งย่อมมีผลทำให้ PI มีค่ามากกว่า 1 ด้วยเสมอ

หากเป็นการประเมินค่าโครงการต่าง ๆ หลายโครงการ แล้วต้องพิจารณาตัดสินใจเลือกลงทุนเพียงโครงการเดียว ถ้าโครงการลงทุนเหล่านั้นมีขนาดโครงการที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน การประเมินค่าโครงการด้วยวิธี NPV และ PI ก็จะทำให้ผลการตัดสินใจที่เหมือนกัน แต่ถ้าโครงการเหล่านั้นมีขนาดที่แตกต่างกันมาก การประเมินค่าด้วยวิธี NPV กับ PI ก็อาจจะให้ผลการตัดสินใจที่ขัดแย้งกันได้ ทั้งนี้เนื่องจากโดยทั่วไปโครงการที่มีขนาดใหญ่หรือมีจำนวนเงินลงทุนสูงมักจะให้ค่า NPV สูงกว่าโครงการที่มีขนาดเล็ก ในขณะที่โครงการที่มีขนาดเล็กกว่าอาจให้ค่า PI ที่สูงกว่าโครงการขนาดใหญ่ได้

2. วิธี NPV กับวิธี IRR

เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างวิธี NPV และวิธี IRR จะได้นำตัวอย่างโครงการลงทุน 2 โครงการ การเปรียบเทียบ 2 วิธีดังกล่าวต่อไปนี้ มาแสดง

ตัวอย่างที่ 12.11 สหกรณ์การเกษตรหนองจิก จำกัด มีโครงการลงทุนอยู่ 2 โครงการคือ โครงการ ก. และโครงการ ข. ซึ่งทั้ง 2 โครงการ จะใช้เงินลงทุนเท่ากันคือ 100,000 บาท สหกรณ์จะต้องเลือกลงทุนเพียงโครงการเดียว รายละเอียดของกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละปี มีดังนี้

ปีที่	โครงการ ก.	โครงการ ข.
1	35,740	-
2	35,740	-
3	35,740	-
4	35,740	168,920

อัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการในขณะนี้เท่ากับ 10%

การประเมินค่าโครงการโดยวิธี NPV

$$NPV_g = 13,295.80 \text{ บาท}$$

$$NPV_x = 15,372.36 \text{ บาท}$$

การประเมินค่าโครงการโดยวิธี IRR

$$IRR_g = 16\%$$

$$IRR_x = 14\%$$

สรุป การประเมินค่าโครงการของโครงการ ก และ ข โดยวิธี NPV เมื่อใช้อัตราส่วนลด 10% และวิธีหา IRR ได้ดังนี้

	โครงการ ก.	โครงการ ข.	อันดับสูงสุด
NPV	13,295.80	15,372.36	โครงการ ข.
IRR	16%	14%	โครงการ ก.

จากผลของการประเมินค่าโครงการด้วยวิธี NPV และ IRR ตามตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าให้ผลขัดแย้งกัน กล่าวคือ ถ้าใช้วิธี NPV ควรตัดสินใจลงทุนในโครงการ ข. เพราะมีค่า NPV สูงกว่า แต่ถ้าใช้วิธี IRR ควรตัดสินใจลงทุนในโครงการ ก. เพราะมีค่า IRR สูงกว่า ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผลของการประเมินค่าโครงการด้วยวิธีทั้งสองมีความขัดแย้งกันก็เนื่องมาจากข้อสมมติเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่อ (Reinvestment Rate) หมายความว่าถ้านำเงินไปลงทุนต่อไปอีกอัตราผลตอบแทนที่จะได้จากการลงทุนเป็นเท่าใด นั่นคืออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่อของวิธีการทั้งสองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ วิธี NPV จะมีข้อสมมติว่ากระแสเงินสดสุทธิที่ได้รับในแต่ละปีกิจการจะสามารถนำไปลงทุนต่อโดยได้รับผลตอบแทนในอัตราเท่ากับอัตราผลตอบแทนที่ต้องการหรือค่าของทุนหรือเท่ากับค่า k ในสมการ NPV นั่นเอง ส่วนวิธี IRR จะมีข้อสมมติว่ากระแสเงินสดสุทธิที่ได้รับในแต่ละปีจะสามารถนำไปลงทุนโดยได้รับอัตราผลตอบแทนเท่ากับอัตรา IRR ของโครงการลงทุนนั้น ๆ

จากตัวอย่างที่ 12.11 ข้างต้น วิธี NPV จะสมมติว่ากระแสเงินสดสุทธิจำนวน 35,740 บาท ที่ได้รับในปลายปีที่ 1 และ 2 และ 3 ของโครงการ ก. จะสามารถนำไปลงทุนต่อโดยได้รับอัตราผลตอบแทนเท่ากับ 10%

ส่วนวิธี IRR จะสมมติว่ากระแสเงินสดสุทธิจำนวน 35,740 บาทที่กิจการได้รับในแต่ละปี จะสามารถนำไปลงทุนต่อโดยได้รับอัตราผลตอบแทนเท่ากับ IRR คือ 16%

จากข้อสมมติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่อ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลการประเมินค่าโครงการด้วยวิธี NPV และ IRR อาจขัดแย้งกันได้ตามตัวอย่างที่ 12.11 ข้างต้น

เมื่อผลของการประเมินค่าโครงการมีข้อขัดแย้งกันเช่นนี้ หากสหกรณ์ต้องตัดสินใจเลือกลงทุนเพียงโครงการเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้ก็กิจการควรใช้วิธีใดเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกโครงการลงทุน ซึ่งคำตอบก็ย่อมขึ้นอยู่กับว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่อที่สหกรณ์จะสามารถทำได้น่าจะเท่ากับอัตราใดคือ อัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ต้องการ ($i\%$) หรืออัตราผลตอบแทนจากโครงการ (IRR)

เมื่อพิจารณาถึงข้อสมมติเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่อของวิธีทั้งสองแล้ว จะเห็นว่าข้อสมมติของวิธี NPV น่าจะเชื่อถือได้มากกว่าวิธี IRR อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่อจะแตกต่างกันไปในแต่ละโครงการ กล่าวคือโครงการที่มี IRR สูงก็จะถูกสมมติว่ามีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่อสูงด้วย ส่วนโครงการที่มี IRR ต่ำ ก็จะถูกสมมติให้มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่ต่ำตามไปด้วยแต่สำหรับวิธี NPV นั้นจะสมมติให้อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่อเท่ากับอัตราผลตอบแทนที่ต้องการทุกโครงการ และอัตราผลตอบแทนที่ต้องการนี้จะแสดงถึงอัตราผลตอบแทนต่ำสุดที่กิจการจะยอมรับโครงการลงทุนนั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วกิจการส่วนใหญ่จะสามารถนำ เงินทุน ไปลงทุนต่อโดยได้รับผลตอบแทนในอัตราที่เท่ากับหรือใกล้เคียงกับอัตราผลตอบแทนที่กิจการต้องการ ดังนั้นหากต้องเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจลงทุน กิจการส่วนใหญ่จะเลือกใช้วิธี NPV มากกว่า IRR โดยจะตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการที่ให้ค่า NPV สูงสุด บางกรณี NPV กับ IRR จะขัดกันเมื่ออายุโครงการไม่เท่ากัน ถ้ากรณีการลงทุนที่อายุไม่เท่ากันอาจจะใช้วิธีปรับอายุโครงการให้เท่ากัน เช่น โครงการอายุ 10 ปีกับอายุโครงการ 5 ปี ก็ให้มีการลงทุนโครงการ 5 ปี 2 ครั้ง

ประเด็นการวิเคราะห์

1. ในการประเมินค่าโครงการลงทุนควรทำการประเมินด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียวหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. การประเมินค่าโครงการมีข้อดี ข้อเสียโดยสรุปเป็นอย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 12.3.4 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 12.3.4

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 12 ตอนที่ 12.3 เรื่องที่ 12.3.4

เรื่องที่ 12.3.5 การวิเคราะห์โครงการภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน

การตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนในระยะยาว เป็นการตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา บางครั้งข้อมูลบางเรื่องไม่มีในการปฏิบัติงานจริง ผู้วิเคราะห์อาจจะใช้ข้อมูลที่คิดว่าใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ข้อมูลนี้รวบรวมมาตั้งแต่ค่าใช้จ่าย รายรับ อัตราคิดลดหรือต้นทุนของเงินทุน ตลอดจนอายุโครงการล้วนเป็นข้อมูลที่คาดการณ์ว่าน่าจะเกิดขึ้นในอนาคต แต่ความเป็นจริงก็คือสถานการณ์ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ว่าข้อมูลที่คาดการณ์จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย เมื่อข้อมูลเปลี่ยนไปก็จะกระทบผลการวิเคราะห์โครงการ ดังนั้น จึงควรมีวิธีการวิเคราะห์โครงการภายใต้ความไม่แน่นอนด้วย

1. สาเหตุของความเสี่ยงและความไม่แน่นอน

ความเสี่ยง (risk) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้ประกอบการพอจะคาดคะเนความน่าจะเป็น (probability) หรือโอกาสที่จะเกิดขึ้นของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งได้ เช่น โอกาสของการเกิดโรคไข้หวัดใหญ่ระบาดในแต่ละปีเท่ากับ 0.30 โอกาสของการเกิดภาวะน้ำท่วมในปีนี้เท่ากับ 0.20

ความไม่แน่นอน (uncertainty) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้ประกอบการไม่สามารถคาดคะเนความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่จะเกิดขึ้นของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งได้ เนื่องจากขาดข้อมูลหรือองค์ความรู้ เช่น โอกาสของการเกิดสงครามในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก โอกาสของการเกิดแผ่นดินไหว ฯลฯ การเกิดเหตุการณ์เหล่านี้ไม่สามารถคาดคะเนได้ล่วงหน้า แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วล้วนส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าและบริการในทางตรงหรือทางอ้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจชนิดหนึ่งจึงอาจจะเผชิญความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเช่นกัน

ดังนั้นในการดำเนินโครงการสหกรณ์อาจจะเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้ และทำให้การดำเนินโครงการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้รายได้และรายจ่ายของโครงการเปลี่ยนแปลงไปจากที่ได้ประมาณการไว้ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ความเสี่ยงจากตัวโครงการ เช่น เกิดจากการบริหารจัดการโครงการที่ผิดพลาด ทำให้ผลประกอบการต่ำกว่าเป้าหมาย การขาดแคลนแรงงานในบางช่วง เช่น ช่วงสงกรานต์ที่คนงานมักหยุดงานเพื่อกลับบ้านในต่างจังหวัดหลายวัน ทำให้ต้องลดกำลังการผลิตลง หรือคนงานที่เหลืออยู่ต้องทำงานหนักขึ้นและประสิทธิภาพการทำงานลดลง

1.2 ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากความผิดปกติของสภาวะแวดล้อมทางกายภาพของโครงการในการผลิตทางการเกษตร การเกิดภัยธรรมชาติมักมีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง เช่น ภาวะน้ำท่วม ฝนแล้ง ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย

1.3 ความเสี่ยงในอุตสาหกรรมนั้น เช่น มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง หากโครงการยังใช้เทคโนโลยีเดิมก็ไม่สามารถจะแข่งขันได้

1.4 ความเสี่ยงด้านตลาด ความต้องการสินค้าของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจ หากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำลงก็ย่อมทำให้ความต้องการบริโภคสินค้าต่าง ๆ ลดต่ำลงด้วย ส่งผลให้การขายสินค้าไม่ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.5 ความเสี่ยงจากการแข่งขันในธุรกิจ เกิดขึ้นจากการที่มีคู่แข่งรายใหม่ ๆ เข้ามาสู่ธุรกิจมากขึ้น

1.6 ความเสี่ยงจากการค้าระหว่างประเทศ หากเป็นโครงการลงทุนที่เน้นการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศจะมีความเสี่ยงจากนโยบายการค้าระหว่างประเทศ เช่น นโยบายกีดกันทางการค้า การเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งมีผลกระทบต่อการส่งออกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. วิธีวิเคราะห์โครงการลงทุนภายใต้ความเสี่ยง

วิธีการวิเคราะห์โครงการลงทุนภายใต้ความเสี่ยงมีหลายวิธี แต่วิธีที่จะนำเสนอในเอกสารเล่มนี้ ได้แก่

2.1 วิธีการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ

2.2 วิธีการวิเคราะห์ความแปรเปลี่ยน

2.3 วิธีการวิเคราะห์ตามสภาพเหตุการณ์ที่คาดว่าจะมีโอกาสดังเกิดขึ้น

2.4 วิธีการจำลองสถานการณ์

2.5 วิธีอัตราคิดลดปรับความเสี่ยง

2.1 การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) คือ การวิเคราะห์ว่าเมื่อตัวแปรที่มีผลกระทบต่อโครงการเปลี่ยนแปลงไปแล้วจะทำให้ผลการประเมินค่าโครงการ ได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ดัชนีกำไร (PI) และอัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR หรือ MIRR) เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ตัวแปรที่นำมาใช้วิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการที่สำคัญ ได้แก่

- อัตราคิดลด
- อายุของโครงการ
- การเปลี่ยนแปลงของปริมาณปัจจัยการผลิต
- การเปลี่ยนแปลงของปริมาณผลผลิต
- การเปลี่ยนแปลงของราคาปัจจัยการผลิต
- การเปลี่ยนแปลงของราคาผลผลิต

ในการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการนี้ไม่จำเป็นต้องนำตัวแปรทุกตัวมาใช้ แต่จะเลือกเพียงตัวแปรที่มีความสำคัญต่อโครงการหรือให้ความสนใจเป็นพิเศษมาใช้วิเคราะห์ โดยกำหนดให้ปัจจัยตัวอื่นคงที่

2.2 การวิเคราะห์ความแปรเปลี่ยน (Switching Value) คือ การวิเคราะห์ว่าตัวแปรสำคัญจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด โดยที่โครงการยังพอรับได้ในระดับต่ำสุด ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์วัดค่าโครงการเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง เช่น ผลตอบแทนลดลงได้มากที่สุดเท่าใด ต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นได้มากที่สุดเพียงใด เป็นต้น

ตัวอย่าง กำหนดให้โครงการลงทุนหนึ่งมีมูลค่าปัจจุบัน (Present Value: PV) ของกระแสเงินสดรับเท่ากับ 124,567 บาท และมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายเท่ากับ 112,786 บาท

$$\begin{aligned}\text{ดังนั้น ผลตอบแทนลดลงได้มากที่สุด} &= \frac{\text{PV ผลตอบแทน} - \text{PV ต้นทุน}}{\text{PV ผลตอบแทน}} \\ &= \frac{124,567 - 112,786}{124,567} \\ &= .095 \text{ หรือร้อยละ } 9.50\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{ต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นได้มากที่สุด} &= \frac{\text{PV ผลตอบแทน} - \text{PV ต้นทุน}}{\text{PV ต้นทุน}} \\ &= \frac{124,567 - 112,786}{112,786} \\ &= 0.104 \text{ หรือร้อยละ } 10.40\end{aligned}$$

ดังนั้น หากคาดว่าผลตอบแทนของโครงการจะลดลงมากกว่าร้อยละ 9.50 หรือต้นทุนของโครงการจะเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10.40 ก็ไม่ควรลงทุนในโครงการดังกล่าว (อัจฉรา โพธิ์ดี. 2554: 11-49)

2.3 วิธีการวิเคราะห์ตามสภาพเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Scenario Analysis) โดยวิธีนี้ ผู้วิเคราะห์จะต้องจัดเตรียมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการพิจารณาโครงการลงทุนมาหลาย ๆ ชุด ตามสภาพเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ด้วยความน่าจะเป็นต่าง ๆ กัน จากนั้นก็นำมาคำนวณหามูลค่าที่คาดหวังไว้ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของโครงการ

ในกรณีที่มูลค่าที่คาดหวังไว้ของค่าปัจจุบันสุทธิของแต่ละโครงการแตกต่างกัน ผู้วิเคราะห์โครงการลงทุน อาจจะตัดสินใจเลือกโครงการลงทุนที่มีค่าที่คาดหวังไว้ของค่าปัจจุบันสุทธิสูงที่สุด แต่ถ้าต้องการจะให้นแน่ใจถึงเรื่องความเสี่ยงของโครงการลงทุนแล้ว ผู้วิเคราะห์โครงการลงทุนที่มีความเสี่ยงควรจะทำ การคำนวณหาความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละโครงการเพื่อนำมาพิจารณาประกอบกับมูลค่าที่คาดหวังไว้ของค่าปัจจุบันสุทธิ

กรณีการพิจารณาโครงการลงทุนที่มีมูลค่าที่คาดหวังไว้ของค่าปัจจุบันสุทธิ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานแตกต่างกัน โดยปกติควรเลือกลงทุนในโครงการที่มีมูลค่าที่คาดหวังไว้ของค่าปัจจุบันสุทธิสูง และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำ ในกรณีที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ ผู้วิเคราะห์โครงการลงทุนควรคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของแต่ละโครงการเพื่อนำมาช่วยในการตัดสินใจต่อไป (ฐาปนา ฉันทไพศาล. 2550: 8-63, 8-64)

2.4 วิธีการจำลองสถานการณ์ (Simulation) จากวิธีวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) และวิธีการวิเคราะห์ตามสภาพเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Scenario Analysis) ที่กล่าวมาแล้วเป็นวิธีการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่ได้พิจารณาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนอย่างจำกัด จึงได้มีการพัฒนาวิธีการจำลองสถานการณ์นี้ขึ้นมาเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ โดยการกระจายความน่าจะเป็นของ

ตัวแปรต่าง ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อผลตอบแทนของการลงทุนจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างกว้างขวางขึ้น ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนแต่ละตัว ไม่ว่าจะเป็นราคาขาย ปริมาณขาย ต้นทุนแปรได้ อายุโครงการลงทุน ราคาซาก และรายการอื่น ๆ จะถูกนำมาพิจารณาความน่าจะเป็น หลังจากนั้นผู้วิเคราะห์จะสุ่มข้อมูลตัวแปรพร้อมความน่าจะเป็นทั้งหมดนำมาคำนวณค่า NPV ทีละชุด ๆ เรื่อยไป การสุ่มค่าตัวแปรและนำมาคำนวณค่า NPV ดังกล่าวทำโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับ Simulation ซึ่งจะทำให้การสุ่มค่าตัวแปรต่าง ๆ พร้อมทั้งคำนวณค่า NPV ของการลงทุนที่พิจารณาไปเรื่อย ๆ จนได้ค่า NPV หลายจำนวน อาจถึง 1,000 ค่า แล้วแต่การพิจารณาของผู้วิเคราะห์การลงทุนนั้น เมื่อได้ค่า NPV จำนวนเพียงพอแล้ว นำค่า NPV ทั้งหมดมาพิจารณาความถี่และการกระจายความน่าจะเป็น เมื่อมีข้อมูล NPV พร้อมค่าความน่าจะเป็นของ NPV ต่าง ๆ เหล่านั้นเรียบร้อยแล้ว นำมาคำนวณมูลค่า NPV ที่คาดหวัง (k_{NPV}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ NPV เหล่านั้น (σ_{NPV}) และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (CV_{NPV}) ค่าทั้งสาม แสดงให้เห็นถึงผลตอบแทนที่คาดหวังและความเสี่ยงของการลงทุนที่พิจารณาโดยวิธีการจำลองสถานการณ์

2.5 วิธีอัตราคิดลดปรับความเสี่ยง (Risk Adjusted Discount Rate Method) วิธีนี้มาจากแนวความคิดที่ว่าโครงการที่มีความเสี่ยงมากกว่าควรจะต้องใช้อัตราคิดลด (Discount Rate) ที่สูงกว่าโครงการที่มีความเสี่ยงต่ำ การพิจารณาโครงการลงทุนโดยวิธีนี้ผู้วิเคราะห์โครงการลงทุนจะต้องปรับอัตราคิดลดที่นำมาใช้ประเมินค่าโครงการลงทุนให้เป็นไปตามความเสี่ยงที่คิดว่าจะน่าจะเป็นของแต่ละโครงการ เช่น ถ้าอัตราคิดลดที่ใช้ในการประเมินโครงการทั่ว ๆ ไปที่ไม่มีความเสี่ยงเลย (Risk-Free Rate) เท่ากับ 10% หลังหักภาษี ถ้าโครงการลงทุนที่กำลังพิจารณามีความเสี่ยงซึ่งต้องการค่าชดเชยความเสี่ยง 5% อัตราคิดลดที่ควรใช้ในการประเมินโครงการนี้ควรจะเท่ากับ $10\% + 5\% = 15\%$ เรียกว่า อัตราคิดลดปรับความเสี่ยง ส่วนแตกต่างของอัตราคิดลดปรับความเสี่ยงที่สูงกว่าอัตราคิดลดที่ไม่มีความเสี่ยงเรียกกันว่า ส่วนต่างที่เกิดจากความเสี่ยง หรือค่าชดเชยความเสี่ยง

ประเด็นการวิเคราะห์

ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเงินลงทุน ต้นทุนเงินทุน และอายุโครงการ ควรทำการวิเคราะห์โครงการใหม่หรือไม่ ด้วยวิธีใด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 12.3.5 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 12.3.5

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 12 ตอนที่ 12.3 เรื่องที่ 12.3.5

บรรณานุกรม

- ฐาปนา ฉันทไพศาล. (2553). การลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการการเงิน. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ฐาปนา ฉันทไพศาล และอัจฉรา ชีวตระกูลกิจ. (2542). การบริหารโครงการและการศึกษาความเป็นไปได้. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.
- ประสิทธิ์ ตงมิ่งศิริ. (2545). การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น (มหาชน).
- สุชาดา สถาวรวงศ์. (2545). การวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์การเงิน ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมาลี จิระมิตร. (2545). มูลค่าในอนาคตและมูลค่าปัจจุบัน. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการการเงิน. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุชาติ สิริธนาวุฒิ และสุชาดา สถาวรวงศ์. (2553). การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของกิจการก่อสร้าง. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบัญชีและการเงินเพื่องานก่อสร้าง. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อุทัยวรรณ จรุงวิทย์. (2550.) การตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ถาวร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการการเงินและการลงทุน. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อัจฉรา โพธิ์ดี. (2554). การวิเคราะห์โครงการลงทุนทางธุรกิจการเกษตร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพธุรกิจการเกษตร. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Brigham, Eugene F. (2005). *Financial Management*. 11th ed. The Dryden Press.
- Kay, Ronald D. (1986). *Farm Management Planning, Control and Implementation*. 2nd ed. McGraw-Hill International Editions.
- Meredith, Jack R. and Samuel, Jr. (1995). *Project Management*. 3rd ed. John Wiley & Sons, Inc.
- Rice, Gittinger J. (1982). *Economic Analysis of Agricultural Projects*. 2nd ed. The Economic Development Institute of the World Bank. Maryland. The Johns Hopkins University Press.

หน่วยที่ 13

การบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์

รองศาสตราจารย์สุชาดา สถาวรวงศ์

รองศาสตราจารย์สงเสริม หอมกลิ่น

อาจารย์วิลาวัลย์ ศิลปศร

ชื่อ รองศาสตราจารย์สุชาดา สถาวรวงศ์
วุฒิ บช.บ., บช.ม., M.B.A (Finance)
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
หน่วยที่เขียน หน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.1-13.4

ชื่อ รองศาสตราจารย์สงเสริม หอมกลิ่น
วุฒิ ศ.บ. (เศรษฐศาสตร์เกษตร), บช.ม. (บริหารการเงิน) มหาวิทยาลัยบูรพา
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
หน่วยที่เขียน หน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.4

ชื่อ อาจารย์วิลาวัลย์ ศิลปศร
วุฒิ บช.บ. (การจัดการทั่วไป), วท.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
หน่วยที่เขียน หน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.1-13.4

หน่วยที่ 13

การบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 13.1 ลักษณะเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารหนี้สินและทุน

13.1.1 แหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์

13.1.2 โครงสร้างทางการเงินกับการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์

13.1.3 ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์

ตอนที่ 13.2 การบริหารหนี้สินระยะสั้นของสหกรณ์

13.2.1 สินเชื่อการค้าของสหกรณ์และการกู้เงินจากสถาบันการเงิน

13.2.2 เงินรับฝากและการออกตราสารหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์

13.2.3 การจัดหาเงินทุนโดยการค้าประกันและการรับรองจากสถาบันการเงิน

ตอนที่ 13.3 การบริหารหนี้สินระยะยาวของสหกรณ์

13.3.1 การกู้ระยะยาว

13.3.2 การเช่าสินทรัพย์ของสหกรณ์

13.3.3 การรับฝากเงินและการออกตั๋วเงินจ่ายระยะยาว

ตอนที่ 13.4 การบริหารเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์

13.4.1 การจัดหาเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์

13.4.2 การวิเคราะห์ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์

13.4.3 นโยบายเงินปันผลและการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์

แนวคิด

1. เงินทุนของสหกรณ์มีแหล่งที่มาจากหนี้สินและทุน ซึ่งหากแบ่งตามระยะเวลาแล้วอาจแบ่งได้เป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งการจัดหาเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ นั้นย่อมเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินต่าง ๆ สหกรณ์จึงต้องบริหารหนี้สินและทุนให้มีสภาพคล่องเพียงพอในการดำเนินงาน ขณะเดียวกันเงินทุนที่ได้มาก็สามารถไปใช้ประโยชน์คุ้มค่ากับต้นทุนของเงินทุน ดังนั้นสหกรณ์จึงต้องกำหนดโครงสร้างทางการเงินคือสัดส่วนของหนี้สินต่อทุนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

2. การบริหารหนี้สินระยะสั้นของสหกรณ์เกี่ยวข้องกับสินเชื่อการค้า การกู้เงินจากสถาบันการเงิน การออกตราสารหนี้ระยะสั้น การค้าประกันและการรับรองจากสถาบันการเงิน สำหรับสินเชื่อการค้าเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ส่วนหนี้สินระยะสั้นอื่นนั้นจะเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ทั้งภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร
3. การบริหารหนี้สินระยะยาวของสหกรณ์เกี่ยวข้องกับการกู้ระยะยาว การเช่าสินทรัพย์และการออกตราสารหนี้ระยะยาว สหกรณ์ที่มีการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนที่ต้องใช้คืนเกินกว่า 1 ปี ย่อมต้องมีการบริหารหนี้สินระยะยาว เพราะเงินทุนที่ได้มาจากหนี้สินระยะยาวโดยทั่วไปจะนำไปใช้ลงทุนในสินทรัพย์ที่มีลักษณะถาวร ดังนั้น จึงต้องมีการวิเคราะห์การใช้เงินให้เหมาะสมกับแหล่งที่มาของเงินทุน
4. การบริหารเงินทุนจากส่วนของเจ้าของสหกรณ์เป็นการบริหารเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นทุนสำรอง และทุนสะสม ทั้งนี้สหกรณ์จะต้องวิเคราะห์ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนโดยพิจารณาว่าจะจัดหาเงินทุนจากแหล่งใดที่ทำให้สหกรณ์ได้รับประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้สหกรณ์ยังต้องกำหนดนโยบายเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน และสวัสดิการให้แก่สมาชิกของสหกรณ์

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 13 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายลักษณะเบื้องต้นเกี่ยวกับหนี้สินและทุนของสหกรณ์ได้
2. อธิบายแนวทางการบริหารหนี้สินระยะสั้นของสหกรณ์ได้
3. อธิบายแนวทางการบริหารหนี้สินระยะปานกลางและหนี้สินระยะยาวของสหกรณ์ได้
4. สามารถอธิบายแนวทางการบริหารเงินทุนจากส่วนของเจ้าของสหกรณ์ได้

ตอนที่ 13.1

ลักษณะเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารหนี้สินและทุน

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 13.1 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวข้อเรื่อง

- เรื่องที่ 13.1.1 แหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์
- เรื่องที่ 13.1.2 โครงสร้างทางการเงินบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์
- เรื่องที่ 13.1.3 ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์

แนวคิด

1. แหล่งเงินทุนของสหกรณ์มาจากหนี้สินและทุน ซึ่งการจัดหาเงินทุนจากหนี้สินอาจแบ่งได้เป็นหนี้สินระยะสั้นและหนี้สินระยะยาว สำหรับจัดหาเงินทุนจากทุนนั้นจะได้จากการถือหุ้นของสมาชิกสหกรณ์
2. การกำหนดโครงสร้างทางการเงินเพื่อการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์เป็นการกำหนดสัดส่วนของหนี้สินและทุนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมโดยจะใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ อัตราส่วนทางการเงินและการวิเคราะห์ต้นทุนของเงินทุน
3. ต้นทุนเงินทุน หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการจัดหาเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การกู้ยืม และการจัดหาเงินทุนจากส่วนของทุนซึ่งได้แก่ การเพิ่มทุนเรือนหุ้น การมีทุนสำรองและทุนสะสม การที่จะคำนวณต้นทุนของเงินทุนนั้นเป็นการคำนวณต้นทุนของเงินทุนแต่ละแหล่งเพื่อคำนวณต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต่อไป

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 13.1 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายแหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์ได้
2. อธิบายแนวทางเพื่อกำหนดโครงสร้างทางการเงินเพื่อบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์ได้
3. วิเคราะห์ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ได้

เรื่องที่ 13.1.1 แหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์

เงินทุนของสหกรณ์มีแหล่งที่มาจากหนี้สินและทุน ซึ่งหนี้สินคือการระดมทุนที่สหกรณ์จะต้องชำระคืนหรือชดเชย ส่วนทุนนั้นก็คือส่วนของเจ้าของสหกรณ์นั่นเอง สหกรณ์จะต้องกำหนดโครงสร้างทางการเงินซึ่งหมายถึง การกำหนดสัดส่วนของหนี้สินต่อทุนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และต้องเลือกแหล่งเงินทุนให้เหมาะสมกับการใช้เงินทุนนั้น ๆ วัตถุประสงค์ของการจัดการหนี้สินและทุนของสหกรณ์ คือ เพื่อให้เกิดสภาพคล่องทำให้เกิดความมั่นใจว่ากิจการมีแหล่งเงินทุนเพียงพอกับความต้องการในการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถจัดหาแหล่งเงินกู้ตามเวลาที่ต้องการโดยมีต้นทุนและเงื่อนไขในระดับที่น่าพอใจ

นอกจากนี้ เพื่อให้มีโครงสร้างของเงินทุนที่ดี นั่นคือสัดส่วนของหนี้สินและส่วนของเจ้าของอยู่ในระดับที่เหมาะสม เพราะการใช้แหล่งเงินทุนจากหนี้สินในสัดส่วนที่สูงนั้นจะมีต้นทุนต่ำ เพราะโดยทั่วไปอัตราดอกเบี้ยจะต่ำกว่าอัตราเงินปันผลจ่าย แต่มีผลเสียคือสหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินสูง เพราะสหกรณ์จะต้องชำระหนี้สินเมื่อครบกำหนดชำระไม่ว่าจะมีกำไรหรือขาดทุน เงินทุนจากหนี้สินและทุนจะนำไปใช้ในรูปของสินทรัพย์ของสหกรณ์ ทั้งสินทรัพย์หมุนเวียนและสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ทั้งนี้ การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรซึ่งต้องมีการวิเคราะห์โครงการลงทุนต่อไป แหล่งที่มาของเงินทุนแบ่งได้เป็น แหล่งเงินทุนระยะสั้นและระยะยาว การจัดหาเงินทุนจากหนี้สินสามารถจัดหาได้จากแหล่งเงินทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ส่วนการจัดหาเงินทุนจากทุนนั้นจะถือว่าเป็นการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนระยะยาวเท่านั้น

1. แหล่งเงินทุนระยะสั้น

แหล่งเงินทุนระยะสั้น เป็นการจัดหาเงินทุนมาเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการที่มีระยะเวลาชำระคืนภายใน 1 ปี

แหล่งเงินทุนระยะสั้น มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การรับฝากเงินจากสมาชิกสหกรณ์ สหกรณ์บางประเภทซึ่งได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์จะมีการรับฝากเงินจากสมาชิกในรูปของเงินฝาก เช่น เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ เป็นต้น

เงินฝากของสหกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ จะเป็นเงินทุนระยะสั้น ถึงแม้จะมีการกำหนดระยะเวลาก็ตาม เพราะการรับฝากเงินนั้น สมาชิกสหกรณ์สามารถถอนได้ตลอดเวลา ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสหกรณ์แต่ละสหกรณ์เป็นผู้กำหนดระเบียบของการรับฝากเงิน

1.2 สินเชื่อทางการค้า เป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้นที่เกิดจากการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ โดยจะชำระเงินให้แก่ผู้ขายภายหลังตามเงื่อนไขที่กำหนด การมีสินเชื่อการค้าทำให้สหกรณ์ยังไม่ต้องจัดหาเงินสดทันทีที่รับสินค้า จึงสามารถใช้จ่ายเงินไปในทางที่จำเป็นอย่างอื่นก่อน แต่เมื่อถึงกำหนดชำระแล้วสหกรณ์ก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่อไป เงื่อนไขที่กำหนดในสินเชื่อการค้า ได้แก่

- ระยะเวลาการชำระหนี้
- วันเริ่มต้นของการเกิดสินเชื่อการค้า
- ระยะเวลาที่ให้ส่วนลด
- อัตราส่วนลด

ข้อดีของสินเชื่อทางการค้า คือ

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนที่มีอยู่ทั่วไปและหาได้ง่าย
- 2) ไม่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายใด ๆ
- 3) การขอเครดิตการค้าไม่ต้องทำเป็นทางการ
- 4) เหมาะสำหรับธุรกิจขนาดเล็กที่ไม่มีเครดิตพอที่จะหาเงินจากแหล่งอื่น
- 5) มีความยืดหยุ่นสูง เช่น อาจจะเลื่อนเวลาการชำระเงินได้

1.3 เงินกู้ระยะสั้น เป็นแหล่งเงินทุนซึ่งสหกรณ์กู้ยืมไม่เกิน 1 ปี โดยอาจมีหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ระยะสั้น ได้แก่

1.3.1 เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร (Overdraft or Overdraw) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า โอดี คือการที่สหกรณ์กู้เงินจากธนาคารโดยวิธีเบิกเกินจำนวนเงินฝากที่มีอยู่ โดยธนาคารจะทำข้อตกลงกำหนดจำนวนเงินสูงสุดที่จะกู้เอาไว้ เมื่อสหกรณ์ต้องการใช้เงินกู้โอดี ก็เบิกเงินโดยใช้เช็คผ่านบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ซึ่งจะเบิกกี่ครั้งก็ได้ แต่ต้องไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้ สำหรับการติดดอกเบี้ย้นั้น ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยจจากเงินต้นนับแต่วันที่ลูกค้าเบิกเกินบัญชีไปเท่านั้น เงินกู้ประเภทนี้ไม่มีกำหนดเวลาชำระคืนที่แน่นอน เมื่อสหกรณ์มีเงินก็สามารถนำเงินฝากเข้าเพื่อลดยอดหนี้ในบัญชีได้ทุกขณะ จำนวนเงินที่นำฝากนี้อาจจะมากกว่า น้อยกว่า หรือเท่ากับจำนวนเงินที่เบิกเกินบัญชีก็ได้ โดยปกติแล้วเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารเป็นความต้องการเงินทุนระยะสั้น เพื่อความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจอย่างคล่องตัว เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนและเสริมสภาพคล่องให้กับสหกรณ์

1.3.2 วงเงินกู้ธรรมดา (Line of Credit) เป็นวงเงินกู้ที่สถาบันการเงินกำหนดจำนวนเงินขั้นสูงที่ผู้กู้เบิกใช้ได้ โดยพิจารณาจากการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ แต่มิใช่สัญญาผูกพันตามกฎหมายว่าสถาบันการเงินจะให้กู้ยืมตามวงเงินดังกล่าวเสมอไป ทั้งนี้สถาบันการเงินอาจเรียกคืนได้ถ้าเห็นว่าฐานะการเงินของลูกค้าไม่เป็นไปตามที่ได้ประเมินไว้ เช่น ธนาคารได้กำหนดวงเงินกู้ธรรมดาสำหรับสหกรณ์ไว้ 1 ล้านบาท สำหรับ 1 ปี เมื่อสหกรณ์ต้องการเงิน 5 แสนบาท จึงออกตัวสัญญาใช้เงินระยะเวลา 90 วัน เพื่อกู้เงินดังกล่าว ซึ่งในทางปฏิบัติธนาคารจะนำเงินที่ขอกู้มาเข้าบัญชีกระแสรายวันของผู้กู้ เพื่อให้ผู้ขอกู้จะได้เบิกใช้ต่อไป ทั้งนี้ผู้กู้จะกู้ได้ไม่เกินจำนวนขั้นสูงที่กำหนด

1.3.3 เงินกู้ชนิดหมุนเวียน (Revolving Credit) เป็นการกำหนดวงเงินที่ให้ผู้กู้โดยสถาบันการเงินจะต้องให้ลูกค้าหรือธุรกิจกู้เงินเมื่อต้องการ ตราบใดที่จำนวนเงินนั้นไม่เกินวงเงินที่ตกลงกัน ซึ่งถือเป็นข้อตกลงตามกฎหมาย และเป็นหน้าที่ของสถาบันการเงินที่จะต้องเตรียมเงินให้พร้อมเมื่อธุรกิจต้องการ แต่ถ้าผู้กู้ไม่ได้เบิกเงินกู้ในวงเงินที่กำหนด ก็จะมีการคิดค่าธรรมเนียมสำหรับวงเงินกู้ส่วนที่ได้เบิกใช้เนื่องจากธนาคารมีต้นทุนของเงินทุนจากการที่ต้องเตรียมเงินไว้ให้พร้อมเพื่อลูกค้ากู้ขึ้นเอง ตัวอย่างของเงินกู้ชนิด

หมุนเวียน เช่น วงเงินขายลดเช็ค วงเงินกู้สำหรับเลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit) เมื่อสั่งซื้อสินค้าต่างประเทศ เป็นต้น

1.3.4 เงินกู้เฉพาะกรณี (Transaction Loans) เป็นเงินกู้เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งสถาบันการเงินจะพิจารณาฐานะการเงินและความสามารถในการชำระหนี้แต่ละกรณี การกู้ระยะสั้นอาจใช้สินทรัพย์หมุนเวียน เช่น บัญชีลูกหนี้และสินค้าคงเหลือ หรืออาจใช้สินทรัพย์ถาวรเป็นหลักประกัน ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ตกลงกัน

1.4 การค้ำประกันและการรับรองจากสถาบันการเงิน เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สหกรณ์ไม่ต้องกู้ แต่มีวงเงินซึ่งได้รับการค้ำประกันและรับรองจากสถาบันการเงิน

1.5 คำสัญญาใช้เงิน เป็นตราสารซึ่งสหกรณ์ที่ต้องการเงินเป็นผู้ออกเพื่อกู้เงินจากบุคคลหรือสหกรณ์อื่น เมื่อครบกำหนดเวลาของคำสัญญาใช้เงิน สหกรณ์ผู้ออกตัวจะชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยจ่าย ซึ่งคำสัญญาใช้เงินนั้นจะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี คือ

- 1) อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น
- 2) ไม่ถูกจำกัดโดยกฎหมายเหมือนการกู้ยืมเงินจากธนาคาร
- 3) ไม่ต้องมีหลักประกัน

ข้อเสีย คือ

- 1) ผู้ซื้อคำสัญญาใช้เงินมีเงินทุนจำกัดในบางช่วง ทำให้การขายคำสัญญาใช้เงินไม่เป็นตามที่คาดไว้
- 2) ผู้ออกคำสัญญาใช้เงินที่มีปัญหาทางการเงิน จะขาดความน่าเชื่อถือทำให้ขายคำสัญญาใช้เงินได้ยาก

แหล่งเงินทุนระยะสั้น เป็นเงินทุนหมุนเวียนตามฤดูกาล ทำให้เกิดความคล่องตัวในการจัดหาเงิน ซึ่งมีเงื่อนไขไม่ยุ่งยากซับซ้อน และทำให้มีต้นทุนของเงินทุนที่ต่ำ เพราะเป็นการใช้เงินในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ

2. แหล่งเงินทุนระยะยาว

แหล่งเงินทุนระยะยาว เป็นแหล่งเงินทุนซึ่งมีระยะเวลายาวเกินกว่า 1 ปี โดยทั่วไปเงินทุนระยะยาวจะนำไปใช้เพื่อพัฒนาธุรกิจในระยะยาว เช่น การขยายโรงงาน การสร้างโรงงานแห่งใหม่การลงทุนในเครื่องจักรอุปกรณ์เพื่อใช้ในงานระยะยาว เป็นต้น แหล่งเงินทุนระยะยาว ได้แก่

2.1 การรับฝากเงินจากสมาชิกระยะยาว เช่น เงินฝากเพื่อการศึกษา 10 ปี เป็นต้น

2.2 การออกตราสารหนี้ระยะยาว

2.3 การกู้ยืมจากสถาบันการเงิน เป็นการจัดหาเงินทุนโดยกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินเป็นจำนวนหนึ่งที่มีระยะเวลาชำระคืนเกินกว่า 1 ปี

2.4 ทุนเรือนหุ้น (หุ้นสามัญ) คือ การที่สหกรณ์จัดหาเงินจากการถือหุ้นของสมาชิกเป็นหุ้นสามัญหรือทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ ซึ่งสมาชิกมีสถานะเป็นเจ้าของสหกรณ์ จะได้รับผลตอบแทนจากกำไรซึ่งจะจ่ายในรูปของเงินปันผล

ข้อดีของหุ้นสามัญ คือ

- 1) ไม่ต้องจ่ายเงินปันผลในอัตราที่แน่นอน
- 2) ไม่มีวันที่ครบกำหนดไถ่ถอนในใบหุ้น
- 3) เงินปันผลได้รับยกเว้นในการเสียภาษี
- 4) สร้างภาพพจน์ที่ดีแก่บุคคลภายนอก

ข้อเสียของหุ้นสามัญ คือ

- 1) ต้นทุนเงินทุนของหุ้นสามัญจะสูงเพราะสมาชิกคาดหวังว่าจะได้เงินปันผลสูงกว่าการฝากเงิน
- 2) เงินปันผลไม่สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายจากการดำเนินการได้
- 3) เป็นการกระจายสิทธิในการบริหารและลงคะแนนเสียงของผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกเพราะ

สมาชิกทุกคนมีสิทธิเป็นเจ้าของสหกรณ์

ทั้งนี้ การจัดหาเงินทุนระยะยาวมักจะมีความเกี่ยวข้องกับตลาดทุน ซึ่งส่วนใหญ่การจัดหาเงินทุนระยะยาวที่มีการลงทุนในตลาดทุนนั้น จะเป็นสหกรณ์ที่มีขนาดใหญ่

ประเด็นการวิเคราะห์

แหล่งที่มาของเงินทุนสำหรับสหกรณ์การเกษตรแตกต่างจากสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.1.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.1.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.1 เรื่องที่ 13.1.1

เรื่องที่ 13.1.2 โครงสร้างทางการเงินกับการบริหารหนี้สิน และทุนของสหกรณ์

โครงสร้างทางการเงินของสหกรณ์เป็นการจัดหาเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ คือ จากแหล่งเงินทุนที่เป็นหนี้สินระยะสั้น หนี้สินระยะยาว และจากแหล่งเงินทุนที่เป็นส่วนทุนของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์จะต้องจัดหาจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ให้เหมาะสมโดยพิจารณาถึงที่มาของเงินทุน ต้นทุนของเงินทุน ระยะเวลาของการชำระคืน เงื่อนไขต่าง ๆ และสัดส่วนของหนี้สินและทุนซึ่งการกำหนดโครงสร้างทางการเงินเพื่อบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์จะใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ อัตราส่วนทางการเงินและการวิเคราะห์ต้นทุนของเงินทุน

1. อัตราส่วนทางการเงิน

อัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ คืออัตราส่วนแสดงโครงสร้างทางการเงินและอัตราส่วนที่เกี่ยวข้องกับกำไร ซึ่งอัตราส่วนทางการเงินนี้สามารถนำไปใช้ได้ ธุรกิจจะจัดตั้งในรูปแบบใด รวมทั้งบุคคลก็สามารถนำไปปรับใช้ได้ อัตราส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

$$1.1 \text{ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน} = \frac{\text{หนี้สิน}}{\text{ทุนของสหกรณ์}}$$

$$1.2 \text{ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สิน}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$1.3 \text{ อัตราส่วนแสดงความสามารถในการชำระดอกเบี้ย} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$$

กรณีของสหกรณ์นั้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ดังนั้นอัตราส่วนนี้ก็คือ

$$1.4 \text{ กำไรต่อหุ้น} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ย}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนหุ้น}}$$

นอกจากกำไรต่อหุ้นแล้วยังสามารถใช้กำไรต่อสมาชิกอีกด้วย

$$\text{กำไรต่อสมาชิก} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเป็นเครื่องมือทางการเงินที่สำคัญโดยแสดงให้เห็นว่า มีอะไรเกิดขึ้นกับธุรกิจของสหกรณ์ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงส่วนที่มีความมั่นคงแข็งแรงและจุดอ่อนทางการเงินของสหกรณ์ด้วย ซึ่งจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ทางการเงิน ก็เพื่อช่วยให้คณะกรรมการดำเนินการ ได้วางแผนและควบคุมการดำเนินการ และทำให้ทราบถึง ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจสหกรณ์ในปัจจุบันและอนาคต การจ่ายเงินปันผลตลอดจนความปลอดภัยในเงินลงทุน รวมทั้งทำให้เจ้าหน้าที่ของธุรกิจธนาคาร และผู้จะให้กู้ยืม มีความสนใจในด้านความคล่องตัวของธุรกิจสหกรณ์ว่าสามารถชำระหนี้ได้ทันทีหรือไม่ อัตราส่วนสินทรัพย์ต่อหนี้สินเป็นอย่างไร

ตัวอย่างที่ 13.1 สหกรณ์การเกษตรยั่งยืน จำกัด ดำเนินธุรกิจแปรรูปผลิตผล (อาหารสำเร็จรูป) โดยมีสินทรัพย์รวม 20 ล้านบาท โดยมีหนี้สินรวม 12 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 และมีทุนเรือนหุ้น 8 ล้านบาท ซึ่งเป็นหุ้น 800,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 10 บาท กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี 3 ล้านบาท สหกรณ์กำลังพิจารณาขยายโรงงานซึ่งทำให้ต้องลงทุนเพิ่ม 4 ล้านบาท และกำไรก่อนดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นเป็น 3.8 ล้านบาท (สหกรณ์ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล)

ทางเลือกในการจัดหาเงินทุน ได้แก่

1. กู้เงินระยะยาว อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10
 2. จัดหาจากทุนเรือนหุ้น 400,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 10 บาท
- การวิเคราะห์อัตราส่วนแสดงโครงสร้างทางการเงินเป็นดังนี้

อัตราส่วน	กรณีกู้เงินระยะยาว	กรณีใช้เงินทุนจากทุน
1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์ (%)	$= \frac{12 + 4}{8} = 200\%$	$\frac{12}{8 + 4} = 100\%$
2. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (%)	$= \frac{12 + 4}{24} = 66.67\%$	$\frac{12}{20 + 4} = 50\%$
3. อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (เท่า)	$\frac{3.8}{(12 \times 8\%) + (4 \times 10\%)}$ $= \frac{3.8}{0.96 + 0.4}$ $= \frac{3.8}{1.36} = 2.79$	$\frac{3.8}{(12 \times 8\%)}$ $= \frac{3.8}{0.96} = 3.95$
4. กำไรต่อหุ้น (บาท)	$= \frac{3.8 - (0.96 + 0.4)}{0.8}$ $= 3.05 \text{ บาท}$	$\frac{3.8 - 0.96}{0.8 + 0.4}$ $= 2.36 \text{ บาท}$

จากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินตามตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าหากสหกรณ์จัดหาเงินทุนโดยการกู้ยืมซึ่งจะทำให้โครงสร้างเงินทุนมีสัดส่วนของหนี้สินเพิ่มขึ้น สหกรณ์จะมีความเสี่ยงมากกว่า เพราะอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ รวมเป็น 200% และ 66.67% ตามลำดับ ในขณะที่การจัดหาเงินทุนจากทุน อัตราส่วนดังกล่าว เป็นเพียง 100% และ 50% ตามลำดับ นอกจากนี้การจัดหาเงินทุนจากหนี้สินยังทำให้สหกรณ์ต้องมีการจ่ายดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้อัตราส่วนแสดงความสามารถในการชำระดอกเบี้ยลดลง คือ เป็น 2.79 เท่า ในขณะที่การจัดหาเงินทุนจากการเพิ่มทุนเรือนหุ้นนั้นอัตราส่วนดังกล่าวเป็น 3.95 เท่า

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการจัดหาเงินทุนจากหนี้สินนั้นจำนวนหุ้นทุนไม่ได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนเงินทุนที่ต้องการ จึงทำให้กำไรต่อหุ้นเป็น 3.05 บาท ซึ่งสูงกว่าการจัดหาเงินทุนจากหุ้น ซึ่งกำไรต่อหุ้นเป็นเพียง 2.36 บาท (ทั้งนี้ตามตัวอย่างข้างต้นนั้น ระดับของกำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษีเป็น 3.8 ล้านบาท แต่ถ้าระดับกำไรเปลี่ยน ก็อาจทำให้กำไรต่อหุ้นเปลี่ยนไปด้วย)

2. การวิเคราะห์ต้นทุนของเงินทุน

เงินทุนที่สหกรณ์จัดหามาลงทุนจากหลายแหล่ง ซึ่งแต่ละแหล่งจะมีต้นทุนของเงินทุนหรือค่าของหุ้นแตกต่างกัน เช่น การจัดหาเงินทุนจากหนี้สินโดยการกู้เงิน ต้องเสียค่าใช้จ่ายในรูปของดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ (การกู้ระหว่างสหกรณ์ด้วยกัน จะมีการคิดดอกเบี้ย แต่โดยทั่วไปจะไม่มีค่าธรรมเนียม) จึงต้องคำนวณอัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ซึ่งก็คือค่าของทุนของหนี้ ส่วนการจัดหาเงินทุนจากหุ้นนั้น สหกรณ์ต้องจ่ายผลตอบแทนให้กับสมาชิกที่เป็นผู้ถือหุ้นในรูปของเงินปันผล ซึ่งก็เป็นต้นทุนหรือค่าของทุนของหุ้นนั่นเอง ดังนั้นต้นทุนของเงินทุนของสหกรณ์จึงเป็นการคำนวณค่าของทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักตามโครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ว่าสหกรณ์มีสัดส่วนหนี้สินและทุนเป็นอย่างไร การนำเงินทุนไปใช้ประโยชน์ซึ่งต้องคุ้มค่ากับต้นทุนของเงินทุน สหกรณ์จึงต้องพิจารณาถึงผลการวิเคราะห์ ซึ่งในเชิงปริมาณจากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจะทำให้ทราบว่าทางเลือกใดมีความเสี่ยง และผลตอบแทนเป็นเช่นใด เช่น จากตัวอย่างสหกรณ์ผลิตอาหารสำเร็จรูปข้างต้นทางเลือกในการจัดหาเงินทุนจากหนี้สินทำให้มีความเสี่ยงมากกว่าเนื่องจากมีการผูกพันที่ต้องชำระเงินต้นและดอกเบี้ยในจำนวนและระยะเวลาที่แน่นอน แต่ผลตอบแทนในรูปของกำไรต่อหุ้นสูงกว่าการจัดหาเงินทุนจากส่วนทุน กรณีเช่นนี้ก็ควรจัดหาเงินทุนจากหนี้สินซึ่งก็คือการกู้เงินมาลงทุนนั่นเอง การวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนและต้นทุนของเงินทุนทำให้ทราบได้ว่าความเสี่ยงและผลตอบแทนมากน้อยเพียงใด

นอกจากปัจจัยเชิงปริมาณแล้ว สหกรณ์ควรคำนึงถึงปัจจัยเชิงคุณภาพด้วย เช่น ภาวะของตลาดการเงิน นโยบาย การให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน แนวโน้มของอัตราดอกเบี้ยในอนาคต เป็นต้น เพราะปัจจัยดังกล่าวนี้จะมีส่วนต่อภาระผูกพันทางการเงินของสหกรณ์ด้วย

ประเด็นการวิเคราะห์

ถ้าสหกรณ์การเกษตรต้องการขยายธุรกิจ สหกรณ์ควรจัดหาเงินทุนให้มีสัดส่วนหนี้สินต่อทุน
มากน้อยเพียงไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.1.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.1.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.1 เรื่องที่ 13.1.2

เรื่องที่ 13.1.3 ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์

การจัดหาเงินทุนของสหกรณ์อาจจัดหาจากแหล่งเดียวหรือจากหลายแหล่ง สหกรณ์เริ่มต้นจัดหา
เงินทุนจากการลงทุนของสมาชิก เมื่อต้องการขยายกิจการจำเป็นต้องจัดหาเงินทุนจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม
ซึ่งต้นทุนเงินทุนของแต่ละแหล่งจะแตกต่างกัน

1. ความหมายของต้นทุนของเงินทุน

ต้นทุนของเงินทุน (Cost of Capital) ซึ่งหมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการจัดหาเงินทุนจากแหล่ง
ต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การกู้ยืมในรูปแบบต่าง ๆ และการจัดหาเงินทุนจากส่วนของทุน ซึ่งได้แก่ การเพิ่มทุนเรือนหุ้น
การมีทุนสำรองและทุนสะสม ดังนั้น การที่จะคำนวณต้นทุนของเงินทุนได้นั้น สหกรณ์จะต้องพิจารณาว่า
แหล่งเงินทุนคือแหล่งใด และแต่ละแหล่งมีต้นทุนที่เกี่ยวข้องอะไรบ้าง เพื่อคำนวณต้นทุนของเงินทุนตาม
แต่ละแหล่งดังกล่าว และจะได้คำนวณต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต่อไป สำหรับต้นทุนเงินทุนแต่ละแหล่งมี
รายละเอียดดังนี้

1.1 ต้นทุนเงินทุนของหนี้สิน (Cost of Debt) การที่สหกรณ์มีหนี้สินจากการรับฝากเงินและจาก
การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินเพื่อนำเงินไปใช้ในการดำเนินกิจการนั้น สหกรณ์ไม่เพียงแต่จ่ายดอกเบี้ยให้
กับผู้ฝากหรือสถาบันผู้ให้กู้เท่านั้น สหกรณ์อาจมีค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในการกู้จากสถาบัน
การเงิน เช่น ค่าธรรมเนียมจัดการหนี้ (Front end fee) ค่าธรรมเนียมผูกพันหนี้ (Commitment fee) และ
ค่าใช้จ่ายอื่นเป็นต้นว่าค่าทำสัญญา ค่าอากรแสตมป์ เป็นต้น การคำนวณต้นทุนรวมจะทำให้สหกรณ์ผู้กู้ทราบ
ต้นทุนที่แท้จริงของการกู้ยืม นอกจากนั้นยังเป็นประโยชน์ในการใช้พิจารณาเมื่อเปรียบเทียบเงินกู้จาก
หลาย ๆ สถาบันการเงิน เป็นต้นว่าสถาบันการเงินหนึ่งเสนออัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแต่อาจมีค่าธรรมเนียมอื่น
ที่สูงกว่า ดังนั้นสหกรณ์ควรพิจารณาต้นทุนที่ต่ำที่สุดจากการมีหนี้สิน

1.2 ต้นทุนเงินทุนของส่วนกองทุน หมายถึง ผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นสมาชิกต้องการในการนำเงินมาลงทุนในทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ดังกล่าว ดังนั้นสหกรณ์จึงต้องบริหารงานเพื่อให้มีกำไรสุทธิเหลือถึงผู้ถือหุ้นในระดับที่เหมาะสม ผู้ถือหุ้นมีฐานะเป็นเจ้าของกิจการ มีความเสี่ยงสูงกว่าเจ้าหนี้ เนื่องจากเจ้าหนี้จะได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย ซึ่งไม่ว่าสหกรณ์จะมีกำไรหรือขาดทุนก็ต้องจ่าย กำไรเหลือเท่าไรแล้วจึงอยู่เป็นส่วนทุน แต่หากการดำเนินงานประสบผลขาดทุนหรือมีกำไรน้อย ก็จะไม่ผลตอบแทนถึงสมาชิกผู้ถือหุ้น จากการที่ผู้ถือหุ้นลงทุนในหุ้นสามัญของสหกรณ์ ผู้ถือหุ้นย่อมคาดหวังว่าผลตอบแทนจากการลงทุนย่อมสูงกว่าการให้กู้ ดังนั้นต้นทุนเงินทุนของทุนเรือนหุ้นก็คืออัตราผลตอบแทนที่สหกรณ์ที่ออกหุ้นควรได้รับจากการนำเงินในไปลงทุน ซึ่งอย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นต้องการ

สำหรับทุนสำรองและทุนสะสมก็เป็นส่วนหนึ่งของส่วนกองทุน ดังนั้น ต้นทุนเงินทุนของทุนสำรองและทุนสะสมก็คือ อัตราผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นต้องการจากการที่นำเงินมาลงทุนในหุ้นดังกล่าว การที่สหกรณ์นำทุนสำรองและทุนสะสมไปลงทุนต่อ ผลตอบแทนที่ได้ก็ไม่ควรต่ำกว่าการที่ผู้ถือหุ้นนำเงินไปลงทุนเองในระดับความเสี่ยงที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น ต้นทุนเงินทุนของทุนสำรองและทุนสะสมจึงเท่ากับต้นทุนเงินทุนของทุนเรือนหุ้น

2. การคำนวณต้นทุนเงินทุน

การคำนวณต้นทุนของเงินทุนจะแบ่งตามแหล่งที่มาของเงินทุนแต่ละประเภท คือ หนี้สิน และส่วนกองทุน

2.1 การคำนวณต้นทุนเงินทุนของหนี้สิน เป็นการคำนวณดอกเบี้ยจ่ายและค่าธรรมเนียมจากการมีหนี้สินเฉลี่ยต่อปี และคำนวณเป็นอัตราร้อยละโดยเทียบกับเงินกู้ที่สหกรณ์

สำหรับสัญลักษณ์ของต้นทุนเงินทุนของหนี้ก็คือ k_{debt} หรือ k_d

$$k_d = \frac{\text{ดอกเบี้ยจ่ายและค่าธรรมเนียมจากการมีหนี้สินเฉลี่ยต่อปี}}{\text{จำนวนเงินที่ได้รับจากการมีหนี้สิน}}$$

ตัวอย่างที่ 13.2 สหกรณ์การเกษตรไทย จำกัด กู้เงินจากสถาบันการเงินเป็นเงิน 1 ล้านบาท เป็นเวลา 5 ปี ธนาคารคิดดอกเบี้ย 6% และมีค่าธรรมเนียมในการกู้ที่ต้องจ่ายครั้งเดียวเมื่อกู้ 0.5% ของเงินกู้

$$\begin{aligned} \text{ดอกเบี้ยจ่ายและค่าธรรมเนียมจากการมีหนี้สินเฉลี่ยต่อปี} &= 60,000 + \frac{5,000}{5} \\ &= 61,000 \text{ บาท} \\ \text{ต้นทุนเงินทุนของเงินกู้} &= \frac{61,000}{1,000,000} \\ &= 6.1\% \end{aligned}$$

หมายความว่า ในการกู้เงิน 100 บาท มีต้นทุนของเงินทุน 6.10 บาท

2.2 ต้นทุนเงินทุนของส่วนของทุน การจัดหาเงินทุนส่วนทุนจะเป็นการจัดหาเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นสามัญ ทุนสำรองและทุนสะสม

2.2.1 การจัดหาเงินทุนจากทุนเรือนหุ้น การเพิ่มทุนจะทำให้ทุนเรือนหุ้นสามัญเพิ่มขึ้น ดังนั้น สหกรณ์จึงหาผลตอบแทนให้คุ้มค่า ซึ่งผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นสามัญได้รับก็คือกำไรสุทธิที่สามารถจ่ายเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นได้ จะเห็นว่าผู้ถือหุ้นเสี่ยงกว่าเจ้าหนี้ เพราะได้รับผลตอบแทนที่หลังและจำนวนก็ไม่แน่นอนขึ้นกับความสามารถในการบริหารงาน และจากความเสี่ยงที่สูงขึ้นทำให้ผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นคาดหวังก็ย่อมสูงเช่นเดียวกัน ซึ่งส่งผลต่อต้นทุนเงินทุนจากการจัดหาในรูปของทุนเรือนหุ้นนั่นเอง

การคำนวณต้นทุนเงินทุนของทุนเรือนหุ้นในที่นี้จะใช้เงินปันผลเป็นเกณฑ์ โดยการเปรียบเทียบเงินปันผลที่สหกรณ์จะต้องจ่ายให้ผู้ถือหุ้น กับมูลค่าหุ้น ทั้งนี้หากกำไรสุทธิที่ถึงผู้ถือหุ้นไม่ได้นำไปจ่ายเงินปันผลทั้งหมด ดังนั้นต้องนำกำไรส่วนที่เก็บไว้ (Retention) ไปลงทุนต่อ ซึ่งจะทำให้เงินปันผลที่คาดว่าจะได้รับมีความเจริญเติบโตขึ้น ดังนั้น การใช้เงินปันผลเป็นเกณฑ์ในการคำนวณต้นทุนเงินทุนของทุนเรือนหุ้นจึงต้องนำอัตราการเพิ่มของเงินปันผลมาพิจารณาด้วย

สำหรับสัญลักษณ์ของต้นทุนเงินทุนของทุนเรือนหุ้นก็คือ k_c

$$k_c = \frac{\text{เงินปันผลที่จ่ายให้ผู้ถือหุ้นสามัญต่อหุ้น}}{\text{มูลค่าหุ้นหุ้นสามัญในปัจจุบัน}} + \text{อัตราการเพิ่มของเงินปันผล}$$

ตัวอย่างที่ 13.2 สหกรณ์การเกษตรไทย จำกัด คาดว่าจะจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นหุ้นละ 6 บาท มูลค่าของทุนเรือนหุ้นคือหุ้นละ 100 บาท ในอัตราการเพิ่มของเงินปันผล คือ 1%

$$\begin{aligned} k_c &= \frac{6}{100} + 0.01 \\ &= 7\% \end{aligned}$$

หมายความว่า สหกรณ์เพิ่มทุนเรือนหุ้น 100 บาท มีต้นทุนเงินทุน 7 บาท

2.2.2 ต้นทุนเงินทุนของทุนสำรองและทุนสะสม ผู้ถือหุ้นย่อมคาดหวังว่าการนำทุนสำรองและทุนสะสม ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายในไปใช้ในการบริหารกิจการ ย่อมได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนไม่น้อยกว่าการใช้เงินทุนจากหุ้นสามัญ ดังนั้น ต้นทุนของกำไรสะสมก็คือต้นทุนของหุ้นสามัญที่มีอยู่เดิมนั่นเอง จากตัวอย่างที่ 2 ต้นทุนเงินทุนของทุนสะสมจะเท่ากับต้นทุนเงินทุนของทุนเรือนหุ้นซึ่งเท่ากับ 7%

3. ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

การที่สหกรณ์จัดหาเงินจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ซึ่งต้นทุนของเงินทุนแต่ละแหล่งจะแตกต่างกัน ต้องคำนวณต้นทุนรวมโดยนำต้นทุนของเงินทุนมาถัวเฉลี่ยตามน้ำหนักของจำนวนเงินทุนที่ใช้ ซึ่งจะได้เป็นต้นทุน

เงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average Cost of Capital หรือ WACC) นั้นเอง ดังนั้น ต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักก็คือผลรวมจากการนำต้นทุนเงินทุนของแต่ละแหล่งคูณกับสัดส่วนเงินทุนของแหล่งนั้น ๆ ถ้าสหกรณ์ใช้เงินทุนจากแหล่งใดมาก เมื่อถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแล้วจะทำให้ต้นทุนโน้มเอียงไปตามสัดส่วนที่มาดังกล่าว และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเงินทุนก็จะทำให้ต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเปลี่ยนไปด้วย ในการบริหารการเงินนั้นสหกรณ์ต้องกำหนดเป้าหมายโครงสร้างเงินทุน (Target Capital Structure) ที่มีสัดส่วนของหนี้สิน และส่วนทุนในระดับที่เหมาะสม ทำให้สหกรณ์สามารถจัดหาเงินทุนมาใช้ในการดำเนินธุรกิจได้โดยมีต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักไม่เกินต้นทุนตามเป้าหมายโครงสร้างเงินทุน

การคำนวณต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

สูตรมาตรฐานในการคำนวณต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเป็นดังนี้

$$WACC = w_d k_d (1 - t) + (w_p k_p + w_c k_c)$$

โดยที่	WACC	คือ	ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก
	w_d	คือ	สัดส่วนของหนี้สินในโครงสร้างเงินทุน
	w_p	คือ	สัดส่วนของส่วนของทุนในโครงสร้างเงินทุน
	k_d	คือ	ต้นทุนเงินทุนของหนี้สิน
	k_c	คือ	ต้นทุนเงินทุนของส่วนของทุน

ตัวอย่างที่ 13.3 สหกรณ์การเกษตรไทย จำกัด มีโครงสร้างเงินทุนแต่ละแหล่ง ดังนี้

แหล่งเงินทุน	บาท	ต้นทุนเงินทุน (%)
เงินกู้ระยะยาว	800,000	6.1
ส่วนของทุน	1,200,000	7.0
รวม	2,000,000	

ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักคำนวณได้ดังนี้

แหล่งเงินทุน	บาท	สัดส่วน (%)	ต้นทุนเงินทุน (%)	อัตราถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก %
เงินกู้ระยะยาว	800,000	40	6.1	2.44
ส่วนของทุน	1,200,000	60	7	4.20
รวม	2,000,000	100		6.64

ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 6.64% ซึ่งคำนวณมาทางต้นทุนเงินทุนของส่วนกองทุน เพราะสหกรณ์ใช้เงินทุนจากส่วนกองทุน ในสัดส่วนที่สูงคือเป็น 60% ของต้นทุนทั้งหมด

การคำนวณต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอาจแสดงตามสูตรข้างต้นได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{WACC} &= 0.4(6.1\%) + 0.6(7\%) \\ &= 2.44 + 4.2 \\ &= 6.64\% \end{aligned}$$

จากตัวอย่างนี้ สหกรณ์มีการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุน 2 แหล่ง คือ เงินกู้ระยะยาว และส่วนกองทุน ต้นทุนของเงินทุนคือ 6.1% และ 7% ตามลำดับ เมื่อนำมาถัวเฉลี่ยตามสัดส่วนเงินทุนจะได้ค่าต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 6.64%

ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักมีความสำคัญต่อสหกรณ์ดังนี้

1. การบริหารงานเพื่อให้สหกรณ์มีมูลค่ากิจการสูงสุด จำเป็นต้องทราบถึงต้นทุนเงินทุนของแต่ละแหล่งเพื่อใช้ในการคำนวณต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ซึ่งจะต้องบริหารงานให้ได้รับผลตอบแทนสูงกว่าต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

2. การทราบถึงต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักที่ใช้จากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ที่พิจารณาแล้ว ก็สามารถเปรียบเทียบกับต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจากแหล่งเงินทุนอื่น ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง เพื่อสหกรณ์จะเลือกทางเลือกที่มีต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในระดับที่เหมาะสม

3. การลงทุนระยะยาวในโครงการสินทรัพย์ถาวร เช่น การขยายธุรกิจ การลงทุนในเครื่องจักร อุปกรณ์ เป็นต้น จำเป็นต้องทราบถึงต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเพื่อช่วยในการตัดสินใจ

4. การตัดสินใจในเรื่องอื่น ๆ ที่จัดหาเงินทุนจากหลายแหล่ง เช่น การทำสัญญาเช่าระยะยาว การบริหารสินทรัพย์หมุนเวียน เป็นต้น การตัดสินใจดังกล่าวผู้บริหารย่อมต้องการทราบต้นทุนของเงินทุนแต่ละแหล่งเงินทุน และต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเพื่อช่วยในการตัดสินใจเช่นกัน

ประเด็นการวิเคราะห์

1. สหกรณ์แห่งหนึ่งมีโครงสร้างเงินทุนและต้นทุนเงินทุนดังนี้

แหล่งเงินทุน	บาท	ต้นทุนเงินทุน
เงินกู้ระยะยาว	1,200,000	7%
ส่วนกองทุน	800,000	8%

ให้คำนวณต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

2. ต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักมีความสำคัญอย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.1.3 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.1.3
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.1 เรื่องที่ 13.1.3

ตอนที่ 13.2

การบริหารหนี้สินระยะสั้นของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 13.2 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

- เรื่องที่ 13.2.1 สินเชื่อการค้าของสหกรณ์และการกู้เงินจากสถาบันการเงิน
- เรื่องที่ 13.2.2 เงินรับฝากและการออกตราสารหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์
- เรื่องที่ 13.2.3 การจัดหาเงินทุนโดยการค้าประกันและการรับรองจากสถาบันการเงิน

แนวคิด

1. สินเชื่อการค้าของสหกรณ์คือการที่สหกรณ์ได้รับสินค้าจากผู้ขายมาก่อนและจ่ายเงินให้ผู้ขายหรือเจ้าหนี้ในภายหลัง แหล่งเงินทุนจากสินเชื่อการค้าเป็นแหล่งเงินทุนที่สะดวกและจัดหาได้ทันทีเมื่อมีการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ ทั้งนี้สหกรณ์ควรพิจารณาเงื่อนไขการให้สินเชื่อเพื่อเปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์นั้น ๆ สำหรับเงินกู้ระยะสั้นเป็นการกู้เงินจากสถาบันการเงินในรูปแบบต่าง ๆ
2. สหกรณ์ให้บริการสมาชิกโดยการรับฝากเงินในรูปแบบออมทรัพย์ และให้ผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยเงินฝาก ส่วนการออกตราสารหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์ เป็นการออกตั๋วเงินจ่ายการค้าคือตั๋วเงินจ่ายเพื่อการซื้อสินค้า กับการออกตั๋วเงินจ่ายการค้าเพื่อจัดหาเงินทุน โดยการกู้ยืม ทั้งนี้ตั๋วเงินจ่ายอาจอยู่ในรูปของตั๋วสัญญาใช้เงินหรือตั๋วแลกเงิน
3. การค้าประกันและการรับรองจากสถาบันการเงินทำให้สหกรณ์ไม่ต้องถือเงินสด หรือสินทรัพย์หมุนเวียนมากเกินไป และไม่ต้องกู้เงินจากธนาคาร ดังนั้นการค้าประกันและการรับรองจากสถาบันการเงินจึงเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเสียค่าใช้จ่ายในรูปของค่าธรรมเนียม

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 13.2 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายแนวทางการจัดการเงินทุนจากสินเชื่อการค้าของสหกรณ์และจากการกู้เงินจากสถาบันการเงินได้
2. อธิบายแนวทางการออกตราสารหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์ได้
3. อธิบายแนวทางการจัดหาเงินทุนในรูปของการค้าประกันและการรับรองจากสถาบันการเงินได้

เรื่องที่ 13.2.1 สินเชื่อการค้าของสหกรณ์และการกู้เงิน สถาบันการเงิน

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์นั้น บางสหกรณ์จำเป็นต้องซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ หรือมีการกู้เงินจากสถาบันการเงินอื่น เพื่อการบริหารจัดการทางการเงินของสหกรณ์ให้เกิดสภาพคล่อง

1. สินเชื่อการค้า

สินเชื่อการค้า (Trade Credit) หรือเจ้าหนี้การค้า (Account Payable) เป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญอย่างหนึ่งของสหกรณ์ โดยเฉพาะสหกรณ์ที่มีสินค้า วัตถุดิบ และวัสดุต่าง ๆ เนื่องจากสหกรณ์ได้รับสินค้าจากผู้ขายมาก่อนและจ่ายเงินให้กับผู้ขายหรือเจ้าหนี้ภายหลัง สำหรับระยะเวลาในการชำระหนี้จะยาวนานเพียงไรขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะของสินค้า ความสัมพันธ์ของสหกรณ์กับเจ้าหนี้ ภาวะการแข่งขัน และประเพณีนิยมที่ใช้อยู่ในตลาดการซื้อขายสินค้านั้น ๆ สหกรณ์ขายปุ๋ยเคมีบางชนิดกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้เป็น 30 วัน และขายสินค้าบางอย่างกำหนดระยะเวลา 60 วัน แต่อาจขยายเวลาเป็น 90 วันได้ถ้าขายให้กับสมาชิก ซึ่งยอมชำระเงินค่าดอกเบี้ยสำหรับระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นนั้น

แหล่งเงินทุนจากเจ้าหนี้การค้าเป็นแหล่งที่สหกรณ์จัดหาได้อย่างสะดวกและเกิดขึ้นทันทีเมื่อมีการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ หากผู้ขายได้ให้เงื่อนไขการให้สินเชื่อเป็น 2/10, n/30 ซึ่งหมายความว่าระยะเวลาการให้สินเชื่อเป็น 30 วัน แต่หากสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้ซื้อชำระเงินภายใน 10 วัน จะได้รับส่วนลด 2% ซึ่งเทียบเท่ากับอัตราส่วนลด 37% ต่อปี ดังนั้นถ้าต้นทุนของเงินทุนของผู้ซื้อ (เช่น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้) ต่ำกว่าอัตราส่วนลดที่จะได้รับ ก็ควรชำระเงินภายในระยะเวลาที่ได้ส่วนลด สูตรในการคำนวณอัตราส่วนลดต่อปีคือ

$$\text{อัตราส่วนลด} = \frac{\text{ส่วนลด}}{100 - \text{ส่วนลด}} \times \frac{365}{\text{ผลต่างของระยะเวลาที่ให้สินเชื่อกับระยะเวลาที่ให้ส่วนลด}}$$

ตัวอย่างการคำนวณอัตราส่วนลดต่อปีเป็นดังนี้

เงื่อนไข	การคำนวณ	อัตราส่วนลด (%)
2/10, n/30	$\frac{2}{98} \times \frac{365}{20}$	37.2
2/10, n/60	$\frac{2}{98} \times \frac{365}{50}$	14.9
2/10, n/90	$\frac{2}{98} \times \frac{365}{80}$	9.3
2/10, n/120	$\frac{2}{98} \times \frac{365}{110}$	6.8

สินเชื่อการค้าเป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้นที่สหกรณ์สามารถจัดหาได้สะดวก ยืดหยุ่น และไม่ยุ่งยาก แต่ทั้งนี้กิจการผู้ขายต้องเชื่อถือผู้ซื้อจึงจะยอมขายเชื่อให้ สำหรับวิธีการให้สินเชื่อของผู้ขายนั้น ผู้ขายอาจกำหนดให้กิจการผู้ซื้อต้องมีหนังสือค้ำประกันจากธนาคาร หรืออาจไม่มีก็ได้ หรือผู้ซื้ออาจออกตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารรับรอง หรือผู้ขายออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ผู้ซื้อชำระเงิน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินของสินค้านั้น ๆ

ในกรณีที่เงื่อนไขเป็น 2/10, n/30 และกิจการมีวงเงินเบิกเกินบัญชีโดยเสียดอกเบี้ยในอัตรา 12% สหกรณ์ก็ไม่ควรเอาส่วนลดเพราะผลประโยชน์ที่จะได้คือ ส่วนลดที่จะได้รับ เท่ากับ 9.3% แต่สหกรณ์มีต้นทุนของเงินทุน 12% กรณีเช่นนี้สหกรณ์ควรจ่ายเงินในวันสุดท้ายที่ได้รับเครดิต แต่ถ้าต้นทุนของเงินทุนเป็น 7% สหกรณ์ก็ควรชำระภายในระยะเวลาที่ได้ส่วนลดนั้น

2. เงินกู้ระยะสั้นจากสถาบันการเงิน

เงินกู้จากสถาบันการเงินซึ่งจัดเป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้น ได้แก่ เงินเบิกเกินบัญชี เงินกู้จากสถาบันการเงิน โดยกำหนดระยะเวลา การขอยกตัวเงินและเช็ค และทรัพย์สิน

2.1 เงินเบิกเกินบัญชี เป็นเงินกู้ที่ธนาคารให้วงเงินแก่กิจการให้เบิกเกินกว่าเงินฝาก ทั้งนี้สหกรณ์จะต้องมีบัญชีกระแสรายวันกับธนาคาร ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยจากยอดเงินที่เบิกเกินบัญชีเป็นรายวัน สำหรับระยะเวลาของสัญญาเงินเบิกเกินบัญชีนั้นโดยทั่วไปเป็น 1 ปี จำนวนของวงเงินควรจะเป็นเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการเงินสด ฐานะการเงินและหลักประกันของกิจการ สำหรับสหกรณ์ที่ซื้อขายพืชผลทางการเกษตรในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวพืชผล ความต้องการเงินเบิกเกินบัญชีจะสูง ในขณะที่บางกิจการ เช่น สหกรณ์ที่ขายสินค้าประเภทอาหารสำเร็จรูป ความต้องการเงินเบิกเกินบัญชีจะค่อนข้างสม่ำเสมอไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ซึ่งการทำงานงบประมาณเงินสดจะช่วยให้ทราบวงเงินที่ต้องการได้

ในการขอยืมเงินเบิกเกินบัญชีจากธนาคาร โดยทั่วไปข้อมูลที่ธนาคารต้องการ ได้แก่

- 1) วงเงินสูงสุดที่กิจการต้องการ ทั้งนี้กิจการจะต้องจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณเงินสด และประมาณการกำไรขาดทุน
- 2) ฐานะการเงินในปัจจุบันและในอดีต โดยเสนองบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรองในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้ธนาคารอาจสอบถามข้อมูลทางการเงินอื่น ๆ เพิ่มเติม
- 3) หลักประกัน วงเงินที่ธนาคารให้มาจะขึ้นอยู่กับสินทรัพย์ของสหกรณ์ที่นำมาทำประกันด้วย อย่างไรก็ตาม สหกรณ์ขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงอาจไม่จำเป็นต้องมีสินทรัพย์ค้ำประกัน ถ้าธนาคารให้ความเชื่อถือเพียงพอ แต่สำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก นอกจากจะมีสินทรัพย์ค้ำประกันแล้ว บ่อยครั้งที่ธนาคารขอให้มีการค้ำประกันด้วยก็ได้

โดยทั่วไปวงเงินเบิกเกินบัญชีจะมีการต่อสัญญาทุกปี แต่สหกรณ์ก็ไม่ควรประมาทเพราะบางครั้งโดยเฉพาะในช่วงภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ธนาคารอาจเข้มงวดในการให้กู้ประเภทนี้ได้ ดังนั้นสัมพันธภาพที่ดีกับธนาคารจึงเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ หากสหกรณ์อยู่ในช่วงที่ประสบปัญหาทางการเงิน ควรแจ้งข้อเท็จจริงให้กับธนาคารทราบเพื่อให้มีการผ่อนหนักเป็นเบา ซึ่งสิ่งที่มักจะทำลายความเชื่อมั่นของธนาคารต่อลูกค้าก็คือการรับรู้ปัญหาภายหลังหรือเมื่อสายเกินกว่าจะแก้ไข

2.2 เงินกู้จากสถาบันการเงินโดยกำหนดระยะเวลา เป็นเงินกู้ที่มีการกำหนดระยะเวลาได้แน่นอน เช่น 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน เป็นต้น โดยทั่วไปจะต้องมีหลักประกันการกู้ยืมเงินกู้ประเภทนี้ มักใช้ในกรณีที่กิจการขาดเงินสดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

2.3 การขายลดตั๋วเงินและเช็ค ในกรณีที่กิจการมีตั๋วเงินและเช็คของลูกค้าที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ สหกรณ์สามารถนำไปขายลดกับธนาคารหรือสถาบันการเงิน ทั้งนี้ กิจการจะต้องมีวงเงินการขายลดตั๋วเงินและเช็คกับธนาคารหรือสถาบันการเงินนั้น ๆ

2.4 ทรัสตรีซีท (Trust Receipt) ในกรณีสหกรณ์ได้สั่งซื้อสินค้า วัตถุดิบ หรือปัจจัยการผลิต เช่น สั่งซื้อปุ๋ยจากต่างประเทศ โดยการเปิดเลตเตอร์เครดิตสหกรณ์สามารถขอสินเชื่อโดยการทำทรัสตรีซีท นั่นคือให้ธนาคารชำระหนี้จากการนำเข้าแทนตนและจะชำระคืนภายหลัง ดังนั้นทรัสตรีซีทจึงเป็นการให้สินเชื่ออย่างหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ที่ผู้สั่งซื้อสินค้าเข้าจากต่างประเทศต้องทำตราสารไว้ต่อธนาคาร โดยความเชื่อถือว่าธนาคารมีต่อกิจการ ซึ่งผู้นำเข้าจะต้องให้การรับรองว่าธนาคารมีกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้นและมีอำนาจที่จะเรียกคืนกลับมาหรือทำการจำหน่ายแทนทุกโอกาส ทั้งนี้ลูกค้าจะต้องชำระเงินให้กับธนาคารตามระยะเวลาที่กำหนดในตราสาร (ตั๋วเงิน) ซึ่งระยะเวลานั้น ควรเป็นระยะเวลาที่คาดว่าจะจำหน่ายสินค้านั้นได้

ประเด็นการวิเคราะห์

สหกรณ์ในภาคการเกษตรและสหกรณ์นอกภาคการเกษตรสามารถใช้ประโยชน์จากสินเชื่อการค้าเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.2.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.2.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.2 เรื่องที่ 13.2.1

เรื่องที่ 13.2.2 เงินรับฝากและการออกตราสารหนี้ระยะสั้น ของสหกรณ์

สหกรณ์อาจจัดหาเงินทุนระยะสั้นโดยการรับฝากเงินและออกตราสารหนี้ ซึ่งทำให้สหกรณ์ได้รับสินทรัพย์คือ เงินสด หรือสินค้านำมาใช้ในการดำเนินงาน และจะชำระคืนในภายหลังตามระยะเวลาและเงื่อนไขที่กำหนด

ทั้งนี้ตราสารหนี้เป็นตั๋วเงินจ่ายการค้างจะอยู่ในรูปแบบของตัวสัญญาใช้เงินและตัวแลกเงิน โดยอาจระบุดอกเบี้ยในตั๋วเงินหรือไม่ระบุดอกเบี้ย สำหรับจำนวนเงินที่พิมพ์อยู่บนตั๋วเงินเรียกว่า **มูลค่าหน้าตั๋วเงินหรือเงินต้น** และจำนวนเงินที่ต้องชำระเมื่อครบกำหนด เรียกว่า **มูลค่าเมื่อครบกำหนด** ตั๋วเงินชนิดมีดอกเบี้ยนั้นมูลค่าเมื่อครบกำหนดประกอบด้วยเงินต้นบวกดอกเบี้ย ส่วนตั๋วเงินชนิดไม่มีดอกเบี้ย มูลค่าเมื่อครบกำหนดจะเท่ากับมูลค่าหน้าตั๋วเงิน

1. เงินรับฝาก

สหกรณ์บางประเภทจะมีการจัดหาเงินทุนโดยการรับฝากเงินจากสมาชิกและจากสหกรณ์อื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน และสหกรณ์การเกษตร ที่ให้บริการเพื่อการเก็บออมของสมาชิกในรูปแบบของเงินฝากประเภทต่าง ๆ เช่น เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ เงินฝากประจำ เงินฝากสินทรัพย์ทวี เงินฝากทวีทรัพย์ เงินฝากกองทุนต่าง ๆ เป็นต้น

ในที่นี้จะเขียนถึงการรับฝากเงินที่สมาชิกโดยทั่วไปส่วนใหญ่นิยมฝากเงินกับสหกรณ์ คือเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ และเงินฝากประจำ

เงินฝากออมทรัพย์ คือ เงินฝากประเภทที่ไม่ได้กำหนดจำนวนเงินฝาก ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการฝาก จะฝากหรือถอนเมื่อไรก็ได้ในวัน และเวลาทำการ มีลักษณะคล้ายเงินฝากกระแสรายวันของธนาคารพาณิชย์แต่สหกรณ์จะคิดดอกเบี้ยเงินฝากให้แก่สมาชิกในวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์

เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ คือ เงินฝากที่มีการกำหนดจำนวนเงินฝาก และกำหนดเวลาการฝากเงินที่แน่นอน หากถอนก่อนกำหนดจะได้รับดอกเบี้ยตามระยะเวลา หรือได้รับดอกเบี้ยเท่ากับเงินฝากออมทรัพย์ บางสหกรณ์สมาชิกมีการถอนมากกว่าหนึ่งครั้ง สหกรณ์ฯ ก็จะคิดค่า ธรรมเนียมการถอน ซึ่งจะเป็นไปตามระเบียบของแต่ละสหกรณ์

เงินฝากประจำ คือ เงินฝากที่มีกำหนดจำนวนเงินฝาก และกำหนดเวลาที่แน่นอน หากถอนก่อนกำหนดจะไม่ได้ดอกเบี้ยหรือได้รับดอกเบี้ยลดลง แล้วแต่การกำหนดตามระเบียบของแต่ละสหกรณ์ ซึ่งดอกเบี้ยรับจากเงินฝากประจำนั้นสมาชิกจะต้องเสียภาษีเงินได้

2. ตั๋วสัญญาใช้เงิน

ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note) เป็นหนังสือตราสารที่บุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้ออกตั๋วซึ่งในที่นี้ก็คือสหกรณ์ ให้คำมั่นสัญญาว่าจะชำระเงินตามจำนวนที่ตกลงในอนาคต บวกดอกเบี้ย (ถ้ามี) ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน

ตั๋วสัญญาใช้เงิน จะต้องมีความดังต่อไปนี้

1. ชื่อเอกสาร ว่า ตั๋วสัญญาใช้เงิน
2. คำสัญญาอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะใช้เงินตามจำนวนที่ตกลงกันในอนาคตบวกดอกเบี้ย (ถ้ามี)
3. วันถึงกำหนดชำระเงิน
4. สถานที่ชำระเงิน
5. ชื่อของผู้รับเงิน
6. วันและสถานที่ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน
7. ลายมือชื่อผู้ออกตั๋ว

ตัวอย่างที่ 13.4 ตั๋วสัญญาใช้เงินสหกรณ์ ก. จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์การเกษตรได้ซื้อปุ๋ย ได้ออกให้บริษัทค้าปุ๋ยไทย จำกัด เป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท กำหนดเวลา 60 วัน คิดดอกเบี้ยในอัตรา 10% ต่อปี จะเป็นดังนี้

ตั๋วสัญญาใช้เงิน	
	เลขที่ 123
	วันที่ 1 มิถุนายน 25x1
ภายในเวลา 60 วัน สหกรณ์ ก. จำกัด สัญญาจะจ่ายเงินตามคำสั่งของ บริษัท ค้าปุ๋ยไทย จำกัด เป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) พร้อมดอกเบี้ยในอัตรา 10% โดยจ่ายเงินที่ธนาคารกรุงไทย สาขาพลโยธิน	
	สหกรณ์ ก. จำกัด พอใจ ไสสะอาด เหรียญก
วันครบกำหนดชำระ 30 กรกฎาคม 25x1	

ภาพที่ 13.1 ตัวอย่างตั๋วสัญญาใช้เงิน

3. ตั๋วแลกเงิน

ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange) ตั๋วแลกเงินเป็นหนังสือตราสารที่บุคคลหนึ่ง เรียกว่า ผู้สั่งจ่าย ซึ่งโดยทั่วไปมักเป็นผู้ขายสินค้า ส่งบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้จ่าย ซึ่งในที่นี้คือสหกรณ์ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งตามที่ระบุให้แก่บุคคลหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน ซึ่งอาจเป็นผู้ขายสินค้าหรือสถาบันการเงิน

ตั๋วแลกเงิน จะต้องมีย่อความดังต่อไปนี้

1. ชื่อเอกสาร ตั๋วแลกเงิน
2. คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน
3. ชื่อผู้จ่ายเงิน
4. วันถึงกำหนดชำระเงิน
5. สถานที่ชำระเงิน
6. ชื่อผู้รับเงิน หรือข้อความว่าให้ชำระเงินแก่ผู้ถือ
7. วันและสถานที่ออกตั๋วเงิน
8. ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย

ตั๋วแลกเงินมีลักษณะคล้ายตั๋วสัญญาใช้เงิน ข้อแตกต่างอยู่ที่กรณีตั๋วสัญญาใช้เงิน ผู้จ่ายเงินเป็นผู้ออกตั๋วเงินหรือทำตั๋วขึ้นและส่งมอบตั๋วเงินให้แก่ผู้รับเงิน แต่ถ้าเป็นตั๋วแลกเงินแล้ว ผู้สั่งจ่าย เช่น ผู้ขายสินค้าเป็นผู้ทำตั๋ว และต้องยื่นตั๋วแลกเงินฉบับนั้นให้ผู้จ่าย เช่น ผู้ซื้อ รับรองการใช้เงินเสียก่อนจึงจะสมบูรณ์ การรับรองตั๋วเงินกระทำโดยผู้จ่ายเงินเขียนข้อความว่า “รับรองการใช้เงิน” พร้อมทั้งลงชื่อและวันที่ไว้บนตั๋ว

ตัวอย่างที่ 13.5 บริษัทค้าปุ๋ยไทย จำกัด จำหน่ายปุ๋ยราคา 100,000 บาท ให้แก่สหกรณ์ ก. จำกัด เมื่อมีการส่งมอบสินค้า บริษัทค้าปุ๋ยไทย จำกัด ได้จัดทำตั๋วแลกเงินขึ้นระบุให้สหกรณ์ ก. จำกัด เป็นผู้จ่ายเงินจำนวน 100,000 บาท ให้แก่บริษัทค้าปุ๋ย จำกัด และตั๋วแลกเงินดังกล่าวจะต้องให้สหกรณ์ ก. จำกัด รับรองให้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บริษัท คำปุยไทย จำกัด
ตัวแลกเงิน

เลขที่ 1115

วันที่ 1 มิถุนายน 25x1

ในวันที่ 30 กรกฎาคม 25x1 ให้สหกรณ์ ก. จำกัด ชำระเงินให้แก่ บริษัทคำปุยไทย จำกัด
จำนวน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) เพื่อชำระค่าสินค้า

รับรองการใช้เงิน

พอใจ ไสสะอาด

30 มิถุนายน 25x1

ผู้จ่าย: สหกรณ์ ก. จำกัด

161/11 ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ

ภาพที่ 13.2 ตัวอย่างตัวแลกเงิน

ในทางปฏิบัติผู้ขายสินค้ามักจะให้ผู้ซื้อนำตัวเงินไปให้ธนาคารอาวัล (Aval) ซึ่งก็คือการที่ธนาคาร
รับรองการจ่ายเงินตามตัวเงินนั่นเอง และหากผู้ขายหรือผู้ทรงตัวต้องการเงินก่อนวันที่ตัวเงินจะครบกำหนด
ก็สามารถนำตัวเงินไปขายลดกับสถาบันการเงินได้

การออกตราสารนี้เพื่อชำระค่าสินค้าจัดเป็นตัวเงินจ่ายการค้า นอกจากนี้สหกรณ์อาจจัดทำตราสาร
หนี้ในรูปของตัวเงินจ่ายการเงิน เพื่อจัดการเงินทุนโดยการกู้ยืมได้อีกด้วย โดยออกตัวสัญญาใช้เงินจำหน่าย
ทำให้สหกรณ์ได้รับเงินทุนมาใช้และจะชำระคืนให้ในอนาคต ดังนั้น การออกตราสารนี้ระยะสั้นจึงเป็นทาง
เลือกอย่างหนึ่งในการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์

ประเด็นการวิเคราะห์

ตัวสัญญาใช้เงินและตัวแลกเงินเกี่ยวข้องกับสหกรณ์แต่ละประเภทอย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.2.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.2.2

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.2 เรื่องที่ 13.2.2

เรื่องที่ 13.2.3 การจัดหาเงินทุนโดยการค้ำประกันและการรับรองจากสถาบันการเงิน

การบริหารจัดการทางการเงินของสหกรณ์นั้น หากสหกรณ์มีเงินสด เงินฝากธนาคารหรือสินทรัพย์สภาพคล่องของตนเองเพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินงานก็ย่อมแสดงถึงความมั่นคงของเงินทุนที่นำไปใช้ได้โดยไม่ต้องอาศัยแหล่งเงินทุนภายนอก แต่ในความเป็นจริงการบริหารธุรกิจย่อมไม่ถือเงินสดหรือสินทรัพย์หมุนเวียนไว้มากเกินไป รวมทั้งการมีเงินทุนไม่เพียงพอหรืออาจมีเงินทุนเพียงพอแต่การนำเงินไปมัดจำให้กับเจ้าหนี้ ย่อมทำให้เกิดการเสียโอกาสที่จะนำเงินไปใช้ในการบริหารงาน หรือบางกรณีอาจต้องกู้เงินจากสถาบันการเงิน ดังนั้นการค้ำประกันและการรับรองจากสถาบันการเงินจึงเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งจะเสียค่าใช้จ่ายในรูปของ “ค่าธรรมเนียม” การค้ำประกันและการรับรองแบ่งได้ดังนี้

1. การรับรองฐานะการเงิน (Financial Status Certificate) เจ้าของโครงการบางประเภท เช่น การประมูลสินค้าทางการเกษตร อาจมีระเบียบหรือข้อกำหนดให้ผู้เข้าไปรับงานต้องแสดงหนังสือรับรองฐานะการเงินจากสถาบันการเงิน เพื่อขอสิทธิจดทะเบียนหรือคัดเลือกเข้าก่อนที่จะมีสิทธิประมูลงาน ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงของเจ้าของโครงการดังกล่าว หากสหกรณ์ต้องการประมูลงานก็ต้องมีการรับรองฐานะการเงินจากธนาคาร

2. การค้ำประกันการยื่นซองประกวดราคา (Bid Bond) กรณีสหกรณ์บางประเภท เช่น สหกรณ์การเกษตรอาจต้องการขายสินค้าให้ผู้ประกอบการที่ต้องการสินค้านั้น เช่น โรงแรมที่ต้องการวัตถุดิบประเภทอาหารสดและอาหารกึ่งสำเร็จรูป กำหนดให้ผู้ที่ต้องการประมูลหรือประกวดราคาขายสินค้าต้องมีหลักประกันในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ เงินสด แคชเชียร์เช็ค พันธบัตร หรือหนังสือค้ำประกันการยื่นซองประกวดราคาที่ออกโดยสถาบันการเงิน เพื่อเป็นหลักประกันว่าเมื่อประมูลงานได้แล้ว จะส่งสินค้าหรือวัตถุดิบภายในระยะเวลาที่กำหนด ในทางปฏิบัติ หลักประกันในการประกวดราคามักใช้หนังสือค้ำประกันเป็นส่วนใหญ่ ในวงเงินร้อยละ 3-5 ของมูลค่าที่ยื่นซองประกวดราคาโดยมีระยะเวลาค้ำประกันประมาณ 60 วัน เมื่อผู้ที่ได้รับการตัดสินใจให้เป็นผู้ชนะการประกวดราคา แต่ไม่มาทำสัญญาในระยะเวลาที่กำหนด (ประมาณ 60 วัน) ก็จะถูกปรับหลักประกันหรือเรียกร้องให้สถาบันการเงินชำระเงินตามจำนวนที่ค้ำประกันดังกล่าว

3. การค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญา (Performance Bond) ในกรณีที่ผู้ประมูลงานการขายสินค้าให้กับธุรกิจบางประเภท เช่น สหกรณ์การเกษตรจะส่งมอบพืชผลทางการเกษตรให้แก่กิจการที่ต้องการซื้อตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในการทำสัญญา สหกรณ์การเกษตรจะยื่นหนังสือค้ำประกัน การปฏิบัติตามสัญญาซึ่งออกโดยสถาบันการเงินมาเป็นหลักประกันเพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถดำเนินการสำเร็จลุล่วงได้ตามข้อตกลง โดยทั่วไปเงินประกันจะเป็นประมาณร้อยละ 5-10 ของมูลค่างาน การค้ำประกันดังกล่าวทำให้ผู้ที่ประมูลงานได้มีความรับผิดชอบต่องานมากขึ้น ในกรณีที่การส่งมอบล่าช้า ไม่สำเร็จหรือเกิดผลเสียต่องานและพิสูจน์ได้

ว่าสาเหตุของความบกพร่องหรือเสียหายเกิดจากการกระทำของสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้ประมุลงานแล้วเจ้าของโครงการสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากสถาบันการเงินที่ค้ำประกันดังกล่าว

4. **การค้ำประกันการจ่ายเงินค่าวัตถุดิบในการผลิต (Supplier's Credit Guarantee)** การซื้อวัตถุดิบหรือบางประเภท เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ เป็นต้น สหกรณ์ผู้ซื้อได้รับวงเงินเครดิตจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายอาจกำหนดให้สถาบันการเงินออกหนังสือเพื่อค้ำประกันการให้สินเชื่อดังกล่าว

5. **การอาวัลตัวเงิน (Aval)** คือการที่สถาบันการเงินรับรองตัวเงิน เช่น สหกรณ์ซื้อวัตถุดิบหรือวัสดุบางประเภทเป็นเงินเชื่อนั้น ในกรณีที่มิใช่หนังสือค้ำประกัน ผู้ซื้ออาจออกตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note) และให้ธนาคารรับรอง หรือผู้ขายออกตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange) สั่งให้ผู้ซื้อรับรองและให้ธนาคารอาวัลหรือรับรองตัวดังกล่าว ซึ่งเมื่อถึงกำหนดตามตัวเงิน ผู้ขายวัตถุดิบจะนำฝากตัวเงินเข้าบัญชีเงินฝากเพื่อเรียกเก็บจากธนาคารต่อไป

6. **การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit)** การสั่งซื้อวัสดุอุปกรณ์บางอย่าง สหกรณ์อาจต้องสั่งจากต่างประเทศ เช่น เครื่องจักรทางการเกษตร เป็นต้น ผู้ขายย่อมต้องการให้ผู้ซื้อขอให้ธนาคารในประเทศผู้ซื้อเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตระบุเงื่อนไขข้อตกลงการซื้อขายระหว่างกัน และทำให้ผู้ขายมั่นใจว่าจะได้รับชำระเงินเมื่อถึงกำหนด และในกรณีที่สหกรณ์ผู้ซื้อไม่มีเงินเพียงพอที่จะชำระค่าเครื่องจักรดังกล่าวก็สามารถทำทรัสต์รีซีพ (Trust Receipt หรือ T/R) ต่อธนาคารเพื่อขอนำเครื่องจักรที่สั่งซื้อไปใช้ในงานทางการเกษตร และจะชำระเงินคืนตามที่ตกลงในทรัสต์รีซีพต่อไป

สำหรับอัตราค่าธรรมเนียมการค้ำประกันและการรับรองจากสถาบันการเงินแต่ละแห่งอาจแตกต่างกัน ธนาคารบางธนาคารคิดค่าธรรมเนียมหนังสือรับรองให้ความสนับสนุนทางการเงิน กรณีแบบมีเงื่อนไขในอัตรา 0.05 เปอร์เซ็นต์ ของวงเงินที่รับรอง หรือกรณีรับรองแบบไม่มีเงื่อนไข อัตราค่าธรรมเนียมคือ 2 เปอร์เซ็นต์ ส่วนการคิดค่าธรรมเนียมหนังสือรับรองฐานะการเงินด้านสินเชื่อหรือหนังสือรับรองสินเชื่อ กรณีแบบมีเงื่อนไขในอัตรา 0.025 เปอร์เซ็นต์ กรณีแบบไม่มีเงื่อนไขคือ 0.05 เปอร์เซ็นต์ ของวงเงินที่รับรอง ทั้งนี้ค่าธรรมเนียมขั้นต่ำคือ 2,000 บาทต่อฉบับ สำหรับค่าธรรมเนียมดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงตามประเภทลูกค้าและภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ การบริหารหนี้สินโดยใช้ประโยชน์จากการค้ำประกันและรับรองจากสถาบันการเงินจะช่วยให้สหกรณ์ มีความคล่องตัวขึ้นโดยไม่ต้องกู้ยืมตามจำนวนที่ต้องการ และลดความยุ่งยากในการกู้เงินอีกด้วย

ประเด็นการวิเคราะห์

สหกรณ์ใดบ้างที่สามารถใช้ประโยชน์จากการค้ำประกันและการรับรองจากสถาบันการเงิน

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่อง 13.2.3 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.2.3

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.2 เรื่อง 13.2.3

ตอนที่ 13.3

การบริหารหนี้สินระยะยาวของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 13.3 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

เรื่องที่ 13.3.1 การกู้ระยะยาว

เรื่องที่ 13.3.2 การเช่าสินทรัพย์ของสหกรณ์

เรื่องที่ 13.3.3 การรับฝากเงินและการออกตั๋วเงินจ่ายระยะยาว

แนวคิด

1. การกู้ระยะยาวเป็นการจัดหาเงินทุนโดยการก่อหนี้โดยมีระยะเวลาชำระคืนเกินกว่า 1 ปี เงินกู้ระยะยาวแบ่งได้เป็นเงินกู้แบบกำหนดระยะเวลากับเงินกู้แบบหมุนเวียน
2. การเช่าสินทรัพย์เป็นแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการจัดหาเครื่องจักรอุปกรณ์หรือสินทรัพย์ถาวร โดยไม่ต้องลงทุนซื้อ ทั้งนี้สหกรณ์ผู้เช่าต้องจ่ายค่าเช่าตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ตกลงในสัญญา
3. การรับฝากเงินระยะยาวเป็นการรับฝากจากสมาชิกสหกรณ์โดยมีระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี สำหรับการจัดหาเงินทุนโดยออกตราสารหนี้ระยะยาวในส่วนของสหกรณ์ก็สามารถออกตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งมีข้อดีคือ ต้นทุนเงินทุนต่ำ แต่มีข้อจำกัดคือผู้ออกตราสารจะต้องมีชื่อเสียงเป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับโดยทั่วไป

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 13.3 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายแนวทางการจัดหาเงินทุนระยะยาวได้
2. วิเคราะห์การจัดหาเงินทุนในการเช่าสินทรัพย์ได้
3. อธิบายแนวทางการรับฝากเงินและการออกตราสารหนี้ระยะยาวได้

เรื่องที่ 13.3.1 การกู้ระยะยาว

การจัดหาเงินทุนจากหนี้สินระยะยาว คือ การที่สหกรณ์ได้ทำสัญญากู้เงินโดยชำระคืนเกินกว่า 1 ปี ซึ่งโดยทั่วไปจะกู้จากสถาบันการเงินเพื่อนำมาใช้ในการขยายโครงการลงทุนหรือการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรนั่นเอง เนื่องจากสินทรัพย์ถาวรมีอายุการใช้งานนาน ดังนั้นเงินทุนควรจัดหามาก็ควรมีระยะเวลาที่สัมพันธ์กัน การกู้เงินทำให้สหกรณ์มีภาระผูกพันในรูปของหนี้สิน การบริหารหนี้สินจึงต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารสินทรัพย์นั้นคือ สินทรัพย์ที่สหกรณ์ลงทุนทุกรายการจะต้องสร้างผลตอบแทนที่น่าพอใจดังนั้นการลงทุนในสินทรัพย์จึงต้องมีการวิเคราะห์การลงทุนโดยวิธีต่าง ๆ เช่น วิธีอัตราผลตอบแทนถัวเฉลี่ย วิธีระยะเวลาคืนทุน วิธีค่าปัจจุบันสุทธิ วิธีดัชนีกำไร และวิธีอัตราผลตอบแทนของโครงการจากการวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้ทราบว่าการลงทุนคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งหากคุ้มค่าก็จะลงทุน ซึ่งมีผลต่อเนื่องทำให้สหกรณ์ที่จัดหาเงินทุนจากหนี้สิน สามารถชำระหนี้คืนได้ตามเงื่อนไขและระยะเวลาที่กำหนดการกู้เงินระยะยาวแบ่งได้เป็น การกู้ระยะยาวแบบกำหนดระยะเวลากับการกู้แบบหมุนเวียน

การกู้ระยะยาวแบบกำหนดระยะเวลา (Term Loans)

การกู้ระยะยาวเป็นการทำสัญญาระหว่างผู้กู้คือสหกรณ์กับผู้ให้กู้คือสถาบันการเงิน ซึ่งในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาถึงสัญญาการกู้ระยะยาวและการคำนวณจำนวนเงินที่ผ่อนชำระ

1. สัญญาการกู้ระยะยาว รายละเอียดในสัญญาได้แก่

1.1 จำนวนเงินที่กู้เป็นจำนวนที่กำหนดไว้แน่นอน ทั้งนี้สถาบันการเงินจะให้กู้นานน้อยเพียงไรนั้นย่อมขึ้นกับปัจจัยต่าง ๆ ของสหกรณ์ เช่น ความสามารถในการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หลักประกัน เป็นต้น

1.2 ระยะเวลาการกู้เงิน เป็นการระบุระยะเวลาซึ่งมากเป็นจำนวนปีที่สถาบันการเงินให้กู้ เช่น 5 ปี 8 ปี เป็นต้น

1.3 อัตราดอกเบี้ยกู้ อาจกำหนดเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ (Fixed Rate) หรืออัตราดอกเบี้ยลอยตัว (Floated Rate) ในกรณีที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยลอยตัว สถาบันการเงินจะอิงอัตราใดอัตราหนึ่ง เช่น MLR MOR เป็นต้น หากการกู้เงินสหกรณ์ ก. มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยคือ $MLR + 1\%$ คำว่า MLR ก็คือ Minimum Lending Rate เป็นอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินนั้นให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดี ซึ่งหมายถึงลูกค้าที่สามารถชำระเงินได้ตามกำหนดอย่างแน่นอน มีหลักประกันที่น่าพอใจทำให้สถาบันการเงินไม่มีความเสี่ยงในการกู้ ส่วน MOR ก็คือ Minimum Overdraft Rate เป็นอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้าชั้นดีประเภทเงินเบิกเกินบัญชี ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยที่กำหนดจะเป็นเท่าใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการประเมินความเสี่ยงจากการให้กู้เงินของสถาบันการเงินนั่นเอง

1.4 **งวดการผ่อนชำระ** สัญญาการกู้เงินต้องกำหนดว่าจะให้สหกรณ์ชำระเป็นงวดรายเดือน หรือราย 3 เดือน หรืออื่น ๆ

1.5 **จำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระในแต่ละงวด** ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่กู้ ระยะเวลาและอัตราดอกเบี้ย เช่น สหกรณ์กู้เงินจากธนาคาร 500,000 บาท เป็นระยะเวลา 5 ปี อัตราดอกเบี้ย 12% โดยคิดดอกเบี้ยจากยอดเงินต้นคงเหลือ ซึ่งจำนวนเงินที่ผ่อนชำระในแต่ละงวดย่อมแตกต่างจากจำนวนจากยอดเงินกู้ยอดแรก ซึ่งรายละเอียดจะได้ศึกษาต่อไป

1.6 **หลักประกัน** การกู้เงินระยะยาวโดยทั่วไปจะนำสินทรัพย์ถาวรเพื่อเป็นหลักประกันการกู้เงิน ในกรณีที่โครงการลงทุนมีความเสี่ยง สถาบันการเงินอาจกำหนดให้มีบุคคลค้ำประกันด้วยก็ได้

1.7 **เงื่อนไขอื่น ๆ** เช่น การคิดดอกเบี้ยในอัตราที่เพิ่มขึ้น ในกรณีที่ไม่ชำระเงินตรงตามกำหนดการคิดค่าธรรมเนียมผูกพันเงินกู้ เป็นต้น

2. **การคำนวณจำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระ** เงินกู้ที่มีการกำหนดระยะเวลาชำระคืนไว้แน่นอนทั่วไป จะชำระคืนเป็นงวด ๆ ละเท่ากัน เช่น ชำระคืนทุกเดือน ทุก 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี เป็นต้น ทั้งนี้สหกรณ์ควรพิจารณาเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้ได้ชัดเจนว่าดอกเบี้ยจะคิดจากเงินต้นยอดใด เพราะเมื่อชำระแต่ละงวดแล้วนั้น เงินต้นย่อมลดลง ดังนั้นการคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินบางประเภทอาจคำนวณจากยอดค้างชำระที่ลดลงในแต่ละงวด แต่สถาบันการเงินอื่นอาจคิดจากยอดเงินกู้ยอดแรก ดังนั้น จำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระในแต่ละงวดจึงไม่เท่ากัน การคำนวณจำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระซึ่งแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

2.1 **กรณีดอกเบี้ยจ่ายคำนวณจากเงินต้นคงเหลือ** ในกรณีที่สหกรณ์กู้เงินจากสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารหรือบริษัทเงินทุน โดยในสัญญาได้กำหนดให้คิดดอกเบี้ยจากยอดเงินต้นที่ค้างชำระ ซึ่งเมื่อมีการจ่ายชำระไปแต่ละงวดเงินต้นจะลดลง ดอกเบี้ยแต่ละงวดก็จะลดลงด้วย การคำนวณจำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระในแต่ละงวดแสดงได้ดังนี้

ตัวอย่างที่ 13.6 สหกรณ์กู้เงินจากธนาคาร 500,000 บาท เป็นระยะเวลา 5 ปี อัตราดอกเบี้ย 12% โดยคำนวณจากยอดเงินต้นคงเหลือหรือยอดเงินต้นที่ค้างชำระ การคำนวณแบ่งเป็น 4 กรณี คือ ผ่อนชำระเป็นรายปี ผ่อนชำระทุกครึ่งปี และผ่อนชำระทุก 3 เดือน

1) **ถ้าผ่อนชำระเป็นรายปีทุกสิ้นปี** นั่นคือผ่อนชำระ 5 งวด อัตราดอกเบี้ยงวดละ 12%

$$\begin{aligned}
 \text{จำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระ} &= \frac{500,000}{(\text{PVIFA ที่ } n = 5, i = 12\%)} \\
 &= \frac{500,000}{3.6048} \\
 &= 138,703.95 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

2) ถ้าผ่อนชำระเป็นทุกครึ่งปี นั่นคือผ่อนชำระ 10 งวด อัตราดอกเบี้ยงวดละ 6%

$$\begin{aligned}
 \text{จำนวนเงินที่ผ่อนชำระ} &= \frac{500,000}{(\text{PVIFA ที่ } n = 10, i = 6\%)} \\
 &= \frac{500,000}{7.3601} \\
 &= 67,933.85 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

3) ถ้าผ่อนชำระเป็นทุก 3 เดือน นั่นคือผ่อนชำระ 20 งวด อัตราดอกเบี้ยงวดละ 3%

$$\begin{aligned}
 \text{จำนวนเงินที่ผ่อนชำระ} &= \frac{500,000}{(\text{PVIFA ที่ } n = 20, i = 3\%)} \\
 &= \frac{500,000}{14.8775} \\
 &= 33,607.80 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

4) ถ้าผ่อนชำระทุกเดือน นั่นคือผ่อนชำระ 60 งวด อัตราดอกเบี้ยงวดละ 1% ซึ่งจำนวนเงินที่ผ่อนชำระคำนวณโดยหลักการเดียวกัน

2.2 กรณีดอกเบี้ยจ่ายคำนวณจากยอดเงินกู้ยืมแรก กรณีนี้มักใช้กับการเช่าซื้อสินทรัพย์บางประเภท เช่น สหกรณ์ซื้อรถยนต์ โดยผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ละเท่า ๆ กัน เป็นต้น โดยทั่วไปมักทำสัญญาการกู้เงินกับสถาบันการเงินประเภทบริษัทเงินทุน ดอกเบี้ยที่คิดจะคำนวณจากยอดเงินกู้ยืมแรก และนำมารวมกับเงินกู้เพื่อหาค่าเฉลี่ยของค่างวดที่ต้องผ่อนชำระ

ตัวอย่างที่ 13.7 สหกรณ์กู้เงินเพื่อซื้อรถกระบะใช้บรรทุกสินค้าในราคา 600,000 บาท โดยได้จ่ายเงินดาวน์ 100,000 บาท ที่เหลือ 500,000 บาท จะผ่อนชำระกับบริษัทเงินทุนในอัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปีเป็นเวลา 5 ปี โดยทั่วไปจะต้องผ่อนชำระเป็นรายเดือน แต่ในที่นี้จะแสดงการคำนวณให้เห็นจำนวนเงินที่ผ่อนชำระกรณีเป็นรายปี รายครึ่งปี ราย 3 เดือน และรายเดือน เพื่อจะได้เปรียบเทียบกับวิธีการคำนวณตามข้อ 2.1 ได้

1) ถ้าผ่อนชำระเป็นรายปี นั่นคือผ่อนชำระ 5 งวด

$$\begin{aligned}
 \text{ดอกเบี้ยจ่าย} &= 500,000 \times 10\% \times 5 \\
 &= 250,000 \\
 \text{เงินต้น} &= 500,000 \\
 \text{รวม} &= 750,000
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{จำนวนเงินที่ผ่อนชำระต่อปี} &= \frac{750,000}{5} \\ &= 150,000 \text{ บาท}\end{aligned}$$

- 2) ถ้าผ่อนชำระเป็นรายครึ่งปี นั่นคือผ่อนชำระ 10 งวด
เงินต้นรวมดอกเบี้ย = 750,000

$$\begin{aligned}\text{จำนวนเงินที่ผ่อนชำระต่อ 6 เดือน} &= \frac{750,000}{10} \\ &= 75,000 \text{ บาท}\end{aligned}$$

- 3) ถ้าผ่อนชำระเป็นราย 3 เดือน นั่นคือ 20 งวด

$$\begin{aligned}\text{จำนวนเงินที่ผ่อนชำระต่องวด 3 เดือน} &= \frac{750,000}{20} \\ &= 37,500 \text{ บาท}\end{aligned}$$

- 4) ถ้าผ่อนชำระทุกเดือน นั่นคือ 60 งวด

$$\begin{aligned}\text{จำนวนเงินที่ผ่อนชำระต่อเดือน} &= \frac{750,000}{60} \\ &= 12,500 \text{ บาท}\end{aligned}$$

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.3.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.3.1
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.3 เรื่องที่ 13.3.1

เรื่องที่ 13.3.2 การเช่าสินทรัพย์ของสหกรณ์

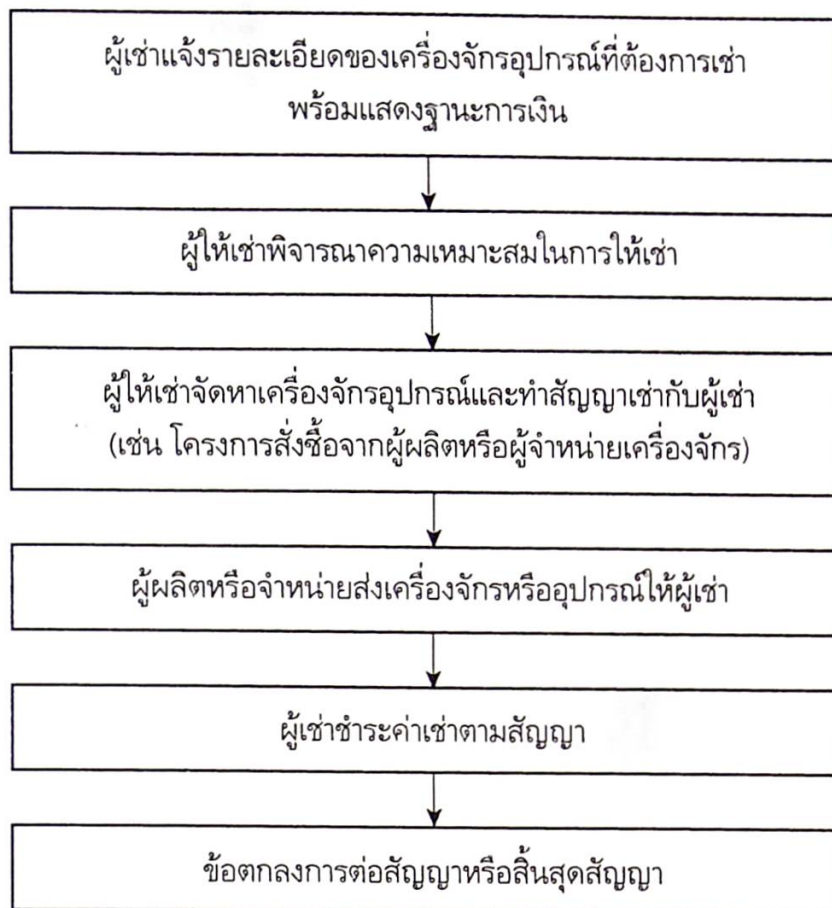
การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์อาจต้องการใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ในการบริหารจัดการ ซึ่งการได้มานั้นต้องมีการจัดหาเงินทุน ซึ่งสหกรณ์มีทางเลือกได้หลายทางเลือก โดยมีทางเลือกหนึ่งซึ่งมีขั้นตอนไม่ยุ่งยากก็คือ การเช่าสินทรัพย์

1. การเช่าสินทรัพย์

การเช่าสินทรัพย์ (Leasing) เป็นการจัดหาเงินทุนอย่างหนึ่งที่สหกรณ์สามารถใช้ในการจัดหาเครื่องจักรอุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินงานแทนการซื้อโดยสหกรณ์ที่เป็นผู้เช่า (Leasee) ได้ใช้ประโยชน์จากเครื่องจักร อุปกรณ์หรือสินทรัพย์ถาวรได้ตามความต้องการโดยไม่ต้องลงทุนซื้อหรือเป็นเจ้าของ ส่วนผู้ให้เช่า (Lessor) จะได้รับกำไรจากการจัดหาสินทรัพย์ให้เช่า ทั้งนี้สหกรณ์ผู้เช่าต้องจ่ายค่าเช่าตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ตกลงกันในสัญญา จากการที่สหกรณ์มีเครื่องจักรอุปกรณ์เพื่อใช้ในโครงการโดยไม่ต้องซื้อเพราะผู้ให้เช่าจัดหามาให้โดยผู้เช่าต้องจ่ายค่าเช่า จึงจัดว่าการเช่าสินทรัพย์เป็นการจัดหาเงินทุนที่สำคัญอย่างหนึ่ง

โดยทั่วไปมักมีการเข้าใจผิดว่าการเช่าสินทรัพย์ก็คือการเช่าซื้อ แต่ที่ถูกต้องแล้วการเช่าสินทรัพย์ (Leasing) ต่างกับการเช่าซื้อ (Hire Purchase) เพราะการเช่าสินทรัพย์นั้นมุ่งใช้ประโยชน์เครื่องจักรอุปกรณ์หรือสินทรัพย์ถาวรเพื่อการดำเนินงานโดยมิได้มีความตั้งใจที่จะซื้อ ส่วนการเช่าซื้อสินทรัพย์เป็นการตั้งใจที่จะซื้อสินทรัพย์ถาวร แต่ไม่สามารถชำระเงินสดได้หรือไม่ต้องการซื้อเป็นเงินสด จึงจ่ายเงินบางส่วนที่เรียกว่าเงินดาวน์ที่เหลือจะผ่อนชำระให้กับสถาบันการเงินเป็นงวด ๆ ไป

ขั้นตอนของการเช่าสินทรัพย์แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

จากภาพข้างต้นสามารถอธิบายรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สหกรณ์ที่ต้องการเช่าจะแจ้งรายละเอียดเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ต้องการแก่ผู้ให้เช่า เช่น ประเภท รุ่น ยี่ห้อ ขนาดของอุปกรณ์ที่ต้องการเช่า การใช้งาน สถานที่ใช้งาน ผู้แทนจำหน่ายหรือผู้ผลิต รายละเอียดเครื่องจักร รวมทั้งฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของผู้เช่า

ขั้นที่ 2 เมื่อผู้ให้เช่าได้รับรายละเอียดต่าง ๆ จากผู้เช่าแล้ว ผู้ให้เช่าจะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ฐานะการเงินของสหกรณ์ที่ต้องการเช่า โดยมีการวิเคราะห์เช่นเดียวกับการให้สินเชื่อ เช่น การวิเคราะห์ทั้งการเงิน การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินและเงินทุนหมุนเวียน เป็นต้น
- ความเหมาะสมในลักษณะต่าง ๆ ของสินทรัพย์
- ผู้แทนจำหน่ายหรือผู้ผลิต
- ความเป็นไปได้ของโครงการที่จะนำเครื่องจักรอุปกรณ์ไปใช้งาน

ขั้นที่ 3 เมื่อผู้ให้เช่าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสมและเห็นควรให้การสนับสนุน ผู้ให้เช่าจะติดต่อกับผู้แทนจำหน่ายหรือผู้ผลิตเพื่อขอทราบรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ในการเช่าสหกรณ์ เช่น กำหนดค่าเช่าในแต่ละงวดและอายุการเช่า เป็นต้น

ถ้าสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้เช่าเห็นด้วยและยินยอมตกลงตามเงื่อนไขต่าง ๆ ตามที่กำหนดแล้ว ผู้ให้เช่าจะจัดทำสัญญาเช่า (Lease contract) ขึ้นมา

ขั้นที่ 4 เมื่อสัญญาเช่าได้จัดทำขึ้นแล้ว ผู้ให้เช่าจะติดต่อกับผู้แทนจำหน่ายหรือผู้ผลิต เพื่อสั่งซื้อสินทรัพย์ตามที่คุณเช่าต้องการ การจัดส่งสินทรัพย์อาจส่งไปยังสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้เช่าโดยตรง

ขั้นที่ 5 เมื่อสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้เช่าได้รับอุปกรณ์ตามที่ต้องการแล้ว ต้องชำระค่าเช่าตามที่ระบุไว้ในสัญญาเช่า ในระหว่างการใช้ประโยชน์สินทรัพย์ อาจมีข้อตกลงให้ผู้เช่ามีหน้าที่ต้องดูแลรักษา ซ่อมแซม หรือชดเชยค่าเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับสินทรัพย์

ขั้นที่ 6 ในสัญญาเช่าโดยทั่วไปจะมี “ใบแนบต่อท้ายสัญญา” ระบุให้ผู้เช่ามีสิทธิที่จะเช่าต่อหรือซื้ออุปกรณ์นั้นในราคาต่ำ หรือส่งคืนอุปกรณ์นั้นให้แก่ผู้ให้เช่าเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า หรือเงื่อนไขอื่นเพิ่มเติม

ทั้งนี้ การเช่าสินทรัพย์มักมีข้อกำหนดต่าง ๆ ได้แก่

- ระยะเวลาการเช่า
- วิธีการชำระค่าเช่า
- ความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสินทรัพย์ที่เช่า
- ราคาซากที่ควรเป็นเมื่อครบกำหนดสัญญา
- การบอกเลิกสัญญาเช่า
- ความรับผิดชอบกรณีมีการกระทำผิดสัญญา
- ข้อจำกัดในการนำสินทรัพย์ไปใช้งาน
- ทางเลือกเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า คือ อาจให้เช่าต่อหรืออาจขายสินทรัพย์ให้ผู้เช่า

สำหรับการคำนวณเงินค่าเช่าที่ต้องชำระในแต่ละงวดนั้นจะใช้หลักการเดียวกับการผ่อนชำระเงินกู้ระยะยาว จำนวนเงินที่ผ่อนชำระจึงขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยและวิธีการคำนวณดอกเบี้ย ทั้งนี้สหกรณ์ที่ทำการเช่าสินทรัพย์ควรเปรียบเทียบระหว่างการซื้อกับการเช่าว่าวิธีใดจะคุ้มกว่ากัน ซึ่งสามารถคำนวณจำนวนเงินที่จ่ายหรือผ่อนชำระแล้วคิดเป็นค่าปัจจุบันและเพื่อพิจารณาเลือกทางเลือกที่เหมาะสมต่อไป

2. ประโยชน์ของการเช่าสินทรัพย์

การเช่าสินทรัพย์มีประโยชน์ต่อสหกรณ์หลายประการได้แก่

2.1 ผู้เช่าที่ขาดแคลนเงินทุนหรือถ้าต้องการกู้เงินจากสถาบันการเงินเพิ่ม สามารถทำสัญญาเช่าเครื่องจักรอุปกรณ์ซึ่งเป็นการขยายการลงทุนได้

2.2 สัญญาเช่าเป็นการจัดหาเงินทุนได้เต็มจำนวนสินทรัพย์ที่เช่า และมีอัตราดอกเบี้ยที่แน่นอนโดยทั่วไป ผู้เช่าไม่ต้องจ่ายเงินวางเริ่มแรกเมื่อทำสัญญาเช่า จึงเป็นประโยชน์ต่อกิจการผู้เช่าที่ขาดเงินสด หรือกิจการที่เพิ่งเริ่มจัดตั้ง นอกจากนี้การจ่ายเงินชำระค่าเช่าเป็นรายงวดเปรียบเสมือนผู้เช่าได้กู้เงินเต็มราคาสินทรัพย์ในอัตราดอกเบี้ยที่กำหนด ณ วันทำสัญญา จึงเท่ากับว่าผู้เช่ามีเงินทุนส่วนหนึ่งที่สามารถใช้ในการดำเนินงานด้านอื่นได้เต็มจำนวนสินทรัพย์ ซึ่งใช้ในการบริหารงานเพื่อเพิ่มรายได้จากการดำเนินงาน ในขณะที่เดียวกันผู้เช่าได้ใช้ประโยชน์จากเครื่องจักรอุปกรณ์ที่เช่านั้นด้วย

2.3 ผู้เช่าทำสัญญาเช่าเพื่อลดความเสี่ยงทางด้านเทคโนโลยีและความล้าสมัยได้ โดยผู้ให้เช่าอาจตกลงให้ผู้เช่าเปลี่ยนสินทรัพย์ที่เช่าเป็นรุ่นใหม่ได้ ซึ่งทำให้ผู้เช่าได้ใช้สินทรัพย์รุ่นใหม่ที่ทันสมัย

2.4 ผู้เช่าไม่จำเป็นต้องแสดงภาระหนี้สินทั้งหมดสำหรับการเช่าบางประเภท ดังนั้น สัญญาเช่าบางประเภททำให้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้เช่าไม่สูงเกินไป จึงเป็นการช่วยรักษาฐานะทางเครดิตของผู้เช่า ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการหาแหล่งเงินกู้ได้อีกด้วย

2.5 โดยทั่วไปสัญญาเช่าทำให้เกิดความสะดวก ความยืดหยุ่นมากกว่าสัญญากู้ยืม เนื่องจากสัญญาเช่ามีข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ น้อยกว่าสัญญากู้ยืมที่ผู้เช่าต้องกู้เงินมาเพื่อซื้อสินทรัพย์นั้น

2.6 เนื่องจากผู้ให้เช่าได้กำหนดอัตราค่าเช่าในสัญญาเช่าไว้คงที่ตลอดระยะเวลาการเช่า ทำให้ผู้เช่าไม่ต้องเสี่ยงกับภาวะเงินเฟ้อหรืออัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้เช่าทราบถึงจำนวนตัวเลข ค่าใช้จ่ายที่แน่นอนทั้งหมดซึ่งสะดวกและง่ายต่อการทำงบประมาณและการคิดต้นทุนการผลิตของผู้เช่า

3. การขายและเช่ากลับคืน

การขายและเช่ากลับคืน (sale and leaseback) เป็นการจัดหาเงินทุนอย่างหนึ่งในกรณีที่สหกรณ์มีเครื่องจักรอุปกรณ์ของตนเอง แต่ต้องการเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ก็สามารถนำเครื่องจักรอุปกรณ์นั้นไปขายให้กับผู้ให้เช่า และสหกรณ์จะทำสัญญาเช่าสินทรัพย์นั้นต่อไป โดยราคาที่ขายควรเท่ากับราคาตลาดที่ควรจะขายสินทรัพย์นั้นได้ สำหรับระยะเวลาการเช่านั้นมักจะเท่ากับอายุใช้งานที่เหลืออยู่ของเครื่องจักรอุปกรณ์นั้น ทั้งนี้ผู้เช่าจะเป็นผู้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าบำรุงรักษา ค่าเบี้ยประกันภัย เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อเปรียบเทียบการเช่ากับการซื้อ

การวิเคราะห์ทางการเงินเป็นการเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบัน (present value) ของเงินสดที่จ่ายสำหรับการเช่ากับการซื้อ โดยมีสมมติฐานว่าการซื้อเป็นการจัดหาเงินทุนโดยการกู้ซึ่งต้องจ่ายชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเป็นงวด ๆ ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์คือ

4.1 คำนวณเงินสดจะจ่ายในแต่ละงวด เนื่องจากสหกรณ์ไม่ต้องจ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคล จึงไม่ต้องคำนึงถึงภาษีที่ประหยัดได้

4.2 เปรียบเทียบกระแสเงินสดจ่ายในแต่ละทางเลือกในกรณีที่เงื่อนไขการผ่อนชำระเหมือนกัน เช่น จ่ายชำระทุกสิ้นปี เป็นต้น แต่ถ้าเงื่อนไขการผ่อนชำระต่างกัน เช่น การเช่าต้องจ่ายค่าเช่าทุกต้นปี ในขณะที่การซื้อต้องผ่อนชำระทุกสิ้นปี กรณีนี้ต้องคำนวณเงินที่ชำระในแต่ละทางเลือกให้เป็นค่าปัจจุบัน และเปรียบเทียบกัน

4.3 ตัดสินใจเลือกทางเลือก โดยเลือกทางเลือกที่มีการจ่ายที่ต่ำกว่า

ตัวอย่างที่ 13.8 สหกรณ์พัฒนาไทย จำกัด ต้องการเครื่องจักรอย่างหนึ่งเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า เครื่องจักรมีราคา 1 ล้านบาท ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์หรืออัตราคิดลดคือ 12% สหกรณ์มีทางเลือก 2 ทางคือ

1) ทำสัญญาเช่าสินทรัพย์จากบริษัทลิสซิ่ง โดยบริษัทลิสซิ่งเป็นผู้สั่งซื้อมาให้เช่าและคิดค่าตอบแทนในอัตราดอกเบี้ยคงที่ (flat rate) คือ 9% ต่อปี และคิดจากยอดเงินกู้ยืมแรก ผ่อนชำระทุกปี ๆ ละ เท่า ๆ กัน เป็นเวลา 5 ปี

2) กู้เงินจากธนาคารโดยธนาคารคิดดอกเบี้ยในอัตรา 12% ต่อปีและคิดจากยอดหนี้คงเหลือในแต่ละงวด โดยผ่อนชำระทุกสิ้นปี ๆ ละเท่า ๆ กัน เป็นเวลา 5 ปี (สมมติอายุการใช้ก็คือ 5 ปีเช่นกัน)

วิธีวิเคราะห์

ขั้นที่ 1 คำนวณเงินสดจ่ายในแต่ละงวด

ทางเลือกที่ 1 ถ้าเช่าสินทรัพย์ต้องคำนวณเงินที่ต้องผ่อนชำระแต่ละงวด (รายปี) ดังนี้

$$\text{ดอกเบี้ยจ่ายรวม } 1,000,000 \times 9\% \times 5 = 450,000 \text{ บาท}$$

$$\text{เงินต้น} = 1,000,000 \text{ บาท}$$

$$\text{รวม} = 1,450,000 \text{ บาท}$$

$$\text{จำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระต่อปี } \frac{1,450,000}{5} = 290,000 \text{ บาท}$$

ทางเลือกที่ 2 การกู้เงินมาเพื่อซื้อโดยผ่อนชำระเป็นเวลา 5 ปี อัตราดอกเบี้ย 12% ต่อปี

$$\text{ชำระเงินที่ต้องผ่อนชำระต่อปี ๆ ละเท่า ๆ กัน คือ} = \frac{1,000,000}{(\text{PVIFA ที่ } n = 5, i = 12\%)}$$

$$= \frac{1,000,000}{3.6048}$$

$$= 277,407.90 \text{ บาท}$$

ขั้นที่ 2 การเปรียบเทียบของกระแสเงินสดจ่ายในแต่ละทางเลือก

1. กรณีเช่าสินทรัพย์

กระแสเงินสดจ่ายงวดละ 270,000 บาท

2. กรณีกู้เงินเพื่อซื้อสินทรัพย์

กระแสเงินสดจ่ายงวดละ 277,407.90 บาท

ขั้นที่ 3 การตัดสินใจเพื่อเลือกทางเลือก

ทางเลือกที่ 1 เงินสดที่จ่ายจากการเช่าสินทรัพย์แต่ละงวดเท่ากับ 290,000 บาท ในขณะที่ทางเลือกที่ 2 คือ กู้เงินเพื่อซื้อสินทรัพย์เงินสดที่จ่ายออกไปต้องจ่ายงวดละ 277,407.90 บาท เนื่องจากการเช่าสินทรัพย์คิดดอกเบี้ยจากเงินกู้ยืมแรก ดอกเบี้ยไม่ลดตามจำนวนเงินที่ลด ทำให้จำนวนเงินจ่ายสูงกว่า ซึ่งหากพิจารณาเฉพาะตัวเงินอย่างเดียวนั้นจะเลือกทางเลือกที่ 2 แต่หากพิจารณาถึงความคล่องตัวในการจัดหาเงินทุนและหากสามารถต่อรองอัตราดอกเบี้ยได้ รวมทั้งพิจารณาความเสี่ยงในด้านเทคโนโลยีแล้วก็อาจเลือกทางเลือกที่ 1 ก็ได้

แต่หากโจทย์เปลี่ยนโดยการเช่าต้องจ่ายค่าเช่าทุกต้นงวด ส่วนการกู้เงินซื้อเครื่องจักรต้องผ่อนชำระทุกสิ้นงวด กรณีนี้ต้องวิเคราะห์โดยคำนวณค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายทั้งจากการเช่าและการซื้อเปรียบเทียบกัน แล้วเลือกทางเลือกที่มีค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายต่ำสุด

ประเด็นการวิเคราะห์

เมื่อสหกรณ์ต้องการเครื่องจักรเพื่อใช้ในการผลิตโดยมีทางเลือกคือ การเช่าหรือการซื้อ สหกรณ์ควรมีแนวทางพิจารณาอย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.3.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.3.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.3 เรื่องที่ 13.3.2

เรื่องที่ 13.3.3 การรับฝากเงินและการออกตั๋วเงินจ่ายระยะยาว

1. การรับฝากเงินระยะยาว

การรับฝากเงินของสหกรณ์เป็นการจัดหาเงินทุนอย่างหนึ่ง ซึ่งสหกรณ์สามารถนำมาใช้หมุนเวียนและให้กู้เพื่อหารายได้ต่อไป ทั้งนี้สหกรณ์บางประเภทเท่านั้นที่มีการรับฝากเงิน เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

รูปแบบของเงินฝากระยะยาว เช่น

- เงินฝากเพื่อการศึกษา 3 ปี
- เงินฝากเพื่อการศึกษา 5 ปี
- เงินฝากอื่นที่มีระยะเวลาเกิน 1 ปี เป็นต้น

สำหรับอัตราดอกเบี้ยที่สหกรณ์จ่ายให้กับผู้ฝากเงินจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจด้านตลาดเงินและตลาดทุน ปัจจัยสภาวะแวดล้อม เช่น อัตราเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์ อัตราเฉลี่ยที่ธนาคารพาณิชย์คิดดอกเบี้ยให้ลูกค้า นอกจากนี้ยังมีปัจจัยในส่วนของสหกรณ์เอง เช่น ความสามารถในการให้กู้ยืม ต้นทุนค่าดำเนินงานของสหกรณ์ เป็นต้น ดังนั้นการบริหารด้านการรับฝากเงินจึงต้องพิจารณาให้ประโยชน์ที่ได้รับคุ้มค่ากับต้นทุนของสหกรณ์

2. การออกตั๋วเงินจ่ายระยะยาว

ตั๋วเงินจ่ายระยะยาว เป็นตราสารหนี้หนึ่ง ซึ่งเป็นการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์โดยการกู้จากสมาชิก ซึ่งคำว่าตราสารหนี้ นั้น กิจการที่ออกจะเป็นประชาชน หรือองค์การธุรกิจ ในกรณีที่รัฐบาลออกตราสารหนี้ก็จะเรียกว่าพันธบัตรรัฐบาล แต่ในกรณีที่ธุรกิจเอกชนซึ่งโดยทั่วไปเป็นบริษัทมหาชนจำกัดเป็นผู้ออกก็จะเรียกว่าหุ้นกู้

ตราสารหนี้จะกำหนดมูลค่าที่เป็นแน่นอนเป็นหน่วยละเท่ากัน เช่น หุ้นกู้ หุ้นละ 1,000 บาท ผู้ลงทุนจะต้องซื้อขั้นต่ำ 100 หุ้น หรือจำนวนเงินลงทุนขั้นต่ำคือ 100,000 บาท เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ออกตราสารหนี้ระยะยาวจะต้องชำระดอกเบี้ยตามงวดเวลาและชำระเงินต้นคืนเมื่อครบกำหนด สำหรับสหกรณ์อาจจัดหาเงินทุนคือออกตั๋วเงินจ่ายระยะยาวซึ่งจัดเป็นตราสารหนี้ด้วยเช่นกัน

สำหรับรายละเอียดที่ปรากฏในตราสารหนี้ ได้แก่

- 1) ผู้ออกตราสารหนี้
- 2) ราคาตามมูลค่าของตราสารหนี้
- 3) อายุของตราสารหนี้และวันที่ครบกำหนด
- 4) อัตราดอกเบี้ยที่กำหนดจ่ายให้ผู้ซื้อหรือผู้ลงทุนในตราสารหนี้
- 5) งวดการจ่ายดอกเบี้ย
- 6) หลักประกันการออกตราสารหนี้ (อาจมีหรือไม่)
- 7) เงื่อนไขของตราสารหนี้

การออกตราสารหนี้มีข้อดีคือ ต้นทุนของเงินทุนต่ำ กล่าวคือ สหกรณ์สามารถจ่ายดอกเบี้ยให้ผู้ลงทุนในตราสารหนี้ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่สหกรณ์จะต้องกู้จากสถาบันการเงิน และสหกรณ์สามารถทราบมูลค่าและต้นทุนของเงินทุนแน่นอน แต่การออกตราสารหนี้ระยะยาวผู้ออกจะต้องมีชื่อเสียงเป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับแก่ประชาชน มิฉะนั้นจะไม่มีใครกล้าลงทุนซื้อตราสารหนี้ดังกล่าว ในส่วนของสหกรณ์นั้นผู้ออกตราสารหนี้ระยะยาวในรูปของตัวสัญญาใช้เงินจึงมักเป็นชุมนุมสหกรณ์

ประเด็นการวิเคราะห์

การออกตราสารหนี้ระยะยาวเหมาะสำหรับสหกรณ์ประเภทใด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.3.3 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.3.3

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.3 เรื่องที่ 13.3.3

ตอนที่ 13.4

การบริหารเงินทุนจากส่วนของเจ้าของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 13.4 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

เรื่องที่ 13.4.1 การจัดหาเงินทุนจากส่วนของทุนของสหกรณ์

เรื่องที่ 13.4.2 การวิเคราะห์ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์

เรื่องที่ 13.4.3 นโยบายเงินปันผลและการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์

แนวคิด

1. การจัดหาเงินทุนจากส่วนของทุนของสหกรณ์สามารถจัดหาได้จากทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง และทุนสะสมตามข้อบังคับและระเบียบอื่น ๆ ของสหกรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นการจัดหาเงินทุนจากภายในสหกรณ์ การจัดหาเงินทุนจากส่วนเจ้าของแต่ละวิธีมีข้อดีและข้อด้อยที่ต่างกันออกไป คณะกรรมการดำเนินการจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อประกอบการตัดสินใจจัดหาเงินทุนจากส่วนของเจ้าของได้อย่างเหมาะสม
2. การวิเคราะห์ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์เป็นการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจการหาเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์จากแหล่งใดที่ทำให้กำไรต่อหุ้นของสหกรณ์สูงสุดซึ่งจะเป็นทางเลือกในการจัดหาเงินทุนที่เหมาะสมที่สุด
3. นโยบายเงินปันผลของสหกรณ์เป็นการพิจารณาแนวทางในการกำหนดนโยบายเงินปันผลที่เหมาะสมของสหกรณ์ ส่วนการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์เป็นการพิจารณาแนวทางในการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องพอใจ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 13.4 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. วิเคราะห์ข้อดีข้อด้อยของการจัดหาเงินทุนจากส่วนของเจ้าของได้
2. วิเคราะห์ทางเลือกในการตัดสินใจในการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์ได้
3. วิเคราะห์แนวทางการกำหนดนโยบายเงินปันผลที่เหมาะสมของสหกรณ์ได้
4. วิเคราะห์แนวทางการจัดสรรกำไรสุทธิที่เหมาะสมของสหกรณ์ได้

เรื่องที่ 13.4.1 การจัดหาเงินทุนจากส่วนกองทุนของสหกรณ์

ส่วนกองทุนของสหกรณ์โดยทั่วไปจะหมายถึง กองเรือนหุ้น กองสำรอง และกองทุนสะสมตามข้อบังคับและระเบียบอื่น ๆ และอาจจะรวมถึงกำไรสุทธิประจำปีหรือการจัดสรรด้วย การศึกษาการบริหารเงินทุนจากส่วนกองทุนของสหกรณ์นี้จะศึกษาถึงวิธีการจัดหาเงินทุนจากส่วนกองทุนดังกล่าวข้างต้น ข้อดี ข้อด้อยของการจัดหาเงินทุนจากส่วนกองทุน การวิเคราะห์ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์ ตลอดจนการศึกษานโยบายเงินปันผลและการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์ ซึ่งจะศึกษาต่อไปตามลำดับ สำหรับในเรื่องนี้จะศึกษาเฉพาะการจัดหาเงินทุนจากส่วนกองทุน

1. กองเรือนหุ้น

กองเรือนหุ้นหรือหุ้นของสหกรณ์นั้นสมาชิกสหกรณ์ทุกคนจะต้องถือหุ้น โดยมูลค่าหุ้นของสหกรณ์ทุกประเภทจะคงที่ เช่น หุ้นละ 10 บาท หรือหุ้นละ 100 บาท เป็นต้น กองเรือนหุ้นของสหกรณ์โดยทั่วไปจะมี 2 ลักษณะคือ หุ้นแรกเข้า ซึ่งทุกคนต้องซื้อเมื่อแรกเข้าเป็นสมาชิก และหุ้นที่ซื้อเพิ่มหลังจากการเป็นสมาชิกแล้ว การกำหนดให้สมาชิกสหกรณ์ซื้อหุ้นหรือถือหุ้นในสหกรณ์แต่ละสหกรณ์ก็จะแตกต่างกันไป เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์นอกจากจะให้สมาชิกถือหุ้นแรกเข้าแล้วสมาชิกต้องถือหุ้นรายเดือนทุกเดือนตามเงินได้รายเดือนที่แต่ละสหกรณ์กำหนด สหกรณ์การเกษตรนอกจากหุ้นแรกเข้าแล้ว สมาชิกจะถือหุ้นเพิ่มอีกเมื่อใดก็ได้ และต้องถือหุ้นเพิ่มทุกครั้งเมื่อขอรับสินเชื่อกจากสหกรณ์ สำหรับสหกรณ์ร้านค้าสมาชิกส่วนใหญ่จะซื้อหุ้นแรกเข้าเท่านั้นและจะสามารถซื้อหุ้นเพิ่มได้แต่ก็มีการซื้อหุ้นเพิ่มกันน้อย

แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายสหกรณ์กำหนดให้สมาชิกคนหนึ่งถือหุ้นในสหกรณ์เกินกว่า หนึ่งในห้าของกองเรือนหุ้นทั้งหมดของสหกรณ์ไม่ได้เพื่อป้องกันสมาชิกคนใดคนหนึ่งหาประโยชน์จากสหกรณ์จากการมีหุ้นจำนวนมาก

จากลักษณะการถือหุ้นของสหกรณ์แต่ละประเภทที่แตกต่างกัน สหกรณ์ออมทรัพย์จะเป็นสหกรณ์ที่มีกองเรือนหุ้นค่อนข้างมาก สหกรณ์การเกษตรก็จะมีกองเรือนหุ้นน้อยลงมา ส่วนสหกรณ์ร้านค้าและสหกรณ์บริการก็จะมีกองเรือนหุ้นไม่มากนัก ถ้าเทียบกับส่วนกองทุนของสหกรณ์ทั้งหมด

การจัดหาเงินทุนจากกองเรือนหุ้นถือว่าเป็นการจัดหาจากภายในสหกรณ์เป็นการระดมทุนจากสมาชิกผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับในฐานะเจ้าของสหกรณ์ด้วยก็คือ เงินปันผลตามหุ้น การที่สหกรณ์ออมทรัพย์สามารถระดมทุนจากกองเรือนหุ้นได้มากกว่าสหกรณ์ประเภทอื่นเพราะสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์มีรายได้ประจำแน่นอน การถือหุ้นจัดว่าเป็นการส่งเสริมการออมวิธีหนึ่งของสหกรณ์ด้วย โดยที่กองเรือนหุ้นสมาชิกจะถอนคืนไม่ได้ตราบเท่าที่ยังเป็นสมาชิกอยู่ จึงจัดว่าเป็นเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์

วิธีการจัดหาเงินทุนจากทุนเรือนหุ้น

วิธีการจัดหาเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นนั้นสหกรณ์มีวิธีจัดหาได้หลายวิธีด้วยกันดังนี้

1.1 การกำหนดค่าหุ้นแรกเข้า สหกรณ์อาจจะกำหนดค่าหุ้นแรกเข้าเป็นสมาชิกในอัตราที่สูงก็ได้เพื่อเป็นการระดมทุนจากสมาชิกและเป็นการส่งเสริมการออมวิธีหนึ่งของสหกรณ์ด้วย แต่การกำหนดอัตราค่าหุ้นแรกเข้าสูงสมาชิกก็อาจไม่ยอมเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ก็ได้ การระดมลักษณะนี้จะได้รับค่าหุ้นจำนวนมากในช่วงการจัดตั้งสหกรณ์แรก ๆ เท่านั้น ส่วนในระยะหลังการเพิ่มขึ้นของสมาชิกแต่ละปีมีไม่มากนัก ดังนั้นการระดมทุนโดยวิธีนี้อาจจะได้รับค่าหุ้นเพิ่มไม่มากนัก

1.2 การกำหนดค่าหุ้นรายเดือนหรือหุ้นพิเศษ ถ้าสหกรณ์ต้องการระดมทุนเพิ่มสำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์ก็อาจกำหนดให้สมาชิกถือหุ้นรายเดือนในอัตราที่สูงเพิ่มขึ้นก็ได้ หรือสหกรณ์การเกษตรก็อาจกำหนดร้อยละของค่าหุ้นที่จะหักจากการกู้เงินเพิ่มขึ้นก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามสมาชิกสหกรณ์ก็อาจจะไม่พอใจได้เช่นกัน การระดมทุนโดยวิธีนี้สหกรณ์ก็อาจจะได้รับค่าหุ้นเพิ่มไม่มากนัก

1.3 การให้ซื้อหุ้นพิเศษ (บางครั้งอาจจะเรียกชื่ออย่างอื่นตามแต่ละสหกรณ์จะกำหนด) สหกรณ์อาจจะกำหนดให้สมาชิกสามารถซื้อหุ้นพิเศษเพิ่มได้ตามที่ต้องการ และสมาชิกคนหนึ่งอาจจะซื้อได้จำนวนมากที่ไม่เกี่ยวข้องกับการซื้อหุ้นรายเดือนตามปกติ หรือการกู้ยืมเงิน การระดมโดยวิธีนี้สหกรณ์อาจจะสามารถระดมทุนได้จำนวนมาก เช่น ถ้าต้องการระดมทุน ก็อาจจะจัดรายการระดมทุนเป็นพิเศษโดยจัดให้มีของที่ระลึกสำหรับสมาชิกที่ซื้อหุ้นจำนวนมากในช่วงที่ต้องการระดมทุน เป็นต้น

1.4 การกำหนดอัตราเงินปันผลในอัตราสูง เงินปันผลหรือผลตอบแทนจากการถือหุ้น ถ้าสหกรณ์บริหารจัดการสหกรณ์มีกำไรสุทธิจำนวนมาก สหกรณ์ก็สามารถจ่ายเงินปันผลได้ในอัตราที่สูง สมาชิกย่อมสนใจที่จะถือหุ้น การระดมทุนโดยวิธีการใด ๆ ย่อมจะทำได้ง่าย

ข้อดีและข้อด้อยของการระดมทุนจากทุนเรือนหุ้น การพิจารณาข้อดีและข้อด้อยของการระดมทุนจากทุนเรือนหุ้นนี้จะพิจารณาในด้านของสหกรณ์ในฐานะองค์กรของสมาชิกมิได้พิจารณาที่ตัวสมาชิกผู้ถือหุ้น ซึ่งการระดมทุนจากทุนเรือนหุ้นมีข้อดี และข้อด้อยดังนี้

ข้อดี

1) เป็นเงินทุนระยะยาว ไม่มีระยะเวลาไถ่ถอน สหกรณ์สามารถนำไปลงทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้ในระยะยาวได้ ซึ่งปกติการลงทุนระยะยาวจะให้ผลตอบแทนสูงกว่าการลงทุนในระยะสั้นกว่าหรือลงทุนในสินทรัพย์ถาวรที่จำเป็น

2) เป็นเงินทุนที่จัดว่าไม่มีต้นทุน เนื่องจากทุนเรือนหุ้นเป็นเงินทุนของส่วนเจ้าของสหกรณ์จะจ่ายเงินปันผลก็ต่อเมื่อสหกรณ์มีกำไร ทำให้ต้นทุนทางการเงินเฉลี่ยของสหกรณ์ต่ำ ถ้าสหกรณ์มีทุนเรือนหุ้นจำนวนมาก (โดยไม่คิดเงินปันผลที่คาดว่าจะจ่ายเป็นต้นทุนทางการเงิน แต่ถ้าพิจารณาทางทฤษฎีการเงินทั่วไป ทุนสามัญ หรือทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ จะมีต้นทุนทางการเงินเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการนำเงินมาลงทุนถือหุ้นนั่นเอง) โอกาสที่สหกรณ์จะมีกำไรสุทธิสูงย่อมมีมากกว่าสหกรณ์ที่มีหุ้นน้อยกว่า

3) เป็นเงินทุนที่เป็นของเจ้าของสหกรณ์ มีสิทธิในการบริหารสหกรณ์ ทำให้สมาชิกต้องคอยดูแลควบคุมการบริหารจัดการสหกรณ์ให้เหมาะสมเพราะเจ้าของจะมีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของ

สหกรณ์โดยเฉพาะสมาชิกที่ถือหุ้นสหกรณ์จำนวนมาก ๆ และมีสิทธิในการเลือกกรรมการดำเนินการมาบริหารสหกรณ์ หรือมีสิทธิที่จะเป็นกรรมการดำเนินการงานสหกรณ์ได้

4) ทำให้ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ต่ำ ทั้งนี้ถ้าสหกรณ์มีทุนเรือนหุ้นจำนวนมากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของทุนของสหกรณ์ก็จะต่ำหรือสหกรณ์มีหนี้สินน้อยกว่าส่วนของทุนเรือนหุ้น ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ก็จะต่ำ ภาระดอกเบี้ยจ่ายของสหกรณ์ก็จะน้อยกว่าที่สหกรณ์มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูง และโอกาสในการก่อหนี้เพิ่มของสหกรณ์ก็ยิ่งมากกว่าสหกรณ์ที่มีทุนเรือนหุ้นน้อยกว่า

ข้อด้อย

1) สหกรณ์มีภาระต้องจ่ายเงินปันผลตามหุ้น แม้ว่าโดยหลักการแล้วถ้าสหกรณ์ไม่มีกำไรก็จะไม่จ่ายเงินปันผล แต่สมาชิกผู้ถือก็ต้องการเงินปันผลในอัตราที่สูงพอสมควร ดังนั้น ในการบริหารสหกรณ์คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ก็ต้องพิจารณำเงินปันผลที่คาดว่าจะจ่ายมาคำนวณเป็นต้นทุนของเงินทุนด้วย ดังนั้นต้นทุนทางการเงินที่แท้จริงของสหกรณ์ก็จะสูง ถ้าสหกรณ์กำหนดการจ่ายเงินปันผลในอัตราสูงซึ่งก็จะมีผลกระทบต่อธุรกิจของสหกรณ์ ทำให้สหกรณ์ต้องกำหนดส่วนต่างของรายได้ในอัตราสูงด้วย เช่น สหกรณ์ต้องกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงเพื่อจะมีผลกำไรสามารถจ่ายเงินปันผลในอัตราที่พอสมควรได้ ซึ่งก็อาจจะสูงกว่าสถาบันการเงินทั่วไป สมาชิกก็จะไม่ใช้บริการเงินกู้ของสหกรณ์ หรือสหกรณ์ร้านค้าก็จะกำหนดราคาสินค้าสูงขึ้นโดยรวมเงินปันผลที่คาดว่าจะจ่ายในอนาคตเข้าไปด้วย ก็อาจจะทำให้ราคาสินค้ามีราคาสูงกว่าร้านค้าทั่วไป เป็นต้น

2) ความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์จะต่ำ กรณีสหกรณ์มีทุนเรือนหุ้นจำนวนมาก ๆ จะมีผลทำให้กำไรต่อหุ้นหรืออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน ก็จะต่ำกว่า สหกรณ์ที่มีทุนเรือนหุ้นจำนวนน้อยกว่า

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการที่สหกรณ์จะจัดหาเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นนั้นมีทั้งข้อดี และข้อด้อย คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่าควรจัดหาเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นอย่างไร เพื่อลดจุดด้อยดังกล่าวโดยเฉพาะการจ่ายเงินปันผลตามหุ้น

2. ทุนสำรอง

ทุนสำรองหรือกำไรสะสมของสหกรณ์นั่นเองเป็นทุนที่ได้จากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ตามกฎหมายสหกรณ์ต้องจัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ นอกจากนั้นทุนสำรองอาจจะได้รับมาจากกรณีอื่น ๆ เช่น เงินบริจาค หรือเงินอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นควรโอนตัดเป็นทุนสำรอง (เช่น เงินรอจ่ายคืนที่ไม่มีตัวตนที่ค้างอยู่ยาวนาน) เป็นต้น แต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก ทุนสำรองส่วนใหญ่ได้มาจากการจัดสรรกำไรสุทธินั่นเอง ทุนสำรองจะจ่ายคืนไม่ได้หรือถอนคืนไม่ได้ยกเว้นเพื่อชดเชยการขาดทุนเท่านั้น

ทุนสำรองของสหกรณ์จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์และร้อยละที่จัดสรรจากกำไรสุทธิเป็นทุนสำรองซึ่งเป็นอำนาจของที่ประชุมใหญ่สมาชิกจะพิจารณาตามข้อเสนอของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แต่ละปี

ข้อดี และข้อด้อยของทุนสำรอง ทุนสำรองจัดว่าเป็นแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์สามารถเพิ่มทุนสำรองได้โดยการขออนุมัติจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีต่อที่ประชุมใหญ่สมาชิก ทุนสำรองจัดว่าเป็นเงินทุนที่ไม่มีต้นทุนของเงินทุน สหกรณ์สามารถนำเงินสำรองไปหาประโยชน์อย่างเต็มที่ การระดมทุนจากทุนสำรองมีข้อดีและข้อด้อย ดังนี้

ข้อดี

- 1) เป็นเงินทุนระยะยาวสามารถนำไปลงทุนในระยะยาวได้
- 2) เป็นเงินทุนที่จัดว่าไม่มีต้นทุนและไม่มีภาระผูกพันต้องจ่ายคืนผลตอบแทนใดเหมือนกับทุนเรือนหุ้นที่ต้องมีการจ่ายเงินปันผลตามหุ้น
- 3) ความเสี่ยงทางการเงินต่ำเช่นเดียวกับทุนเรือนหุ้น
- 4) ไม่ทำให้ความสามารถในการทำกำไรหรือกำไรต่อหุ้นของสหกรณ์ลดลง เหมือนกับทุนเรือนหุ้น เพราะการเพิ่มทุนสำรองไม่ทำให้จำนวนหุ้นของสหกรณ์เพิ่มขึ้น

ข้อด้อย

ทุนสำรองแทบจะไม่มีข้อด้อยเลยแต่ก็อาจจะมีผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของผู้บริหารสหกรณ์ เพราะแทนที่จะใช้ความสามารถเชิงบริหารอย่างเต็มความสามารถมีทุนสำรองจำนวนมากเป็นข้อได้เปรียบ โดยแทบไม่ต้องบริหารมาก เมื่อสหกรณ์นำทุนสำรองไปลงทุนหาประโยชน์สหกรณ์ก็จะได้ผลตอบแทนเต็มจำนวนแทบจะไม่มีต้นทุนก็ว่าได้

แต่อย่างไรก็ตามในเชิงการจัดการการเงินถ้าต้นทุนค่าเสียโอกาสสมาคิดคำนวณเงินทุนสำรองก็น่าจะมีต้นทุนทางการเงินที่คณะกรรมการดำเนินการต้องบริหารด้วยความระมัดระวัง เช่น ถ้าสหกรณ์จัดหาเงินทุนโดยการรับฝากเงินฝากประจำในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาทต่อปี ถ้าสหกรณ์จัดหาเงินทุนจากทุนสำรองแทน ต้นทุนของเงินทุนสำรองก็น่าจะมีต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำดังกล่าว หรือสหกรณ์ต้องกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินในอัตราร้อยละ 5 บาทต่อปี แทนการจัดหาเงินทุนจากทุนสำรอง ทุนสำรองนั้นก็จะมีต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมธนาคาร เป็นต้น

3. ทุนสะสมตามข้อบังคับและระเบียบอื่น

ทุนสะสมตามข้อบังคับและระเบียบอื่น ๆ ของสหกรณ์เป็นทุนสะสมที่จัดสรรจากกำไรสุทธิประจำปี เช่นเดียวกับทุนสำรอง แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้สหกรณ์ต้องจัดสรรเป็นทุนดังกล่าว แต่สหกรณ์จะจัดสรรหลังจากจัดสรรคืนเป็นเงินปันผลตามหุ้น และเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจของสหกรณ์แล้ว จึงจะจัดสรรเป็นทุนสะสมตามข้อบังคับและระเบียบอื่น ๆ ทุนสะสมดังกล่าวได้แก่ ทุนสาธารณประโยชน์ ทุนรักษาระดับเงินปันผล ทุนสะสมเพื่อให้มีสำนักงานหรือขยายกิจการและอื่น ๆ ตามที่สหกรณ์แต่ละแห่งจะกำหนดให้มีขึ้น

ทุนสะสมนี้สหกรณ์สามารถใช้รายได้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละทุนดังกล่าวและถ้ามีส่วนเหลือสามารถนำไปหมุนเวียนดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ได้ ทุนสะสมนี้ส่วนหนึ่งจึงอาจจะเป็นเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์และส่วนหนึ่งก็จะเป็นเงินทุนหมุนเวียนก็ได้ ทั้งนี้มีสหกรณ์หลายสหกรณ์ที่มีเงินทุนสะสมนี้เป็นจำนวนมากและเป็นเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์ซึ่งจะสะสมจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีทุก ๆ ปี

ข้อดีของทุนสะสมนี้ถ้าสหกรณ์สามารถสะสมเงินทุนเป็นเงินทุนระยะยาวได้ทุนดังกล่าว ก็จะคล้ายกับทุนสำรองคือสามารถบริหารได้โดยไม่มีต้นทุนทางการเงินแต่อย่างไรก็ตามสหกรณ์อาจจะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ได้ถ้าสหกรณ์มีแผนที่จะใช้เงินทุนดังกล่าว สหกรณ์ก็ต้องเตรียมจัดหาเงินทุนหรือกั้นเงินเพื่อใช้ประโยชน์ดังกล่าวถ้าสหกรณ์นำเงินทุนสะสมที่มีอยู่ไปลงทุนหาประโยชน์ซึ่งสหกรณ์ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเช่นนั้นคือสหกรณ์มีทุนสะสมในทางบัญชี แต่ในรูปของตัวเงินจะอยู่ในสินทรัพย์อื่นเช่นนำไปให้สมาชิกกู้ยืม หรือซื้อสินทรัพย์อื่น เป็นต้น

โดยสรุปแล้วการจัดหาเงินทุนจากส่วนของทุนของสหกรณ์สามารถจัดหาได้จากทุนเรือนหุ้น ทั้งหุ้นแรกเข้าและหุ้นที่ซื้อเพิ่มในภายหลัง สามารถจัดหาเงินทุนได้จากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เป็นทุนสำรองและทุนสะสมตามข้อบังคับและระเบียบอื่น ๆ ไม่ว่าสหกรณ์จะจัดหาเงินทุนจากส่วนของทุนจากแหล่งใดก็ตามต่างก็มีข้อดีและข้อด้อยต่างกัน การจัดหาเงินทุนจากทุนสำรองน่าจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดเพราะนอกจากจะเป็นเงินทุนระยะยาวแล้วและยังจะไม่มีต้นทุนทางการเงินและไม่มีเงื่อนไขผูกพันที่ต้องจ่ายคืน ในลำดับถัดไปน่าจะเป็นทุนสะสมตามข้อบังคับและระเบียบอื่น และการจัดหาจากทุนเรือนหุ้นตามลำดับ

ประเด็นการวิเคราะห์

การจัดหาเงินทุนจากส่วนของทุนของสหกรณ์แต่ละส่วนอาจจะมีข้อดีและข้อด้อยอะไรอีกบ้าง วิธีการจัดหาเงินทุนจากส่วนใดสามารถจัดหาได้ง่ายกว่ากันในสภาวะเศรษฐกิจซบเซาและภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรือง และการจัดหาเงินทุนจากส่วนของเงินทุนนั้นมีผลกระทบอย่างไรต่อการดำเนินงานสหกรณ์บ้าง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.4.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.4.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.4 เรื่องที่ 13.4.1

เรื่องที่ 13.4.2 การวิเคราะห์ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนของ สหกรณ์

การจัดหาเงินทุนจากส่วนของทุนของสหกรณ์เป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดหาเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์ ซึ่งนอกจากการกู้ยืมระยะยาวแล้วสหกรณ์ยังสามารถจัดหาเงินทุนได้จากส่วนของทุนทั้งทุนเรือนหุ้นทุนสำรอง และทุนสะสมตามข้อบังคับและระเบียบอื่น การวิเคราะห์ทางเลือกในการตัดสินใจว่าควรจัดหาเงินทุนระยะยาวจากแหล่งเงินทุนใดนั้น เครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่ใช้ในการตัดสินใจที่ผู้บริหารสหกรณ์ต้องคำนึงถึงก็คือ กำไรต่อหุ้น (earning per share หรือ EPS) ของสหกรณ์ กล่าวคือ วิธีการจัดหาเงินจากแหล่งใดจะเหมาะสมที่สุดนั้นจะต้องทำให้สหกรณ์มีกำไรต่อหุ้นสูงสุด ทั้งนี้ระดับของกำไรต่อหุ้นจะขึ้นอยู่กับต้นทุนของเงินทุนในแต่ละแหล่งเงินทุนกับระดับของกำไรของสหกรณ์ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต ดังนั้นคณะกรรมการดำเนินการจะต้องคาดการณ์กำไรในอนาคตพร้อมทั้งวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมที่สุดต่อไป

ตัวอย่างเช่น สหกรณ์การเกษตรยั่งยืน จำกัด มีแผนที่จะปรับปรุงโรงสีข้าว ฉางเก็บข้าวเปลือกและโกดังเก็บข้าวสาร จำนวน 10 ล้านบาทในปีหน้า โดยมีทางเลือกในการจัดหาเงินทุนดังกล่าว 3 ทางเลือก คือ

ทางเลือกที่ 1 ระดมทุนเรือนหุ้นทั้งหมด 10 ล้านบาท มูลค่าหุ้นละ 10 บาท ดังนั้นจะต้องระดมหุ้นเพิ่ม 1,000,000 หุ้น

ทางเลือกที่ 2 กู้ยืมธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำกัด จำนวน 10 ล้านบาท โดยธนาคารคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี

ทางเลือกที่ 3 ขอจัดสรรจากกำไรสุทธิ (Earning After Tax - EAT) ประจำปีในปีนี้เป็นทุนสำรองจำนวน 5 ล้านบาท และระดมทุนจากทุนเรือนหุ้นอีก 6 ล้านบาท (หรือ 600,000 หุ้น)

ปัจจุบันสหกรณ์มีทุนเรือนหุ้นอยู่แล้วจำนวน 1,400,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 10 บาท สหกรณ์คาดว่าเมื่อเพิ่มทุนแล้วสิ้นปีสหกรณ์จะมีกำไรก่อนหักดอกเบี้ย (Earning Before Interest - EBI) จำนวน 5 ล้านบาท สหกรณ์ควรจะเลือกทางเลือกใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

การวิเคราะห์ เพื่อคำนวณหากำไรต่อหุ้นเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจ จากการจัดหาเงินทุนทั้ง 3 ทางเลือกได้ดังแสดงในตารางที่ 13.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 13.1 การคำนวณกำไรต่อหุ้นของแต่ละทางเลือกหลังจากจัดหาเงินทุนเพิ่ม

รายการ/ทางเลือก	ทุนเรือนหุ้น	กู้ ธ.ก.ส.	ทุนสำรองและ ทุนเรือนหุ้น
กำไรก่อนดอกเบี้ย (EBI)	5,000,000	5,000,000	5,000,000
หัก ดอกเบี้ย 6% (I)	0	600,000	0
กำไรสุทธิ (EAT)	5,000,000	4,400,000	5,000,000
จำนวนหุ้น (S)	2,400,000	1,400,000	2,000,000
กำไรต่อหุ้น (EPS) = EAT/S	2.08	3.14	2.50

จากตารางที่ 13.1 การคำนวณกำไรต่อหุ้นหลังจากจัดหาเงินทุนเพิ่มจะเห็นได้ว่าทางเลือกที่ 2 การกู้ยืมธนาคาร ธ.ก.ส. ทำให้สหกรณ์มีกำไรต่อหุ้นสูงสุด รองลงมาคือทางเลือกที่ 3 การจัดหาเงินทุนจากทุนสำรองและทุนเรือนหุ้นบางส่วน และทางเลือกที่ 1 การจัดหาเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นทำให้สหกรณ์มีกำไรต่อหุ้นต่ำที่สุด

ดังนั้น ในการพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดในการพิจารณาจากกำไรต่อหุ้นจะเห็นได้ว่าทางเลือกที่ 2 คือ กู้ยืมสถาบันการเงินจะเหมาะสมที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม กำไรก่อนดอกเบี้ยนั้นเป็นการคาดการณ์ในอนาคตของสหกรณ์ ทั้งนี้ ถ้ากำไรเปลี่ยนแปลงไปกำไรต่อหุ้นก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์ก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

สมมติสหกรณ์คาดการณ์กำไรก่อนดอกเบี้ยของสหกรณ์มีเพียง 2 ล้านบาท กำไรต่อหุ้นของสหกรณ์จะเปลี่ยนแปลงดังตารางที่ 13.2 ดังนี้

ตารางที่ 13.2 การคำนวณกำไรต่อหุ้นของแต่ละทางเลือกหลังจากจัดหาเงินทุนเพิ่ม

รายการ/ทางเลือก	ทุนเรือนหุ้น	กู้ ธ.ก.ส.	ทุนสำรองและ ทุนเรือนหุ้น
กำไรก่อนดอกเบี้ย (EBI)	2,000,000	2,000,000	2,000,000
หัก ดอกเบี้ย 6% (I)	0	600,000	0
กำไรสุทธิ (EAT)	2,000,000	1,400,000	2,000,000
จำนวนหุ้น (S)	2,400,000	1,400,000	2,000,000
กำไรต่อหุ้น (EPS) = EAT/S	0.83	1.00	1.00

ในกรณีกำไรก่อนดอกเบี้ยของสหกรณ์ลดลงเหลือเพียง 2 ล้านบาท ทางเลือกที่ 2 และ 3 จะเป็นทางเลือกที่ทำให้กำไรต่อหุ้นของสหกรณ์สูงสุด คือหุ้นละ 1 บาท

ในกรณีที่กำไรก่อนดอกเบี้ยต่ำกว่า 2 ล้านบาท ทางเลือกที่ 3 จะเป็นทางเลือกที่ทำให้กำไรต่อหุ้นของสหกรณ์สูงสุด

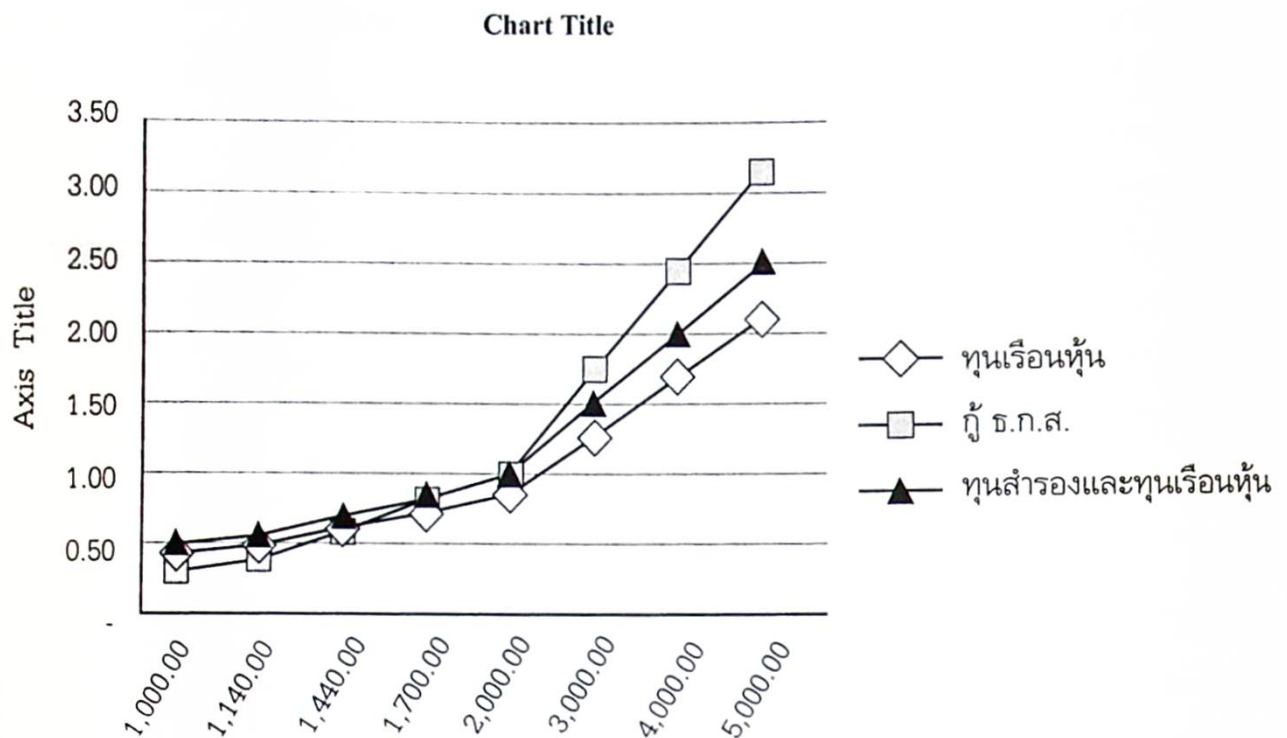
ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าถ้าการจัดหาเงินทุนแล้วความสามารถในการทำกำไรก่อนดอกเบี้ยของสหกรณ์เปลี่ยนแปลงไปจะมีผลทำให้กำไรต่อหุ้นเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ทั้งนี้ ทดลองให้กำไรก่อนดอกเบี้ยของสหกรณ์เปลี่ยนแปลงไปจะมีผลอย่างไรต่อกำไรต่อหุ้นของสหกรณ์ดังข้อมูลในตารางที่ 13.3 ดังนี้

ตารางที่ 13.3 แสดงกำไรต่อหุ้นของสหกรณ์เมื่อกำไรก่อนดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลง

กำไรก่อนดอกเบี้ย (บาท)	กำไรต่อหุ้น		
	ทุนเรือนหุ้น	กู้ ธ.ก.ส.	ทุนสำรองและทุน เรือนหุ้น
1,000,000	0.42	0.29	0.50
1,140,000	0.48	0.39	0.57
1,440,000	0.60	0.60	0.72
1,700,000	0.71	0.79	0.85
2,000,000	0.83	1.00	1.00
3,000,000	1.25	1.71	1.50
4,000,000	1.67	2.42	2.00
5,000,000	2.08	3.14	2.50

และเมื่อนำข้อมูลมาสร้างกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกำไรก่อนดอกเบี้ยและกำไรต่อหุ้นดังภาพที่ 13.3 ดังนี้

ภาพที่ 13.3 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกำไรก่อนดอกเบี้ยและกำไรต่อหุ้น

จากข้อมูลภาพที่ 13.3 จะเห็นได้ว่าการจัดหาเงินทุนจากเงินทุนระยะยาวในแต่ละทางเลือก ถ้าสหกรณ์มีความสามารถในการทำกำไรเท่ากัน ซึ่งการก่อหนี้นั้นแม้ว่าสหกรณ์จะมีภาระดอกเบี้ยจ่าย โดยทำให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ต่ำกว่าทางเลือกอื่น แต่เมื่อพิจารณากำไรต่อหุ้นแล้วการก่อหนี้จะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด เนื่องจากจำนวนหุ้นของสหกรณ์ไม่เพิ่มขึ้น

แต่ถ้าความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ลดลงการก่อหนี้เพิ่มก็อาจจะไม่ใช่ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนที่ดีที่สุดจากข้อมูลในตารางหรือจากแผนภาพ ถ้ากำไรก่อนดอกเบี้ยลดลงน้อยกว่า 1,700,000 บาท ทางเลือกที่ 3 จะมีผลทำให้กำไรต่อหุ้นของสหกรณ์สูงกว่าทางเลือกที่ 2 และถ้าความสามารถในการทำกำไรก่อนดอกเบี้ยยิ่งลดลงไปอีกทางเลือกที่ 1 ก็ดีกว่าทางเลือกที่ 2

ตัวอย่างการคำนวณที่ 1 กำไรก่อนดอกเบี้ย (EBI) ที่ทำให้กำไรต่อหุ้น (EPS) เท่ากันระหว่าง 2 ทางเลือก คือ ทางเลือกที่ 2 และทางเลือกที่ 3 คำนวณได้ดังนี้

จากสูตร	EPS	=	EAT/S
ดังนั้นจุดที่	EPS_2	=	EPS_3
	EAT_2/S_2	=	EAT_3/S_3
	EAT_2	=	$EBI - 1$
	EPT_3	=	$EBI - 0$

จากตารางที่ 13.1 หรือ 13.2

	$\frac{(EBI - 600,000)}{1,400,000}$	=	$\frac{(EBI - 0)}{2,000,000}$
	600,000 EBI	=	12,000,000,000
	EBI	=	$\frac{12,000,000,000}{600,000}$
	EBI	=	2,000,000
ทดสอบ	EPS_2	=	$(2,000,000 - 600,000)/1,400,000 = 1$
	EPS_3	=	$(2,000,000)/2,000,000 = 1$

สรุป ณ ระดับกำไรก่อนดอกเบี้ย จำนวน 2 ล้านบาทนั้น สหกรณ์จะจัดหาเงินทุนโดยทางเลือกที่ 2 หรือ 3 ก็ได้ เพราะทำให้กำไรต่อหุ้นเท่ากัน คือ หุ้นละ 1 บาท

ตัวอย่างการคำนวณที่ 2 กำไรก่อนดอกเบี้ย (EBI) ที่ทำให้กำไรต่อหุ้น (EPS) เท่ากันระหว่าง 2 ทางเลือก คือทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 2 คำนวณได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้นจุดที่} \quad \text{EPS}_1 &= \text{EPS}_2 \\ \text{EAT}_1/S_1 &= \text{EAT}_2/S_2 \\ \text{EAT}_1 &= \text{EBI} - 0 \\ \text{EPT}_2 &= \text{EBI} - 1 \end{aligned}$$

จากตารางที่ 13.1 หรือ 13.2

$$\begin{aligned} \frac{(\text{EBI})}{2,400,000} &= \frac{(\text{EBI} - 1,400,000)}{1,400,000} \\ 1,000,000 \text{ EBI} &= 1,440,000,000,000 \\ \text{EBI} &= \frac{1,440,000,000,000}{1,000,000} \\ \text{EBI} &= 1,440,000 \\ \text{ทดสอบ} \quad \text{EPS}_1 &= (1,440,000)/2,400,000 = 0.60 \\ \text{EPS}_2 &= (1,440,000 - 600,000)/1,400,000 = 0.60 \end{aligned}$$

โดยสรุป การจัดหาเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดหาเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์ การจัดหาเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสามารถจัดหาได้จากหุ้นเรือนหุ้น จะหาได้จากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีเป็นทุนสำรองและทุนสะสมตามข้อบังคับและระเบียบอื่น การจัดหาเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นนี้สหกรณ์ไม่มีการดอกเบี้ยจ่ายทำให้สหกรณ์มีกำไรสุทธิสูง ในขณะที่การจัดหาเงินทุนระยะยาวจากการก่อหนี้สหกรณ์มีการดอกเบี้ยจ่ายกำไรสุทธิก็จะต่ำกว่า แต่ถ้าสหกรณ์มีความสามารถในการทำกำไรเท่ากับการจัดหาเงินทุนจากหุ้นเรือนหุ้นทำให้กำไรต่อหุ้นของสหกรณ์ต่ำกว่าการก่อหนี้ระยะยาวเนื่องจากจำนวนหุ้นที่เพิ่มขึ้น แต่ถ้าความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ลดลงในระดับหนึ่งแล้วการก่อหนี้ระยะยาวก็อาจจะทำให้กำไรต่อหุ้นของสหกรณ์ต่ำกว่าการจัดหาเงินทุนจากหุ้นเรือนหุ้นก็ได้

แต่อย่างไรก็ตาม การจัดหาเงินทุนจากหุ้นเรือนหุ้นแม้ว่าสหกรณ์ไม่มีการดอกเบี้ยจ่ายไปหักกำไร แต่สหกรณ์ก็มีการต้องจ่ายเงินปันผลตอนสิ้นปีในอัตราที่พอสมควร ดังนั้นทางเลือกในการจัดหาเงินทุนจากทุนสำรองหรือแม้แต่ทุนสะสมตามข้อบังคับอื่นก็น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดเพราะสหกรณ์ไม่ต้องมีการจ่ายใดแต่การจัดหาทุนจากทุนสำรองหรือทุนสะสมก็มีจำนวนจำกัด ตามจำนวนกำไรสุทธิของสหกรณ์ถ้ากำไรสุทธิมากก็สามารถจัดสรรได้มาก และสมาชิกสหกรณ์เองส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้สหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสำรองหรือทุนสะสมจำนวนมาก ๆ เพราะหมายถึงเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนที่สมาชิกจะได้รับก็จะลดน้อยลงด้วย

ประเด็นการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ทางเลือกในการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์นอกจากจะพิจารณากำไรต่อหุ้นแล้วสหกรณ์ควรจะพิจารณาปัจจัยอะไรเพิ่มเติมอีกบ้างเพื่อประกอบการตัดสินใจ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.4.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.4.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.4 เรื่องที่ 13.4.2

เรื่องที่ 13.4.3 นโยบายเงินปันผลและการจัดสรรกำไรสุทธิ ประจำปีของสหกรณ์

สมาชิกสหกรณ์เป็นผู้ถือหุ้นในสหกรณ์ถือว่าเป็นเจ้าของ เมื่อสหกรณ์ดำเนินงานมีกำไรจึงควรได้รับผลตอบแทนจากการถือหุ้นในรูปของเงินปันผล (dividend) ตามหุ้น ปัญหาสำคัญที่ผู้บริหารสหกรณ์หรือคณะกรรมการดำเนินการโดยมติที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกจะต้องตัดสินใจคือสหกรณ์ควรจะจัดสรรกำไรสุทธิเป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิกผู้ถือหุ้นจำนวนเท่าไรจึงจะเหมาะสมและควรจะจัดสรรกำไรจำนวนเท่าไรเป็นทุนสำรองของสหกรณ์และจะจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อการอื่น ๆ อย่างไร เพราะถ้าสหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิเป็นเงินปันผลในอัตราสูง กำไรส่วนที่เหลือจะจัดสรรเป็นเงินสำรองและเงินอื่น ๆ จะน้อย ดังนั้นจึงเป็นนโยบายที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องพิจารณากำหนดนโยบายเงินปันผลและการจัดสรรกำไรสุทธิให้เหมาะสม ทั้งนี้ในการกำหนดนโยบายเงินปันผลและแนวทางการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. นโยบายเงินปันผล

เงินปันผลเป็นผลตอบแทนจากการถือหุ้นของสมาชิกซึ่งเรียกว่า ทุนเรือนหุ้น เป็นทุนของสหกรณ์ซึ่งสหกรณ์แต่ละประเภทจะมีสัดส่วนทุนเรือนหุ้นต่อหุ้นทั้งหมด (สัดส่วนทุนเรือนหุ้น) ที่แตกต่างกัน เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์จะมีสัดส่วนทุนเรือนหุ้นสูงเนื่องจากข้อบังคับกำหนดให้สมาชิกถือหุ้นเป็นประจำทุกเดือน สหกรณ์การเกษตรจะมีสัดส่วนทุนเรือนหุ้นสูงแต่อาจจะน้อยกว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ เพราะข้อบังคับให้สมาชิกถือหุ้นเพิ่มเมื่อขอรับเงินกู้ ในขณะที่สหกรณ์ร้านค้าจะมีสัดส่วนทุนเรือนหุ้นค่อนข้างน้อยเนื่องจากข้อบังคับกำหนดให้สมาชิกถือหุ้นเพียงแรกเข้าครั้งเดียวก็ได้ เมื่อสัดส่วนทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์แต่ละประเภทแตกต่างกันนโยบายเงินปันผลของสหกรณ์จะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจำนวนหุ้นและกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ ดังนั้นปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายเงินปันผลของสหกรณ์จะต้องพิจารณาดังนี้

1.1 ข้อบังคับตามกฎหมายของสหกรณ์ ด้วยการดำเนินงานของสหกรณ์ทุกประเภทดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดวิธีการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์ตามมาตรา 60 ดังนี้

“มาตรา 60 ในการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ให้จัดสรรเป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของกำไรสุทธิ และเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยไม่เกินร้อยละห้าของกำไรสุทธิ แต่ต้องไม่เกินอัตราที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด (ปัจจุบันกำหนดไม่เกิน 10,000 บาท)

กำไรสุทธิประจำปีที่เหลือจากการจัดสรรเป็นทุนสำรองและค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยที่ประชุมใหญ่อาจจัดสรรได้ภายใต้ข้อบังคับ ดังต่อไปนี้

(1) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว แต่ต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท (ปัจจุบันกำหนดไม่เกินร้อยละ 8)

(2) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ระหว่างปี

(3) จ่ายเป็นโบนัสกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ไม่เกินร้อยละสิบของกำไรสุทธิ

(4) จ่ายเป็นทุนสะสมไว้เพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดของสหกรณ์ตามที่กำหนดในข้อบังคับ”

ดังนั้น โดยกฎหมายสหกรณ์แล้ว สหกรณ์ต้องจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีอย่างน้อยร้อยละ 10 เป็นทุนสำรอง ซึ่งถ้าสหกรณ์จัดสรรเป็นทุนสำรองจำนวนมากจะเป็นประโยชน์ของสหกรณ์ในด้านเงินทุนของสหกรณ์จะเพิ่มขึ้นโดยทุนสำรองจัดได้ว่าเป็นเงินทุนที่ไม่มีต้นทุน โอกาสที่สหกรณ์จะนำเงินทุนส่วนนี้ไปหารายได้จะมากที่สุด หรือถ้าทุนสำรองมากจะทำให้อัตราส่วนต้นทุนถ่วงน้ำหนักของสหกรณ์ต่ำโอกาสที่สหกรณ์จะคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากสมาชิกย่อมต่ำกว่าที่สหกรณ์จะหาเงินทุนจากส่วนอื่น ๆ แต่ถ้าสหกรณ์จัดสรรเป็นทุนสำรองจำนวนมากเงินที่เหลือจะจัดสรรเป็นเงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืนจะมีน้อยลง ซึ่งเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการที่จะเสนอต่อที่ประชุมใหญ่สมาชิกเพื่อพิจารณาอนุมัติ

1.2 ความพอใจของสมาชิกโดยที่ประชุมใหญ่ เงินปันผลตามหุ้นรวมทั้งเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจเป็นผลตอบแทนที่สมาชิกแต่ละคนต้องการ ถ้าสหกรณ์จ่ายเงินปันผลตามหุ้นในอัตราต่ำโดยจัดสรรเป็นทุนสำรองจำนวนมากสมาชิกส่วนใหญ่ไม่พอใจโอกาสที่ที่ประชุมใหญ่สมาชิกจะให้ความเห็นชอบจะมีน้อยด้วย นอกจากสมาชิกจะได้รับเงินปันผลในอัตราที่สูงพอหรืออย่างน้อยเท่ากับปีที่ผ่าน ๆ มา หรือสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ เป็นต้น เงินเฉลี่ยคืนก็เช่นเดียวกัน ซึ่งจะจ่ายตามสัดส่วนของการทำธุรกิจสหกรณ์ซึ่งสมาชิกทั้งหมดไม่ได้ทำธุรกิจกับสหกรณ์เหมือนการถือหุ้น แต่สมาชิกที่ทำธุรกิจสหกรณ์มีส่วนสำคัญที่ทำให้สหกรณ์มีรายได้ สหกรณ์ควรจะคืนผลประโยชน์ตอบแทนแก่สมาชิกในอัตราที่พอควรด้วย ซึ่งเท่ากับการลดภาระรายจ่ายของสมาชิก เช่น สหกรณ์ขายสินค้าชนิดหนึ่งราคา 1,000 บาท ถ้าสหกรณ์จ่ายเงินเฉลี่ยคืนร้อยละ 5 ของยอดที่สมาชิกซื้อ เท่ากับว่าสินค้าชิ้นนั้นราคาสุทธิเพียง 950 บาท

1.3 โอกาสการลงทุนของสหกรณ์ เป็นโอกาสที่สหกรณ์จะนำเงินไปลงทุนในกิจการของสหกรณ์เพื่อให้เกิดรายได้ เช่น สหกรณ์มีแผนที่จะขยายวงเงินกู้เพิ่มซึ่งต้องมีเงินไว้จ่ายเงินกู้แก่สมาชิกจำนวนมาก ซึ่งแทนที่สหกรณ์จะหาเงินทุนโดยวิธีการอื่นอาจจะนำเงินส่วนหนึ่งจากทุนสำรองที่จะจัดสรรเพิ่มให้เงินกู้แก่สมาชิกก็ได้ ถ้าสหกรณ์จัดสรรทุนสำรองน้อยสหกรณ์ต้องจัดหาเงินทุนจากแหล่งอื่นซึ่งจะมีต้นทุนสูงกว่าเมื่อ

เทียบกับทุนสำรอง ซึ่งถือได้ว่าไม่มีต้นทุน แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่สมาชิก เช่นเดียวกัน

1.4 สภาพคล่องและความสามารถในการจัดหาเงินของสหกรณ์ เนื่องจากการจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยของสหกรณ์ส่วนใหญ่จะจ่ายเป็นเงินสด สหกรณ์บางประเภทเช่นสหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องจ่ายเงินปันผลจำนวนมาก การที่สหกรณ์มีสภาพคล่องสูงจะสามารถจ่ายเงินปันผลได้ในอัตราที่สูงจะต้องเตรียมจัดหาเงินสำหรับจ่ายสูงด้วย ถ้าสหกรณ์มีสภาพคล่องไม่ดีอาจจะจ่ายเงินปันผลในอัตราที่ต่ำลงโดยจัดสรรเป็นทุนสำรองให้มากขึ้นหรือกรณีสหกรณ์มีกำไรทางบัญชี แต่กำไรที่เป็นเงินสดมีน้อย และเนื่องจากการจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนของสหกรณ์ส่วนใหญ่ต้องจ่ายเป็นเงินสดและบางสหกรณ์ต้องจ่ายเป็นจำนวนมาก สหกรณ์จึงต้องเตรียมสำรองเงินไว้จ่ายถ้าสหกรณ์ไม่สามารถจัดหาเงินสดมาจ่ายได้สหกรณ์อาจจะกำหนดนโยบายเงินปันผลในอัตราที่ต่ำกว่าการจัดสรรเป็นทุนสำรอง

2. แนวการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์

การจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์เป็นปัญหาสำคัญที่สหกรณ์ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพราะเป็นความพอใจของสมาชิกและประโยชน์ต่อการดำเนินงานสหกรณ์โดยรวมด้านสมาชิกต้องการได้รับประโยชน์มากที่สุดต้องการเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนจำนวนมาก ๆ ในขณะที่สหกรณ์ในฐานะที่เป็นองค์กรถ้ามีเงินทุนสำรองมาก ๆ จะมีผลดีต่อต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของสหกรณ์จะต่ำกว่าการหาเงินทุนจากแหล่งอื่นซึ่งท้ายสุดแล้วประโยชน์ทั้งหมดก็ถึงสมาชิกโดยรวมแต่สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจต้องการผลประโยชน์ในปัจจุบันมากกว่าการมองผลประโยชน์ของสหกรณ์ของสหกรณ์ในอนาคต แนวการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์ที่ใช้ในการกำหนดและวางแผนการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์สามารถทำได้ดังนี้

2.1 กำหนดนโยบายการจัดสรรกำไรสุทธิไว้ล่วงหน้า เนื่องจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์จะเป็นไปตามข้อบังคับตามกฎหมายสหกรณ์อยู่แล้ว สหกรณ์ควรจะกำหนดนโยบายการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อกำหนดแผนการดำเนินงานเพื่อให้มีกำไรสุทธิตามที่ต้องการจะจัดสรร ซึ่งจะกล่าวในข้อต่อไป แนวทางในการกำหนดนโยบายกำไรสุทธิล่วงหน้าสามารถทำได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดอัตรการจัดสรรเงินสำรองเป็นร้อยละของกำไรสุทธิและกำหนดอัตราค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย เช่น อัตรการจัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสำรองร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิและค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ จำนวน 10,000 บาท

ขั้นที่ 2 กำหนดอัตราเงินปันผลตามหุ้นที่คาดว่าจะจ่ายในปีถัดไป เช่น อัตราเงินปันผลตามหุ้น ร้อยละ 5 ของทุนเรือนหุ้น และต้องประมาณการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้นระหว่างปี เพื่อคำนวณจำนวนเงินปันผลที่จะต้องจ่ายทั้งหมดในปีนั้น

ขั้นที่ 3 กำหนดอัตราเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจที่คาดว่าจะจ่ายคืนให้สมาชิกในปีนั้น เช่น กำหนดอัตราเงินเฉลี่ยร้อยละ 3 ของยอดขาย (หรือของยอดที่สมาชิกซื้อ) และต้องประมาณการยอดขายทั้งหมดของสหกรณ์ที่จะขายทั้งปีเพื่อคำนวณจำนวนเงินเฉลี่ยคืนทั้งหมดที่ต้องจ่าย หรือร้อยละ 5 ของดอกเบี้ยทั้งปี เป็นต้น

ขั้นที่ 4 กำหนดอัตราการจัดสรรอื่นที่ต้องจ่ายเป็นร้อยละกำไรสุทธิ เช่น จัดสรรเป็นโบนัสกรรมการและเจ้าหน้าที่ร้อยละ 3 ของกำไรสุทธิ จัดสรรเป็นทุนสาธารณะประโยชน์ร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 รวมขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 5 ซึ่งจะได้กำไรสุทธิจำนวนหนึ่งที่สหกรณ์ต้องดำเนินการให้ได้เมื่อสิ้นปีและจะสามารถจัดสรรกำไรได้ตามที่ต้องการ

จากขั้นตอนทั้ง 5 นั้น สามารถกำหนดเป็นสมการการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีที่ต้องการของสหกรณ์ได้ (เฉพาะตามการจัดสรรตามขั้นที่ 1-5 ถ้าการกำหนดอัตราการจัดสรรกำไรเปลี่ยนแปลงสมการจะต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย) ดังนี้

$$\begin{aligned}
 P &= 0.20 P + 0.05 D + 10,000 + 0.03 S + 0.03 P + 0.05 P \\
 P - 0.20 P - 0.03 P - 0.05 P &= 0.05 D + 0.03 S + 10,000 \\
 0.72 P &= 0.05 D + 0.03 S + 10,000 \\
 P &= \frac{0.05 D + 0.03 S + 10,000}{0.72}
 \end{aligned}$$

โดยให้ P คือ กำไรสุทธิที่คาดว่าจะได้เมื่อสิ้นปีหรือกำไรสุทธิที่ต้องการ

D คือ ทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์เฉลี่ย

S คือ ยอดขายทั้งปีของสหกรณ์ หรือดอกเบี้ยรับทั้งปีของสหกรณ์

2.2 กำหนดแผนการดำเนินงานเพื่อให้มีกำไรสุทธิตามที่ต้องการ จากการกำหนดนโยบายการจัดสรรกำไรสุทธิแล้วสหกรณ์จะสามารถทราบกำไรที่จะต้องดำเนินการในปีนั้น เป็นกำไรสุทธิที่คาดว่าจะได้เมื่อสิ้นปีหรือกำไรสุทธิที่ต้องการ เพื่อจะได้จัดสรรตามที่กำหนดไว้ สหกรณ์จะต้องพิจารณาว่าสหกรณ์จะดำเนินธุรกิจอย่างไรเพื่อให้ได้กำไรสุทธิตามที่ต้องการ ซึ่งต้องพิจารณาทั้งยอดขาย ต้นทุนขาย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานว่าควรจะเป็นเท่าไรจึงจะสามารถมีกำไรสุทธิตามที่ต้องการ

ตัวอย่างที่ 13.9 สหกรณ์ร้านค้าแห่งหนึ่ง มีทุนเรือนหุ้นเฉลี่ยตั้งแต่ต้นปีถึงสิ้นปี จำนวน 1 ล้านบาท สหกรณ์มียอดขายทั้งปี 8 ล้านบาท สหกรณ์ควรจะมีกำไรตามที่ต้องการที่สามารถจัดสรรกำไรตามที่กำหนดไว้ (สมมติตาม 1 ข้างต้น) และสหกรณ์ควรจะมีต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเท่าไรจึงจะสามารถมีกำไรตามที่ต้องการได้

การคำนวณ

$$\text{จาก } P = \frac{0.05 D + 0.03 S + 10,000}{0.72}$$

$$\text{กำไรที่ต้องการ} = \frac{(0.05 \times 1,000,000) + (0.03 \times 8,000,000) + 10,000}{0.72}$$

$$= 416,667 \text{ บาท}$$

ดังนั้น กำไรสุทธิที่ต้องการจะเท่ากับ 416,667 บาท ทั้งนี้ สามารถคำนวณย้อนกลับได้ว่า กำไรสุทธิทั้งหมดนั้นจัดสรรเป็นเงินแต่ละประเภทได้เท่าไร

การคำนวณต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เพื่อให้สหกรณ์มีกำไร จำนวน 416,667 บาท นั้น โดยปกติแล้วสหกรณ์จะต้องประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตลอดทั้งปี และต้นทุนขายได้ 2 กรณี ดังนี้

1) ถ้าสหกรณ์ประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมด 800,000 บาท สหกรณ์จะต้องมีต้นทุนขายไม่เกิน 6,784,000 บาท หรือร้อยละ 84.80 ของยอดขาย (8 ล้านบาท) จึงจะทำให้สหกรณ์มีกำไรสุทธิ 416,667 บาท

2) ถ้าสหกรณ์ประมาณต้นทุนขาย 6,784,000 บาท หรือร้อยละ 84.80 ของยอดขาย (8 ล้านบาท) สหกรณ์จะต้องประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไม่เกิน 800,000 บาท จึงจะทำให้สหกรณ์มีกำไรสุทธิ 416,667 บาท

ทั้งนี้ เป็นนโยบายที่สหกรณ์จะต้องพิจารณาตัดสินใจต่อไปว่าสหกรณ์จะสามารถควบคุมต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายดำเนินงานได้อย่างไรไม่ให้เกินกว่าที่ประมาณการไว้ ถ้าสหกรณ์พิจารณาแล้วไม่สามารถดำเนินการได้อาจจะต้องปรับเป้าหมายกำไรสุทธิประจำปี และปรับนโยบายเงินปันผลเพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินการได้

จากแนวทางที่เสนอมานี้สามารถนำไปพัฒนากับสหกรณ์ประเภทอื่นได้ซึ่งจะสามารถช่วยให้สหกรณ์ได้ประมาณการกำไรสุทธิไว้ล่วงหน้าและประมาณแผนการดำเนินการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะสามารถจัดสรรกำไรสุทธิได้ตามที่ต้องการจะช่วยให้สหกรณ์สามารถกำหนดนโยบายเงินปันผลและการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีได้อย่างเหมาะสม

3. การประยุกต์ประมาณการกำไรสุทธิล่วงหน้าเพื่อกำหนดปริมาณธุรกิจ

กรณีสหกรณ์สามารถประมาณการกำไรสุทธิล่วงหน้าตามจำนวนที่คาดว่าจะสามารถจัดสรรกำไรสุทธิได้ตามต้องการแล้ว สหกรณ์สามารถประยุกต์หลักการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนเพื่อการประมาณปริมาณธุรกิจที่สหกรณ์จะต้องดำเนินการเพื่อให้มีกำไรสุทธิตามที่ต้องการก็ได้ ซึ่งแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี ได้ดังนี้

3.1 กรณีทำธุรกิจด้านเดียว

จากที่ศึกษาในหน่วยที่ 5 ยอดขาย ณ จุดคุ้มทุน คำนวณจากสูตร

$$\text{ยอดขาย ณ จุดคุ้มทุน (บาท)} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายคงที่ทั้งหมด}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกิน}}$$

ดังนั้น

$$\text{ยอดขาย ณ จุดกำไรตามต้องการ} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายคงที่ทั้งหมด} + \text{กำไรที่ต้องการ}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกิน}}$$

ทั้งนี้ ถ้าไม่ทราบข้อมูลจริงเราจะสามารถใช้เป็นแนวในการประมาณยอดขายของสหกรณ์เพื่อให้มีกำไรตามต้องการได้ และสามารถกระจายตามแต่ละธุรกิจของสหกรณ์ได้ด้วยว่าธุรกิจของสหกรณ์แต่ละด้านควรจะมียอดขายเท่าใด โดยใช้สัดส่วนของธุรกิจ (ร้อยละ) เป็นฐานคำนวณ แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลจะใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุดต้องอยู่ภายใต้โครงสร้างของอัตรายอดขาย ต้นทุนขาย กำไรขั้นต้น รายได้เฉพาะธุรกิจ ตามที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณ

นโยบายเงินปันผลและการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์เป็นแนวทางในการพิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์ให้เหมาะสม เนื่องจากเงินปันผลเป็นผลตอบแทนจากการถือหุ้นของสมาชิกซึ่งสมาชิกทุกคนได้รับประโยชน์ในทันทีในขณะที่ทุนสำรองเป็นผลประโยชน์ของสหกรณ์ในฐานองค์กรที่จะทำให้ต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของสหกรณ์ต่ำ เพราะทุนสำรองจัดได้ว่าเป็นเงินทุนที่ไม่มีต้นทุน ซึ่งถ้าสหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสำรองจำนวนมาก กำไรที่เหลือก็จะจัดสรรเป็นเงินปันผลได้น้อย ดังนั้นนโยบายเงินปันผลและการจัดสรรกำไรสุทธิเป็นนโยบายที่สำคัญที่คณะกรรมการดำเนินการโดยที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกต้องตัดสินใจ ปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายเงินปันผล ได้แก่ ข้อบังคับกฎหมายของสหกรณ์ ความพอใจของสมาชิก โอกาสการลงทุนของสหกรณ์ สภาพคล่องของสหกรณ์ และความสามารถในการจัดหาเงินของสหกรณ์ ส่วนแนวทางในการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์ สหกรณ์ควรกำหนดนโยบายการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีไว้ล่วงหน้า เพื่อกำหนดแผนการดำเนินงานเพื่อให้มีกำไรสุทธิตามที่ต้องการ

ประเด็นการวิเคราะห์

แนวทางในการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์นอกจากที่นำเสนอข้างต้นนั้นควรจะมีแนวทาง การจัดสรรอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด และสามารถเชื่อมโยงไปสู่ปริมาณธุรกิจที่สหกรณ์จะต้องดำเนินการได้อย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 13.4.3 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 13.4.3
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 13 ตอนที่ 13.4 เรื่องที่ 13.4.3

บรรณานุกรม

- พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542. (2542). กรุงเทพมหานคร: อทิตยา จำกัด.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2542). ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการการเงิน. (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุมาลี จิระมิตร. (2541). *การบริหารการเงิน*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา สถาวรวงศ์ และสงเสริม หอมกลิ่น. (2548). *การบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบัญชีและการเงินสหกรณ์เพื่อการบริหาร*. หน่วยที่ 12. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Brigham, Eugene E. (2005). *Financial Management*. 11th ed. The Dryden Press.
- Van Horne, C. and Machousiez Jr., John M. (2001). *Fundamental of Financial Management*. 11th ed. London: Prentice Hall.
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.baac.ro.th ค้นคืนวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.bot.or.th ค้นคืนวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.gsb.or.th ค้นคืนวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.isbt.co.th ค้นคืนวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.kodmhai.com ค้นคืนวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.sicgc.or.th ค้นคืนวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.smebank.co.th ค้นคืนวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557

หน่วยที่ 14

การเงินเฉพาะกรณีของสหกรณ์

รองศาสตราจารย์สุชาดา สถาวรวงศ์

อาจารย์วิลาวัลย์ ศิลปตร

ชื่อ รองศาสตราจารย์สุชาดา สถาวรวงศ์
วุฒิ บช.บ., บช.ม., M.B.A. (Finance)
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
หน่วยที่เขียน หน่วยที่ 14

ชื่อ อาจารย์วิลาวัลย์ ศิลปตร
วุฒิ บช.บ. (การจัดการทั่วไป), วท.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
หน่วยที่เขียน หน่วยที่ 14

หน่วยที่ 14

การเงินเฉพาะกรณีกับสหกรณ์

เค้าโครงเนื้อหา

- ตอนที่ 14.1 การภาษีอากรกับสหกรณ์
 - 14.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร
 - 14.1.2 ภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสหกรณ์
 - 14.1.3 ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายสำหรับสหกรณ์
 - 14.1.4 ภาษีอากรอื่น ๆ สำหรับสหกรณ์
- ตอนที่ 14.2 การนำเข้าและการส่งออกของสหกรณ์
 - 14.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนำเข้าและการส่งออกของสหกรณ์
 - 14.2.2 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา
 - 14.2.3 การป้องกันความเสี่ยงจากการนำเข้าและส่งออกของสหกรณ์
- ตอนที่ 14.3 การปรับโครงสร้างสหกรณ์ การเลิกสหกรณ์ และการล้มละลาย
 - 14.3.1 การควบสหกรณ์และการแยกสหกรณ์
 - 14.3.2 การปรับปรุงกิจการสหกรณ์
 - 14.3.3 การเลิกสหกรณ์และการชำระบัญชี
 - 14.3.4 การล้มละลายของสหกรณ์

แนวคิด

1. ภาษีอากรมีหลายประเภท โดยสหกรณ์ต้องเสียภาษีอากรบางประเภท เนื่องจากมีกฎหมายกำหนดข้อยกเว้นทำให้สหกรณ์ไม่ต้องเสียภาษีบางประเภทที่สำคัญคือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีธุรกิจเฉพาะ สำหรับภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่จัดเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการ ซึ่งสหกรณ์มีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มยกเว้นกรณีที่ เป็นเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้สหกรณ์ยังมีหน้าที่หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ทั้งในส่วนของเงินได้บุคคลธรรมดาและเงินได้นิติบุคคล ตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด สำหรับภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์คือ ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องถิ่น และภาษีโรงเรือนและที่ดิน

2. การดำเนินงานของสหกรณ์ย่อมเกี่ยวข้องกับภาษีอากร สำหรับภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่จัดเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการ นอกจากนี้สหกรณ์ยังมีหน้าที่หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ทั้งในส่วนของเงินได้บุคคลธรรมดาและเงินได้นิติบุคคล ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด
3. สหกรณ์บางประเภทจะเกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออก ซึ่งสัญญาซื้อขายโดยทั่วไปจะกำหนดเป็นเงินตราต่างประเทศ ดังนั้นสหกรณ์จึงต้องคำนึงถึงอัตราแลกเปลี่ยนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการป้องกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอีกด้วย
4. การปรับโครงสร้างสหกรณ์ทำได้โดยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การควบสหกรณ์คือ การที่สหกรณ์ตั้งแต่สองสหกรณ์ขึ้นไปควบเข้ากันเป็นสหกรณ์เดียว ส่วนการแยกสหกรณ์จะกระทำได้เมื่อมีความจำเป็นหรือมีเหตุให้ไม่สะดวกแก่การดำเนินงาน อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองท้องที่ หรือแบ่งหน่วยงานหรือสถานประกอบการ สำหรับสหกรณ์ที่ประสบปัญหาทางการเงินจะต้องมีการปรับปรุงกิจการ และสำหรับการเลิกกิจการสหกรณ์ ต้องเข้าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 14 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายลักษณะเบื้องต้นของภาษีอากรและภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ได้
2. อธิบายการเงินระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ได้
3. อธิบายแนวทางการปรับโครงสร้างสหกรณ์การเลิกและการล้มละลายของสหกรณ์ได้

ตอนที่ 14.1

การภาษีอากรกับสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 14.1 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวข้อเรื่อง

เรื่องที่ 14.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร

เรื่องที่ 14.1.2 ภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสหกรณ์

เรื่องที่ 14.1.3 ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายสำหรับสหกรณ์

เรื่องที่ 14.1.4 ภาษีอากรอื่น ๆ สำหรับสหกรณ์

แนวคิด

1. ภาษีอากรเป็นภาษีที่รัฐจัดเก็บจากบุคคลหรือนิติบุคคลที่กฎหมายกำหนด ภาษีอากรมีหลายประเภทที่สำคัญ ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ อากรแสตมป์ ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นโดยสหกรณ์ไม่ต้องชำระภาษีบางประเภท ซึ่งได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีอื่น ๆ บางประเภทที่เข้าเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด
2. สหกรณ์ที่มีการซื้อขายสินค้าหรือบริการในทางธุรกิจหรือเป็นผู้นำเข้าย่อมเกี่ยวข้องกับการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่จัดเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการ รวมทั้งการนำเข้า นอกจากนี้สหกรณ์ที่มีรายรับจากการขายสินค้าและบริการเกินกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียน ยกเว้นกรณีที่เข้าเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด สำหรับภาษีที่เสียคำนวณจากภาษีซื้อหักด้วยภาษีขาย
3. ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายสำหรับสหกรณ์ เป็นภาษีที่สหกรณ์ซึ่งเป็นผู้จ่ายเงินได้จะต้องหักค่าภาษีอากรสำหรับผู้รับเงินไว้ล่วงหน้าจำนวนหนึ่งและนำส่งกรมสรรพากรแทนผู้รับเงิน ทั้งนี้การหักภาษี ณ ที่จ่ายจะต้องเข้าเงื่อนไขที่กฎหมายภาษีอากรกำหนด สำหรับการหักภาษี ณ ที่จ่ายของสหกรณ์อาจแบ่งได้เป็นการหักภาษี ณ ที่จ่ายสำหรับค่าจ้างแรงงาน กับ การหักภาษี ณ ที่จ่ายกรณีอื่น
4. ภาษีอากรอื่น ๆ สำหรับสหกรณ์ ที่สำคัญได้แก่ อากรแสตมป์ ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีโรงเรือนและที่ดิน ซึ่งโดยทั่วไปสหกรณ์ไม่ได้รับการยกเว้นการเสียภาษีดังกล่าว

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 14.1 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายลักษณะเบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีอากรได้
2. อธิบายความหมายของภาษีมูลค่าเพิ่มและระบุผู้มีหน้าที่เสียภาษี รวมทั้งอธิบายแนวทางในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มได้
3. อธิบายแนวทางการหักภาษี ณ ที่จ่ายของสหกรณ์ได้
4. อธิบายภาษีอากรอื่น ๆ สำหรับสหกรณ์ได้

เรื่องที่ 14.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาษีอากร

ภาษีอากรมีหลายประเภทที่สำคัญ เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือน และที่ดิน เป็นต้น ทั้งนี้สหกรณ์มีหน้าที่ต้องเสียภาษีอากรให้แก่ภาครัฐ อย่างไรก็ตามกฎหมายกำหนดข้อยกเว้นโดยสหกรณ์ไม่ต้องเสียภาษีบางประเภท ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับภาษีอากรมีดังนี้

1. ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax)

ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นภาษีที่เรียกเก็บโดยตรงจากนิติบุคคลที่มีเงินได้ โดยส่วนใหญ่จะเก็บภาษีจากกำไรสุทธิ ทั้งนี้ประมวลรัษฎากรได้กำหนดผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล เช่น

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

1) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ซึ่งตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ได้แก่

- บริษัท จำกัด
- บริษัท มหาชน จำกัด
- ห้างหุ้นส่วน จำกัด
- ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

2) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งเข้าเงื่อนไขตามกฎหมายกำหนด เช่น

- กระทำกิจการในประเทศไทย
- มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย แต่ได้รับเงินได้พึงประเมินที่จ่ายจากหรือในประเทศไทย
- มีการจำหน่ายกำไรออกไปจากประเทศไทย
- มีผู้ทำการแทนหรือผู้ทำการติดต่อในการประกอบกิจการในประเทศไทย เป็นเหตุให้ได้รับ

เงินได้หรือผลกำไรในประเทศไทย เป็นต้น

3) กิจการซึ่งดำเนินการเป็นการค้าหรือหากำไรโดยรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์กรของรัฐบาลต่างประเทศ หรือนิติบุคคลอื่นที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ

4) กิจการร่วมค้า ซึ่งเป็นกิจการที่ดำเนินการร่วมกันในทางการค้า หรือหากำไรระหว่างนิติบุคคลกับนิติบุคคล หรือนิติบุคคลกับบุคคลธรรมดา

5) มูลนิธิหรือสมาคมที่ประกอบกิจการซึ่งมีรายได้ แต่ไม่รวมถึงมูลนิธิหรือสมาคมที่กฎหมายกำหนดให้เป็นองค์กรหรือสถานสาธารณกุศล

6) นิติบุคคลที่อธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สำหรับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยทั่วไปจะเป็นร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิที่คำนวณตามเกณฑ์ภาษีอากร

ผู้ไม่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

นิติบุคคลอื่นนอกจากที่ได้กล่าวข้างต้นและเฉพาะที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ไม่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งได้แก่

- กระทรวง ทบวง กรม
- องค์การของรัฐบาล
- สหกรณ์
- มูลนิธิและสมาคมที่กฎหมายกำหนดให้เป็นองค์กรหรือสถานสาธารณกุศล เป็นต้น

ดังนั้น สหกรณ์จึงไม่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

2. ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax)

ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่เรียกเก็บจากมูลค่าของสินค้าหรือบริการที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนการผลิตและการขายสินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็นภาษีทางอ้อมที่เรียกเก็บจากผู้ผลิตหรือจำหน่าย ทั้งนี้ผู้ชำระภาษีที่แท้จริงคือประชาชนที่เป็นผู้บริโภคนั่นเอง

ตามประมวลรัษฎากรกำหนดผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งได้แก่

1) ผู้ประกอบการ ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดา คณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล หรือนิติบุคคล โดยเป็นผู้ขายสินค้าหรือบริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ

2) ผู้นำเข้า

3) ผู้ที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น ผู้แทน เป็นต้น

โดยผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีดังกล่าวต้องจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อมีรายรับเกิน 1,800,000 บาทต่อปี

ทั้งนี้ การขายสินค้าบางประเภทมีข้อยกเว้นตามกฎหมาย ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น

- การขายพืชผลทางการเกษตร
- การขายสัตว์ที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต
- การขายปุ๋ย เป็นต้น

ดังนั้น สหกรณ์ที่มีรายรับเกิน 1,800,000 บาท จึงต้องจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่หากมีรายรับไม่เกินจำนวนดังกล่าวจะขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มก็ได้ โดยการขายสินค้าบางประเภทจะได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามที่กฎหมายกำหนด รายละเอียดเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มจะได้ศึกษาต่อไปในเรื่องที่ 14.1.2

3. ภาษีธุรกิจเฉพาะ (Specific Business Tax)

ภาษีธุรกิจเฉพาะเป็นภาษีที่จัดเก็บจากการประกอบกิจการเฉพาะอย่างแทนภาษีการค้าที่ถูกยกเลิก โดยการประกอบธุรกิจต่อไปนี้ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

- 1) การธนาคาร
- 2) การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- 3) การรับประกันชีวิต
- 4) การรับจำนำ
- 5) การประกอบกิจการโดยปกติยังธนาคารพาณิชย์
- 6) การขายอสังหาริมทรัพย์เป็นทางการค้าหรือหากำไร

ทั้งนี้ กฎหมายได้มีข้อกำหนดให้การประกอบกิจการบางลักษณะได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ เช่น

- กิจการของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

- กิจการของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

- กิจการรับจำนำของกระทรวง ทบวง กรม และราชการส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

สำหรับธุรกิจการธนาคารที่มีรายรับประเภทดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ ต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 3 ของรายรับนั้น แต่สำหรับธุรกิจประกันชีวิตและธุรกิจการรับจำนำต้องเสียร้อยละ 2.5

จะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดข้อยกเว้นการเสียภาษีธุรกิจเฉพาะให้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ เฉพาะการให้กู้ยืมแก่สมาชิกและแก่สหกรณ์อื่น อย่างไรก็ตามได้มีข้อหารือเกี่ยวกับสหกรณ์อื่น เฉพาะการให้กู้ยืมแก่สมาชิกและสหกรณ์อื่นก็ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะเช่นกัน (หนังสือที่ กค.0802/พ07839 ลงวันที่ 30 เมษายน 2536)

4. ภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์

ภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์มีดังนี้

4.1 อากรแสตมป์ เป็นภาษีอากรที่จัดเก็บจากการจัดทำตราสาร โดยมีการลงลายมือในเอกสารตราสารนั้น ซึ่งมักใช้ในกรณีของการออกตราสาร เช่น เช็ค หรือการทำสัญญาต่าง ๆ

4.2 ภาษีป้าย เป็นภาษีที่จัดเก็บจากป้ายที่แสดงชื่อ ยี่ห้อ หรือเครื่องหมายที่ใช้ประกอบกิจการค้าหรือประกอบกิจการอื่น ๆ เพื่อหารายได้

4.3 ภาษีบำรุงท้องที่ เป็นภาษีที่จัดเก็บจากผู้เป็นเจ้าของที่ดิน

4.4 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน เป็นภาษีที่จัดเก็บจากการที่ทรัพย์สินประเภทโรงเรือนและที่ดิน

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์จะได้ศึกษาต่อไปในเรื่องที่ 14.1.4

ประเด็นการวิเคราะห์

ภาษีอากรมีอะไรบ้าง และภาษีอากรประเภทใดที่สหกรณ์ไม่ต้องเสีย

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.1.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.1.1

ในแนวทางการศึกษาตอนที่ 14.1 หน่วยที่ 14.1 เรื่องที่ 14.1.1

เรื่องที่ 14.1.2 ภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสหกรณ์

ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax หรือ VAT) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการ ซึ่งมูลค่าที่เพิ่มขึ้นคำนวณได้จากราคาของสินค้าหรือบริการที่จำหน่ายกับราคาของสินค้าหรือบริการที่ซื้อมาเพื่อได้ผลิตสินค้านั้น ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีทางอ้อมประเภทหนึ่งที่คิดจากผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าในแต่ละทอด ซึ่งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายดังกล่าวจะผลักภาระภาษีมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ซื้อในแต่ละทอดต่อไป นอกจากนี้ผู้นำเข้าก็ต้องรับผิดชอบในภาษีมูลค่าเพิ่มอีกด้วย (www.rd.go.th)

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มก็คือ ผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหรือบริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพเป็นปกติ ไม่ว่าจะประกอบกิจการในรูปของบุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้นิติบุคคลหรือนิติบุคคลใด ๆ

สำหรับสหกรณ์นั้นเมื่อมีการขายสินค้าเกิดขึ้นก็ต้องคิดภาษีมูลค่าเพิ่มด้วย ซึ่งกฎหมายภาษีอากรได้ให้ความหมายไว้คือ การจำหน่ายจ่ายโอนสินค้าไม่ว่าจะมีประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ เช่น

- การขายสินค้าในราคาที่ตกลงกัน
- การแจก การแถมสินค้า
- การให้สินค้าเป็นรางวัล
- การให้เช่าซื้อสินค้า
- การส่งมอบสินค้าให้ตัวแทนเพื่อขาย
- การส่งสินค้าออกนอกราชอาณาจักร
- สินค้าที่ขาดหรือสูญหาย เป็นต้น

ส่วนการให้บริการ หมายถึง การกระทำใด ๆ อันอาจหาประโยชน์อันมีมูลค่าซึ่งไม่ใช้การขายสินค้า เช่น

- การให้เช่าทรัพย์สิน
- การให้บริการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

สหกรณ์บางประเภทได้ให้บริการสมาชิกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้บริการเช่าซื้อรถ การให้เช่าซื้อที่ดินพร้อมอาคาร เป็นต้น

2. อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม

อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มมี 2 ประเภท คือ

2.1 อัตราร้อยละ 10 (ได้มีพระราชกฤษฎีกาปรับลดเป็นร้อยละ 7 ในช่วงเวลาต่าง ๆ) ใช้สำหรับการขายสินค้าและบริการสำหรับบุคคลทั่วไป

2.2 อัตราร้อยละ 0 ใช้ในกรณีที่กฎหมายกำหนด เช่น

- การส่งออกสินค้า
- การให้บริการที่กระทำในราชอาณาจักรและมีการให้บริการนั้นนอกราชอาณาจักรหรือที่เรียกว่าการส่งออกบริการ เช่น การรับจ้างแกะสลักสินค้าเพื่อส่งออก
- การขายสินค้าหรือการให้บริการแก่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามโครงการเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมสรรพากรกำหนด
- การขายสินค้าหรือการให้บริการกับองค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษขององค์การสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุล ซึ่งต้องเป็นไปตามที่กรมสรรพากรกำหนด
- การให้บริการขนส่งระหว่างประเทศโดยอากาศยานหรือเรือเดินทะเล โดยผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคล

3. ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มและการชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม

ฐานภาษี (Tax base) หมายถึง จำนวนเงินที่นำมาใช้ในการคำนวณภาษี ในกรณีของการขายสินค้าหรือการให้บริการ ฐานภาษีก็คือ มูลค่าทั้งหมดที่ผู้ประกอบการได้รับหรือพึงได้รับจากการขายสินค้าหรือการให้บริการ ทั้งนี้มูลค่าของฐานภาษี หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือประโยชน์ใด ๆ ซึ่งคำนวณได้เป็นเงิน เช่น สหกรณ์ขายสินค้า 1,000 บาท ฐานภาษีก็คือ 1,000 บาท นั่นเอง

ดังนั้น ภาษีขายซึ่งหมายถึง ภาษีมูลค่าเพิ่มที่สหกรณ์เรียกเก็บจากผู้ซื้อ (ในปี 2548 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มคือ 7%) ก็คือ $1,000 \times 7\% = 70$ บาท จำนวนเงินที่สหกรณ์ได้รับชำระจากผู้ซื้อจะเท่ากับ $1,000 + 70 = 1,070$ บาท

สำหรับภาษีซื้อ เป็นภาษีมูลค่าเพิ่มที่สหกรณ์ได้จ่ายไปในการซื้อสินค้าและบริการ ภาษีซื้อเป็นภาษีที่จะได้รับคืน เช่น สหกรณ์ซื้อวัตถุดิบ 800 บาท ฐานภาษีก็คือ 800 บาท ภาษีซื้อจะเท่ากับ $800 \times 7\% = 56$ บาท จำนวนเงินที่สหกรณ์ต้องจ่ายเท่ากับ $800 + 56 = 856$ บาท ภาษีซื้อดังกล่าวนี้สหกรณ์จะสามารถขอเครดิตหรือขอคืนได้ ซึ่งโดยทั่วไปจะนำไปหักจากภาษีขาย ทำให้การชำระภาษีมูลค่าเพิ่มลดลง

ในกรณีที่สหกรณ์มีการส่งออก ฐานภาษีก็คือ มูลค่าของสินค้าที่ส่งออกโดยใช้ราคา เอฟ.โอ.บี (F.O.B หรือ Free on Board) ซึ่งหมายถึง ราคาสินค้าที่ไม่รวมค่าขนส่งและค่าเบี้ยประกันภัย บวกภาษีสรรพสามิต ภาษี และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดแต่ไม่รวมอากรขาออก ส่วนกรณีที่นำเข้า ฐานภาษีก็คือ มูลค่าของสินค้าที่นำเข้าโดยใช้ราคา ซี.ไอ.เอฟ (C.I.F หรือ Cost Insurance and Freight ซึ่งหมายถึง ราคาสินค้าบวกค่าเบี้ยประกันภัยและค่าขนส่ง) บวกค่าอากรขาเข้า ภาษีสรรพสามิต ค่าภาษีและค่าธรรมเนียมที่กฎหมายกำหนด สำหรับการนำเข้าสินค้าบางประเภทจะได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น

- การนำเข้าสินค้าเกษตร เช่น ข้าวโพด ผัก และผลไม้
- การนำเข้าสัตว์มีชีวิต
- การนำเข้าปุ๋ย ปลาป่น อาหารสัตว์ ยาหรือเคมีภัณฑ์ที่ใช้สำหรับพืชหรือสัตว์ เพื่อบำรุงรักษา ทำลายหรือกำจัดศัตรูหรือโรคของพืชและสัตว์ เป็นต้น

4. การชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม

สหกรณ์จะต้องชำระภาษีมูลค่าเพิ่มโดยคำนวณ ดังนี้

$$\text{ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องชำระ} = \text{ภาษีขาย} - \text{ภาษีซื้อ}$$

ในกรณีที่ภาษีขายน้อยกว่าภาษีซื้อ สหกรณ์สามารถเรียกคืนหรือนำไปเครดิต (หัก) กับภาษีที่ต้องชำระในงวดต่อ ๆ ไปได้

ตัวอย่างที่ 14.1 ในเดือนสิงหาคมสหกรณ์ซื้อวัตถุดิบมาเพื่อใช้ในการผลิตกระเป่าเป็นเงิน 10,000 บาท

และในเดือนนั้นสหกรณ์ขายกระเป่าได้ 30,000 บาท อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเป็น 7%

ภาษีซื้อ	=	10,000 × 7%	
	=	700	บาท
ภาษีขาย	=	30,000 × 7%	
	=	2,100	บาท
ภาษีที่ต้องชำระ	=	2,100 - 700	
	=	1,400	บาท

ทั้งนี้ จะต้องชำระภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

ตัวอย่างที่ 14.2

ถ้าภาษีซื้อ	=	700	บาท
แต่ภาษีขาย	=	500	บาท
ภาษีซื้อที่จะได้รับคืน	=	700 - 500	
	=	200	บาท

กรณีนี้ภาษีซื้อมากกว่าภาษีขายถือเป็นเครดิตภาษี ซึ่งสหกรณ์สามารถขอคืนหรือสามารถนำภาษีซื้อที่จะได้รับคืนไปหักจากภาษีขายในงวดต่อ ๆ ไปได้

5. การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพเป็นปกติธุระ ไม่ว่าจะประกอบกิจการ ในรูปของบุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้นิติบุคคล หรือนิติบุคคลใด ๆ หากมีรายรับจากการขายสินค้าหรือให้บริการเกินกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียน โดยคำนวณภาษีที่ต้องเสียจากภาษีขายหักด้วยภาษีซื้อ

สำหรับสหกรณ์ร้านค้า หรือสหกรณ์การเกษตร ที่จัดหาสินค้ามาจำหน่าย ถ้ามีรายรับจากการขายสินค้าหรือให้บริการเกินกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี จะต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเช่นกัน แต่ในความเป็นจริงส่วนใหญ่สหกรณ์ที่ได้จัดหาสินค้ามาจำหน่ายแก่สมาชิกจะไม่ค่อยได้จ่ายภาษีมูลค่าเพิ่มเพราะที่มีขนาดเล็ก ทุนดำเนินงานมีจำนวนไม่มากนัก เช่น สหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน สหกรณ์การเกษตรที่อยู่ในหมู่บ้านซึ่งมีขนาดเล็ก เป็นต้น

6. ผู้ประกอบการที่ไม่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประกอบการที่ไม่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่

- 1) ผู้ประกอบการที่มีรายรับจากการขายสินค้าหรือให้บริการไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี
- 2) ผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหรือให้บริการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมาย
- 3) ผู้ประกอบการที่ให้บริการจากต่างประเทศและได้มีการให้บริการนั้นในราชอาณาจักร
- 4) ผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักรและเข้ามาประกอบกิจการขายสินค้าหรือให้บริการในราชอาณาจักรเป็นครั้งคราว ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 43) ลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2536

5) ผู้ประกอบการอื่นตามที่อธิบดีจะประกาศกำหนดเมื่อมีเหตุอันสมควร

ทั้งนี้ แม้ผู้ประกอบการจะไม่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเช่นกัน แต่จะไม่สามารถนำภาษีซื้อมาหักจากภาษีขายได้

7. สหกรณ์ที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม

สหกรณ์ที่มีรายรับจากการขายสินค้าหรือให้บริการเกินกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี แต่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มก็คือกิจการที่ดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การขายพืชผลทางการเกษตรภายในราชอาณาจักร เช่น ข้าว ข้าวโพด ปอ มันสำปะหลัง ผักและผลไม้ เป็นต้น (คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.28/2535ฯ)
- 2) การขายสัตว์ทั้งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตภายในราชอาณาจักร เช่น โค กระบือ ไก่หรือเนื้อสัตว์ กุ้ง ปลา เป็นต้น (คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.29/2535ฯ)
- 3) การขายปุ๋ย
- 4) การขายปลาปน อาหารสัตว์
- 5) การขายยาหรือเคมีภัณฑ์ที่ใช้สำหรับพืชหรือสัตว์ เพื่อบำรุงรักษาป้องกัน ทำลายหรือกำจัดศัตรูหรือโรคของพืชและสัตว์
- 6) การขายหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือตำราเรียน
- 7) การนำเข้าสินค้าตาม 2) ถึง 7)
- 8) การให้บริการการศึกษาของสถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน

9) การให้บริการขนส่งในราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ อย่างไรก็ดี หากเป็นการให้บริการขนส่งโดยอากาศยาน และการให้บริการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อ ผู้ประกอบการมีสิทธิเลือกเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มได้

10) การให้บริการขนส่งระหว่างประเทศทางบกและทางเรือซึ่งมิใช่เรือเดินทะเล

11) การให้บริการรักษาพยาบาลของสถานพยาบาลทางราชการและเอกชน

12) การให้บริการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์

13) การให้บริการจัดแข่งขันกีฬาสมัครเล่น

14) การให้บริการประกอบโรคศิลปะ การสอบบัญชี การว่าความ

15) การให้บริการของนักแสดงสาธารณะ

16) การให้บริการที่เป็นงานทางศิลปะและวัฒนธรรม ในสาขาและลักษณะการประกอบกิจการที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี

17) การให้บริการวิจัย หรือการให้บริการทางวิชาการ ซึ่งต้องมีลักษณะการประกอบกิจการตามที่กรมสรรพากรกำหนด คือ ต้องเป็นการวิจัยหรือบริการทางวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์และสาขาสังคมศาสตร์ แต่ต้องมีใช่เป็นการกระทำในทางธุรกิจ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล หรือมูลนิธิ

18) การให้บริการตามสัญญาจ้างแรงงาน

19) การให้บริการเช่าอสังหาริมทรัพย์

20) การให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่รวมถึงบริการที่เป็นการพาณิชย์ของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นการหารายได้ หรือผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นกิจการสาธารณูปโภคหรือไม่ก็ตาม

21) การขายสินค้าหรือการให้บริการของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งส่งรายรับทั้งสิ้นให้แก่รัฐโดยไม่หักรายจ่าย

22) การขายสินค้าหรือการให้บริการเพื่อประโยชน์แก่การศาสนา หรือการสาธารณกุศลภายในประเทศ ซึ่งไม่นำผลกำไรไปจ่ายในทางอื่น

23) การบริจาคสินค้าให้แก่สถานพยาบาลและสถานศึกษาของทางราชการ หรือให้แก่องค์การหรือสถานสาธารณกุศล หรือสถานพยาบาลและสถานศึกษาอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

24) การขายบุหรี่ยี่ห้อ ชิการ์ ที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง ซึ่งผู้ขายเป็นบุคคลอื่นที่มีใช้โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง

25) การขายสลากกินแบ่งของรัฐบาล สลากออมสินของรัฐบาล และสลากบำรุงสภากาชาดไทย

26) การขายแสดมปีโปราณย์ แสดมปีอากร หรือแสดมปีอื่นของรัฐบาล องค์การของรัฐบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เฉพาะที่ยังไม่ได้ใช้ ในราคาที่ไม่เกินมูลค่าที่ตราไว้

27) การให้บริการสี่ขา

สำหรับผู้ประกอบการที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมาย แต่สามารถขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มได้ (ซึ่งจะมีผลทำให้สามารถนำภาษีซื้อมาหักจากภาษีขายได้) ได้แก่

- 1) ผู้ประกอบกิจการ ขายพืชผลทางการเกษตร สัตว์ ไม่ว่ามีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ปุ๋ย ปลาป่น อาหารสัตว์ ยาหรือเคมีภัณฑ์ ใช้สำหรับพืชหรือสัตว์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือตำราเรียน ฯลฯ
- 2) ผู้ประกอบกิจการขายสินค้าหรือให้บริการซึ่งไม่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมาย และมีรายรับไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี
- 3) การให้บริการขนส่งในราชอาณาจักร โดยอากาศยาน
- 4) การส่งออกของผู้ประกอบการในเขตอุตสาหกรรมส่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- 5) การให้บริการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อในราชอาณาจักร

8. ใบกำกับภาษี

ใบกำกับภาษี คือ เอกสารหลักฐานสำคัญ ซึ่งผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มจะต้องจัดทำ และออกให้กับผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการทุกครั้งที่มีการขายสินค้าหรือให้บริการ เพื่อแสดงมูลค่าของสินค้าหรือบริการและจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนเรียกเก็บหรือพึงเรียกเก็บจากผู้ซื้อสินค้าหรือรับบริการในแต่ละครั้ง

- กรณีการขายสินค้า ผู้ประกอบการจดทะเบียนมีหน้าที่ต้องออกใบกำกับภาษีพร้อมทั้งส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อในทันทีที่มีการส่งมอบสินค้าให้กับผู้ซื้อ

- กรณีการให้บริการ ผู้ประกอบการจดทะเบียนมีหน้าที่ต้องออกใบกำกับภาษีพร้อมทั้งส่งมอบให้แก่ผู้รับบริการในทันทีที่ได้รับชำระราคาค่าบริการ

ผู้ประกอบการจดทะเบียนต้องจัดทำใบกำกับภาษีอย่างน้อย 2 ฉบับ ดังนี้

- ต้นฉบับ ผู้ประกอบการต้องส่งมอบให้กับผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ
- สำเนา ผู้ประกอบการต้องเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการลงรายงานภาษีเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีนับแต่วันที่ทำรายงาน

สำหรับผู้ประกอบการจดทะเบียนที่เป็นผู้ซื้อสินค้าหรือรับบริการต้องเรียกใบกำกับภาษีจากผู้ประกอบการจดทะเบียนอื่นซึ่งเป็นผู้ขายสินค้าหรือให้บริการ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม และหากผลการคำนวณภาษีปรากฏว่า ภาษีซื้อมากกว่าภาษีขาย ถือเป็นเครดิตภาษี ผู้ประกอบการจดทะเบียนมีสิทธินำไปชำระภาษีมูลค่าเพิ่มในเดือนภาษีถัดจากเดือนภาษีที่คำนวณภาษีนั้น และหากในเดือนภาษีที่นำเครดิตภาษีไปชำระยังมีเครดิตภาษีคงเหลืออยู่อีกก็มีสิทธินำไปชำระภาษีมูลค่าเพิ่มในเดือนภาษีถัดไปได้

ในกรณีผู้ประกอบการจดทะเบียน ไม่ใช้สิทธินำเครดิตภาษีที่เหลืออยู่ไปชำระภาษีมูลค่าเพิ่มในเดือนถัดไป ก็มีสิทธิขอคืนภายใน 3 ปี นับแต่วันพ้นกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการภาษีสำหรับเดือนภาษีนั้น

สำหรับประเภทของใบกำกับภาษี

1) ใบกำกับภาษีที่ออกโดยทั่วไป

(1) ใบกำกับภาษีแบบเต็มรูป

(2) ใบกำกับภาษีอย่างย่อ

2) เอกสารอื่นที่ถือเป็นใบกำกับภาษี

- (1) ใบเพิ่มหนี้
- (2) ใบลดหนี้
- (3) ใบเสร็จรับเงินที่ส่วนราชการออกให้ในการขายทอดตลาด
- (4) ใบเสร็จรับเงินของกรมสรรพากร กรมศุลกากรหรือกรมสรรพสามิต เฉพาะส่วนที่เป็น

ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประกอบการจดทะเบียนโดยทั่วไป มีหน้าที่ต้องออกใบกำกับภาษีแบบเต็มรูป ให้แก่ผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ ซึ่งใบกำกับภาษีแบบเต็มรูปจะต้องมีรายการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ (มาตรา 86/4)

- 1) คำว่า “ใบกำกับภาษี”
- 2) เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของผู้ขายสินค้าหรือให้บริการ
- 3) ชื่อ ที่อยู่ ของผู้ขายสินค้าหรือให้บริการ
- 4) ชื่อ ที่อยู่ ของผู้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ
- 5) หมายเลขลำดับของใบกำกับภาษีและหมายเลขลำดับของเล่ม (ถ้ามี)
- 6) วัน เดือน ปี ที่ออกใบกำกับภาษี
- 7) ชื่อ ชนิด ประเภท ปริมาณและมูลค่าของสินค้าหรือของบริการ
- 8) จำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มที่คำนวณจากมูลค่าของสินค้าหรือของบริการ โดยให้แยกออกจากมูลค่า

ของสินค้าหรือของบริการให้ชัดเจน

สำหรับใบกำกับภาษีอย่างย่อ มักใช้กับห้างสรรพสินค้า หรือสหกรณ์ร้านค้าที่มีลักษณะเดียวกัน

กรณีที่มีการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ และผู้ประกอบการจดทะเบียนได้ออกใบกำกับภาษี/ใบส่งของอยู่ในฉบับเดียวกัน โดยส่งมอบสำเนาใบกำกับภาษี/ใบส่งของให้กับผู้ซื้อพร้อมกับการส่งมอบสินค้า ส่วนต้นฉบับของใบกำกับภาษี/ใบส่งของ จะส่งมอบให้กับผู้ซื้อต่อเมื่อได้รับชำระราคาสินค้า กรณีนี้ถือว่ามิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนต้องส่งมอบต้นฉบับของใบกำกับภาษี (เอกสารฉบับแรก) ให้กับผู้ซื้อเมื่อมีการส่งมอบสินค้า สำเนาใบกำกับภาษี/ใบส่งของที่ผู้ซื้อได้รับ ผู้ซื้อจะนำไปใช้เป็นหลักฐานในการขอหักภาษีซื้อไม่ได้

ดังนั้น ในทางปฏิบัติกรณีขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ หากผู้ประกอบการหรือสหกรณ์ต้องการเก็บต้นฉบับใบส่งของไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการฟ้องคดีกรณีผู้ซื้อไม่ชำระราคาสินค้า ผู้ประกอบการหรือควรออกใบกำกับภาษีแยกต่างหากจากใบส่งของและส่งมอบต้นฉบับใบกำกับภาษี พร้อมทั้งสำเนาใบส่งของให้กับผู้ซื้อเมื่อมีการส่งมอบสินค้า โดยเก็บต้นฉบับใบส่งของไว้เพื่อเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ หรือเพื่อความสะดวกผู้ประกอบการหรือสหกรณ์อาจออกใบกำกับภาษีและใบส่งของอยู่ในเอกสารชุดเดียวกัน โดยถือปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบกำกับภาษีแบบเป็นชุดก็ได้

ประเด็นการวิเคราะห์

ภาระภาษีมูลค่าเพิ่มของสหกรณ์ร้านค้าแตกต่างจากสหกรณ์ออมทรัพย์หรือไม่

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.1.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.1.2

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.1 เรื่องที่ 14.1.2

เรื่องที่ 14.1.3 ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายสำหรับสหกรณ์

ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย (Withholding income tax) คือ การที่ผู้จ่ายเงินซึ่งในที่นี้คือสหกรณ์ได้หักค่าภาษีอากรของผู้รับเงินไว้ล่วงหน้าจำนวนหนึ่งและนำส่งกรมสรรพากรแทนผู้รับเงิน ดังนั้น ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายจึงเป็นภาษีของผู้รับเงินไม่ใช่ผู้จ่ายเงิน ผู้จ่ายเงินเพียงแต่หักไว้และนำส่งเท่านั้น สหกรณ์ซึ่งเป็นผู้จ่ายเงินจะต้องออกหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่ายให้แก่ผู้รับเงิน และผู้รับเงินสามารถนำหนังสือรับรองไปใช้ในการเครดิตภาษีของตนตามจำนวนที่ถูกหักไว้ การหักภาษี ณ ที่จ่ายของสหกรณ์แบ่งได้เป็น การหักภาษี ณ ที่จ่ายสำหรับค่าจ้างแรงงานพนักงาน และการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายกรณีอื่น

1. การหักภาษี ณ ที่จ่ายสำหรับค่าจ้างแรงงานพนักงาน

การจ่ายเงินค่าจ้างแรงงานให้กับเจ้าหน้าที่สหกรณ์จะต้องหักค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในฐานะที่เป็นผู้รับค่าจ้างแรงงานไว้ สำหรับการคำนวณค่าภาษีที่ต้องหัก ณ ที่จ่ายสำหรับเจ้าหน้าที่แต่ละคนให้ประมาณการยอดรวมของเงินเดือนที่เจ้าหน้าที่คนนั้นจะได้รับทั้งปีแล้วคิดภาษีตามอัตราภาษีก้าวหน้า เมื่อได้ยอดเงินค่าภาษีที่เจ้าหน้าที่คนนั้นพึงต้องเสียในปีนั้น แล้วก็นำยอดเงินค่าภาษีดังกล่าวหารด้วย 12 เพื่อดูว่าหากเฉลี่ยเป็นรายเดือนแล้วจะต้องเสียภาษีเดือนละเท่าไร ค่าเฉลี่ยที่ได้นี้คือ จำนวนเงินค่าภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับเจ้าหน้าที่คนนั้นที่สหกรณ์ต้องหักไว้ เมื่อหักภาษีไว้แล้วสหกรณ์มีหน้าที่ต้องนำค่าภาษีที่หักไว้นี้ส่งสรรพากรภายใน 7 วัน นับจากวันที่ได้หักค่าภาษี ณ ที่จ่ายไว้ นอกจากนี้ภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ของปีถัดไปสหกรณ์ต้องออกหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่แต่ละคน เพื่อแจ้งยอดจำนวนภาษีที่ได้ถูกหัก ณ ที่จ่ายไว้แล้ว และเจ้าหน้าที่จะได้นำหนังสือรับรองดังกล่าวไปใช้เครดิตภาษี (หรือหักภาษี) ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีต่อไป

2. การหักภาษี ณ ที่จ่ายกรณีอื่น

กรณีที่สหกรณ์ได้จ่ายเงินให้กับผู้รับซื้อเป็นบุคคลธรรมดา บริษัท ห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น สหกรณ์จะต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด ในที่นี้จะยกตัวอย่างบางรายการที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ ดังนี้

รายการที่จ่าย	ผู้รับเงิน	อัตราภาษีหัก ณ ที่จ่าย
1. ซื้อพืชผลทางเกษตร	- บริษัทหรือห้างหุ้นส่วน นิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น	0.75%
2. ค่าเช่าสินทรัพย์	- บุคคลธรรมดา หรือ - บริษัทที่ประกอบกิจการในประเทศ	5.0%
3. ค่าจ้างทำของ	- บุคคลธรรมดา - บริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย (ไม่รวมมูลนิธิ สมาคม) - บริษัทต่างประเทศที่มีสาขาถาวรในประเทศไทย	3%
4. ค่าโฆษณา	- บุคคลธรรมดา - นิติบุคคล	2%
5. ค่าจ้างทำของให้แก่บริษัทต่างประเทศ	- บริษัทต่างประเทศที่ประกอบการในประเทศไทย โดยมีได้มีสำนักงานสาขที่ตั้งอยู่เป็นการถาวร	5%

ทั้งนี้ ในกรณีที่มีการจ่ายเงินให้กับผู้รับเงินรายหนึ่ง ๆ มีจำนวนทั้งสิ้นไม่เกิน 500 บาท สหกรณ์ไม่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย

อนึ่ง สำหรับการซื้อพืชผลทางเกษตร ซึ่งต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ 0.75% ให้หักในกรณีที่มีการซื้อสินค้าดังต่อไปนี้

(1) ยางแผ่นหรือยางชนิดอื่น อันผลิตขึ้นหรือได้มาจากส่วนใด ๆ ของต้นยางพารา เฉพาะกรณีผู้ซื้อเป็นผู้ส่งออกหรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากยางดังกล่าว ไม่ว่าจะใช้อย่างนั้นเป็นส่วนใหญ่หรือไม่

(2) มันสำปะหลัง ไม่ว่าเป็นหัวหรือจัดทำเป็นผง แป้ง เส้น ก้อน แท่ง ฝอย ชิ้น เม็ด หรือจัดทำในลักษณะอื่น เฉพาะกรณีผู้ซื้อเป็นผู้ส่งออก

(3) ปอ เฉพาะกรณีผู้ซื้อเป็นผู้ส่งออกหรือผู้ผลิตกระสอบป่าน ผ้ากระสอบป่าน ด้ายทอกระสอบป่าน หรือทอผ้ากระสอบป่าน เชือกหรือผลิตภัณฑ์ใด ๆ ที่ผลิตจากปอ ไม่ว่าจะใช้ปอนั้นเป็นส่วนใหญ่หรือไม่

(4) ข้าวโพด เฉพาะกรณีผู้ซื้อเป็นผู้ส่งออกหรือผู้ผลิตน้ำมันพืชหรืออาหารสัตว์ทุกชนิด

(5) อ้อย เฉพาะกรณีผู้ซื้อเป็นผู้ผลิตน้ำตาลทุกชนิด

(6) เมล็ดกาแฟ ไม่ว่าจะคั่วแล้วหรือไม่ เฉพาะกรณีผู้ซื้อเป็นผู้ส่งออกหรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากกาแฟ

(7) ผลปาล์มน้ำมัน ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของผล เฉพาะกรณีผู้ซื้อเป็นผู้ผลิตน้ำมันปาล์มหรือผู้ผลิตน้ำมันพืช

(8) ข้าว เฉพาะกรณีผู้ซื้อเป็นผู้ส่งออก

คำว่า “ข้าว” หมายความว่า ข้าวสาร ปลายข้าว ข้าวกล้อง ปลายข้าวกล้อง ข้าวเหนียว และปลายข้าวเหนียว ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นข้าวเจ้าหรือข้าวเหนียว ถือว่าเป็นพืชผลทางเกษตรนั่นเอง

ประเด็นการวิเคราะห์

สหกรณ์การเกษตรจะต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในกรณีใดบ้าง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.1.3 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.1.3

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.1 เรื่องที่ 14.1.3

เรื่องที่ 14.1.4 ภาษีอากรอื่น ๆ สำหรับสหกรณ์

ภาษีอากรอื่น ๆ สำหรับสหกรณ์จะเป็นภาษีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้แก่ อากรแสตมป์ ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีโรงเรือนและที่ดิน

1. อากรแสตมป์

อากรแสตมป์ (Stamp Duty) เป็นภาษีอย่างหนึ่งที่จัดเก็บจากการจัดทำให้มีการลงลายมือชื่อในตราสาร เช่น เช็คและตราสารทางการเงินอื่น ๆ รวมทั้งการทำสัญญาบางสัญญา เช่น

- การเช่าที่ดินโรงเรือน
- การเช่าซื้อสินทรัพย์
- การจ้างทำของ
- การกู้ยืมซื้อสินทรัพย์
- การกู้ยืมเงิน เป็นต้น

สำหรับอัตราค่าอากรแสตมป์โดยทั่วไปคือ 1 บาทต่อทุกจำนวนเงิน 1,000 บาท ของตราสาร อย่างไรก็ตาม สหกรณ์ได้รับยกเว้นอากรแสตมป์ในกรณีการจัดทำตราสารในกรณีต่อไปนี้

- การเช่าทรัพย์สินใช้ในการทำนา ไร่ สวน
- การโอนใบหุ้น ใบหุ้นกู้ และใบรับรองหนี้ซึ่งสหกรณ์เป็นผู้ออก

- การเช่าซื้อทรัพย์สินใช้ในการ ทำนา ไร่ สวน
- การจ้างทำของ ซึ่งสัญญาที่ทำขึ้นนอกประเทศไทย และการปฏิบัติตามข้อสัญญานั้นมิได้ทำในประเทศไทย

- การกู้ยืมเงินซึ่งสมาชิกกู้ยืมจากสหกรณ์ หรือสหกรณ์กู้ยืมจากสหกรณ์ หรือกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

- ใบมอบอำนาจซึ่งสหกรณ์เป็นผู้มอบ และใบมอบอำนาจตั้งสหกรณ์เป็นตัวแทนจัดการให้สหกรณ์ได้รับสิทธิในอสังหาริมทรัพย์

ตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินซึ่งสหกรณ์เป็นผู้ออก ถ้าตัวออกเป็นสำหรับ และฉบับแรกในสำหรับนั้นปิดแสดตมปีบริบูรณ์แล้ว ฉบับอื่น ๆ ไม่ต้องปิดอีก แต่ต้องสลักหลังฉบับนั้น ๆ ไว้ว่าได้เสียอากรแล้ว

- ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ หรือใบรับรองหนี้ของสหกรณ์
- การค้าประกันหนี้จากการที่สหกรณ์ให้สมาชิกกู้ยืมหรือยืม
- การกู้ยืมเงินโดยมีการจำนำ ซึ่งสมาชิกกู้ยืมจากสหกรณ์ หรือสหกรณ์กู้ยืมจากสหกรณ์
- คู่ฉบับหรือคู่ฉีกแห่งตราสารถ้าฝ่ายที่ต้องเสียอากรเป็นสหกรณ์

2. ภาษีป้าย

ภาษีป้าย (Sign Board Tax) เป็นภาษีที่รัฐบาลท้องถิ่นจัดเก็บจากป้ายแสดงชื่อ ยี่ห้อ หรือเครื่องหมายที่ใช้ประกอบการค้า หรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้ หรือโฆษณาการค้า หรือกิจการอื่นเพื่อหารายได้ ไม่ว่าจะได้แสดงหรือโฆษณาไว้ที่วัตถุใด ๆ

พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 ได้บัญญัติถึงป้ายของทางราชการหรือองค์การของรัฐที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีป้าย คือป้ายของทางราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งป้ายขององค์การที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาลหรือตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ และหน่วยงานที่นำรายได้ส่งรัฐ

ดังนั้น กรณีป้ายของสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานต่างหากจากรัฐบาลและมิได้เป็นองค์การของรัฐบาลที่นำรายได้ส่งรัฐ จึงไม่เป็นกรณีป้ายที่ได้รับการยกเว้นตามบัญญัติดังกล่าวข้างต้น

สหกรณ์จึงต้องเสียภาษีป้ายซึ่งอัตราภาษีจะขึ้นอยู่กับขนาดและภาษาแสดงตัวอักษรของป้าย

3. ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีบำรุงท้องที่ (Local Maintenance Tax) เป็นภาษีที่รัฐบาลท้องถิ่นจัดเก็บจากผู้เป็นเจ้าของที่ดิน โดยคำนวณจากราคาปานกลางของที่ดินตามบัญชีอัตราภาษีบำรุงท้องที่ เช่น ราคาปานกลางของที่ดินไร่ละ 100,000 บาท ให้เสียภาษีดังนี้

- ราคาปานกลาง 30,000 บาทแรกเสียภาษี 70 บาท
- ส่วนที่เกินให้เสีย 25 บาทต่อทุก ๆ 10,000 บาท เป็นต้น

ตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ที่ดินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ก็คือที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของรัฐที่ใช้ในกิจการของรัฐหรือสาธารณะโดยมิได้หาผลประโยชน์

ดังนั้นสหกรณ์ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ในกรณีเป็นเจ้าของที่ดิน เพราะไม่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ดังกล่าว

4. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (Property Tax) เป็นภาษีที่รัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บจากสินทรัพย์ประเภทโรงเรือนและที่ดิน โดยคำนวณจากค่ารายปีของค่าเช่าที่พึงได้รับ หากมีการให้เช่าสินทรัพย์นั้นตามปกติ ซึ่งสินทรัพย์ดังกล่าว เช่น

- บ้าน ตึกแถว อาคาร
- ร้านค้า สำนักงาน เป็นต้น

อัตราภาษี คือ ร้อยละ 12.5 ของค่ารายปีดังกล่าว โดยต้องยื่นเสียภาษีภายในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

สำหรับสินทรัพย์ที่ได้รับการยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดิน เช่น

- สินทรัพย์ของรัฐบาล ซึ่งใช้ในกิจการของรัฐบาล หรือสาธารณะ
- โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ซึ่งปิดไว้ตลอดปี
- โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ซึ่งเจ้าของอยู่เอง หรือให้ผู้แทนผู้เฝ้ารักษา ซึ่งไม่ได้ใช้เป็นที่เก็บสินค้า หรือประกอบการอุตสาหกรรม เป็นต้น

กรณีของสหกรณ์ซึ่งใช้อาคารสำนักงานเป็นสถานที่ประกอบกิจการของสหกรณ์ จึงไม่เข้าข่ายได้รับการยกเว้นให้ไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 สหกรณ์จึงต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินดังกล่าว

ประเด็นการวิเคราะห์

สหกรณ์ออมทรัพย์ต้องเสียภาษีอื่น ๆ ในกรณีใดบ้าง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.1.4 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.1.4

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.1 เรื่องที่ 14.1.4

ตอนที่ 14.2

การนำเข้าและส่งออกของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 14.2 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวข้อเรื่อง

- เรื่องที่ 14.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนำเข้าและการส่งออกของสหกรณ์
- เรื่องที่ 14.2.2 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา
- เรื่องที่ 14.2.3 การป้องกันความเสี่ยงจากการนำเข้าและส่งออกของสหกรณ์

แนวคิด

1. การนำเข้าและการส่งออกล้วนเกี่ยวข้องกับการทำสัญญาซื้อขาย ซึ่งรูปแบบสัญญาอาจเป็นแบบ C.I.F, F.O.B หรือ C&F และการเรียกเก็บเงินอาจแบ่งได้เป็น 3 กรณี คือ การเปิดบัญชีขายเชื่อ ตัวเงินเพื่อการเรียกเก็บและเลตเตอร์ออฟเครดิต
2. อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นอัตราส่วนของเงินสกุลหนึ่งต่อเงินมาอีกสกุลหนึ่ง ณ เวลาที่ตกลงกัน ซึ่งการเสนออัตราแลกเปลี่ยน อาจเป็นการเสนอทางตรงหรือทางอ้อม สำหรับลักษณะของอัตราแลกเปลี่ยนมีหลายลักษณะ ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนคงที่และอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว อัตราแลกเปลี่ยนทันทีและอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า อัตราปิดและอัตรา ณ วันที่เกิดรายการ อัตราซื้อและอัตราขาย
3. สหกรณ์สามารถป้องกันความเสี่ยงจากการนำเข้าและส่งออกโดยการทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า และการทำสัญญาในตลาดตราสารอนุพันธ์ ซึ่งได้แก่ Options Futures และ Swap

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 14.2 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายสัญญาและวิธีการชำระเงินเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกได้
2. อธิบายความหมาย การเสนอราคา และลักษณะของอัตราแลกเปลี่ยนได้
3. อธิบายวิธีการป้องกันความเสี่ยงจากการนำเข้าและส่งออกได้

เรื่องที่ 14.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนำเข้าและการส่งออกของสหกรณ์

จากการสรุปผลการดำเนินโครงการจัดแสดงสินค้าและเจรจาธุรกิจในต่างประเทศของสถาบันเกษตรกร ตั้งแต่ปี 2549-2551 มีสถาบันเกษตรกรที่สามารถส่งออกสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศจำนวน 189 แห่ง ยอดส่งออกรวม เป็นเงิน 700.86 ล้านบาท ซึ่งกลุ่มสินค้าที่ขายดี ได้แก่ ผลไม้สดและแปรรูป ข้าว ยางพารา อาหารแปรรูปและหัตถกรรม พร้อมระบุจีน ญี่ปุ่น และยุโรป เป็นตลาดเป้าหมายสำคัญที่มีการสั่งซื้อสินค้าจากสถาบันต่างประเทศให้มียอดการส่งออกที่สูงมากยิ่งขึ้น

การจัดแสดงสินค้าในต่างประเทศ จะช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สินค้าของสถาบันเกษตรกรของไทยให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย รวมถึงการเปิดตลาดการค้าใหม่ ๆ เพื่อแสวงหาผู้นำเข้าจากประเทศคู่ค้า โดยผู้แทนของสถาบันเกษตรกรจะได้มีโอกาสในการเจรจาธุรกิจและการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจตลาดของต่างประเทศ เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาสินค้าของสถาบันเกษตรกรให้ตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ (<http://www.cpd.go.th>)

1. ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกของสหกรณ์

การนำเข้า (Import) คือ การที่สหกรณ์สั่งซื้อสินค้า วัสดุ หรือเครื่องจักรอุปกรณ์จากต่างประเทศ เช่น สหกรณ์การเกษตรรวมใจรักษ์ จำกัด ได้สั่งซื้อปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช รวมทั้งเครื่องจักรสำหรับแปรรูปน้ำยางดิบ เป็นต้น

การส่งออก (Export) คือ การที่สหกรณ์ส่งสินค้าไปขายให้กับลูกค้าในต่างประเทศ เช่น สหกรณ์การเกษตรรวมใจรักษ์ จำกัด ได้ส่งสินค้าเกี่ยวกับยางแผ่นรมควันไปยังต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งการนำเข้าและส่งออกมักจะกำหนดราคาเป็นเงินตราต่างประเทศ ดังนั้น ในการกำหนดราคาซื้อขายสหกรณ์จึงต้องทราบถึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา เพื่อคำนวณค่าเป็นเงินบาทต่อไป

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมสหกรณ์มีนโยบายในการส่งเสริมการขยายตลาดรองรับสินค้า ซึ่งผลิตโดยสถาบันเกษตรกร ได้แก่ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศ ในการขยายตลาดจะเน้นตลาดทั้งในและต่างประเทศ สำหรับตลาดต่างประเทศนั้น ในแต่ละปีกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้จัดกิจกรรมการเจรจาและร่วมจัดงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ โดยเปิดโอกาสให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของต่างประเทศ ได้นำสินค้าไปร่วมจัดแสดงและเจรจากับบริษัทนำเข้าสินค้าของประเทศต่าง ๆ มุ่งหวังที่จะพัฒนาขีดความสามารถของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ในการเรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการทำการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการส่งเสริมการส่งออกสินค้าสหกรณ์สู่ตลาด

2. ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการส่งออกของสหกรณ์

การส่งออกของสหกรณ์มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ซึ่งปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการส่งออก ระดับคุณภาพของสินค้า อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ปริมาณที่สั่งซื้อ การแข่งขัน และค่าเพื่อสินค้าที่เสียหาย

1) **วัตถุประสงค์ของการส่งออก (Export Objectives)** การส่งสินค้าออกของแต่ละสหกรณ์อาจมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน ซึ่งบางสหกรณ์มุ่งทำกำไร ดังนั้นราคาที่จะส่งออกจะต้องครอบคลุมกำไรที่ตั้งเป้าหมายไว้ ในขณะที่บางสหกรณ์ต้องการเข้าสู่ตลาดในบางประเทศเท่านั้น หรือต้องการกระจายความเสี่ยงโดยเพิ่มฐานการตลาดของลูกค้าไปในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ดังนั้นราคาที่กำหนดจึงให้เพียงพอต่อต้นทุนผันแปรโดยมีกำไรส่วนเกินในระดับที่ยอมรับได้เท่านั้น หรือตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่ไม่ได้แสวงหากำไร แต่ในความเป็นจริงการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์จะต้องมีส่วนเกินเพื่อที่จะนำไปแบ่งปันคืนสู่สมาชิกในรูปแบบของเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืน

2) **ระดับคุณภาพสินค้า (Quality of Product)** ต้นทุนของสินค้าประกอบด้วย ต้นทุนการผลิต และต้นทุนอื่น ๆ รวมทั้งต้นทุนที่เกิดขึ้นเมื่อมีการส่งออก ทั้งนี้ต้นทุนของสินค้าย่อมเกี่ยวกับระดับคุณภาพที่สูงกว่าความต้องการด้วย สินค้าที่มีคุณภาพสูงย่อมต้องใช้วัตถุดิบ แรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิตที่สูง ดังนั้นผู้ส่งออกหรือสหกรณ์จึงต้องพิจารณาถึงระดับคุณภาพสินค้าว่าสามารถผลิตได้ตามที่กำหนด เพราะหากสินค้าไม่มีคุณภาพตามสัญญาซื้อขาย ลูกค้าก็อาจไม่รับสินค้าทำให้กิจการต้องประสบปัญหาและเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากได้

3) **อุปสงค์และอุปทานของสินค้า (Demand and Supply)** การกำหนดราคาสินค้าส่งออกต้องคำนึงถึงอุปสงค์หรือความต้องการสินค้าและอุปทาน หรือความสามารถการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการสินค้าในประเทศนั้น ๆ หากประเทศใดมีอุปสงค์ในสินค้าสูงและอุปทานต่ำสินค้าที่ส่งออกก็สามารถตั้งราคาให้สูงได้

4) **อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Rates)** หน่วยเงินตราของแต่ละประเทศจะแตกต่างกัน ในการส่งออกมักนิยมกำหนดเป็นหน่วยงานตราที่สำคัญ เช่น ดอลลาร์สหรัฐ เยน ญี่ปุ่น ยูโร เป็นต้น โดยดอลลาร์สหรัฐเป็นสกุลเงินที่ใช้กันแพร่หลายที่สุด การกำหนดเงื่อนไขในการขายเป็นเงินตราต่างประเทศ เมื่อผู้ส่งออกนำเงินที่ได้จากการขายสินค้าให้แก่ธนาคารพาณิชย์เพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาทก็อาจเกิดความเสียหายทางธุรกรรม (Transaction Exposure) คือ อาจมีผลกำไรหรือขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการ ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการความเสี่ยงทางธุรกรรมให้เหมาะสมต่อไป

5) **ปริมาณที่สั่งซื้อ (Purchased Quantity)** สินค้าที่สั่งซื้อมากพอที่จะขนส่งเต็มตู้คอนเทนเนอร์ (Full container load) จะทำให้ค่าขนส่งต่อหน่วยต่ำกว่าสินค้าที่ไม่เต็มตู้คอนเทนเนอร์ ซึ่งส่งผลต่อการตั้งราคาสินค้าในกรณีที่รวมค่าขนส่งไว้ในราคา

6) **การแข่งขัน (Competition)** ตลาดส่งออกสำหรับสินค้าส่วนใหญ่ เช่น เสื้อผ้า อาหาร ชิ้นส่วนโลหะ เป็นต้น มักมีการแข่งขันสูง ผู้ส่งออกจึงต้องคำนึงถึงราคาและเงื่อนไขของคู่แข่งด้วย ผู้ส่งออกอาจ

ยอมลดราคาให้ต่ำเพื่อให้ได้คำสั่งซื้อซึ่งจะทำให้ส่วนแบ่งตลาดสูงขึ้น แต่สำหรับสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ ไม่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น เช่น งานศิลปะที่หล่อด้วยทองเหลือง การกำหนดราคาจะเป็นอิสระ และราคาที่ตั้งอาจสูงกว่าราคาที่จำหน่ายในประเทศก็ได้

7) **ค่าเผื่อสินค้าเสียหาย (Allowance for Defective Products)** โดยทั่วไปสินค้าที่เสียหายระหว่างการขนส่งก็สามารถเรียกร้องจากบริษัทประกันภัยได้ถ้าเข้าเงื่อนไขตามสัญญาประกันภัย แต่ความเสียหายบางครั้งเกิดจากการเคลื่อนย้ายสินค้าของผู้ซื้อไม่ถูกต้อง ซึ่งผู้ซื้อมักจะถือเป็นส่วนลดโดยหักจากยอดขายที่ตกลงกันไว้ ดังนั้นการตั้งราคาขายสหกรณ์จึงต้องมีค่าเผื่อสินค้าเสียหายด้วย จะมากหรือน้อยขึ้นกับประวัติค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในอดีต

3. เงื่อนไขการขาย (Terms of Sale)

ผู้ส่งออกและผู้ซื้อสินค้าในต่างประเทศต้องตกลงกันให้แน่ชัดว่าใครรับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนใด เงื่อนไขมีหลายลักษณะ ทั้งนี้เงื่อนไขการขายที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในการส่งออกคือ INCOTERMS ซึ่งออกโดยหอการค้านานาชาติ (International Chamber of Commerce) ซึ่งได้เงื่อนไขการขายเพื่อเริ่มใช้ใน ค.ศ. 1936 และได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยเงื่อนไขการซื้อขายแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1) **กลุ่ม E** เป็นกลุ่มที่ผู้ขายจะส่งมอบสินค้า ณ คลังสินค้าหรือโรงงานของผู้ขายเอง ซึ่งค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงในการเคลื่อนย้ายสินค้าน้อยมากเป็นภาระของผู้ซื้อทั้งหมด เงื่อนไขกลุ่มนี้คือ EXW หรือ Ex Work หรือ Ex Factory แล้วต่อท้ายด้วยสถานที่ส่งมอบสินค้าของผู้ขาย

2) **กลุ่ม F** เป็นกลุ่มที่ผู้ขายจะส่งมอบสินค้าให้ไว้ ณ สถานที่ของผู้รับขน (At Carrier's Premises) หรือลงไว้ในพาหนะของผู้รับขนขึ้นอยู่กับข้อตกลง โดยค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงจากอุบัติเหตุใด ๆ ในการเคลื่อนย้ายตัวสินค้าจากจุดที่ผู้ขายส่งมอบแล้วจึงจะเป็นของผู้ซื้อทั้งหมด เงื่อนไขในกลุ่มนี้ ได้แก่ FCA, FAS, FOB

3) **กลุ่ม C** เป็นกลุ่มที่ผู้ขายจะส่งมอบสินค้าไว้ ณ สถานที่ของผู้รับขนหรือส่งมอบสินค้านำในยานพาหนะของผู้รับขนเช่นเดียวกับกลุ่ม F แต่ผู้ขายมีภาระเพิ่มเติมคือต้องชำระค่าระวางค่าขนส่งหลักด้วย ส่วนความเสี่ยงในการเคลื่อนย้ายตัวสินค้าจากลูกค้าที่ผู้ขายส่งมอบแล้วจะถือว่าเป็นภาระของผู้ซื้อ และอาจเพิ่มข้อตกลงให้ผู้ขายมีภาระในการทำประกันภัยไว้ด้วยก็ได้ เงื่อนไขในกลุ่มนี้ เช่น CFR, CIF, CPT, CIP

4) **กลุ่ม D** เป็นกลุ่มที่ผู้ขายจะต้องจัดการส่งมอบและติดตามดูแลผู้รับขนจะตนเองว่าจ้างและได้จ่ายค่าระวางไว้แล้ว ให้นำส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อจนถึงจุดหรือสถานที่ที่ได้ตกลงกันไว้ปลายทาง ซึ่งดังนั้นผู้ขายจึงมีภาระในค่าใช้จ่ายรวมถึงภาษีอากรและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จนสามารถส่งสินค้าถึงปลายทาง เงื่อนไขในกลุ่มนี้ เช่น DAT, DAP, DDP เป็นต้น

ในที่นี้จะยกตัวอย่างบางเงื่อนไขในแต่ละกลุ่ม ดังตารางที่ 14.1

ตารางที่ 14.1 การจัดกลุ่มของเงื่อนไขในการขายเพื่อการส่งออก

กลุ่ม	เงื่อนไข	ความหมาย
กลุ่ม E การนำสินค้าออกจาก โรงงาน (Departure)	EXW (Ex Works)	ราคาขายส่งหน้าโรงงานซึ่งไม่รวมภาษี GST (Goods and Service Tax) และการขนส่ง
กลุ่ม F สินค้าไม่รวม ค่าขนส่งหลัก (Main Carriage Unpaid)	FAS (Free Alongside Ship)	ราคาขายสินค้ารวมถึงค่าขนส่งจากคลังสินค้า ต้นทาง แต่ยังไม่รวมการนำสินค้าลงเรือ ณ เมือง ท่าต้นทาง
	FCA (Free Carrier)	ราคาขายรวมถึงการนำสินค้าออกจากคลังของ ผู้ขาย เพื่อนำใส่รถบรรทุกอาจรวมหรือไม่รวม ค่าขนส่งจากคลังสินค้าไปยังท่าเรือ (Inland- Freight) ทั้งนี้ขึ้นกับข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย
	FOB (Free on Board)	ราคา EXW บวกค่าขนส่งถึงพาหนะหลักที่ขนส่ง คือ เรือ เครื่องบิน ค่าศุลกากร ณ เมืองท่าต้นทาง และบวกค่าธรรมเนียมของตัวแทนในการดำเนินการ จัดส่งสินค้า (Agent's Commission)
กลุ่ม C สินค้ารวมค่าขนส่ง หลัก (Main Car- riage Paid)	CFR (Cost and Freight) หรือ CPT (Carriage Paid To)	ราคา FOB บวกค่าขนส่งหลัก ค่าธรรมเนียม การจัดทำเอกสาร (Airway Bill หรือ B/L) ค่าใช้ จ่ายอื่นที่อาจเกิดขึ้น)
	CIF (Cost Insurance and Freight)	ราคา FOB บวกค่าเบี้ยประกันภัยและค่าขนส่ง ถึงเมืองท่าปลายทางที่ตกลงกัน
	CPT (Carriage Paid To)	คือราคา (CIF บวกค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นที่ทำเรือ (สนามบิน) ปลายทาง
กลุ่ม D สินค้ามาถึงปลายทาง (Arrival)	DDP (Delivered Duty Paid)	คือราคา CIF บวกค่าภาษีและค่าใช้จ่ายด้าน ศุลกากร และค่าขนส่งไปยังลูกค้า

ราคาที่กำหนดตามเงื่อนไขต่าง ๆ ข้างต้น มีรายละเอียดของค่าใช้จ่ายในแต่ละเงื่อนไขการขายที่สำคัญ
สรุปได้ดังตารางที่ 14.2

ตารางที่ 14.2 รายละเอียดของความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในแต่ละเงื่อนไขการขาย

เงื่อนไข ค่าใช้จ่าย	กลุ่ม E	กลุ่ม F			กลุ่ม C			กลุ่ม D
	EXW Ex Works	FCA Free Carrier	FAS Free Alongside Vessels	FOB Free Onboard Vessel	CFR Cost & Freight	CIF Cost Insurance & Freight	CPT Carriage Paid To	DDP Delivered Duty Paid
ค่าคลังสินค้าต้นทาง (Warehouse Storage)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าแรงงาน ณ คลังสินค้าต้นทาง (Warehouse Labor)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าบรรจุภัณฑ์เพื่อการส่งออก (Export Packing)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าขนถ่ายสินค้าขึ้นรถบรรทุก ณ คลัง สินค้าต้นทาง (Loading Charges)	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าพาหนะในประเทศต้นทาง (Inland Freight)	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าใช้จ่ายเมื่อสินค้าถึงท่าเรือต้นทาง (Terminal Charges)	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าธรรมเนียมของตัวแทน ที่ดำเนินการจัดส่งสินค้า (Forwarder's Fees)	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓
การขนถ่ายสินค้าลงเรือเดินสมุทร/ เครื่องบิน (Loading On Vessel)	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าขนส่งทางทะเลหรือทางเครื่องบิน (Ocean/Air Freight)	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓
ค่าใช้จ่ายเมื่อถึงเมืองท่าปลายทาง (Charges On Arrival At Destination)	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✓
ค่าธรรมเนียมและภาษีศุลกากร ณ เมืองท่าปลายทาง (Duty, Taxes & Customs Clearance)	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓
ค่าขนส่งจากเมืองท่าปลายทางไปยัง สถานที่ของผู้ซื้อที่กำหนด (Delivery To Destination)	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓

หมายเหตุ: * เงื่อนไข FCA มี 2 ลักษณะ โดยค่าขนส่งจากคลังสินค้าของผู้ขายไปยังท่าเรือหรือท่าอากาศยานที่
ขนส่ง (Inland Freight) นั้น ความรับผิดชอบจะเป็นของผู้ซื้อหรือผู้ขายขึ้นอยู่กับข้อตกลง

✓ หมายถึง เป็นความรับผิดชอบของผู้ขาย

✗ หมายถึง เป็นความรับผิดชอบของผู้ซื้อ

สำหรับเงื่อนไขการกำหนดราคาของผู้ส่งออกในประเทศต่าง ๆ นิยมใช้กันโดยทั่วไปคือ FOB, CIF และ CFR

4. การเรียกเก็บเงินในการนำเข้าและส่งออกของสหกรณ์

การเรียกเก็บเงินในการนำเข้าและส่งออกของสหกรณ์แบ่งได้เป็น 3 กรณี คือ กรณีการเปิดบัญชีขายเชื่อ ตัวเงินเพื่อการเรียกเก็บและเลตเตอร์ออฟเครดิต

1) **การเปิดบัญชีขายเชื่อ (Open Account)** คือ การที่ผู้ขายได้กำหนดระยะเวลาการให้สินเชื่อ วงเงินและเงื่อนไขอื่น ๆ ให้แก่ผู้ซื้อ เมื่อสหกรณ์ได้ส่งมอบสินค้าให้แก่ลูกค้าตามมูลค่าและเงื่อนไขที่ตกลงกัน ซึ่งผู้ซื้อจะลงนามในใบกำกับสินค้าหรือใบรับของเพื่อแสดงถึงหลักฐานการเป็นลูกหนี้ ผู้ซื้อจึงมีหน้าที่ที่จะต้องชำระหนี้ในอนาคตตามระยะเวลาที่ให้สินเชื่อ หากสหกรณ์ต้องการเงินสดก่อนหนี้ถึงกำหนดชำระ การเปิดบัญชีขายเชื่อผู้ซื้อจะชำระเงินเมื่อครบกำหนดซึ่งโดยทั่วไปไม่มีหลักประกัน ดังนั้นสหกรณ์จึงมีความเสี่ยงสูง จึงมักใช้ในกรณีที่มีการติดต่อซื้อขายกันมานานจนเกิดความเชื่อถือต่อกัน

2) **ตัวเงินเพื่อการเรียกเก็บ (Bills for Collection)** ตัวเงินเพื่อการเรียกเก็บอยู่ในรูปของตั๋วสัญญาใช้เงินหรือตั๋วแลกเงิน

- **ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note)** เป็นหนังสือตราสารที่ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ออกตั๋วให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินตามมูลค่าสินค้าให้แก่กิจการผู้ขายสินค้า ดังนั้น เมื่อผู้ขายส่งมอบสินค้าให้แก่ลูกค้าตามมูลค่าและเงื่อนไขที่ตกลงกัน ซึ่งผู้ซื้อจะต้องลงนามในใบกำกับสินค้าหรือใบรับของเพื่อเป็นหลักฐานการเป็นลูกหนี้ และผู้ซื้อจะทำสัญญาใช้เงินซึ่งโดยทั่วไปจะทำในวันที่มีการส่งมอบสินค้า ผู้ขายสามารถนำตั๋วสัญญาใช้เงินไปขายลดหรือเป็นหลักประกันการกู้เงินได้ ทั้งนี้ตั๋วสัญญาใช้เงินจะต้องระบุจำนวนเงินและระยะเวลาที่ชำระที่แน่นอนและตรงเวลา อย่างไรก็ตามในการนำเข้าและส่งออกจะไม่นิยมทำตั๋วสัญญาใช้เงินแต่มักจะเป็นการออกตั๋วแลกเงินเป็นส่วนใหญ่

- **ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange)** คือ ตราสารทางการเงินที่กิจการผู้ขายเป็นผู้ออกและกำหนดให้ผู้ซื้อชำระเงินตามจำนวนที่ซื้อและในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อผู้ซื้อลงนามยอมรับข้อตกลงในตั๋วแลกเงินและระบุชื่อธนาคารที่ชำระเงินเมื่อถึงกำหนด ตั๋วแลกเงินนั้นก็จะเป็นตัวเงินที่ผู้ซื้อรับรอง (Trade Acceptance)

เมื่อตัวเงินครบกำหนดสหกรณ์จะให้ธนาคารเรียกเก็บเงินได้ ซึ่งธนาคารจะนำเงินเข้าบัญชีให้ตามจำนวนเงินในตัวเงินหักค่าธรรมเนียมในการเรียกเก็บ ซึ่งในกรณีของการค้าระหว่างประเทศนั้น เมื่อผู้ซื้อออกไปสั่งซื้อและสหกรณ์ได้ส่งสินค้าให้ลูกค้าแล้ว สหกรณ์ก็จะออกตั๋วแลกเงินพร้อมเอกสารการส่งสินค้ามาให้กับธนาคารเพื่อขอให้ธนาคารเรียกเก็บเงินจากผู้ซื้อสินค้าในต่างประเทศ ซึ่งวิธีนี้เป็นที่นิยมเพราะประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในแง่ผู้ขายแล้ว ผู้ขายจะเสียเปรียบกว่าการชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่การที่ผู้ขายยินยอมให้ผู้ซื้อชำระเงินเมื่อธนาคารเรียกเก็บเงินตามตัวนั้นก็เนื่องจากมีความไว้วางใจต่อผู้ซื้อ ซึ่งอาจเกิดจากการติดต่อกันมานานจนทราบถึงฐานะการเงินและการบริหารของกิจการผู้ซื้อ นอกจากนี้ยังใช้ในกรณีที่ผู้ซื้อเป็นตัวแทนหรือสาขาของผู้ขายเอง ตัวเงินเพื่อเรียกเก็บแบ่งตามเงื่อนไขหรือคำสั่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

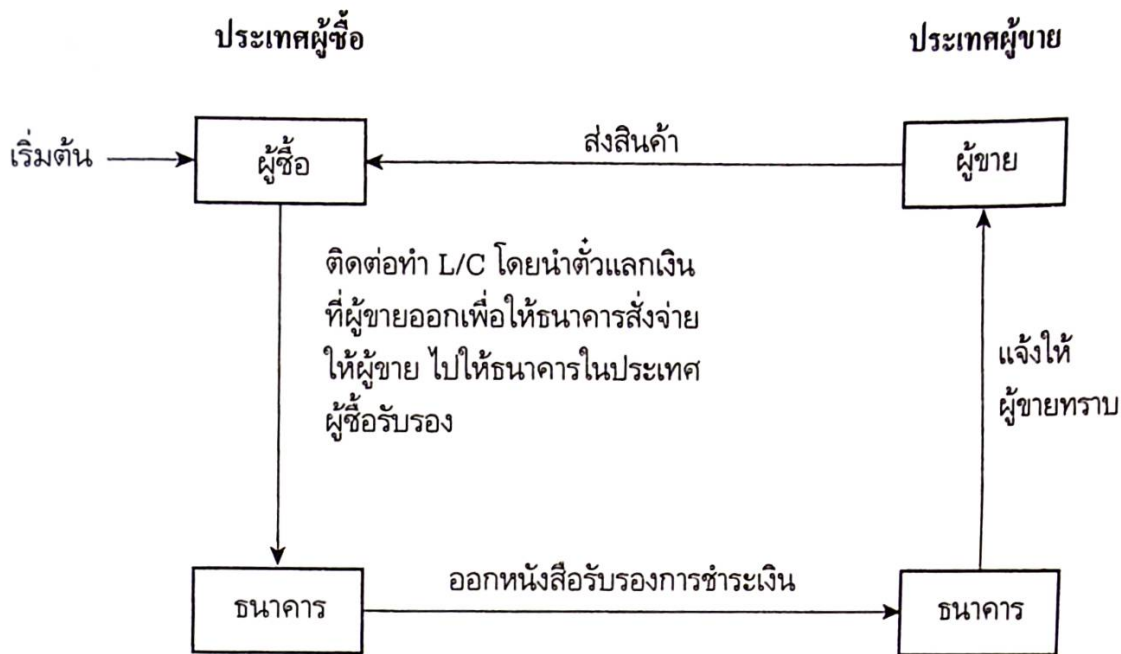
1) **ตั๋วแลกเงินที่ผู้ซื้อต้องชำระเงินทันทีเมื่อมีการส่งมอบเอกสาร (Document against Payment หรือ D/P Draft)** เป็นเงื่อนไขที่ธนาคารผู้เรียกเก็บเงินส่งมอบเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ ก็ต่อเมื่อผู้ซื้อได้ชำระเงินค่าสินค้าตามตั๋วเงินแล้ว ในกรณีที่ตั๋วเงินนั้นเป็นตั๋วเงินที่ต้องจ่ายเมื่อเห็น (D/P Sight) เมื่อธนาคารในประเทศผู้ซื้อได้รับเอกสารจากธนาคารในประเทศผู้ขายแล้ว ก็จะแจ้งให้ผู้ซื้อทราบ ถ้าผู้ซื้อต้องการเอกสารการส่งมอบสินค้าเพื่อไปขอรับสินค้า ผู้ซื้อต้องนำเงินมาชำระให้ธนาคารทันที ส่วนในกรณีที่ตั๋วเงินที่กำหนดระยะเวลา (D/P Terms) จะมีการเรียกเก็บเงินเมื่อตั๋วเงินครบกำหนด ซึ่งผู้ซื้อต้องชำระทันทีเมื่อมีการส่งมอบเอกสาร

การซื้อขายโดยวิธีนี้ สหกรณ์มีความเสี่ยงในกรณีที่ส่งสินค้าไปแล้ว ผู้ซื้ออาจมีปัญหาทางการเงินแล้วปฏิเสธการรับสินค้า สหกรณ์อาจต้องนำสินค้ากลับหรือขายสินค้าให้ผู้ซื้อรายอื่นต่อไป

2) **ตั๋วแลกเงินที่ต้องรับรองก่อนรับเอกสาร (Document against Acceptance หรือ D/A Draft)** เป็นตั๋วเงินที่กำหนดระยะเวลาให้จ่ายเงิน ซึ่งสหกรณ์สั่งให้ธนาคารผู้เรียกเก็บเงินมอบเอกสารในการส่งสินค้าให้กับผู้ซื้อที่ต่อเมื่อผู้ซื้อได้เซ็นชื่อรับรองในตั๋วแลกเงิน ซึ่งผู้ซื้อสามารถนำเอกสารต่าง ๆ ไปรับสินค้าได้ก่อนจะชำระเงิน

การซื้อขายโดยวิธีนี้ผู้ขายต้องมีความเชื่อถือในตัวผู้ซื้อสูง เพราะหากผู้ซื้อมีปัญหาหรือข้อขัดข้องทางการเงินจะทำให้ผู้ขายไม่ได้รับชำระเงิน นอกจากนี้ยังต้องสูญเสียสินค้าอีกด้วย

3) **เลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit)** มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า “แอลซี (L/C)” ซึ่งหมายถึง หนังสือรับรองการชำระเงินที่ธนาคารของผู้ซื้อสินค้าออกให้แก่ผู้ขายสินค้า (ผู้รับประโยชน์) โดยผู้ขายสินค้าออกตั๋วแลกเงินส่งจ่ายเอาจากธนาคารผู้ออกเลตเตอร์ออฟเครดิต เลตเตอร์ออฟเครดิตจึงเป็นเครื่องมือในการชำระเงินระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายซึ่งอยู่คนละประเทศ เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังใช้กรณีผู้ซื้อและผู้ขายทั้งที่อยู่ในประเทศเดียวกันและอยู่คนละประเทศ แต่ในกรณีที่ผู้ขายเป็นบริษัทต่างประเทศที่มาตั้งในประเทศไทย การออกเลตเตอร์ออฟเครดิต แสดงดังภาพที่ 14.1

ภาพที่ 14.1 การออกเลตเตอร์ออฟเครดิต

จากภาพที่ 14.1 ถ้าสหกรณ์ขายสินค้าทางการเกษตรให้กับต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ก็จะมีการตกลงราคาและเงื่อนไขการซื้อขายกัน จากนั้นผู้ซื้อในญี่ปุ่นจะนำตัวแลกเงินที่สหกรณ์ออกไปให้ธนาคารในประเทศญี่ปุ่นรับรองว่าจะชำระเงินตามจำนวนและระยะเวลาที่กำหนด และจะแจ้งไปยังธนาคารในประเทศผู้ขายคือธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยทราบ เมื่อธนาคารในประเทศไทยแจ้งให้สหกรณ์ซึ่งเป็นผู้ขายว่าได้รับหนังสือรับรองการชำระเงินแล้ว สหกรณ์จึงจะส่งสินค้าไปให้ผู้ซื้อประเทศญี่ปุ่น และเมื่อถึงเวลาในตัวแลกเงินธนาคารในประเทศญี่ปุ่นจะโอนเงินมาให้ธนาคารในประเทศไทย เพื่อนำเข้าบัญชีของสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้ขายต่อไป

เลตเตอร์ออฟเครดิต แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

(1) ชนิดเพิกถอนได้ (Revocable Credit) เป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ผู้ซื้อสินค้าสามารถแก้ไขหรือยกเลิกเมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้ขายทราบล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม ถ้าธนาคารผู้ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตได้ส่งเลตเตอร์ออฟเครดิตไปยังธนาคารสาขาหรือธนาคารอื่นเพื่อให้มีการจ่ายเงิน หรือรับรอง หรือซื้อลดตัวแล้ว และถ้าธนาคารสาขาหรือธนาคารอื่นนั้นได้จ่ายเงิน หรือรับรอง หรือรับซื้อตัวตามเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว โดยได้กระทำก่อนได้รับแจ้งการแก้ไขหรือยกเลิกเครดิตนั้น ธนาคารผู้ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินชดเชยแก่ธนาคารสาขาหรือธนาคารอื่นดังกล่าว

(2) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ (Irrevocable Credit) เป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารผู้ออกได้ขอให้ธนาคารตัวแทนในต่างประเทศ ให้คำรับรองต่อผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ว่าธนาคารจะดำเนินการต่าง ๆ ที่ได้ตกลงตามเงื่อนไข หรือการยกเลิกจะต้องได้รับความยินยอมจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจะมีผลสมบูรณ์ การรับรองเลตเตอร์ออฟเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้ของธนาคารที่นิยมใช้แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

(2.1) ธนาคารรับรองว่าจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายทันที เมื่อกิจการผู้ขายได้ส่งสินค้าลงเรือหรือทางอากาศเพื่อส่งต่อไปให้ผู้ซื้อแล้ว กิจการผู้ขายก็จะจัดทำตั๋วแลกเงิน (Draft) และเอกสารการส่งสินค้า (Shipping Documents) ตามข้อตกลงที่ได้ระบุไว้ นำมายื่นต่อธนาคารที่มีชื่อระบุอยู่ในเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อขอรับเงิน ถ้าธนาคารได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานและเห็นว่าถูกต้องก็จะจ่ายเงินให้ผู้ขายทันที เลตเตอร์ออฟเครดิตลักษณะนี้จึงเรียกว่า Sight L/C

อนึ่ง เอกสารการส่งสินค้า ได้แก่

- ใบกำกับสินค้า (Invoice)
- ใบตราส่งสินค้าทางเรือ (Bill of Lading) ใบรับขนส่งสินค้าทางอากาศ (Airway Bill) หรือใบรับส่งพัสดุภัณฑ์ทางไปรษณีย์
- ใบกำกับสินค้าที่ออกโดยสถานกงสุล (Consular Invoice)
- ใบรับรองต้นกำเนิดของสินค้า (Certificate of Origin)
- รายการบรรจุและน้ำหนักสินค้า (Packing List)

(2.2) ธนาคารรับรองการชำระเงินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในตั๋วเงิน เมื่อผู้ขายส่งสินค้าลงเรือหรือทางอากาศเพื่อส่งต่อไปให้ผู้ซื้อแล้ว ผู้ขายจะจัดทำตั๋วแลกเงินซึ่งกำหนดระยะเวลาการจ่ายเงินตามที่ตกลงกัน เช่น อาจเป็น 30 วัน 60 วัน หรือ 180 วัน เป็นต้น พร้อมทั้งเอกสารการส่งสินค้ามายื่นต่อธนาคาร ซึ่งธนาคารจะเรียกเก็บจากผู้ซื้อผ่านธนาคารที่ผู้ซื้อระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตต่อไป เลตเตอร์ออฟเครดิตลักษณะนี้เรียกว่า Usance (Time) L/C และในกรณีที่มิเงื่อนไขกำหนดให้ผู้ซื้อผ่อนชำระค่าสินค้าที่มีมูลค่าสูง เช่น เครื่องจักร เป็นต้น ซึ่งระยะเวลาการผ่อนชำระอาจเป็น 3 ปี ถึง 5 ปี เลตเตอร์ออฟเครดิตลักษณะนี้เรียกว่า Deferred Payment L/C ในกรณีที่กิจการผู้ขายสินค้าต้องการกู้เงินเพื่อการส่งสินค้าออกหรือแพคกิ้งเครดิต (Packing Credit) ก็สามารถติดต่อกับธนาคารเพื่อขอยืมเงินหรือขอกู้เป็นครั้ง ๆ ไปได้ ทั้งนี้กิจการผู้กู้จะนำเลตเตอร์ออฟเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้มอบให้กับธนาคารไว้เป็นหลักฐานด้วย

ในกรณีที่สหกรณ์เป็นผู้นำเข้าและได้ทำ L/C กับธนาคารพาณิชย์ในประเทศ เมื่อถึงกำหนดชำระเงินตาม L/C สหกรณ์ยังไม่พร้อมที่จะชำระก็สามารถขอทำทรัสต์รีซีพ (Trust Receipt หรือ T/R) เพื่อนำสินค้าที่สั่งซื้อไปใช้หรือจำหน่ายก่อน และจะชำระเงินให้กับธนาคารตามระยะเวลาที่กำหนดต่อไป

สำหรับการเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงินและตามเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น สถาบันการเงินบางแห่ง เช่น ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ได้เพิ่มความมั่นใจแก่ผู้ส่งออกโดยการประกันความเสี่ยงจากการไม่ชำระเงินของผู้ซื้อสินค้าในต่างประเทศ โดยรับประกันความเสี่ยงทางการค้าจากการที่ธนาคารในประเทศผู้ซื้อล้มละลายหรือไม่ชำระเงินตามเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือผู้ซื้อล้มละลาย ผู้ซื้อปฏิเสธการชำระเงิน ผู้ซื้อปฏิเสธการรับมอบสินค้า นอกจากนี้ยังรับประกันความเสี่ยงทางการเมือง เช่น การควบคุมการโอนเงินจากประเทศผู้ซื้อสินค้า การเพิกถอนใบอนุญาตนำเข้าสินค้า การเกิดสงครามกลางเมือง ภัยพิบัติ รัฐบาลอื่นทำให้ธนาคารในประเทศผู้ซื้อไม่สามารถชำระเงินได้ การรับประกันดังกล่าวจะทำให้สหกรณ์ที่ขายสินค้าให้กับต่างประเทศ จะได้รับเงินค่าสินค้า ซึ่งโดยทั่วไปอัตราความคุ้มครองของความเสี่ยงทางการค้าคือ 85% ของความเสียหายที่เกิดขึ้น และความเสี่ยงทางการเมืองจะคุ้มครอง 90% ของ

ความเสียหายนั้น ซึ่งอัตราความคุ้มครองดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงตามภาวะการณ์ โดยสหกรณ์ผู้ส่งออกจะต้องชำระค่าเบี้ยประกันและค่าธรรมเนียมให้กับธนาคาร

ประเด็นการวิเคราะห์

ถ้าสหกรณ์การเกษตรสั่งซื้อปุ๋ยจากต่างประเทศจากบริษัท A และขณะเดียวกันก็ได้ขายพืชผลทางการเกษตรให้กับบริษัท B ซึ่งอยู่ในประเทศเดียวกับบริษัท A สหกรณ์การเกษตรดังกล่าวควรเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินใด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.2.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.2.1
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.2 เรื่องที่ 14.2.1

เรื่องที่ 14.2.2 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา

กรณีที่สหกรณ์มีการค้าระหว่างประเทศ เช่น การขายสินค้าให้กับต่างประเทศ หรือซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์ วัสดุการผลิตบางอย่างจากต่างประเทศ ย่อมมีการกำหนดราคาเป็นเงินตราต่างประเทศซึ่งต้องแปลงค่าเป็นเงินบาท ดังนั้นในเรื่องที่ 14.2.2 นี้จะได้ศึกษาถึงความหมายของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ลักษณะของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราและการเสนออัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา

1. ความหมายของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Rate) หมายถึง อัตราส่วนของเงินตราสกุลหนึ่งต่อเงินตราอีกสกุลหนึ่ง ณ เวลาที่ตกลงกัน เช่น เงิน 1 บาท จะแลกเปลี่ยนเป็นเงินเยนของประเทศญี่ปุ่นได้เท่าใด ณ วันใดวันหนึ่ง เป็นต้น

เงินตรามีไว้ใช้ในการกำหนดมูลค่าที่เป็นมาตรฐาน เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน แต่ละประเทศมีหน่วยเงินตราแตกต่างกัน ตัวอย่างหน่วยเงินตราของประเทศต่าง ๆ เช่น

(2) อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่เกิดรายการ (Historial Rate) หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนทันที ณ วันที่ต้องบันทึกรายการในบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

4) อัตราซื้อและอัตราขาย

(1) อัตราซื้อ (Buying Rate หรือ Bid Rate) หมายถึง อัตราที่ธนาคารรับซื้อเงินตราต่างประเทศ ณ ขณะใดขณะหนึ่ง

(2) อัตราขาย (Selling Rate หรือ Offer Rate) หมายถึง อัตราที่ธนาคารขายเงินตราต่างประเทศ ณ ขณะใดขณะหนึ่ง

อนึ่ง ผู้รับซื้อและขายเงินตราต่างประเทศอาจเป็นธนาคาร สถาบันการเงิน นายหน้าหรือคนกลางรับแลกเปลี่ยนเงินตราก็ได้ ในที่นี้เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายจะใช้คำว่า “ธนาคาร” แทน โดยธนาคารจะกำหนดอัตราซื้อเงินตราต่างประเทศต่ำกว่าอัตราขายเงินตราต่างประเทศ เช่น ในวันที่ 19 สิงหาคม 2548 อัตราซื้อตัวเงินคือดอลลาร์สหรัฐเท่ากับ 41.0979 บาท และอัตราขายตัวเงินคือ 1 ดอลลาร์สหรัฐเท่ากับ 41.3835 บาท เป็นต้น

ตัวอย่าง อัตราซื้อและอัตราขายอ้างอิง ซึ่งกำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย และอัตราซื้อและอัตราขายของธนาคารพาณิชย์ ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2548 แสดงได้ดังนี้ (www.bot.or.th)

อัตราแลกเปลี่ยนตัวเงินที่ธนาคารพาณิชย์ใช้ซื้อขายกับลูกค้า

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ประจำวันที่ 27 กันยายน 2556

อัตราแลกเปลี่ยนตัวเงินถ่วงน้ำหนักระหว่างธนาคาร = 31.241 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ

(บาท ต่อ 1 หน่วยเงินตราต่างประเทศ)

ประเทศ	สกุลเงิน	อัตราซื้อตัวเงิน		อัตราขายตัวเงิน
		ตัวเงิน	เงินโอน	
สหรัฐอเมริกา	USD	30.9953	31.0934	31.3646
สหราชอาณาจักร	GBP	49.6188	49.7836	50.4545
ยูโรโซน	EUR	41.6886	41.8069	42.4021
ญี่ปุ่น (ต่อ 100 เยน)	JPY	31.2165	31.3163	31.9106
ฮ่องกง	HKD	3.9826	3.9992	4.0546
มาเลเซีย	MYR	9.5158	9.5666	9.8483
สิงคโปร์	SGD	24.5614	24.6425	25.1055
บรูไนดารุสซาลาม	BND	24.1425	24.5625	25.1735

ตาราง (ต่อ)

ประเทศ	สกุลเงิน	อัตราซื้อถั่วเฉลี่ย		อัตราขายถั่วเฉลี่ย
		ตัวเงิน	เงินโอน	
ฟิลิปปินส์	PHP	0.6960	0.7085	0.7350
อินโดนีเซีย (ต่อ 1000 รูเปีย)	IDR	2.4734	2.5075	2.9057
อินเดีย	INR	0.4454	0.4710	0.5385
สวิตเซอร์แลนด์	CHF	33.9258	34.0237	34.5995
ออสเตรเลีย	AUD	28.8485	28.9422	29.4800
นิวซีแลนด์	NZD	25.5536	25.6403	26.1033
ปากีสถาน	PKR	0.2816	0.2866	0.3066
แคนาดา	CAD	29.9209	30.0211	30.5039
สวีเดน	SEK	4.8015	4.8240	4.9063
เดนมาร์ก	DKK	5.5818	5.6018	5.6905
นอร์เวย์	NOK	5.1533	5.1728	5.2627
จีน	CNY	5.0202	5.0516	5.1750

อัตราในตลาดต่างประเทศ (ทอมสันรอยเตอร์) คำนวณผ่านอัตราซื้อขายเงินดอลลาร์สหรัฐ ในตลาด
กรุงเทพฯ

ประเทศ	สกุลเงิน	อัตราซื้อ	อัตราขาย
เม็กซิโก	MXN	2.3797	2.4005
แอฟริกาใต้	ZAR	3.1121	3.1393
เกาหลีใต้	KRW	0.0289	0.0292
ไต้หวัน	TWD	1.0517	1.0609
คูเวต	KWD	109.7543	110.7116
ซาอุดีอาระเบีย	SAR	8.2907	8.3630

ตาราง (ต่อ)

ประเทศ	สกุลเงิน	อัตราซื้อ	อัตราขาย
สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	AED	8.4654	8.5392
พม่า	MMK	0.0320	0.0323
บังกลาเทศ	BDT	0.3988	0.4023
สาธารณรัฐเช็ก	CZK	1.6370	1.6513
กัมพูชา	KHR	0.0076	0.0077
เคนยา	KES	0.3572	0.3603
ลาว	LAK	0.0040	0.0040
รัสเซีย	RUB	0.9616	0.9700
เวียดนาม	VND	0.0015	0.0015
อียิปต์	EGP	4.5117	4.5510
โปแลนด์	PLN	9.9156	10.0021
ศรีลังกา	LKR	0.2356	0.2376
อิรัก	IQD	0.0267	0.0269
บาห์เรน	BHD	82.4759	83.1952
โอมาน	OMR	80.7621	81.4665
จอร์แดน	JOD	43.9607	44.3441
กาตาร์	QAR	8.5389	8.6133
มัลดีฟส์	MVR	2.0177	2.0353
เนปาล	NPR	0.3131	0.3158
ปาปัวนิวกินี	PGK	12.1358	12.2416
อิสราเอล	ILS	8.7082	8.7841
ฮังการี	HUF	0.1400	0.1412

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับอัตราซื้อและอัตราขายธนบัตรที่เป็นเงินตราต่างประเทศ จะมีอัตราที่ใกล้เคียงกับอัตราซื้อและอัตราขายตัวเงิน อัตราแลกเปลี่ยนในแต่ละวัน จะมีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะของตลาดเงิน นอกจากนี้ อัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคารก็อาจแตกต่างกัน

ประเด็นการวิเคราะห์

อัตราแลกเปลี่ยนต่อไปนี้มี ความแตกต่างกันอย่างไร

1. อัตราซื้อกับอัตราขาย
2. อัตราแลกเปลี่ยนทันทีกับอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.2.2 แล้ว โปรดปฏิบัติตามกิจกรรม 14.2.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.2 เรื่องที่ 14.2.2

เรื่องที่ 14.2.3 การป้องกันความเสี่ยงจากการนำเข้าและส่งออก ของสหกรณ์

กรณีที่สหกรณ์มีการนำเข้าและการส่งออก สหกรณ์ย่อมมีความเสี่ยงเกิดขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน เพราะอัตรา ณ วันซื้อหรือขายเป็นอัตราหนึ่ง ส่วนอัตรา ณ วันชำระเงินแบ่งอีกอัตราหนึ่งซึ่งสหกรณ์อาจเกิดกำไรหรือขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนได้ เช่น ในวันที่ 1 ตุลาคม 25x1 สหกรณ์ขายสินค้าให้กับต่างประเทศเป็นเงิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ ถ้าอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันนั้นเป็น 31.20 บาท ต่อดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น สหกรณ์ย่อมคาดว่าจะได้รับเงินจำนวน $1,000 \times 31.20 = 31,200$ บาท แต่หาก ณ วันชำระเงินอีก 1 เดือนถัดมาสหกรณ์ได้รับเงิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งอัตราเปลี่ยนกลายเป็น 30.80 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ เงินที่ได้รับเมื่อแปลงเป็นเงินบาทแล้วจะเท่ากับ $1,000 \times 30.80 = 30,800$ บาท สหกรณ์จึงขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน $31,200 - 30,800 = 400$ บาท ในทางกลับกันถ้าอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันชำระเงินเป็น 31.50 บาท สหกรณ์ก็จะมีกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเท่ากับ $31,500 - 31,200 = 300$ บาท การที่อัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงสหกรณ์จึงเกิดความเสี่ยงขึ้น

นอกจากความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนแล้ว สหกรณ์ก็อาจประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงของราคาวัตถุดิบ ถ้าสหกรณ์กู้เงินจากต่างประเทศก็อาจมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ดังนั้น สหกรณ์จึงต้องหาทางป้องกันความเสี่ยงต่อไป

1. ขั้นตอนของการป้องกันความเสี่ยงจากการนำเข้าและส่งออก

ขั้นตอนในการป้องกันความเสี่ยงมีดังนี้

1) จำแนกความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เช่น

- ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน
- ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย
- ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและวัตถุดิบ

2) พิจารณานโยบายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนโยบายอาจเป็น

- ป้องกันความเสี่ยง โดยทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ซึ่งป้องกันโดยซื้อขายตราสารอนุพันธ์ (รายละเอียดจะได้ศึกษาต่อไป)
- ไม่ป้องกันความเสี่ยง คือ นโยบายนี้จะไม่สนใจการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยน และยอมรับผลขาดทุนหรือกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนที่อาจเกิดขึ้น นโยบายนี้มักใช้กับสหกรณ์ที่มีปริมาณซื้อขายกับต่างประเทศค่อนข้างน้อยหรือนาน ๆ ครั้ง

3) การเลือกวิธีที่เหมาะสมกับสหกรณ์

2. วิธีการป้องกันความเสี่ยงจากการนำเข้าและส่งออก

วิธีการป้องกันความเสี่ยงในกรณีที่มีการนำเข้าและส่งออกแบ่งได้เป็น

1) **การทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (Forward Contract)** การทำสัญญานี้เป็นการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนสำหรับการซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่กำหนดการส่งมอบในอนาคต เช่น ระยะเวลา 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน เมื่อทำการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าไว้แล้ว ผู้นำเข้าหรือส่งออกจะไม่มีความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ขึ้นลงเปลี่ยนแปลงในระหว่างนี้ ไม่ว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะสูงขึ้นหรือลดลงก็ตาม แต่อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของผู้ส่งเข้าหรือส่งออกที่ได้ซื้อขยาล่วงหน้าไว้แล้วจะไม่ถูกกระทบกระเทือน เมื่อถึงกำหนดตามที่ตกลงไว้กับธนาคาร ผู้นำเข้าจะต้องนำเงินบาทมาซื้อเงินตราสกุลที่กำหนดไว้จากธนาคารพาณิชย์ หรือผู้ส่งออกก็ต้องนำเงินตราต่างประเทศที่ตกลงไว้มาขายให้แก่ธนาคารพาณิชย์เช่นกัน การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้ากับธนาคารพาณิชย์ ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกจะต้องถูกเรียกชำระเงินเป็นค่าปรับตามที่ได้ตกลงไว้กับธนาคารพาณิชย์

ตัวอย่าง ในวันที่ 1 กันยายน 25x1 สหกรณ์ขายสินค้าให้กับต่างประเทศเป็นเงิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันนั้น คือ 41.30 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ แต่สหกรณ์เกรงว่าเมื่อครบกำหนดชำระเงินคืนในอีก 60 วัน อัตราแลกเปลี่ยนจะเปลี่ยนแปลง สหกรณ์จึงได้ทำสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้ากับธนาคาร โดยอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าคือ 41.20 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น ไม่ว่าอัตราแลกเปลี่ยนจะขึ้นลงอย่างไร สหกรณ์จะได้รับชำระเงินแน่นอนคือ $1,000 \times 41.20 = 41,200$ บาท

โดยหลักการการซื้อขายล่วงหน้าของผู้นำเข้าหรือส่งออกเป็นการโอนความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนที่จะเกิดขึ้นตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ไปให้แก่ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งธนาคารพาณิชย์จะต้องได้รับค่าตอบแทนจากการยอมรับความเสี่ยงแทน โดยอยู่ในรูปการกำหนดราคาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าดังกล่าว

ในการนิยามทางการเงินเป็นผู้นำเข้าหรือผู้ซื้อสินค้าจากต่างประเทศ สหกรณ์จะต้องชำระเงินให้กับต่างประเทศในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ตกลงกัน การป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนคือการทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้ากับสถาบันการเงิน ในทางกลับกันถ้าสหกรณ์เป็นผู้ส่งออก สหกรณ์จะได้รับเงินในอนาคต การป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนคือการทำสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ดังนั้น การทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าจะทำให้สหกรณ์ทราบจำนวนเงินที่จะต้องชำระหรือที่จะได้รับอย่างแน่นอน

2) การป้องกันความเสี่ยงผ่านตลาดตราสารอนุพันธ์ ตลาดตราสารอนุพันธ์ (Derivative Market) ได้แก่

(1) Options คือ สิทธิที่จะซื้อขายเงินตรา หลักทรัพย์ หรือตราสารในอนาคตในราคาที่กำหนด และในวันที่กำหนด โดยสถาบันการเงินผู้ออก Options จะได้ค่าธรรมเนียมเป็นการตอบแทน ซึ่งสัญญาของ Options จะต้องระบุรายละเอียดที่สำคัญ ได้แก่

- ราคาที่ให้ใช้สิทธิ (Exercise Price) เช่น สหกรณ์คาดว่าจะได้รับเงินค่าขายสินค้าเป็นเงิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ จึงซื้อ Option ที่จะขายเงินตราดังกล่าวในอนาคตในราคาที่กำหนด เช่น 41.10 บาทดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเมื่อครบกำหนดสหกรณ์จะใช้สิทธิหรือไม่ใช้สิทธิก็ได้

- วันที่ให้ใช้สิทธิ (Exercise Date) สิทธิที่จะซื้อขายจะต้องกระทำไม่เกินวันที่ให้ใช้สิทธิ

จะเห็นว่า การทำสัญญาแบบ Options ผู้ใช้ Options จะใช้สิทธิหรือไม่ก็ได้ ถ้าเห็นว่าดีประโยชน์จึงจะใช้สิทธิ เช่น ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดเงินโดยทั่วไปเป็น 41.00 บาท สหกรณ์จะใช้สิทธิขายตาม Options เพราะจะได้รับเงินตาม Options มากกว่า แต่ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนทั่วไปเป็น 41.60 บาท สหกรณ์ก็ไม่ใช้สิทธิ เพราะนำเงินตราต่างประเทศที่ได้ไปขายให้กับตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราทั่วไปจะคุ้มค่ากว่า

(2) Futures คือ การทำสัญญาซื้อขายสินทรัพย์ สกุลเงิน หรือตราสารการเงินล่วงหน้าโดยจะส่งมอบและชำระราคาในอนาคตที่คล้ายกับ Forward Contracts ส่วนต่างหากก็คือตราสาร Futures จะมีลักษณะสัญญาซื้อขายเป็นมาตรฐาน เช่น การซื้อขายพืชผล แร่มีค่า เป็นต้น

ลักษณะสัญญามาตรฐานของ Futures

(1) ตัวสินทรัพย์ที่ซื้อขาย มีการกำหนดมาตรฐานเป็นเกรดเบอร์ที่แน่นอน

(2) ขนาดจำนวนต่อสัญญา เช่น 1 สัญญาเท่ากับ 100 ตัน หรือน้ำมันดิบ 1 สัญญาเท่ากับ 1,000 บาร์เรล เป็นต้น

(3) ข้อตกลงการส่งมอบ โดยกำหนดสถานที่ส่ง วิธีการส่ง และวันเวลาแน่นอนที่จะส่งมอบ

(4) ราคาซื้อขาย มีการกำหนดระดับราคาต่อการซื้อขายแต่ละครั้ง

(3) Swap Contract เป็นข้อตกลงระหว่างคู่สัญญา 2 ฝ่ายที่จะแลกเปลี่ยน โดยทำธุรกรรมต่อเนื่องได้ 3 ลักษณะ คือ สวอปอัตราแลกเปลี่ยน สวอปอัตราดอกเบี้ย และสวอปสกุลเงิน

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างสวอปอัตราแลกเปลี่ยน เช่น สหกรณ์กู้เงินจากต่างประเทศ 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในวันที่ 1 กันยายน 25x1 และต้องชำระคืนในอีก 3 เดือนข้างหน้าในจำนวน 1.01 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (รวมดอกเบี้ย) ในวันที่กู้สหกรณ์จะขายเงินดอลลาร์สหรัฐและในวันเดียวกันก็ทำสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าเพื่อรับเงินตราต่างประเทศ 1.01 ดอลลาร์ในอีก 3 เดือนข้างหน้า Swap จึงเป็นสัญญาต่อเนื่องคือทำสัญญาทันทีและทำสัญญาล่วงหน้าในวันเดียวกันเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

ประเด็นการวิเคราะห์

สหกรณ์การเกษตรได้ขายสินค้าให้กับต่างประเทศ การที่สหกรณ์ป้องกันความเสี่ยงโดยการทำสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า กับการที่ไม่ได้ทำสัญญาดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อสหกรณ์อย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.2.3 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.2.3
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.2 เรื่องที่ 14.2.3

ตอนที่ 14.3

การปรับโครงสร้างสหกรณ์ การเลิกสหกรณ์ และการล้มละลาย

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 14.3 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

เรื่องที่ 14.3.1 การควบสหกรณ์และการแยกสหกรณ์

เรื่องที่ 14.3.2 การปรับปรุงกิจการสหกรณ์

เรื่องที่ 14.3.3 การเลิกสหกรณ์และการชำระบัญชี

เรื่องที่ 14.3.4 การล้มละลายของสหกรณ์

แนวคิด

1. การควบสหกรณ์ คือ การที่สหกรณ์ตั้งแต่สองสหกรณ์ขึ้นไปควบเข้ากันเป็นสหกรณ์เดียว โดยมีมติแห่งที่ประชุมใหญ่และต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ สำหรับการแยกสหกรณ์จะกระทำได้เมื่อมีความจำเป็นหรือมีเหตุให้ไม่สะดวกแก่การดำเนินงาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองท้องที่ หรือแบ่งหน่วยงานหรือสถานประกอบการ ซึ่งการแยกสหกรณ์จะทำให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์เช่นกัน
2. การดำเนินงานของสหกรณ์อาจประสบปัญหาหรือความล้มเหลวทางการเงิน ซึ่งต้องมีการปรับปรุงกิจการสหกรณ์ ซึ่งมีแนวทางในการแก้ไขโดยการปรับปรุงขั้นต้น และการประណอมหนี้
3. การเลิกสหกรณ์สามารถกระทำได้เมื่อมีเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนด ซึ่งจะต้องมีการชำระบัญชีและเมื่อผู้ชำระบัญชีชำระหนี้ของสหกรณ์แล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าไรก็ต้องคืนให้สมาชิกตามที่กฎหมายกำหนด
4. การล้มละลายของสหกรณ์เกิดจากการมีหนี้สินพันตัว จนไม่สามารถชำระหนี้ได้ และเข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย โดยเป็นหนี้เจ้าหนี้รายเดียวหรือหลายรายรวมกันไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาท เจ้าหนี้สามารถฟ้องขอให้ศาลพิพากษาให้สหกรณ์ดังกล่าวล้มละลายได้ ซึ่งต้องมีการพิทักษ์ทรัพย์ากรของสหกรณ์ และแบ่งทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ล้มละลายตามลำดับขั้นที่กฎหมายกำหนด สำหรับการฟื้นฟูกิจการนั้น พระราชบัญญัติล้มละลายได้มีข้อกำหนดเพื่อให้ลูกหนี้ได้มีโอกาสแก้ไขปัญหาด้านการเงินที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 14.3 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายเหตุผลและแนวทางในการควบสหกรณ์และการแยกสหกรณ์ได้
2. อธิบายแนวทางการปรับปรุงกิจการสหกรณ์ได้
3. อธิบายแนวทางในการเลิกสหกรณ์และการชำระบัญชีได้
4. อธิบายมูลเหตุของการฟ้องคดีล้มละลาย และการจัดการสินทรัพย์ของสหกรณ์กรณีล้มละลายได้

เรื่องที่ 14.3.1 การควบสหกรณ์และการแยกสหกรณ์

การควบสหกรณ์จัดเป็นขยายกิจการประเภทหนึ่งโดยการควบสหกรณ์ 2 สหกรณ์ขึ้นไป รวมกันเป็นสหกรณ์เดียวและจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ใหม่

1. การควบสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 หมวด 5 มาตรา 90-มาตรา 95 ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการควบสหกรณ์ไว้ดังนี้

1) สหกรณ์ตั้งแต่สองสหกรณ์อาจควบเข้ากันเป็นสหกรณ์เดียวได้ โดยมติแห่งที่ประชุมใหญ่ของแต่ละสหกรณ์ และต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ ในการขอความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ให้ส่งสำเนารายงานการประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ที่ลงมติให้ความเข้ากันไปด้วย

2) เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบแล้ว ให้สหกรณ์แจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ ทั้งปวงของสหกรณ์เพื่อให้ทราบรายการที่ประสงค์จะควบสหกรณ์เข้ากัน และขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านในการควบสหกรณ์เข้ากันนั้นส่งคำคัดค้านไปยังสหกรณ์ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้าไม่มีเจ้าหนี้คัดค้านภายในกำหนดเวลาดังกล่าวนั้น ให้ถือว่าไม่มีคำคัดค้าน ถ้ามีเจ้าหนี้คัดค้านสหกรณ์จะควบเข้ากันได้ จนวนกว่าจะได้ชำระหนี้ หรือได้ให้ประกันเพื่อหนี้รายนั้น

3) ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ของแต่ละสหกรณ์ที่ควบเข้ากัน ตั้งผู้แทนขึ้น สหกรณ์ละไม่เกิน 3 คน เพื่อดำเนินการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ใหม่

4) สหกรณ์ที่ตั้งขึ้นใหม่โดยควบเข้ากันนั้น ต้องจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ใหม่ โดยยื่นคำขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ในคำขอจดทะเบียนสหกรณ์ใหม่ ต้องมีผู้แทนของสหกรณ์ที่ควบเข้ากันลงลายมือชื่ออย่างน้อยสหกรณ์ละ 2 คน ทุกสหกรณ์ คำขอจดทะเบียนสหกรณ์ใหม่ต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้ยื่นพร้อมกับคำขอด้วย อาทิ

(1) หนังสือของทุกสหกรณ์ที่ควบเข้ากันนั้นรับรองว่าได้แจ้งไปยังเจ้าหนี้ทั้งปวงตามมาตรา 91 วรรคหนึ่ง และไม่มีเจ้าหนี้คัดค้านภายในกำหนด หรือในกรณีที่ไม่มีเจ้าหนี้คัดค้านสหกรณ์ได้ชำระหนี้ หรือได้ให้ประกันเพื่อหนี้รายนั้นแล้ว

(2) ข้อบังคับของสหกรณ์ใหม่ที่ขอจดทะเบียน 4 ฉบับ

(3) สำเนารายงานการประชุมผู้แทนของสหกรณ์ที่ควบเข้ากัน 1 ฉบับ เอกสารตาม (2) และ

(3) นั้น ผู้แทนของสหกรณ์ต้องลงลายมือชื่อรับรอง 2 คน

(4) บัญชีรายชื่อสมาชิกของแต่ละสหกรณ์ที่ควบรวมกัน พร้อมทั้งจำนวนหุ้น

(5) สำเนารายงานการประชุมของคณะกรรมการดำเนินการแต่ละสหกรณ์ครั้งที่มติดังตั้งผู้แทนเพื่อควบรวมสหกรณ์

(6) แผนดำเนินกิจกรรมของการควบรวม

5) เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์รับจดทะเบียนสหกรณ์ที่ควบเข้ากันเป็นสหกรณ์ใหม่แล้ว ให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์เดิมที่ได้ควบเข้ากันนั้นออกจากทะเบียน ให้ผู้แทนของสหกรณ์ที่ควบเข้ากันมีอำนาจหน้าที่และสิทธิเช่นเดียวกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ จนกว่าจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์

6) สหกรณ์ใหม่นี้ย่อมได้ไปทั้งทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของสหกรณ์เดิมที่ได้ควบเข้ากันนั้นทั้งสิ้น

การควบสหกรณ์มีขั้นตอนและรูปแบบ ดังนี้

1) **ขั้นตอนการควบสหกรณ์** การควบสหกรณ์จะต้องผ่านขั้นตอนการขอความเห็นชอบในการควบสหกรณ์ และขั้นตอนการจดทะเบียนควบสหกรณ์เข้าด้วยกัน ดังตารางที่ 14.1

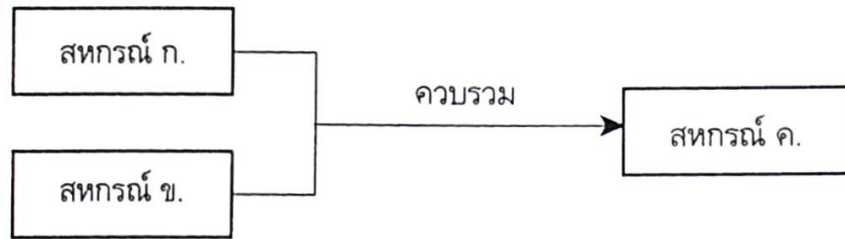
ตารางที่ 14.3 ขั้นตอนการควบสหกรณ์ และขั้นตอนการจดทะเบียนควบสหกรณ์

ขั้นตอนที่	รายละเอียดของขั้นตอนการให้บริการ	เอกสารที่ใช้
	ขั้นตอนก่อนการขอความเห็นชอบในการควบสหกรณ์	
1	สหกรณ์ขอคำแนะนำเรื่องการควบสหกรณ์จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัด	
	ขั้นตอนการขอความเห็นชอบในการควบสหกรณ์	
2	คณะผู้แทนของสหกรณ์ที่จะควบเข้าด้วยกันยื่นหนังสือขอความเห็นชอบควบสหกรณ์เข้าด้วยกัน พร้อมเอกสารประกอบต่อสำนักงานสหกรณ์จังหวัด	1. หนังสือสหกรณ์ขอความเห็นชอบควบสหกรณ์เข้าด้วยกัน จำนวน 1 ฉบับ 2. สำเนารายงานการประชุมใหญ่ของสหกรณ์ซึ่งมีมติในเรื่องดังกล่าว จำนวน 2 ชุด 3. บัญชีแสดงฐานะทางการเงินของทุกสหกรณ์ที่ควบเข้าด้วยกัน จำนวน 2 ชุด 4. รายชื่อสหกรณ์ที่จะควบเข้าด้วยกัน จำนวน 2 ชุด
3	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรวจสอบเอกสารวิเคราะห์ข้อมูล แล้วรายงานนายทะเบียนสหกรณ์ผ่านกรมส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ	

ตารางที่ 14.3 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	รายละเอียดของขั้นตอนการให้บริการ	เอกสารที่ใช้
4	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดได้รับรายงานการให้ความเห็นชอบ ของนายทะเบียนสหกรณ์จากกรมส่งเสริมสหกรณ์ แล้วดำเนินการแจ้งสหกรณ์ทราบ	
	ขั้นตอนการจดทะเบียนควบสหกรณ์เข้าด้วยกัน	
5	คณะผู้แทนของสหกรณ์ที่จะควบเข้าด้วยกันยื่นคำขอจดทะเบียนควบสหกรณ์เข้าด้วยกันพร้อมเอกสารประกอบต่อสำนักงานสหกรณ์จังหวัด	1. คำขอจดทะเบียนควบสหกรณ์เข้าด้วยกันจำนวน 1 ฉบับ 2. หนังสือรับรองว่าได้แจ้งไปยังเจ้าหนี้ทั้งปวงของสหกรณ์ จำนวน 2 ชุด 3. บัญชีรายชื่อของสหกรณ์ที่ควบเข้าด้วยกันจำนวน 2 ชุด 4. สำเนารายงานการประชุมของผู้แทนสหกรณ์ที่ประสงค์ควบเข้าด้วยกันเป็นสหกรณ์เดียวจำนวน 2 ชุด 5. ข้อบังคับฉบับเดิมสหกรณ์ละจำนวน 1 เล่ม 6. ข้อบังคับของสหกรณ์ใหม่ที่ขอจดทะเบียน - สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคมจำนวน 10 เล่ม - สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ จำนวน 8 เล่ม
6	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูล แล้วรายงานนายทะเบียนสหกรณ์ผ่านกรมส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อพิจารณาจดทะเบียนควบสหกรณ์เข้าด้วยกัน	
7	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดได้รับรายงานการจดทะเบียนควบสหกรณ์เข้าด้วยกันจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ แล้วดำเนินการแจ้งสหกรณ์ทราบ พร้อมทั้งส่งใบสำคัญรับจดทะเบียนสหกรณ์ให้สหกรณ์เก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน	

2) รูปแบบการควบสหกรณ์ ในการควบรวมของสหกรณ์จะมี 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้
รูปแบบที่ 1

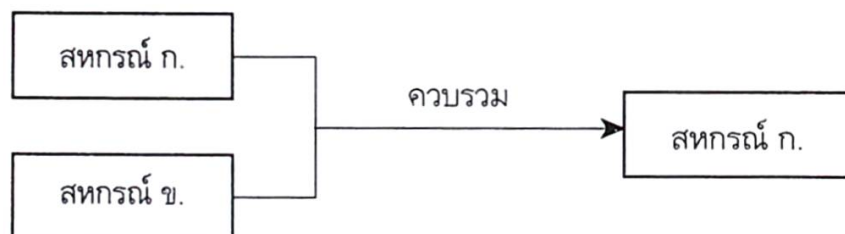

สหกรณ์ 2 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์ ก. และสหกรณ์ ข. เมื่อควบรวมกันแล้ว จัดตั้งจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ใหม่ ชื่อใหม่เป็นสหกรณ์ ค. ทั้งนี้ควบรวมสินทรัพย์ สมาชิกและภาวะหนี้สินมาทั้งหมด
ตัวอย่างเช่น

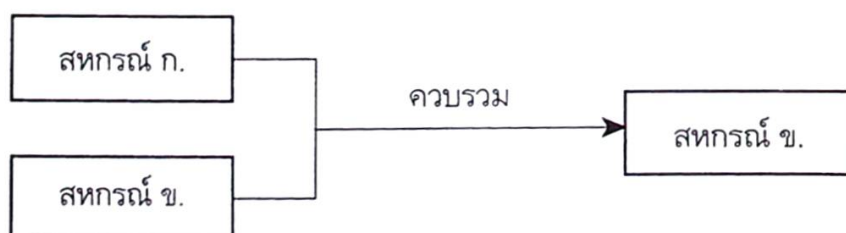

สหกรณ์การเกษตรพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก จำกัด ควบรวมกับสหกรณ์การเกษตรเขาค้อ จำกัด เมื่อควบรวมแล้วใช้ชื่อว่าสหกรณ์การเกษตรเขาค้อพัฒนา จำกัด

รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 2 และรูปแบบที่ 3 จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ สหกรณ์ 2 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์ ก. และสหกรณ์ ข. เมื่อควบรวมกันแล้ว จัดตั้งจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ใหม่ โดยใช้ชื่อสหกรณ์เดิมสหกรณ์ใด สหกรณ์หนึ่ง สหกรณ์ใหม่แม้ว่าจะเป็นชื่อเดิมแต่มีใช้สหกรณ์เดิมต้องจดทะเบียนจัดตั้งใหม่ ดังตัวอย่าง

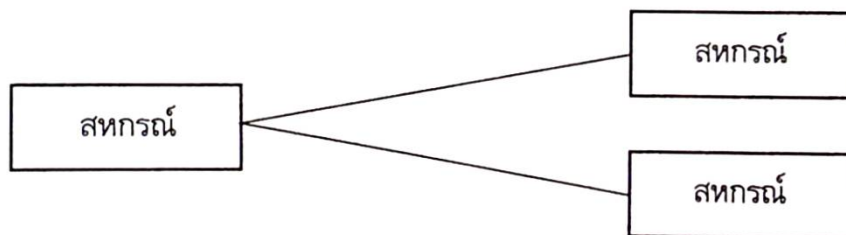
การควบสหกรณ์จะเกิดประโยชน์ ดังนี้

- 1) ประหยัดต้นทุน เพราะค่าใช้จ่ายบางอย่างสามารถลดลงได้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการตลาด การใช้จ่ายในการดำเนินงานทั่วไป
- 2) ทำให้ส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น การควบสหกรณ์เข้าด้วยกัน ทำให้ยอดขายสูงขึ้นซึ่งส่งผลถึงส่วนครองตลาดของสหกรณ์
- 3) ลดการแข่งขัน สหกรณ์ที่ขายสินค้าประเภทเดียวกันเมื่อมารวมกันสามารถลดการแข่งขันลงได้
- 4) เพิ่มสายผลิตภัณฑ์ สหกรณ์ที่ควบกันโดยเป็นสหกรณ์ที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าต่างกันย่อมทำให้มีสายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น เกิดการกระจายความเสี่ยงได้
- 5) ช่วยให้สมาชิกยังคงความเป็นเจ้าของต่อไป ในกรณีที่สหกรณ์ประสบปัญหาทางการเงิน ซึ่งหากอยู่ต่อไปอาจต้องเลิกสหกรณ์ ดังนั้น เมื่อมีการควบกับสหกรณ์อื่นที่มีความมั่นคงจะช่วยพยุงสหกรณ์ที่ประสบปัญหาได้

2. การแยกสหกรณ์

การแยกสหกรณ์โดยปกติทั่วไปจะไม่มีผลกระทบ ยกเว้นที่เกิดความจำเป็นจริง ๆ ในเรื่องการเปลี่ยนการปกครองท้องถิ่น หรือการแบ่งหน่วยงาน หรือส่วนประกอบ การความไม่สะดวกต่อการดำเนินงานอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าจะเข้าหลักเกณฑ์ข้างต้นสหกรณ์ก็อาจไม่ขอแยกสหกรณ์ก็ได้ ทั้งนี้ เพราะสมาชิกเห็นว่าการแยกสหกรณ์ต้องมีการแบ่งแยกทรัพย์สิน ทุน ทุนสำรอง สมาชิกอาจไม่ให้ออกแยกสหกรณ์ก็ได้

การแยกสหกรณ์ คือ การที่สหกรณ์หนึ่งต้องแยกออกเป็น 2 สหกรณ์ ดังภาพต่อไปนี้

สหกรณ์จะแยกได้เมื่อเข้าเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 96 - มาตรา 100 ซึ่งให้แนวทางไว้ ดังนี้

1) เหตุผลของการแยกสหกรณ์ การแยกสหกรณ์จะกระทำมิได้แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองท้องถิ่น หรือแบ่งหน่วยงานหรือสถานประกอบการ จะแยกสหกรณ์ก็ได้หากมีความจำเป็นหรือมีเหตุให้ไม่สะดวกแก่การดำเนินงาน ทั้งนี้การแยกสหกรณ์จะกระทำได้โดยสมาชิกของสหกรณ์นั้นจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือน้อยกว่า 500 คน ลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอแยก

สหกรณ์ต่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เรียกประชุมใหญ่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอแยกสหกรณ์ เพื่อพิจารณาเรื่องการแยกสหกรณ์

ถ้าที่ประชุมใหญ่ได้มีมติเห็นชอบให้แยกสหกรณ์ให้พิจารณาแบ่งแยกทรัพย์สิน ทุน ทุนสำรอง หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของสหกรณ์ตามวิธีการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด การวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องต่าง ๆ ของที่ประชุมใหญ่ให้ถือเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกหรือผู้แทนสมาชิกที่มาประชุม ถ้าคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่เรียกประชุมใหญ่ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอให้แยกสหกรณ์ให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจเรียกประชุมใหญ่ภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควร

2) **มติในการแยกสหกรณ์** ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ได้มีมติไม่เห็นชอบให้แยกสหกรณ์ ถ้าสมาชิกซึ่งลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอแยกสหกรณ์ (ตามข้อ 1) พิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมใหญ่นั้น ให้สมาชิกดังกล่าวทุกคนลงลายมือชื่อทำหนังสือถึงนายทะเบียนสหกรณ์ภายในกำหนดเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ลงมติ เพื่อให้นายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดว่าสมควรแยกสหกรณ์หรือไม่ และเมื่อนายทะเบียนสหกรณ์วินิจฉัยชี้ขาดเป็นอย่างไรแล้วให้แจ้งคำวินิจฉัยให้สหกรณ์ทราบ คำวินิจฉัยของนายทะเบียนสหกรณ์ให้เป็นที่สุด

3) **การแจ้งเจ้าหนี้** เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้มีมติเห็นชอบหรือนายทะเบียนสหกรณ์วินิจฉัยชี้ขาดให้แยกสหกรณ์แล้ว ให้สหกรณ์แจ้งมติที่ประชุมใหญ่ หรือคำวินิจฉัยของนายทะเบียนสหกรณ์เป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ทั้งปวงของสหกรณ์ เพื่อให้ทราบรายการที่ประสงค์จะแยกสหกรณ์และให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านในการแยกสหกรณ์นั้นส่งคำคัดค้านไปยังสหกรณ์ ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

4) **การจดทะเบียนสหกรณ์ใหม่** สหกรณ์ที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่โดยการแยกจากสหกรณ์เดิมนั้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ได้ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการจดทะเบียนสหกรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลม คำขอจดทะเบียนสหกรณ์ใหม่ ต้องยื่นพร้อมเอกสาร ดังต่อไปนี้

(1) สำเนาหนังสือร้องขอแยกสหกรณ์ และสำเนารายงานการประชุมใหญ่ที่ได้มีมติเห็นชอบให้แยกสหกรณ์ หรือสำเนาหนังสือนายทะเบียนสหกรณ์ซึ่งวินิจฉัยชี้ขาดให้แยกสหกรณ์แล้วแต่กรณี

(2) สำเนาหนังสือของสหกรณ์ทุกฉบับที่แจ้งไปยังเจ้าหนี้ทั้งปวงของสหกรณ์

(3) หนังสือของสหกรณ์ที่รับรองว่าไม่มีเจ้าหนี้คัดค้านภายในกำหนด หรือสำเนาคัดค้านของเจ้าหนี้พร้อมทั้งหลักฐานที่แสดงว่าสหกรณ์ได้ชำระหนี้หรือได้ให้ประกันเพื่อหนี้รายนั้นแล้ว

5) **ทรัพย์สิน ทุน ทุนสำรอง หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของสหกรณ์เดิม** สหกรณ์เดิมที่ที่ประชุมใหญ่ได้มีมติให้แบ่งแยกหรือนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาด ให้แบ่งแยกแล้วแต่กรณีย่อมโอนไปให้แก่สหกรณ์ใหม่ตั้งแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์รับจดทะเบียน

ตัวอย่าง สหกรณ์ออมทรัพย์ กรมป่าไม้ จำกัด เดิมอยู่ในสังกัดเดียวกันคือ กรมป่าไม้ ต่อมากรมป่าไม้ได้แยกส่วนราชการออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งยังคงอยู่กับกรมป่าไม้ อีกส่วนหนึ่งไปสังกัดในกรมทรัพยากรธรรมชาติ จากเกณฑ์ข้างต้นสหกรณ์ออมทรัพย์ กรมป่าไม้อาจขอแยกสหกรณ์ได้ แต่เมื่อสมาชิกได้พิจารณาถึงประโยชน์ต่าง ๆ แล้วเห็นว่าคงสภาพเดิมไว้ดีกว่า จึงมิได้แบ่งแยกสหกรณ์แต่ประการใด

ประเด็นการวิเคราะห์

ถ้าสหกรณ์ร้านค้ามีสาขาห่างไกลกัน ควรแยกสาขาเป็นสหกรณ์ต่างหากหรือไม่ เพราะเหตุใด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่อง 14.3.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.3.1
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.3 เรื่อง 14.3.1

เรื่อง 14.3.2 การปรับปรุงกิจการสหกรณ์

การที่สภาวะแวดล้อมทางธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลง เช่น มีการแข่งขันสูง มีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ดังนั้น สหกรณ์จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม เพื่อให้สามารถดำเนินงานมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก อย่างไรก็ตามบางสหกรณ์อาจประสบปัญหาทางการเงินได้ การที่จะป้องกันปัญหาทางการเงินนั้นสหกรณ์ควรวิเคราะห์ทางการเงิน หากเห็นว่ามีสัญญาณบางอย่างที่แสดงในรูปของอัตราส่วนทางการเงินไม่เหมาะสมแล้ว เช่น อัตราส่วนแสดงสภาพคล่องต่ำ หรืออัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการชำระดอกเบี้ยต่ำ สัญญาณที่แสดงในรูปอัตราส่วนทางการเงินดังกล่าวเป็นสิ่งที่สหกรณ์ต้องพิจารณาเพื่อปรับปรุงกิจการต่อไป

สหกรณ์อาจประสบความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งอาจเป็นความล้มเหลวทางเศรษฐกิจเกิดจากการที่กิจการมีรายได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า กิจการได้รับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำกว่าต้นทุนเงินทุน หรือเกิดขึ้นเมื่ออัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่คาดว่าจะได้รับ นอกจากนี้อาจเกิดความล้มเหลวที่เกิดจากการที่สหกรณ์ไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามสัญญาการชำระเงินกับเจ้าหนี้ได้ ความล้มเหลวทางการเงินนี้อาจเกิดขึ้นได้ ไม่ว่ากิจการจะประสบความล้มเหลวทางเศรษฐกิจหรือไม่ ความล้มเหลวทางการเงินอาจแบ่งย่อยออกได้เป็น

- การขาดสภาพคล่อง (Illiquidity) หรือความสามารถในการชำระหนี้ทางเทคนิค (Technical Insolvency) เป็นความล้มเหลวที่เกิดจากการที่กิจการไม่สามารถที่จะชำระหนี้สินหมุนเวียนได้เมื่อครบกำหนดชำระ แม้ว่าค่าของสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการจะมีมากกว่าหนี้สินทั้งหมด (มูลค่าสินทรัพย์ที่นำมาพิจารณาควรเป็นมูลค่าที่เป็นจริง) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ส่วนทุนหรือค่าสุทธิของกิจการ (Net Worth) มีค่าเป็นบวก กิจการยังคงมีสภาพคล่องไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้สินหมุนเวียนได้ ตัวอย่างเช่น สหกรณ์ขาดทุน 2 ล้านบาท และมีสินทรัพย์หมุนเวียน 5 ล้านบาท หนี้สินหมุนเวียน 6 ล้านบาท หนี้สินระยะยาว 1 ล้านบาท สินทรัพย์รวม 10 ล้านบาท ดังนั้น ส่วนทุนคือ $10 - 6 - 1 = 3$ ล้านบาท หนี้สินหมุนเวียนทั้งหมดของกิจการอาจจะครบกำหนดชำระในปัจจุบัน ทำให้กิจการมีสภาพคล่องไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ เพราะสินทรัพย์หมุนเวียนน้อยกว่าหนี้สินหมุนเวียน ถือว่ากิจการประสบความล้มเหลวทางการเงิน

- สำหรับความล้มเหลวในด้านความสามารถในการชำระหนี้ อันอาจก่อให้เกิดความล้มละลาย (Insolvency in Bankruptcy) เป็นความล้มเหลวที่เกิดจากการที่กิจการมีหนี้สินทั้งหมดมากกว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่มีอยู่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ส่วนทุนหรือค่าสุทธิของกิจการ (Net Worth) เป็นลบ เนื่องจากสินทรัพย์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ ซึ่งอาจถึงขั้นล้มละลายได้ เช่น มีสินทรัพย์รวม 10 ล้านบาท แต่มีหนี้สินรวม 15 ล้านบาท แสดงว่าส่วนทุนคือ ติดลบ 5 ล้านบาท กรณีนี้สินทรัพย์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้สิน ซึ่งอาจเกิดภาวะล้มละลายได้ การปรับปรุงกิจการอาจทำได้โดยการปรับปรุงขั้นตอนการประណหนี้

1. การปรับปรุงขั้นต้น

เมื่อกิจการมีแนวโน้มที่จะประสบความล้มเหลว และความล้มเหลวนั้นเป็นความล้มเหลวในลักษณะที่สามารถที่จะทำการแก้ไขได้ สหกรณ์ซึ่งควรปรับปรุงกิจการ คือ การแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างทางการเงินของกิจการให้ดีขึ้น นอกเหนือจากที่จะต้องปรับปรุงการทำงานในด้านอื่น ๆ ในกิจการที่เป็นปัญหาอยู่ ในการปรับปรุงโครงสร้างทางการเงินนี้ อาจที่จะเริ่มพิจารณาจากผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของกิจการ และเปรียบเทียบกับอัตราส่วนมาตรฐานหรืออัตราส่วนของสหกรณ์อื่นที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อหาจุดบกพร่องในด้านต่าง ๆ ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข อย่างไรก็ดี มีแนวทางแก้ไขที่ถือเป็นแนวทางขั้นต้นซึ่งจะสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างทางการเงินให้กลับสู่สภาพเดิมได้ดังนี้ คือ

1) เปลี่ยนสินทรัพย์ที่ไม่จำเป็นให้เป็นเงินสด เพื่อให้กิจการเกิดมีสภาพคล่องในการชำระหนี้เพิ่มขึ้น การพิจารณาว่าสินทรัพย์ประเภทใดเป็นสินทรัพย์ที่จำเป็นหรือไม่จำเป็น จะขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่กำลังประสบอยู่ในขณะนั้นว่าอยู่ในระดับใด ตัวอย่างของสินทรัพย์ที่ไม่จำเป็น ซึ่งอาจนำมาเปลี่ยนรูปให้เป็นเงินสด เช่น

- ที่ดินหรือเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ไม่ได้ใช้งาน
- สินค้าคงเหลือที่มีอยู่เกินระดับความจำเป็น

2) ตัดหรือเลื่อนการจ่ายเงินที่ไม่ได้มีข้อผูกพันตามสัญญา เช่น

- เลื่อนการชำระเจ้าหนี้การค้า
- ตัดการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกผู้ถือหุ้น

3) เร่งรัดการจัดเก็บเงินจากลูกหนี้ โดยปรับปรุงระบบการเรียกเก็บเงินหรืออาจเสนอส่วนลดให้ลูกหนี้เพื่อให้กิจการมีสภาพคล่องโดยเร็วที่สุด

4) เปลี่ยนวิธีการก่อหนี้ที่เป็นหนี้ระยะสั้นให้เป็นหนี้ระยะยาว ทั้งนี้เพื่อเลื่อนกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ให้ยาวนานออกไป เช่น โดยการออกตั๋วสัญญาใช้เงินระยะยาว หรือกู้ยืมเงินจากธนาคารระยะยาวแทนการออกตั๋วเงินระยะสั้น เป็นต้น การเปลี่ยนหนี้ระยะสั้นให้เป็นหนี้ระยะยาว แม้จะทำให้ต้นทุนของเงินทุนสูงขึ้น แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่ควรนำมาใช้ยามฉุกเฉิน

5) จัดหาเงินทุนดำเนินการจากผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการล้มเหลวของกิจการ เช่น การขอจดจำย โบนัสให้กับกรรมการ พนักงาน เป็นต้น

แนวทางแก้ไขข้างต้นและแนวทางอื่น ๆ ซึ่งแต่ละสหกรณ์ได้พิจารณานำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาอาจที่จะหามาใช้ได้ จะเป็นแนวทางแก้ไขยามฉุกเฉิน ซึ่งอาจจะช่วยเปลี่ยนแนวโน้มที่จะประสบความล้มเหลวให้

กลับมีสถานะทางการเงินที่มั่นคงดังเดิมได้ แต่สำหรับบางสหกรณ์อาจที่จะเป็นเพียงการชะลอไม่ให้เกิดความล้มเหลวเร็วขึ้นเท่านั้น

2. การประนอมหนี้

ในการที่สหกรณ์ได้ใช้แนวทางปรับปรุงขั้นต้นแล้ว แต่ไม่อาจที่จะทำให้กิจการมีฐานะทางการเงินที่มั่นคงพอที่จะชำระหนี้ได้ เมื่อครบกำหนดชำระและกิจการยังคงต้องการที่จะดำเนินการต่อไปตามปกติ ก็จะไม่เหลือเพียงมาตรการสุดท้ายที่จะทำให้การต่ออายุการดำเนินการของกิจการเป็นผลได้ คือ การทำความตกลงกับเจ้าหนี้ของสหกรณ์ การทำความตกลงนี้มักจะเป็นที่ยอมรับของเจ้าหนี้เมื่อมีหลักฐานปรากฏให้เห็นว่าค่าของกิจการของลูกหนี้ที่จะดำเนินการต่อไปตามปกติจะมีค่าที่สูงกว่าค่าเมื่อต้องเลิกกิจการ นอกจากนี้เจ้าหนี้บางรายอาจจะมีเหตุผลที่นอกเหนือจากเหตุผลด้านมนุษยธรรม เช่น การทำความตกลงกับกิจการลูกหนี้ หรือการที่จะปล่อยให้กิจการที่เป็นลูกค้าย่อยและเลิกกิจการไป จะมีผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหนี้เองด้วย หรือการดำเนินการฟ้องร้องผ่านชั้นตอนของศาล นอกจากจะทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูงแล้ว ผลที่จะได้รับเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้กิจการลูกหนี้ล้มละลาย เจ้าหนี้บางรายจะได้รับเงินคืนน้อยกว่าการทำความตกลงร่วมกันกับลูกหนี้เสียอีก ดังนั้น สหกรณ์ที่เป็นลูกหนี้จึงอาจที่จะใช้มาตรการทำความตกลงร่วมกันกับเจ้าหนี้ ซึ่งก็คือ การประนอมหนี้นั่นเอง โดยการประนอมหนี้อาจอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไป ได้แก่ การยืดเวลาการชำระหนี้ การชำระหนี้เพียงบางส่วน การแปลงหนี้เป็นทุน และการชำระหนี้ด้วยสินค้าหรือสินทรัพย์อื่น การประนอมหนี้จึงอาจส่งผลให้เกิดการปรับโครงสร้างหนี้ของกิจการลูกหนี้

1) **การยืดเวลาชำระหนี้** คือ การที่เจ้าหนี้นอมยยืดกำหนดเวลาการชำระหนี้ให้แก่สหกรณ์ออกไป โดยสหกรณ์ที่เป็นลูกหนี้จะจ่ายชำระหนี้เต็มจำนวนเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระที่ต่อให้ตามข้อตกลง ข้อตกลงที่ทำร่วมกัน อาจกำหนดให้กิจการจ่ายเป็นเงินสดสำหรับการซื้อสินค้าครั้งใหม่ และผ่อนชำระเป็นงวดในช่วงระยะเวลาที่ยืดการชำระให้ การยืดเวลาชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ เจ้าหนี้จะต้องมีความมั่นใจถึงความสามารถในการบริหารของกิจการและภาวะเศรษฐกิจว่าจะอำนวยให้กิจการสามารถชำระหนี้ได้ตามเวลาที่ต่อให้ หากเห็นว่ากิจการสหกรณ์ไม่อาจที่จะฟื้นตัวกลับคืนดังเดิมหรือภาวะเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยให้กิจการสามารถปรับปรุงกิจการได้แล้ว เจ้าหนี้ก็จะไม่นำมาตรการนี้มาใช้

2) **การชำระหนี้บางส่วน** การประนอมหนี้วิธีหนึ่งคือ การที่เจ้าหนี้นอมยตกลงกับกิจการที่เป็นลูกหนี้ให้ชำระหนี้เพียงบางส่วน หลังจากพิจารณาแล้วเห็นว่ากิจการลูกหนี้ไม่อาจที่จะฟื้นคืนสภาพได้ โดยเจ้าหนี้แต่ละรายจะได้รับชำระตามสัดส่วนของหนี้ เช่น ถ้ากิจการเสนอที่จะประนอมหนี้โดยจ่ายชำระในอัตราร้อยละ 60 ต่อทุกบาทที่เป็นหนี้ ถ้าสหกรณ์เป็นหนี้บริษัท ก. ซึ่งขายวัสดุอุปกรณ์อยู่ 20 ล้านบาท บริษัท ก. ก็จะได้รับชำระเพียง 12 ล้านบาท เป็นต้น การที่เจ้าหนี้นอมยตกลงให้ประนอมหนี้ก็อาจเป็นเพราะเล็งเห็นว่าเงินที่ได้รับชำระในอัตราที่ตกลงกันนั้น จะเป็นจำนวนมากกว่าที่จะได้รับเมื่อฟ้องศาลให้กิจการลูกหนี้ล้มละลาย

3) **การชำระหนี้ด้วยสินค้าหรือสินทรัพย์** ซึ่งสหกรณ์ที่เป็นลูกหนี้มีสินค้า บริการหรือสินทรัพย์อื่นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าหนี้ ก็อาจทำความตกลงกันโดยชำระเป็นสินค้า บริการหรือสินทรัพย์อื่น เช่น การโอนเงินลงทุนในบริษัทย่อยเพื่อชำระหนี้ เป็นต้น

4) **การแปลงหนี้เป็นทุน** คือ การที่ธุรกิจที่เป็นลูกหนี้ได้ทำความตกลงกับเจ้าหนี้ให้เปลี่ยนมาเป็นผู้ถือหุ้น ซึ่งจะทำให้หนี้สินลดลง และส่วนทุนเพิ่มขึ้น กรณีนี้จะเกิดกับธุรกิจทั่วไป แต่อาจไม่สามารถนำมาใช้ได้กับสหกรณ์ เพราะผู้ถือหุ้นสหกรณ์จะต้องเป็นสมาชิกสหกรณ์นั้น

ในทางปฏิบัติ การประนอมหนี้อาจใช้หลายรูปแบบประสมประสาน โดยทำข้อตกลงกันโดยสมัครใจระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้

ประเด็นการวิเคราะห์

ถ้าสหกรณ์การเกษตรประสบปัญหาทางการเงินควรดำเนินการแก้ไขอย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.3.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.3.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.3 เรื่องที่ 14.3.2

เรื่องที่ 14.3.3 การเลิกสหกรณ์และการชำระบัญชี

การเลิกสหกรณ์ หมายถึง การสูญเสียไปซึ่งสภาพของการเป็นนิติบุคคล ผู้ใดกระทำการใด ๆ ในนามของสหกรณ์ภายหลังสหกรณ์เลิกแล้ว ย่อมไม่มีผลผูกพันสหกรณ์เพราะสหกรณ์สิ้นสุดการเป็นนิติบุคคลแล้ว เว้นแต่บุคคลที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่กระทำการ เช่น ผู้ชำระบัญชี เป็นต้น (คู่มือคำแนะนำการเลิกสหกรณ์ ส่วนทะเบียนและข้อบังคับ สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์)

1. การเลิกสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดหลักการเลิกสหกรณ์ไว้ 2 ประการ คือ การเลิกเมื่อเกิดเหตุตามที่กฎหมายกำหนด และเลิกเมื่อนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้เลิก ซึ่งอยู่ในส่วนที่ 5 มาตรา 70-73 ได้กำหนดการเลิกสหกรณ์เมื่อมีเหตุหนึ่งเหตุใดต่อไปนี้

- 1) มีเหตุตามที่กำหนดในข้อบังคับของแต่ละสหกรณ์
- 2) สหกรณ์มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าสิบคน
- 3) ที่ประชุมใหญ่ลงมติให้เลิก
- 4) ล้มละลาย
- 5) นายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้เลิก เนื่องจาก

(1) สหกรณ์ไม่เริ่มดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่จดทะเบียน หรือหยุดดำเนินการติดต่อกันเป็นเวลาสองปีนับแต่วันที่หยุดดำเนินการ

(2) สหกรณ์ไม่ส่งสำเนาบทลงคะแนนและรายงานประจำปีต่อนายทะเบียนสหกรณ์เป็นเวลาสามปีติดต่อกัน

(3) สหกรณ์ไม่อาจดำเนินกิจการให้เป็นผลดี หรือการดำเนินกิจการของสหกรณ์ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์ หรือประโยชน์ส่วนรวม

กฎหมายบัญญัติให้สหกรณ์ที่เลิกตาม ข้อ 1, 2, 3 หรือ 4 แจ้งให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่เลิก และให้นายทะเบียนสหกรณ์ปิดประกาศการเลิกสหกรณ์ไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์ที่ทำการสหกรณ์อำเภอ หรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่และไม่มีสิทธิอุทธรณ์

สำหรับสหกรณ์ที่ถูกสั่งเลิกตามข้อ 5 มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง และให้นายทะเบียนสหกรณ์ส่งคำอุทธรณ์ต่อไปยังคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติโดยไม่ชักช้า โดยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติให้เป็นที่สุด

เมื่อสหกรณ์ใดเลิกไปด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่ระบุข้างต้น ให้จัดการชำระบัญชีให้แล้วเสร็จตามบทบัญญัติในหมวด 4 ว่าด้วยการชำระบัญชีด้วย

2. การชำระบัญชี

การชำระบัญชีสหกรณ์ที่ล้มละลายนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย (รายละเอียดเกี่ยวกับการล้มละลายจะได้กล่าวต่อไปในเรื่องที่ 14.3.4)

การชำระบัญชีสหกรณ์ที่เลิกเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย ตามหมวด 4 มาตรา 74-89 ให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีโดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์อื่นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เลิกสหกรณ์ หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์แล้วแต่กรณี และในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หรือนายทะเบียนสหกรณ์ไม่ให้ความเห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ได้

เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นสมควรหรือเมื่อสมาชิกมีจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมดร้องขอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์จะแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่แทนผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือซึ่งได้ตั้งไว้ก็ได้ และให้นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ หรือผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จากนายทะเบียนสหกรณ์ ให้ปิดประกาศชื่อ ผู้ชำระบัญชีไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์นั้น ที่ทำการสหกรณ์อำเภอหรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ภายใน 14 วัน นับแต่วันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ทั้งนี้ผู้ชำระบัญชีอาจได้รับคำตอบแทนตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อระงับรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ในระหว่างที่ยังชำระบัญชีไม่เสร็จ

2) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อชำระผลสำเร็จกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

- 3) เรียกประชุมใหญ่
 - 4) ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีอาญา และประนีประนอมยอมความในเรื่องในนามของสหกรณ์
 - 5) จำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์
 - 6) เรียกให้สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นทั้งหมด
 - 7) ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในกรณีที่เงินค่าหุ้นหรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน
 - 8) ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น
- เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ชำระหนี้ของสหกรณ์แล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายตามลำดับ ดังต่อไปนี้
- 1) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว
 - 2) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้วแต่ต้องไม่เกินอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท
 - 3) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ในระหว่างปีตามที่กำหนดในข้อบังคับ

ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีก ให้ผู้ชำระบัญชีโอนให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

เมื่อได้ชำระบัญชีกิจการของสหกรณ์เสร็จแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าได้ดำเนินการชำระบัญชีและจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ไปอย่างไร รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีและจำนวนทรัพย์สินที่จ่ายเสนอผู้สอบบัญชี และเมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียนต่อไป รายละเอียดของเรื่องนี้โปรดศึกษาใน www.cpd.go.th

ประเด็นการวิเคราะห์

เหตุใดจึงต้องมีการเลิกสหกรณ์ และเมื่อเลิกสหกรณ์แล้วการชำระบัญชีควรทำอย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.3.3 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.3.3
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.3 เรื่องที่ 14.3.3

เรื่องที่ 14.3.4 การล้มละลายของสหกรณ์

การฟ้องคดีล้มละลายในเรื่องนี้จะนำมากล่าวเพียงคร่าว ๆ เพื่อให้เห็นภาพกว้างในหัวข้อต่อไปนี้

- มูลเหตุของการฟ้องคดีล้มละลาย
- หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลาย
- การพิทักษ์ทรัพย์ และการประนอมหนี้

1. มูลเหตุของการฟ้องคดีล้มละลาย

มูลเหตุของการฟ้องคดีล้มละลายตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งเป็นมูลเหตุในส่วนที่เกี่ยวกับลูกหนี้สรุปได้ดังนี้

1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ลักษณะที่สันนิษฐานที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามมาตรา 8 ถ้าเข้าเหตุหนึ่งเหตุใดต่อไปนี้

(1) ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินหรือสิทธิจัดการทรัพย์สินของตนให้แก่บุคคลอื่น เพื่อประโยชน์แห่งเจ้าหนี้ทั้งหลายของตน ไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

(2) ถ้าลูกหนี้โอนหรือส่งมอบทรัพย์สินของตนไปโดยการแสดงเจตนาหลง หรือโดยกลฉ้อฉล ไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

(3) ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินของตนหรือก่อให้เกิดทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นเหนือทรัพย์สินนั้น ซึ่งถ้าล้มละลายแล้ว จะต้องถือว่าเป็นการให้เปรียบ ไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

(4) ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เพื่อประวิงการชำระหนี้ หรือไม่ให้เจ้าหนี้ได้ชำระหนี้

ก. ออกไปเสียนอกราชอาณาจักร หรือได้ออกไปก่อนแล้วและคงอยู่นอกราชอาณาจักร

ข. ไปเสียจากเคหะสถานที่เคยอยู่ หรือซ่อนตัวอยู่ในเคหะสถาน หรือหลบไปหรือวิธีอื่น

หรือปิดสถานที่ประกอบธุรกิจ

ค. ยักย้ายทรัพย์สินไปให้พ้นอำนาจศาล

ง. ยอมตนให้ต้องคำพิพากษาซึ่งบังคับให้ชำระเงินซึ่งตนไม่ควรต้องชำระ

(5) ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดี หรือไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้

(6) ถ้าลูกหนี้ได้แถลงต่อศาลในคดีใด ๆ ว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

(7) ถ้าลูกหนี้แจ้งให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดของตนทราบว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

(8) ถ้าลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตั้งแต่สองคนขึ้นไป

(9) ถ้าลูกหนี้ได้รับหนังสือทวงถามจากเจ้าหนี้ให้ชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่าสองครั้ง ซึ่งมีระยะเวลาห่างกันไม่น้อยกว่า 30 วัน และลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

2) ลูกหนี้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรหรือประกอบธุรกิจในราชอาณาจักร ไม่ว่าด้วยตนเองหรือตัวแทนในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลายหรือภายใน 1 ปีก่อนนั้น กรณีที่ลูกหนี้ไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย แต่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยลูกหนี้ดังกล่าวก็สามารถถูกฟ้องล้มละลายตามกฎหมายไทยได้

2. หลักเกณฑ์ของการฟ้องคดีล้มละลาย

ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 9 และ 10 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ได้ให้แนวทางเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของการฟ้องคดีล้มละลาย โดยขึ้นกับลักษณะของเจ้าหนี้ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ เจ้าหนี้ทั่วไปกับเจ้าหนี้มีประกัน

1) **เจ้าหนี้ทั่วไป** หลักเกณฑ์ในการที่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้มีดังนี้

(1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียว หรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาท หรือ

ลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาท และ

(3) หนี้้นอาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนไม่ว่าหนี้้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

2) **เจ้าหนี้มีประกัน** เป็นเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือสินทรัพย์ของลูกหนี้ในทางจำนอง จำน่า หรือสิทธิยึดเหนี่ยว หรือเจ้าหนี้ผู้มีริมสิทธิที่บังคับได้เช่นเดียวกับผู้รับจำนำ หลักเกณฑ์ในการที่เจ้าหนี้มีประกันจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้จะต้องเข้าเกณฑ์ 3 ข้อบังคับของกรณีเจ้าหนี้ทั่วไป และยังต้องประกอบกับหลักเกณฑ์เพิ่มเติม คือต้องมีดังนี้

(1) ต้องเป็นเจ้าหนี้ที่มีสิทธิบังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน และ

(2) ต้องกล่าวในฟ้องว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ซึ่งตีราคาหลักประกันมาในฟ้องซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้วเงินยังขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาท และลูกหนี้เป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาท

สำหรับกรณีที่ลูกหนี้เป็นนิติบุคคล นอกจากเจ้าหนี้สามัญ และเจ้าหนี้มีประกันจะฟ้องร้องตามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นิติบุคคลยังอาจล้มละลายได้โดยวิธีการชำระบัญชี ซึ่งพระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา 88 กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลนั้น ๆ สามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้สั่งให้นิติบุคคลนั้นล้มละลาย ถ้าปรากฏว่าเงินลงทุนหรือเงินค่าหุ้นได้ใช้หมดแล้ว แต่สินทรัพย์ยังไม่พอกับหนี้สิน

3. การพิทักษ์ทรัพย์และการประนอมหนี้จากการล้มละลาย

การพิทักษ์ทรัพย์และการประนอมหนี้ เป็นการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามคำสั่งของศาลได้เข้าควบคุมกิจการ และทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยลูกหนี้หมดอำนาจที่จะจัดการทรัพย์สินได้ด้วยตนเอง การพิทักษ์ทรัพย์เกิดขึ้นตามคำสั่งศาลเมื่อลูกหนี้เข้าเกณฑ์ที่จะเป็นบุคคลล้มละลายตามคำฟ้องของโจทก์ แต่ยังไม่เป็นบุคคลล้มละลายในทันที เนื่องจากตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 31 และ 61 บัญญัติว่าเมื่อมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกเพื่อปรึกษาว่าควรรับคำขอประนอมหนี้หรือไม่ หรือจะขอให้ศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย

หากที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติยอมรับคำประนอมหนี้ และศาลพิจารณาเห็นชอบแล้ว มาตรา 45 บัญญัติไว้สรุปได้ คือ เมื่อลูกหนี้ประสงค์จะทำความตกลงในเรื่องหนี้สิน โดยวิธีขอชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนหรือวิธีอื่นให้ทำคำขอประนอมหนี้เป็นหนังสือยื่นต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน หรือภายในเวลาที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้กำหนดให้ โดยคำประนอมหนี้ควรแสดงข้อความแห่งการประนอมหนี้ หรือวิธีการจัดการในการประนอมหนี้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สิน และรายละเอียดแห่งหลักประกันหรือผู้ค้ำประกันถ้ามี

4. การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินเมื่อลูกหนี้ล้มละลาย

เมื่อศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว ทั้งนี้การล้มละลายให้เริ่มต้นมีผลตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ และกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป (มาตรา 120) รวมทั้งเก็บรวบรวม และรับเงินหรือสินทรัพย์ของลูกหนี้ หรือสินทรัพย์ลูกหนี้มีสิทธิที่จะได้รับจากผู้อื่น

ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่นำมาแบ่ง

ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่นำมาแบ่งในคดีล้มละลาย ได้แก่ ทรัพย์สินตามมาตรา 109 คือ

- 1) ทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย รวมทั้งสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้เหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น
- 2) ทรัพย์สินซึ่งลูกหนี้ได้มาภายหลังเวลาเริ่มต้นล้มละลาย กล่าวคือ ได้มาภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จนกว่าคดีล้มละลายจะสิ้นสุด
- 3) สิ่งของซึ่งอยู่ในครอบครองหรืออำนาจสั่งการหรือสั่งจำหน่ายของลูกหนี้ในทางการค้าหรือธุรกิจของลูกหนี้ ด้วยความยินยอมของเจ้าของอันแท้จริง โดยพฤติการณ์ซึ่งทำให้เห็นว่าลูกหนี้เป็นเจ้าของในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย

5. ลำดับชั้นในการชำระหนี้

ก่อนทำการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 1 ฉบับ และก็แจ้งความไปยังเจ้าหนี้และบุคคลล้มละลายล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน กำหนดวันเวลาให้มาตรวจบัญชีส่วนแบ่ง ถ้าไม่มีผู้คัดค้านให้ถือว่าบัญชีนั้นถูกต้องและเป็นที่สุด แล้วให้พนักงานพิทักษ์

ทรัพย์สินโฆษณาการแบ่งไว้ ณ สำนักงาน และแจ้งจำนวนส่วนแบ่งที่จะจ่ายไปยังเจ้าหนี้

สำหรับลำดับขั้นการชำระหนี้ ตามมาตรา 130 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่

5) พ.ศ. 2542 ให้ชำระค่าใช้จ่าย และหนี้สินตามลำดับดังต่อไปนี้

- 1) ค่าใช้จ่ายในการจัดการมรดกของลูกหนี้
- 2) ค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้
- 3) ค่าปลงศพลูกหนี้ตามสมควรแก่ฐานะรูป
- 4) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินตามมาตรา 179 (3)
- 5) ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และค่าทนายความตามที่ศาลเจ้าหนี้พนักงานพิทักษ์ทรัพย์

กำหนด

6) ค่าภาษีอากรที่ถึงกำหนดชำระภายใน 6 เดือน ก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เพื่อการทำงานที่ได้ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นนายจ้างตามมาตรา 257 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน โดยจำนวนเงินที่สามารถถือเป็นบุริมสิทธิในหนี้แรงงาน คือ ไม่เกิน 100,000 บาท

7) หนี้อื่น ๆ

ถ้าเงินไม่พอชำระเต็มจำนวนหนี้ในลำดับใดให้เจ้าหนี้ในลำดับนั้นได้รับเฉลี่ยตามส่วน แต่ถ้าได้ชำระหนี้ทั้งหมดเต็มจำนวนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายล้มละลายกับค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งหมดแล้ว ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่จึงคืนให้แก่บุคคลล้มละลาย (ตามมาตรา 132)

ประเด็นการวิเคราะห์

สหกรณ์ที่อาจถูกฟ้องล้มละลายได้นั้นจะมีลักษณะอย่างไร

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 14.3.4 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 14.3.4

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 14 ตอนที่ 14.3 เรื่องที่ 14.3.4

บรรณานุกรม

- กรมสรรพากร. (2556). *ภาษีมูลค่าเพิ่ม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.rd.go.th สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2556.
- _____. (2556). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.rd.go.th สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2556.
- _____. (2556). *ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.rd.go.th สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2556.
- _____. (2556). *อากรแสตมป์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.rd.go.th สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2556.
- คู่มือคำแนะนำการเลิกสหกรณ์ ส่วนทะเบียนและข้อบังคับ สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์. กรมส่งเสริมสหกรณ์ พ.ศ. 2547.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556). *อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ*. สืบค้นวันที่ 29 กันยายน 2556 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.bot.or.th
- บวรพงษ์ พร้อมถกล. (2551). หน่วยที่ 12 การประกันภัยทางทะเลและขนส่ง ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการประกันภัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483. แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5). พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542.
- สมาคมไทยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.org/wikilog/component;ml> สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2556.
- สุชาติ สถาวรวงศ์ และศุทธิดา ใจตรง. (2551). การจัดการเงินหมุนเวียนของธุรกิจระหว่างประเทศ. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาธุรกิจการเงินระหว่างประเทศ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Brigham, Eugene F. and Ehohardt, Michael C. (2014). *Financial Management: Theory and Practice*. 14th ed., Thomson Corp.
- Hilton, Ronald W. (2008). *Managerial Accounting: Creating Value in a Dynamic Business Environment*. 7th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin.
- Keegan, Warren J. and Green, Mark C. (2013). *Global Marketing*. 7th ed., Prentice Hall. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.fpo.go.th สืบค้นวันที่ 3 กันยายน 2556.
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.bot.or.th สืบค้นวันที่ 29 กันยายน 2556.
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.abd.go.th สืบค้นวันที่ 9 กันยายน 2556.
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.rd.go.th สืบค้นวันที่ 10 กันยายน 2556.
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.cpd.go.th สืบค้นวันที่ 5 มกราคม 2557.
- (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.angthong.go.th ค้นคืนวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557.

หน่วยที่ 15

กรณีศึกษาการเงินเพื่อการบริหารสหกรณ์

อาจารย์อัจฉรา เอื้ออนุกุลพงษ์
อาจารย์สุจิตรา พันธุมะบำรุง

ชื่อ อาจารย์อัจฉรา เอื้ออนุกุลพงษ์
วุฒิ บธ.บ. (การเงินการธนาคาร) และ น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รปม. (รัฐประศาสนศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
หน่วยที่เขียน หน่วยที่ 15

ชื่อ อาจารย์สุจิตรา พันธุมะบำรุง
วุฒิ บธ.บ. (การบัญชี) มหาวิทยาลัยเกริก
บัญชีมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
หน่วยที่เขียน หน่วยที่ 15

หน่วยที่ 15

กรณีศึกษาการเงินเพื่อการบริหารสหกรณ์

เค้าโครงเนื้อหา

- ตอนที่ 15.1 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนและเงินลงทุนของสหกรณ์
 - 15.1.1 กรณีศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์
 - 15.1.2 กรณีศึกษาการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์
- ตอนที่ 15.2 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์และการเงินเฉพาะกรณีของสหกรณ์
 - 15.2.1 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์
 - 15.2.2 กรณีศึกษาการเงินเฉพาะกรณีของสหกรณ์
- ตอนที่ 15.3 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของสหกรณ์
 - 15.3.1 กรณีศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรปากพนังจำกัด
 - 15.3.2 กรณีศึกษาการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประกอบการขอกู้ยืมเงินสหกรณ์
- ตอนที่ 15.4 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์
 - 15.4.1 กรณีศึกษาการบริหารหนี้สินของสหกรณ์
 - 15.4.2 กรณีศึกษาการบริหารทุนของสหกรณ์

แนวคิด

1. กรณีการศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์เป็นการศึกษาเฉพาะการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด จากงบการเงินของสหกรณ์ปี 25x5 และ 25x4 ในส่วนของการจัดการเงินทุนหมุนเวียนซึ่งมีการจัดการทั้งในส่วนของสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินทรัพย์หมุนเวียนเพื่อให้สหกรณ์มีความสมดุลระหว่างรายได้และสภาพคล่อง และศึกษาการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์จากงบการเงินเดียวกันซึ่งสหกรณ์มีวิธีการบริหารจัดการและตัดสินใจลงทุนโดยอาศัยปัจจัยหลายประการด้วยกัน
2. กรณีศึกษาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ เป็นการศึกษาเฉพาะการบริหารธุรกิจการให้สินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรดอนยายหอม จำกัด จากงบการเงินของสหกรณ์ปี 25x4 และ 25x3 สหกรณ์บริหารสินเชื่อโดยให้บริการสมาชิกเป็นเงินให้กู้ระยะสั้นและระยะปานกลางแก่สมาชิก ซึ่งการให้สินเชื่อเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ในการสร้างรายได้

3. กรณีศึกษาการบริหารเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของสหกรณ์เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด เป็นการวิเคราะห์โครงการโดยรวมในทุกด้านเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการก่อสร้างสินทรัพย์ถาวรของสหกรณ์และประกอบการขอกู้ยืมเงิน และศึกษาวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประกอบการขอกู้ยืมเงินของสหกรณ์ซึ่งเน้นเฉพาะการวิเคราะห์ทางการเงินที่ลงทุนในสินทรัพย์ถาวร และความคุ้มค่าของการลงทุน ซึ่งได้วิเคราะห์เน้นที่ การคำนวณ มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ ดัชนีกำไร หรืออัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน และอัตราผลตอบแทนภายในการลงทุน
4. กรณีศึกษาการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์เป็นการศึกษาการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์โดยพิจารณาจากงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุ่งทอง จำกัด ซึ่งเป็นการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์จากทั้งส่วนหนี้สินและทุนของสหกรณ์เพื่อนำไปลงทุนในสินทรัพย์เพื่อให้สหกรณ์มีต้นทุนที่ต่ำและมีรายได้ที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 15 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. วิเคราะห์กรณีศึกษาการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนและเงินลงทุนของสหกรณ์ได้
2. วิเคราะห์กรณีศึกษาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ได้
3. วิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของสหกรณ์ได้
4. วิเคราะห์กรณีศึกษาการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์ได้

ตอนที่ 15.1

กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียน และเงินลงทุนของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 15.1 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

- เรื่องที่ 15.1.1 กรณีศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์
- เรื่องที่ 15.1.2 กรณีศึกษาการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์

แนวคิด

1. กรณีศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์เป็นการศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยมจำกัด จากงบการเงินของสหกรณ์ปี 25x5 และ 25x4 ในส่วนของการจัดการสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนโดยการวิเคราะห์ สัดส่วน สินทรัพย์ หนี้สินและทุนของสหกรณ์ และการวิเคราะห์การจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนของสหกรณ์
2. กรณีศึกษาการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์เป็นการศึกษาการลงทุนระยะสั้น ของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด จากงบการเงินเช่นเดียวกันซึ่งเป็นการตัดสินใจเลือก ลงทุนในหลักทรัพย์ระยะสั้นของสหกรณ์ ซึ่งต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ หลายปัจจัยด้วยกัน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 15.1 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. วิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ได้
2. วิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ได้

เรื่องที่ 15.1.1 กรณีศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์

การบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์เป็นการจัดการสินทรัพย์หมุนเวียนของสหกรณ์ซึ่งเป็นสินทรัพย์ระยะสั้นที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดภายในรอบระยะเวลาการดำเนินงานสหกรณ์ หรือรอบหนึ่งปี เช่น เงินสด และเงินฝากธนาคาร เงินฝากสหกรณ์ระยะสั้น ลูกหนี้ระยะสั้น เป็นต้น วัตถุประสงค์ของการจัดการสินทรัพย์หมุนเวียนก็เพื่อให้สหกรณ์มีสภาพคล่องในการชำระหนี้ระยะสั้นและได้รับประโยชน์จากการถือสินทรัพย์หมุนเวียนนั้น ดังนั้นการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์จึงต้องพิจารณาให้สินทรัพย์หมุนเวียนสอดคล้องกับหนี้สินหมุนเวียนของสหกรณ์ด้วย กรณีศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ที่จะศึกษาต่อไปนี้เป็นการศึกษาการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด

การศึกษาจะศึกษาเฉพาะการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์และกรณีศึกษาการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ (เรื่องที่ 15.1.2) รายละเอียดงบประมาณการเงินในภาคผนวกซึ่งแสดง งบแสดงฐานะการเงิน (งบดุล) งบกำไรขาดทุน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน สำหรับเรื่องที่จะศึกษาต่อไปนี้เป็นการศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์โดยพิจารณาจากงบแสดงฐานะการเงินและหมายเหตุ ประกอบงบการเงิน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สัดส่วนสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์

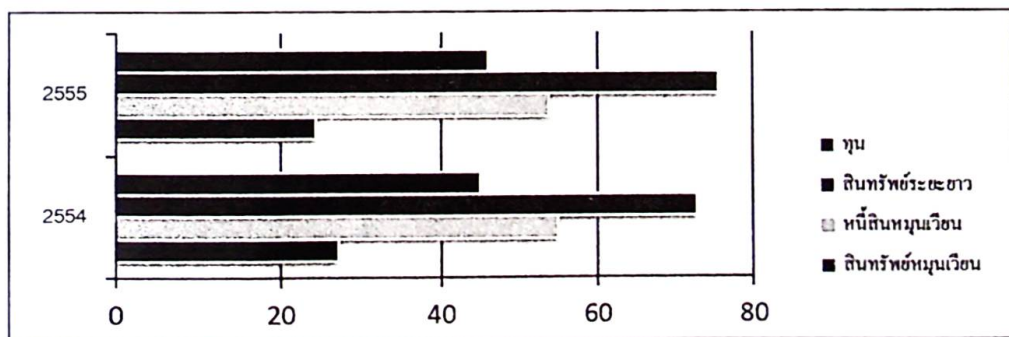
จากงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4 นำมาวิเคราะห์สัดส่วนสินทรัพย์หนี้สินและทุนของสหกรณ์ได้ดังนี้

สหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4

		ปี 25x5		ปี 25x4	
	หมายเหตุ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
สินทรัพย์					
สินทรัพย์หมุนเวียน					
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	2	839,326,029.36	2.74	725,600,998.36	2.49
เงินฝากสหกรณ์อื่น	3	1,305,747,986.93	4.27	719,688,178.42	2.47
เงินลงทุนระยะสั้น	4	3,588,113,106.80	11.74	3,635,436,999.55	12.50
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ	5	1,512,262,192.66	4.95	2,667,272,613.29	9.17
ลูกหนี้ระยะสั้น-สุทธิ	6	18,605,379.66	0.06	17,557,008.92	0.01
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ		4,585,118.79	0.01	1,994,273.11	0.06
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	7	<u>188,583,528.05</u>	<u>0.62</u>	<u>157,506,021.91</u>	<u>0.54</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		<u>7,457,223,342.41</u>	<u>24.39</u>	<u>7,925,056,093.56</u>	<u>27.24</u>
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน					
เงินลงทุนระยะยาว	4	13,159,032,348.87	43.05	13,188,183,571.04	45.33
เงินให้กู้ยืมระยะยาว-สุทธิ	5	9,827,206,575.83	32.15	7,845,142,027.05	26.97
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์-สุทธิ	8	12,014,863.62	0.04	12,861,962.42	0.05
สิทธิการใช้ประโยชน์		112,137,931.00	0.37	119,862,989.36	0.41
อาคารสำนักงาน					
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	9	<u>1,059,149.50</u>	<u>0.00</u>	<u>1,059,188.50</u>	<u>0.00</u>
รวมสินทรัพย์ ไม่หมุนเวียน		<u>23,111,450,868.82</u>	<u>75.61</u>	<u>21,167,109,738.37</u>	<u>72.76</u>
รวมสินทรัพย์		<u>30,568,674,211.23</u>	<u>100</u>	<u>29,092,165,831.93</u>	<u>100</u>
หนี้สินและทุนของสหกรณ์					
หนี้สินหมุนเวียน					
เงินกู้ระยะสั้น	10	8,975,110,943.91	29.36	7,937,761,915	27.28
เงินรับฝาก	11	7,352,767,717.90	24.05	7,961,601,819.75	27.37
หนี้สินหมุนเวียน	12	<u>88,927,540.71</u>	<u>0.29</u>	<u>81,189,021.83</u>	<u>0.28</u>
รวมหนี้สินหมุนเวียน		<u>16,416,806,202.52</u>	<u>53.70</u>	<u>15,980,552,756.65</u>	<u>54.93</u>
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น					
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	13	<u>29,185,117.42</u>	<u>0.10</u>	<u>18,850,940.17</u>	<u>0.07</u>
รวมหนี้สิน		<u>16,445,991,319.94</u>	<u>53.80</u>	<u>15,999,403,696.82</u>	<u>55.00</u>

หมายเหตุ	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ทุนของสหกรณ์				
ทุนเรือนหุ้น				
(มูลค่าหุ้นละ 10 บาท)				
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว	10,495,508,960.00	34.34	9,722,748,400.00	33.42
ทุนสำรอง	1,699,556,588.79	5.56	1,568,791,578.54	5.39
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่น ๆ	696,825,875.98	2.28	675,462,535.99	2.32
กำไร (ขาดทุน) จากการลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	315,608,494.65	1.03	278,600,302.32	0.96
กำไรสุทธิประจำปี	915,182,971.87	2.99	847,159,318.26	2.91
รวมทุนของสหกรณ์	14,122,682,891.29	46.20	13,092,762,135	45.00
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	30,568,674,211.23	100	29,092,165,831.93	100

จากงบแสดงฐานะการเงินดังกล่าวจะเห็นว่าสหกรณ์มีสัดส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นร้อยละ 24.39 และ 27.24 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นในปี 25x5 และ 25x4 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือเป็นเงินลงทุนระยะยาวและสินทรัพย์ ไม่หมุนเวียนอื่นร้อยละ 75.61 และ 72.76 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นในปี 25x5 และ 25x4 ตามลำดับ ส่วนหนี้สินหมุนเวียนเป็นร้อยละ 53.70 และ 54.93 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ในปี 25x5 และ 25x4 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือเป็นหนี้สินไม่หมุนเวียนอื่นและทุนของสหกรณ์ร้อยละ 46.30 และ 45.07 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ตามลำดับซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 15.1 ดังนี้

ภาพที่ 15.1 ร้อยละของสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ปี 25x5 และ 25x4

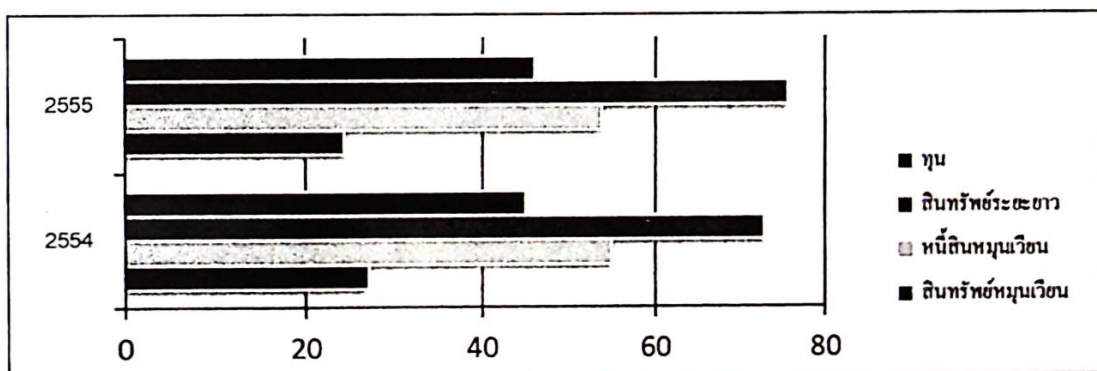
สหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4

		ปี 25x5		ปี 25x4	
	หมายเหตุ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
สินทรัพย์					
สินทรัพย์หมุนเวียน					
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	2	839,326,029.36	2.74	725,600,998.36	2.49
เงินฝากสหกรณ์อื่น	3	1,305,747,986.93	4.27	719,688,178.42	2.47
เงินลงทุนระยะสั้น	4	3,588,113,106.80	11.74	3,635,436,999.55	12.50
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ	5	1,512,262,192.66	4.95	2,667,272,613.29	9.17
ลูกหนี้ระยะสั้น-สุทธิ	6	18,605,379.66	0.06	17,557,008.92	0.01
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ		4,585,118.79	0.01	1,994,273.11	0.06
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	7	<u>188,583,528.05</u>	<u>0.62</u>	<u>157,506,021.91</u>	<u>0.54</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		<u>7,457,223,342.41</u>	<u>24.39</u>	<u>7,925,056,093.56</u>	<u>27.24</u>
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน					
เงินลงทุนระยะยาว	4	13,159,032,348.87	43.05	13,188,183,571.04	45.33
เงินให้กู้ยืมระยะยาว-สุทธิ	5	9,827,206,575.83	32.15	7,845,142,027.05	26.97
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์-สุทธิ	8	12,014,863.62	0.04	12,861,962.42	0.05
สิทธิการใช้ประโยชน์		112,137,931.00	0.37	119,862,989.36	0.41
อาคารสำนักงาน					
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	9	<u>1,059,149.50</u>	<u>0.00</u>	<u>1,059,188.50</u>	<u>0.00</u>
รวมสินทรัพย์ ไม่หมุนเวียน		<u>23,111,450,868.82</u>	<u>75.61</u>	<u>21,167,109,738.37</u>	<u>72.76</u>
รวมสินทรัพย์		<u>30,568,674,211.23</u>	<u>100</u>	<u>29,092,165,831.93</u>	<u>100</u>
หนี้สินและทุนของสหกรณ์					
หนี้สินหมุนเวียน					
เงินกู้ระยะสั้น	10	8,975,110,943.91	29.36	7,937,761,915	27.28
เงินรับฝาก	11	7,352,767,717.90	24.05	7,961,601,819.75	27.37
หนี้สินหมุนเวียน	12	<u>88,927,540.71</u>	<u>0.29</u>	<u>81,189,021.83</u>	<u>0.28</u>
รวมหนี้สินหมุนเวียน		<u>16,416,806,202.52</u>	<u>53.70</u>	<u>15,980,552,756.65</u>	<u>54.93</u>
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น					
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	13	<u>29,185,117.42</u>	<u>0.10</u>	<u>18,850,940.17</u>	<u>0.07</u>
รวมหนี้สิน		<u>16,445,991,319.94</u>	<u>53.80</u>	<u>15,999,403,696.82</u>	<u>55.00</u>

		ปี 25x5		ปี 25x4	
	หมายเหตุ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ทุนของสหกรณ์					
ทุนเรือนหุ้น					
(มูลค่าหุ้นละ 10 บาท)					
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว					
		10,495,508,960.00	34.34	9,722,748,400.00	33.42
ทุนสำรอง		1,699,556,588.79	5.56	1,568,791,578.54	5.39
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ	14	696,825,875.98	2.28	675,462,535.99	2.32
และอื่น ๆ					
กำไร (ขาดทุน) จากการลงทุน		315,608,494.65	1.03	278,600,302.32	0.96
ที่ยังไม่เกิดขึ้น					
กำไรสุทธิประจำปี		915,182,971.87	2.99	847,159,318.26	2.911
รวมทุนของสหกรณ์		14,122,682,891.29	46.20	13,092,762,135	45.00
รวมหนี้สินและทุน		30,568,674,211.23	100	29,092,165,831.93	100
ของสหกรณ์					

จากงบแสดงฐานะการเงินดังกล่าวจะเห็นว่าสหกรณ์มีสัดส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นร้อยละ 24.39 และ 27.24 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นในปี 25x5 และ 25x4 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือเป็นเงินลงทุนระยะยาวและสินทรัพย์ ไม่หมุนเวียนอื่นร้อยละ 75.61 และ 72.76 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นในปี 25x5 และ 25x4 ตามลำดับ

ส่วนหนี้สินหมุนเวียนเป็นร้อยละ 53.70 และ 54.93 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ในปี 25x5 และ 25x4 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือเป็นหนี้สินไม่หมุนเวียนอื่นและทุนของสหกรณ์ร้อยละ 46.30 และ 45.07 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ตามลำดับซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 15.1 ดังนี้

ภาพที่ 15.1 ร้อยละของสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ปี 25x5 และ 25x4

จากภาพที่ 15.1 ร้อยละของสินทรัพย์ หนี้สินและทุนของสหกรณ์ปี 25x5 และ 25x4 ในส่วนของการบริหารเงินทุนหมุนเวียนจะเห็นได้ว่า ทั้งสองปีสหกรณ์ได้ใช้หนี้สินหมุนเวียนไปลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งหมดและมีเหลือไปลงทุนสินทรัพย์ระยะยาวอีกจำนวนมาก เช่น ในปี 25x4 สหกรณ์มีหนี้สินหมุนเวียนร้อยละ 54.93 ของหนี้สินและทุนทั้งสิ้น ในขณะที่สินทรัพย์หมุนเวียนมีเพียงร้อยละ 27.24 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น และในปี 25x5 สหกรณ์มีหนี้สินหมุนเวียนร้อยละ 53.70 ของหนี้สินและทุนทั้งสิ้นแต่สหกรณ์ลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนเพียงร้อยละ 24.39 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น

การบริหารเงินทุนหมุนเวียนกรณีนี้อาจจะทำให้สหกรณ์ประสบปัญหาขาดสภาพคล่องได้ เนื่องจากหนี้สินหมุนเวียนมากกว่าสินทรัพย์หมุนเวียนอย่างมาก และเมื่อพิจารณาสัดส่วนหนี้สินหมุนเวียนจะเห็นว่าเงินรับฝากคิดเป็นร้อยละ 44.79 ของหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งถ้าสมาชิกถอนเงินฝากจำนวนมาก ๆ สหกรณ์อาจจะไม่มีเงินสำหรับจ่ายคืนเงินรับฝากได้ แต่ในการบริหารงานสหกรณ์จะมีวิธีการบริหารสภาพคล่องโดยป้องกันความเสี่ยงในระดับที่ยอมรับได้ โดยการจัดทำงบประมาณเงินสด เพื่อวิเคราะห์กระแสเงินสดเข้ากับกระแสเงินสดออก ทั้งนี้สามารถศึกษาได้จากหน่วยที่ 13

นอกจากนี้ยังมีกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดให้สหกรณ์ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง โดยให้สหกรณ์ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเฉลี่ยรายเดือนอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละหนึ่งของยอด เงินฝากทั้งหมด ทั้งนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม 2550 การที่ให้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้เมื่อสหกรณ์ดำเนินการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามที่กำหนดจะทำให้เกิดหลักประกันที่มั่นคงแก่การดำเนินงานของสหกรณ์ต่อไป

2. การวิเคราะห์การจัดการเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์

การวิเคราะห์การจัดการเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์พิจารณาจากอัตราส่วนวัดสภาพคล่อง เพื่อการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นพบว่าปี 25x5 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (สินทรัพย์หมุนเวียน หารด้วย หนี้สินหมุนเวียน) เท่ากับ 0.45 เท่า และปี 25x4 เท่ากับ 0.49 เท่า กรณีศึกษาแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์มีหนี้สินหมุนเวียน 1 บาท มีสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นประกันการชำระหนี้ได้เพียง 0.45 บาท ซึ่งต่ำกว่าปีก่อนเล็กน้อย เจ้าหนี้มีความเสี่ยงเนื่องจากสหกรณ์ได้นำไปให้สมาชิกกู้ยืมระยะยาวเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการบริหารการเงินที่จะอำนวยการประโยชน์ต่อสมาชิก โดยสหกรณ์มีรายได้จากดอกเบี้ยเงินให้กู้เพิ่มขึ้น แต่สหกรณ์ยังมีความเสี่ยงถ้าเจ้าหนี้เงินรับฝากมาถอนเงินพร้อมกัน ดังนั้น การบริหารสภาพคล่องในการจัดการเงินทุนหมุนเวียนสหกรณ์ได้นำเงินไปฝากไว้กับสหกรณ์อื่น ซึ่งในการพิจารณานำเงินไปฝากสหกรณ์อื่นสหกรณ์ต้องวิเคราะห์ฐานะการเงินและความสามารถของสหกรณ์ที่รับฝากเงินด้วยว่าสามารถถอนเงินได้เมื่อสหกรณ์ต้องการถอนหรือไม่

นอกจากจะพิจารณาจากอัตราส่วนดังกล่าวแล้ว อาจจะพิจารณาได้จากอัตราร้อยละของสินทรัพย์หมุนเวียนต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น และหนี้สินหมุนเวียนต่อหนี้สินและทุนของสหกรณ์ทั้งสิ้นจะเห็นได้ว่าสินทรัพย์หมุนเวียนของสหกรณ์เป็นร้อยละ 24.39 และ 27.24 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นในปี 25x5 และ 25x4 ตามลำดับ

ส่วนหนี้สินหมุนเวียนของสหกรณ์เป็นร้อยละ 53.70 และ 54.93 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ในปี 25x5 และ 25x4 ตามลำดับ

การที่อัตราส่วนสภาพคล่องดังกล่าวของสินทรัพย์อยู่ที่ 0.45 เท่า และ 0.49 เท่า ซึ่งเมื่อเทียบกับอัตราส่วนมาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์สำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากซึ่งเท่ากับ 0.41 เท่า อัตราส่วนดังกล่าวของสหกรณ์สูงกว่ามาตรฐานเล็กน้อย ซึ่งสหกรณ์ขนาดใหญ่มากจะบริหารสภาพคล่องทางการเงินโดยมิได้นำอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเพียงอย่างเดียวมาพิจารณาแต่มีปัจจัยอื่นประกอบด้วย เช่น

- 1) ลักษณะการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์มีเงินหมุนเวียนแต่ละเดือนจำนวนมากและสม่ำเสมอ ดังนั้น สหกรณ์ไม่จำเป็นต้องมีอัตราส่วนสภาพคล่องสูงก็ได้ สหกรณ์สามารถนำเงินไปลงทุนระยะยาวได้ โดยให้ผลตอบแทนที่มากกว่า และสหกรณ์อาจจะมีเงินหมุนเวียนอื่นที่ได้รับเข้าเป็นประจำในแต่ละเดือน นอกจากค่าหุ้นและมีเงินรับชำระหนี้เงินกู้ เช่น เงินลงทุนต่าง ๆ เป็นต้น
- 2) นโยบายของผู้บริหารเกี่ยวกับการดำรงสินทรัพย์หมุนเวียนที่ต่ำ เพื่อให้สหกรณ์มีกำไรมากขึ้น โดยนำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาว ซึ่งให้ผลตอบแทนที่มากกว่า และสหกรณ์ได้ทำสัญญาเบิกเงินบัญชีและวงเงินกู้ยืมกับธนาคารเพื่อเหตุฉุกเฉินสามารถใช้ในทันที โดยใช้เงินลงทุนเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน

โดยสรุปการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์เป็นการจัดการสินทรัพย์หมุนเวียนของสหกรณ์ซึ่งเป็นสินทรัพย์ระยะสั้น เพื่อให้สหกรณ์มีสภาพคล่องและมีกำไรจากการถือสินทรัพย์นั้น กรณีของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด จากการวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์ปี 25x5 และปี 25x4 จากสัดส่วนสินทรัพย์หนี้สิน และทุนของสหกรณ์พบว่า สหกรณ์มีสินทรัพย์หมุนเวียนน้อยกว่าหนี้สินหมุนเวียนมาก และจากการวิเคราะห์อัตราส่วนสภาพคล่องสหกรณ์มีสภาพคล่องค่อนข้างต่ำ แต่สูงกว่าอัตราส่วนมาตรฐานของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ยตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ประเมินไว้ แต่อย่างไรก็ตามสหกรณ์บริหารความเสี่ยงในการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ด้วยการเปิดวงเงินเบิกเงินบัญชีไว้กับธนาคาร

ประเด็นการวิเคราะห์

นักศึกษาเห็นว่า ยังมีปัจจัยสำคัญอะไรอีกบ้างที่ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ดำรงสินทรัพย์หมุนเวียนไว้ต่ำกว่าหนี้สินหมุนเวียน และคิดว่าจะเป็นผลดีหรือเป็นปัญหาต่อการบริหารงานสหกรณ์อย่างไรบ้าง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 15.1.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 15.1.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 15 ตอนที่ 15.1 เรื่องที่ 15.1.1

เรื่องที่ 15.1.2 กรณีศึกษาการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์

สหกรณ์มีการลงทุนในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งในการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์เพื่อให้สินทรัพย์ที่มีอยู่ได้รับผลตอบแทน สหกรณ์แต่ละประเภทจะมีการบริหารเงินลงทุนที่แตกต่างกัน สหกรณ์ออมทรัพย์จะมีการบริหารเงินทุนทางการเงิน โดยการซื้อหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ภายใต้กฎหมายสหกรณ์กำหนดให้กระทำได้ สหกรณ์การเกษตรจะบริหารเงินทุนโดยการดำเนินธุรกิจการรวบรวมผลผลิต หรือธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ซึ่งการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ก็เพื่อนำผลตอบแทนในรูปกำไรมาจัดสรรให้แก่สมาชิกที่ถือหุ้น

การลงทุนของสหกรณ์ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 62 กล่าวคือ 1) ลงทุนโดยการฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น 2) ฝากธนาคารหรือสถาบันการเงินซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ 3) ซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ 4) ซื้อหุ้นธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ 5) ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์ หรือสหกรณ์อื่น 6) ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจที่ส่งเสริมกิจการสหกรณ์โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ 7) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด

คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติได้ประกาศ เรื่องข้อกำหนดการฝากหรือการลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2552 ซึ่งในประกาศดังกล่าวกำหนดให้สหกรณ์อาจนำเงินของสหกรณ์ฝากหรือลงทุนตามรายการดังนี้ 1) ลงทุนในบัตรเงินฝากที่ธนาคารเป็นผู้ออก 2) ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้รับรองสลักหลัง หรือรับอาวัล หรือตัวสัญญาใช้เงินธนาคารเป็นผู้สลักหลังหรือรับอาวัลโดยไม่จำกัดความรับผิด (ตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงินเป็นตราสารหนี้ที่ออกโดยบุคคล นิติบุคคล ซึ่งมีใช้ธนาคาร สหกรณ์ลงทุนได้ แต่ต้องมีธนาคารรับรองสลักหลังหรืออาวัลค้ำประกันการใช้เงินตามตราสารนั้นโดยไม่จำกัดความรับผิด) 3) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ธนาคารซึ่งมิใช่รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ออกตราสาร ได้แก่ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน หุ้นกู้ที่มีหลักประกัน และหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิที่ออกโดยธนาคารเอกชน 4) บัตรเงินฝากหรือใบรับฝากเงินที่ออกโดยบริษัทเงินทุนซึ่งสถาบันเงินฝากประกันการชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ย 5) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่นิติบุคคลเฉพาะกิจเป็นผู้ออก ภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ ซึ่งสหกรณ์จะฝากในตราสารนี้ได้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ต้องเฉพาะแต่ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน หุ้นกู้ที่มีหลักประกัน และหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิซึ่งออกภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ ซึ่งออกโดยนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะเพื่อแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 และตามสารนั้นต้องได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือจากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือ ซึ่งคณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเห็นชอบ ระดับ A ขึ้นไป 6) หุ้นกู้มีหลักประกัน หรือหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิที่ได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A ขึ้นไป

เงินลงทุนระยะสั้นของสหกรณ์ถือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนเช่นเดียวกับเงินสดและเงินฝากธนาคารหรือสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ๆ วัตถุประสงค์เพื่อให้สหกรณ์มีรายได้หรือกำไรจากการถือสินทรัพย์และมีสภาพคล่องเช่นเดียวกับสินทรัพย์หมุนเวียนทั่วไป

การบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์จากกรณีศึกษาต่อไปนี้เป็นการศึกษาการบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากโดยพิจารณาจากงบการเงินของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4 เนื่องจากเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่มาก ดำเนินงานมาหลายปี เงินทุนหมุนเวียนและสินทรัพย์ทั้งหมด มีจำนวนมากจึงมีเงินลงทุนเหลือจากการให้บริการแก่สมาชิกในธุรกิจสินเชื่อไปลงทุนเป็นเงินลงทุนระยะสั้น เงินลงทุนระยะยาวอื่น ๆ และเหลือให้สหกรณ์อื่น ๆ อยู่มากกว่าให้สมาชิกกั๊ยมีภายในสหกรณ์ การศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะเงินลงทุนระยะสั้นเท่านั้น

จากงบการเงินดังกล่าวสหกรณ์มีเงินลงทุนระยะสั้นจำนวน 3,588 ล้านบาทเศษ และ 3,635 ล้านบาทเศษ ในปี 25x5 และ 25x4 ตามลำดับ หรือร้อยละ 11.74 และ 12.50 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้นตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายละเอียดประกอบงบการเงิน เงินลงทุนระยะสั้นของสหกรณ์ (หมายเหตุ 3) ในภาคผนวก ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสหกรณ์มีเงินลงทุนระยะสั้น เป็นเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด ดังนี้

เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด ปี 25x5 สหกรณ์ได้นำเงินไปลงทุนในหุ้นกู้ของบริษัทและหุ้นกู้ของธนาคารรวมทั้งสิ้น 3,510,832,312.53 บาท และเมื่อบวกค่าเผื่อปรับมูลค่าเงินลงทุน 77,280,794.27 บาท จะมีเงินลงทุนตามมูลค่ายุติธรรม ณ สิ้นปีบัญชี 25x5 จำนวน 3,588,113,106.80 บาท ซึ่งเงินลงทุนทั้งหมดในปีนี้ลดลงจากปี 25x4 จำนวน 47 ล้านบาทเศษ

การวิเคราะห์การลงทุนในหลักทรัพย์หรือลงทุนระยะสั้นของสหกรณ์ โดยหลักการเลือกหลักทรัพย์ที่จะลงทุนนั้นสหกรณ์จะต้องพิจารณาปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. **ความเสี่ยงทางการเงิน** เป็นความไม่แน่นอนในการที่จะได้รับผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ที่ถือ รวมทั้งโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์การผิดนัดการจ่ายดอกเบี้ยและเงินต้นเมื่อครบกำหนด ซึ่งปกติแล้วหลักทรัพย์ ที่มีความเสี่ยงสูงก็จะมีอัตราผลตอบแทนที่สูงด้วย

2. **อัตราผลตอบแทน** เป็นอัตราผลตอบแทนที่จะได้จากการลงทุนโดยเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนกับความเสี่ยงของหลักทรัพย์ของรัฐบาล ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล ตัวเงินคลัง ซึ่งถือว่าเป็นหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุด ถ้าหลักทรัพย์อื่นให้ผลตอบแทนต่ำกว่าก็ไม่ควรลงทุน

3. **อายุครบกำหนด** เป็นอายุครบกำหนดไถ่ถอนคืน ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงถ้าหลักทรัพย์มีอายุครบกำหนดนานความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของการลงทุนรวมทั้งดอกเบี้ยในท้องตลาดก็จะมากด้วย

4. **ความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย** เป็นความเสี่ยงที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดมีโอกาสจะเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อหลักทรัพย์ที่สหกรณ์ลงทุน เช่น กรณีสหกรณ์ซื้อหลักทรัพย์ที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี ต่อมาอัตราดอกเบี้ยในตลาดเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจะมีผลทำให้ราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ที่ลงทุนนั้นมีแนวโน้มลดลง ในทางตรงกันข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยในตลาดลดลงจะมีผลทำให้ราคายุติธรรมของหลักทรัพย์นั้นมีแนวโน้มสูงขึ้น เป็นต้น

5. ความคล่องตัวในการซื้อขาย เป็นความสามารถที่ผู้ถือหลักทรัพย์จะเปลี่ยนสภาพหลักทรัพย์เป็นเงินสดในมูลค่าและราคาที่พอใจ รวมทั้งช่วงเวลาที่ต้องการ

จากการพิจารณาการลงทุนของสหกรณ์จะเห็นได้ว่าสหกรณ์เลือกลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ เนื่องจากลงทุนในหุ้นกู้ของบริษัท และลงทุนในหลักทรัพย์บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน ซึ่งส่วนใหญ่ลงทุนในบัตรเงินฝากธนาคาร และหุ้นกู้ซึ่งอันดับความน่าเชื่อถือ A หรือ AA หรือ AAA พันธบัตรรัฐบาล และพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งมีอัตราผลตอบแทนที่ต่างกันไป และระยะเวลาครบกำหนดที่ต่างกันเกือบทุกเดือนก็ได้ ทำให้สหกรณ์มีเงินลงทุนครบกำหนดถอนคืน เพื่อรักษาสภาพคล่องของสหกรณ์ทุกเดือน ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่สหกรณ์มีอัตราส่วนสภาพคล่องค่อนข้างต่ำดังที่กล่าวในเรื่องที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่สหกรณ์ต้องพิจารณาต่อไปนี้คือ เงินลงทุนที่ครบกำหนดในแต่ละช่วงนั้น สหกรณ์ควรจะนำไปลงทุนอย่างไร หรือซื้อหลักทรัพย์ใดที่จะให้ผลตอบแทนที่เหมาะสมและความเสี่ยงต่ำ เพราะหลักทรัพย์บางอย่างมิได้มีการเปิดซื้อขายมากนัก นอกจากจะซื้อในตลาดรอง (ผ่านบริษัทหลักทรัพย์ หรือสถาบันที่ทำหน้าที่ตลาดรอง) ซึ่งราคาที่ซื้อก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาซื้อด้วย

และจากการลงทุนระยะสั้นในหลักทรัพย์ที่แสดงอยู่ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของสหกรณ์ ซึ่งแสดงเปรียบเทียบระหว่างราคาทุนกับมูลค่ายุติธรรม สหกรณ์ได้รับส่วนต่างมูลค่ายุติธรรมสูงกว่าราคาทุนกรณีนี้จะบวกค่าเพื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน ซึ่งจะเป็นกำไรจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น และในการลงทุนสหกรณ์มีความเสี่ยงที่สหกรณ์ต้องบริหารด้วยความระมัดระวังเพราะสหกรณ์เลือกลงทุนระยะสั้นในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาด ถึงแม้ว่าสหกรณ์จะเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงน้อยแล้วก็ตาม

ดังนั้น จากการวิเคราะห์การลงทุนของสหกรณ์แม้ว่าสหกรณ์จะเสี่ยงลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ แต่อย่างไรก็ตามยังมีความเสี่ยงอยู่ และสหกรณ์เลือกลงทุนในหลักทรัพย์หลายประเภท ทั้งหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาดและไม่อยู่ในความต้องการของตลาด ซึ่งอัตราผลตอบแทนก็ต่างกัน เป็นการกระจายความเสี่ยงตามหลักการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์และสหกรณ์ยังเลือกลงทุนในช่วงเวลาที่จะให้มีเงินลงทุนครบกำหนดแตกต่างกัน เพื่อให้สหกรณ์มีสภาพคล่องตลอด จึงนับว่าเป็นการตัดสินใจลงทุนที่เหมาะสมวิธีหนึ่ง แม้ว่าอาจจะมีความยุ่งยากในวิธีการบริหารจัดการก็ตาม

โดยสรุป การบริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด ในส่วนของเงินลงทุนระยะสั้น สหกรณ์เลือกลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งที่อยู่ในความต้องการของตลาด โดยลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงค่อนข้างน้อยและกระจายไปในหลายหลักทรัพย์ ซึ่งมีบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนดำเนินการแทน และแต่ละหลักทรัพย์ก็ให้ผลตอบแทนที่ต่างกันด้วย นอกจากนี้สหกรณ์เลือกลงทุนในช่วงเวลาที่ต่างกัน ซึ่งจะทำให้ช่วงเวลาเงินลงทุนที่จะครบกำหนดถอนคืนต่างกัน ซึ่งมีเกือบทุกเดือนตลอดทั้งปีทำให้สหกรณ์มีสภาพคล่องทั้งปีการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องจึงไม่สูงมากนัก แต่ก็ยังเป็นปัญหาว่าเงินที่ครบกำหนดแต่ละช่วงเวลา สหกรณ์จะนำไปลงทุนในอนาคตอย่างไร

ประเด็นการวิเคราะห์

การลงทุนในเงินลงทุนระยะสั้นของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด มีปัจจัยสำคัญใดบ้างที่ช่วยในการตัดสินใจของคณะกรรมการ และคิดว่าสหกรณ์เลือกปัจจัยอะไรเป็นสำคัญมากน้อยตามลำดับและนักศึกษาเห็นว่าสหกรณ์ขนาดใหญ่มาก สหกรณ์ควรมีเครื่องมืออะไรจะช่วยให้การตัดสินใจลงทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้อย่างเหมาะสม

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 15.1.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 15.1.2

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 15 ตอนที่ 15.1 เรื่องที่ 15.1.2

ตอนที่ 15.2

กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ และการเงินเฉพาะกรณีของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 15.2 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

เรื่องที่ 15.2.1 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์

เรื่องที่ 15.2.2 กรณีศึกษาการเงินเฉพาะกรณีของสหกรณ์

แนวคิด

1. กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ เป็นการศึกษาการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ โดยพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารธุรกิจสินเชื่อและพิจารณาความเสี่ยงด้านสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรดอนยายหอม จำกัด ซึ่งพิจารณาจากรายการในงบแสดงฐานะการเงินและรายได้เฉพาะธุรกิจสินเชื่อ จะพบว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงในการบริหารธุรกิจสินเชื่อจากการที่ สมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด
2. กรณีศึกษาการเงินเฉพาะกรณีของสหกรณ์ เป็นการศึกษาการดำเนินธุรกิจซื้อขายระหว่างประเทศของสหกรณ์การเกษตรทุ่งโปรง จำกัด ซึ่งสมมติขึ้น โดยสหกรณ์จะต้องคำนึงถึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ ดำเนินธุรกิจที่เหมาะสมเพื่อให้สหกรณ์ได้รับผลตอบแทนสูงและป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 15.2 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. วิเคราะห์วิธีการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ที่เหมาะสมได้
2. วิเคราะห์การตัดสินใจการทำธุรกรรมซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศได้

เรื่องที่ 15.2.1 กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์

ธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ โดยเฉพาะสหกรณ์ภาคการเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน และสหกรณ์บริการบางแห่ง หากสหกรณ์ใดสามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจแก่สมาชิก สหกรณ์จะมีกำไรเพื่อปันผลเฉลี่ยคืน และพัฒนาสหกรณ์ให้ยั่งยืนต่อไปซึ่งการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อให้ประสบผลสำเร็จ มีปัจจัยที่ให้พิจารณา ดังนี้

1. สมาชิกผู้เป็นเจ้าของของสหกรณ์เป็นผู้ใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ ต้องเข้าใจในบทบาท สิทธิ หน้าที่ของตนในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ สมาชิกต้องมีวินัยในการใช้เงินกู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ส่งชำระหนี้ตามกำหนดเวลา ระบบขององค์กร วิธีการบริหาร แนวนโยบาย เป็นต้น

บุคลากรของสหกรณ์ต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน โดยเฉพาะผู้จัดการสหกรณ์ ที่จะต้องวางแผนจัดการบริหารสภาพคล่องของธุรกิจสินเชื่อ ส่วนเจ้าหน้าที่สินเชื่อเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ธุรกิจสินเชื่อประสบผลสำเร็จ เพราะเป็นผู้รับคำขอกู้ ตรวจสอบข้อมูลการขอกู้ การค้ำประกัน การประเมินหลักทรัพย์เบื้องต้น ส่วนคณะกรรมการพิจารณาเงินกู้เป็นผู้อนุมัติเงินกู้ ต้องมีความรู้ และยึดระเบียบที่กำหนด โดยเฉพาะการประเมินราคาหลักทรัพย์ที่ยื่นจดจำนองค้ำประกันเงินกู้ ควรพิจารณาตามความเป็นจริงตามราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน หรือราคาซื้อขาย

2. เงินทุนในการบริหารธุรกิจสินเชื่อ สามารถแยกได้เป็นทุนภายในสหกรณ์ และทุนภายนอกสหกรณ์ ทุนภายในสหกรณ์ ได้มาจาก ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามข้อบังคับ และเงินฝากของสมาชิก ทุนภายนอกสหกรณ์ ได้มาจากการกู้ยืม หรือการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น

การวิเคราะห์ต้นทุนของเงินทุนภายในสหกรณ์ ทุนเรือนหุ้น ต้นทุน คือ เงินปันผลที่คาดว่าจะจ่าย ต้นทุนเงินรับฝาก คือ ดอกเบี้ยจ่าย ส่วนทุนสำรอง และทุนสะสมตามข้อบังคับ จะไม่มีต้นทุนเงินทุน ส่วนแหล่งเงินทุนภายนอก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ยืม ต้นทุนแต่ละแห่งจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสหกรณ์จะหาแหล่งเงินทุนที่ต่ำที่สุดได้จากที่ใด เช่น จากกองทุนพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติ

3. ระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ ว่าด้วยเงินให้กู้และดอกเบี้ยเงินกู้ ซึ่งคณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดระเบียบให้สอดคล้องกับสถานะการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ เช่น อาจเพิ่มวงเงินกู้ หรือกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ

4. การตรวจสอบการใช้เงินกู้ ปัจจุบันไม่ได้มีการดำเนินการ ซึ่งมีผลกระทบต่อการส่งชำระหนี้ของสมาชิก ถ้านำเงินกู้ไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ขอการขอกู้

5. การติดตามเร่งรัดหนี้ กรณีที่เป็นสหกรณ์การเกษตร จะมีระเบียบกำหนดให้มีการติดตามเร่งรัดหนี้ เพื่อให้มีการชำระหนี้ตามกำหนด ซึ่งคณะกรรมการอาจให้เจ้าหน้าที่สินเชื่อออกติดตามหนี้ร่วมกับคณะกรรมการ ทั้งนี้เพื่อมิให้มีหนี้ค้างชำระ ซึ่งมีผลกระทบต่องบการเงินของสหกรณ์ ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์ เงินกู้จะถูกหักจากเงินได้รายเดือน ปัญหาในการติดตามหนี้จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกไม่ส่งชำระหนี้

เกินกว่า 2 งวด จะมีการติดตามให้ชำระหนี้ ซึ่งถ้าสมาชิกไม่ชำระหนี้จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้แทน และในปัจจุบันสหกรณ์ออมทรัพย์หลายแห่งจะมีการค้ำประกันเงินกู้กับบริษัทภายนอก โดยให้สมาชิกเป็นผู้ชำระเบี้ยประกัน ซึ่งถ้าสมาชิกไม่ชำระหนี้ตามกำหนด สหกรณ์จะเรียกเงินกู้คืนจากบริษัทที่ค้ำประกัน

การบริหารธุรกิจสินเชื่อบริการของสหกรณ์จากกรณีศึกษาต่อไปนี้เป็นการศึกษาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรดอนยายหอม จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มาก ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกเป็น เงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลาง โดยพิจารณาจากงบการเงินของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 มีนาคม 25x4 และ 25x3 สินทรัพย์ทั้งสิ้นจำนวน 12.8 ล้านบาทเศษและ 10.7 ล้านบาทเศษ ในปี 25x4 และ 25x3 ตามลำดับซึ่งประกอบด้วยแหล่งทุนภายนอกทั้งสิ้นในปี 25x4 และปี 25x3 เป็นเงินรับฝาก จำนวน 11.7 ล้านบาทเศษ และ 5.2 ล้านบาทเศษ หรือคิดเป็นร้อยละ 91.32 และ 48.87 เป็นเงินกู้ยืมจำนวน 2.9 ล้านบาทเศษ และ 8.9 ล้านบาทเศษ หรือคิดร้อยละร้อยละ 22.53 และ 83.34 เป็นเจ้าหนี้การค้าและหนี้สินอื่น จำนวน 1.4 ล้านบาทเศษ และ 1.0 ล้านบาทเศษ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.57 และ 9.6 ตามลำดับ โดยมีส่วนขาดแห่งทุน (หนี้สินมากกว่าทุน) จำนวน 3.2 ล้านบาทเศษ และ 4.4 ล้านบาทเศษ

สหกรณ์การเกษตรดอนยายหอม จำกัด

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x4 และ 25x3

สินทรัพย์	ปี 25x4		ปี 25x3	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
สินทรัพย์หมุนเวียน				
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	938,449.82	7.28	885,237.89	8.23
เงินฝากชุมชนสหกรณ์อื่น	29,481.88	0.23	27,812.88	0.26
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ	7,694,529.73	59.65	6,806,143.03	63.29
ลูกหนี้ระยะสั้น-สุทธิ	239,853.00	1.86	191,322.08	1.78
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ-สุทธิ	1,092,596.25	8.47	588,258.50	5.47
สินค้าคงเหลือ	179,525.10	1.39	16,361.60	0.15
สินทรัพย์รอจำหน่าย	1,390,000.00	10.76	62,447.38	0.58
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	<u>369,277.00</u>	<u>2.86</u>	<u>62,447.38</u>	<u>0.58</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	<u>11,933,712.78</u>	<u>92.51</u>	<u>9,967,583.36</u>	<u>92.68</u>

สหกรณ์การเกษตรดอนยายหอม จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน				
เงินลงทุนระยะยาว	183,900.00	1.42	183,900.00	1.71
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	517,041.79	4.01	224,980.19	2.09
ลูกหนี้ระยะยาว-สุทธิ	27,700.00	0.21	54,100.00	0.50
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์-สุทธิ	235,091.94	1.82	321,932.47	2.99
เงินประกันไฟฟ้า	<u>2,000.00</u>	<u>0.01</u>	<u>2,000.00</u>	<u>0.02</u>
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	<u>965,733.73</u>	<u>7.49</u>	<u>786,912.66</u>	<u>7.32</u>
รวมสินทรัพย์	<u>12,899,446.51</u>	<u>100.00</u>	<u>10,754,496.02</u>	<u>100.00</u>
หนี้สินและทุนของสหกรณ์				
หนี้สินหมุนเวียน				
เงินกู้ยืมระยะสั้น	0.00	0.00	6,056,048.75	56.31
เจ้าหนี้การค้า	50,000.00	0.39	0.00	0.00
ส่วนของหนี้ไม่หมุนเวียนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี	290,700.00	2.25	1,615,000.00	15.02
เงินรับฝาก	11,780,698.98	91.32	5,255,375.51	48.87
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	<u>761,646.99</u>	<u>5.90</u>	<u>426,912.76</u>	<u>3.97</u>
รวมหนี้สินหมุนเวียน	<u>12,883,045.97</u>	<u>99.87</u>	<u>13,353,337.02</u>	<u>124.17</u>
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น				
เงินกู้ยืมระยะยาว	2,616,300.00	20.28	1,292,000.00	12.01
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	<u>680,549.99</u>	<u>5.28</u>	<u>606,818.99</u>	<u>5.64</u>
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	<u>3,296,849.99</u>	<u>25.59</u>	<u>1,898,818.99</u>	<u>17.65</u>
รวมหนี้สิน	<u>16,179,895.96</u>	<u>125.46</u>	<u>15,252,156.01</u>	<u>141.82</u>

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ทุนของสหกรณ์				
ทุนเรือนหุ้น (มูลค่าหุ้นละ 10.00 บาท)				
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว	4,296,520.00	33.31	4,152,750.00	38.61
ทุนสะสมตามข้อบังคับระเบียบและอื่น ๆ	96,553.02	0.75	96,553.02	0.89
ทุนสำรอง				
ทุนสำรอง	0.00	0.00	7,548.53	0.07
หัก โอนไปชดเชยขาดทุน	<u>0.00</u>	<u>0.00</u>	<u>(7,548.53)</u>	<u>(0.07)</u>
	<u>0.00</u>	<u>0.00</u>	<u>0.00</u>	<u>0.00</u>

สหกรณ์การเกษตรดอนยายหอม จำกัด

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4

	ปี 25x4		ปี 25x4	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ขาดทุนสะสม				
ยอดยกมา	(8,746,963.01)	(67.80)	(8,896,464.56)	(82.72)
หัก โอนทุนสำรองมาชดเชย	0.00	0.00	7,548.53	0.07
หัก โอนกำไรสุทธิมาชดเชย	<u>1,073,440.54</u>	<u>8.32</u>	<u>141,953.01</u>	<u>1.32</u>
	(7,673,522.47)	(59.47)	(8,746,963.01)	(81.33)
กำไรสุทธิประจำปี				
กำไรสุทธิ	1,073,440.54	8.32	141,953.01	1.32
หัก โอนไปชดเชยขาดทุนสะสม	<u>(1,073,440.54)</u>	<u>(8.32)</u>	<u>(141,953.01)</u>	<u>(1.32)</u>
	<u>0.00</u>	<u>0.00</u>	<u>0.00</u>	<u>0.00</u>
รวมทุนของสหกรณ์	<u>(3,280,449.45)</u>	<u>(25.43)</u>	<u>(4,497,659.99)</u>	<u>(41.82)</u>
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	<u><u>12,899,446.51</u></u>	<u><u>100.00</u></u>	<u><u>10,754,496.02</u></u>	<u><u>100.00</u></u>

จากงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ปี 25x4 และปี 25x3 จะเห็นว่าสหกรณ์ได้นำสินทรัพย์ทั้งสิ้นได้นำไปลงทุนในเงินให้กู้ยืมจำนวน 8.2 ล้านบาท และ 7.0 ล้านบาทเศษ หรือคิดเป็นร้อยละ 63.66 และ 65.38 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น แยกเป็นเงินให้กู้ระยะสั้นร้อยละ 59.65 และ 63.29 เงินให้กู้ยืมระยะยาวร้อยละ 4.01 และ 2.09 ตามลำดับ ซึ่งเงินทุนส่วนใหญ่ลงทุนในลูกหนี้เงินกู้ ซึ่งลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดร้อยละ 39.83 ของหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ แสดงให้เห็นว่า การบริหารสินเชื่อของสหกรณ์มีความเสี่ยงที่ลูกหนี้จะไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดซึ่งมีผลกระทบต่อยาได้ของสหกรณ์เมื่อพิจารณาจากรายได้ดอกเบี้ยซึ่งได้รับเป็นเงินสดกับที่ดอกเบี้ยค้างรับ ดังนี้

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	%	บาท	%
ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้-รับจริง	677,573.12	56.68	417,084.71	38.57
ค้างรับ	517,861.79	43.32	664,303.74	61.43
รวม	<u>1,195,434.91</u>	<u>100.00</u>	<u>1,081,388.45</u>	<u>100.00</u>

ในการบริหารธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ สหกรณ์อาจมีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยจัดทำสัญญาต้นเงิน ดอกเบี้ยใหม่ แล้วขยายระยะเวลาในการชำระหนี้ให้สมาชิก เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ไม่สามารถส่งชำระหนี้ได้ซึ่งอาจส่งผลกระทบกับสมาชิกไม่สามารถขอกู้เงินจากสหกรณ์ได้อีกจนกว่าจะส่งชำระหนี้ได้ซึ่งปัญหาที่พบสมาชิกที่ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ส่วนใหญ่ไม่สามารถชำระหนี้ ทำให้เกิดปัญหานี้ค้างชำระเป็นระยะเวลานานเกินกว่า 3-5 ปี ทำให้สหกรณ์ต้องตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ เป็นภาระค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ส่งผลกระทบต่อภาระดำเนินงาน และผลกำไรสุทธิประจำปีและทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนในระบบธุรกิจสินเชื่อ

ประเด็นการวิเคราะห์

การบริหารธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรดอนยายหอม จำกัด มีปัจจัยสำคัญใดบ้างที่จะทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงในการที่มีลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 15.2.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 15.2.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 15 ตอนที่ 15.2 เรื่องที่ 15.2.1

เรื่องที่ 15.2.2 กรณีศึกษาการเงินเฉพาะกรณีของสหกรณ์

การเงินเฉพาะกรณีเป็นการจัดการการเงินพิเศษที่นอกเหนือจากการจัดการการเงินโดยทั่ว ๆ ไปของสหกรณ์ที่กล่าวถึงการวางแผนทางการเงิน การบริหารการใช้เงินทุนและการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์มีรายได้มากที่สุด และมีต้นทุนต่ำสุด หรือมีกำไรมากที่สุดนั่นเอง แต่ในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ อาจจะต้องดำเนินด้านการเงินอื่น ๆ เช่น การควบรวมกิจการสหกรณ์ การแยกสหกรณ์ การทำธุรกิจซื้อขายสินค้ากับต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งนักศึกษาได้ศึกษามาแล้ว สำหรับกรณีศึกษานี้เป็นกรณีศึกษาที่ สมมติ ขึ้นเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศดังนี้

สหกรณ์การเกษตรทุ่งโปรง จำกัด ทำธุรกิจผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ จัดส่งตลาดต่างประเทศให้กับสหกรณ์ผู้บริโภครีโอดี จำกัด ประเทศญี่ปุ่น เป็นประจำทุกเดือนตั้งแต่การวางแผนการผลิตของสมาชิก ให้ได้ปริมาณคุณภาพตามความต้องการของตลาด การบำรุงรักษาจนถึงการส่งออกไปต่างประเทศดังกล่าว การส่งออกครั้ง ๆ หนึ่งจำนวน 20 ตัน ทุกสัปดาห์ การดำเนินงานเป็นไปด้วยดีมาตลอด เว้นแต่มีอยู่ครั้งหนึ่ง กล้วยหอมได้ถูกส่งไปถึงท่าเรือประเทศญี่ปุ่นแล้ว สหกรณ์ผู้บริโภครีโอดี จำกัด ตรวจสอบพบว่า มีแมลงวันหนึ่งตัวตายอยู่ในกล่องบรรจุกล้วยหอมจึงต้องตีกลับกล้วยหอมทั้งหมด หรือต้องทำลายทิ้งทั้งหมดโดยสหกรณ์การเกษตรทุ่งโปรง จำกัด ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมด ซึ่งการทำธุรกิจได้กำหนดเงื่อนไข ดังนี้

1) กรณีทำลายในประเทศญี่ปุ่น

สหกรณ์การเกษตรทุ่งโปรง จำกัด ต้องเสียค่าทำลายให้สหกรณ์ผู้บริโภครีโอดี จำกัด ในประเทศญี่ปุ่น 100,000 เยน จ่ายเงินทันทีอัตราแลกเปลี่ยนขณะนั้น 37.50 บาทต่อ 10 เยน

2) กรณีส่งกลับสหกรณ์การเกษตรทุ่งโปรง จำกัด สหกรณ์ต้องเสียค่าใช้จ่ายดังนี้

- ค่าขนส่งและค่าระวางเรือ 80,000 เยน
- ค่าบริการทางศุลกากรของประเทศญี่ปุ่น 10,000 เยน
- ค่าขนส่งจากท่าเรือกรุงเทพถึงสหกรณ์การเกษตรทุ่งโปรง จำกัด 10,000 เยน

แต่กรณีนี้สินค้าจะส่งกลับถึงสหกรณ์การเกษตรทุ่งโปรง จำกัด หลังจากตกลงกัน 7 วัน และสหกรณ์จะจ่ายเงินเมื่อกล้วยหอมกลับถึงสหกรณ์ อัตราแลกเปลี่ยนอีก 7 วัน ข้างหน้ายังไม่ทราบ

คณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการ พิจารณาข้อมูลอย่างเร่งด่วน โดยข้อมูลที่วิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจเป็นดังนี้

1) กรณีทำลายที่ประเทศญี่ปุ่น

$$\text{จะเสียค่าใช้จ่าย} = (100,000 \times 37.50)/100 = 37,500 \text{ บาท}$$

2) กรณีส่งกลับ

$$\text{จะเสียค่าใช้จ่าย} = \{(80,000 + 10,000) \times 37.50\}/100 + 10,000 = 43,750 \text{ บาท}$$

คณะกรรมการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ 2 แม้ว่าโดยรวมค่าใช้จ่ายจะสูงกว่าวิธีแรกจำนวน 6,250 บาท แต่ก็ได้กล้วยหอมกลับคืนสามารถส่งจำหน่ายหรือแปรรูปในประเทศได้แทนที่จะต้องสูญเสียกล้วยหอมไปทั้งหมด ซึ่งจะชดเชยค่ากล้วยหอมที่ต้องจ่ายสมาชิกได้บางส่วน ซึ่งสหกรณ์ต้องจ่ายค่ากล้วยหอมแก่สมาชิกอยู่แล้ว และคาดว่าจะระยะเวลาเพียง 7 วัน อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทและเงินเยนคงไม่เปลี่ยนแปลงมาก และเศรษฐกิจของประเทศค่อนข้างดี ดังนั้น เงินบาทค่อนข้างจะแข็งขึ้นมากกว่า

ผลปรากฏว่า เมื่อกล้วยหอมกลับมาถึงสหกรณ์ในวันที่ 7 ติดวันหยุดอีก 2 วัน อัตราแลกเปลี่ยนเป็น 40.00 บาทต่อ 100 เยน ซึ่งทำให้สหกรณ์ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีก รวมเป็นเงิน 46,000 บาท

นอกจากนั้นสหกรณ์กำลังตกลงเจรจากรซื้อกล้วยหอมล่วงหน้าเดือนธันวาคมปีหน้า (ปี 25x5) เนื่องจากสหกรณ์ผู้บริโภครู้ได้ จำกัด ประเทศญี่ปุ่น มีแผนงานที่จะจัดเทศกาล ผลไม้พิเศษซึ่งต้องการกล้วยหอม เพิ่มจากปกติอีก 2 เท่าในเดือนดังกล่าวเพื่อประกันว่าสหกรณ์ผู้บริโภครู้ได้ จำกัด จะได้รับกล้วยหอมแน่นอนและป้องกันเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนเงินในอนาคตด้วย เพื่อจะได้กล้วยหอมจำนวน 60 ตันในแต่ละรอบการสั่งซื้อและที่อัตราแลกเปลี่ยน ปัจจุบัน 38.75 บาทต่อ 100 เยน (มิถุนายน 25x5) สหกรณ์การเกษตรทุ่งโปรง จำกัด กำลังพิจารณาตัดสินใจจะรับเงื่อนไขหรือไม่ ในด้านจำนวนที่จะผลิตส่งสหกรณ์ผู้บริโภครู้ได้ จำกัด นั้นไม่มีปัญหา แต่เนื่องจากเป็นช่วงเวลาอีกหนึ่งปี ไม่ทราบว่าจะอัตราแลกเปลี่ยนจะเป็นอย่างไร ซึ่งที่สุดแล้ว ทั้งสองสหกรณ์ต้องรองรับเงื่อนไขแต่ขอเป็นอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 25x5 คิดว่าเมื่อถึงเดือนธันวาคม อัตราแลกเปลี่ยนไม่น่าจะเปลี่ยนแปลงมากนัก

จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการตัดสินใจดำเนินธุรกิจกับต่างประเทศจะต้องคำนึงถึงอัตราแลกเปลี่ยนด้วยเพราะอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะเปลี่ยนแปลงโดยตลอด กรณีการตัดสินใจทำลายกล้วยหอมกับการส่งกลับกล้วยหอม ถ้าเป็นอัตราแลกเปลี่ยนปัจจุบันเราสามารถคำนวณเทียบค่าได้ทันที และสามารถตัดสินใจได้ถูกต้องมากที่สุด แต่อีก 7 วันหรือ 1 ปีข้างหน้าไม่สามารถทราบได้ สหกรณ์ต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนนี้ด้วย

การที่อัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงจะมีทั้งผลดีและผลไม่ดีต่อสหกรณ์ กรณีถ้าสหกรณ์จะต้องจ่ายเงินเทียบระหว่างเงินบาทกับเงินเยน ถ้าเงินบาทอ่อนตัวลง สหกรณ์ก็ต้องจ่ายเงินบาทเพิ่มขึ้น สหกรณ์ก็จะขาดทุนเนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนที่อ่อนตัวลง

และถ้าสหกรณ์ได้รับเงินกรณีการซื้อกล้วยล่วงหน้า ตกลงซื้อขาย ณ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 25x5 และจะได้รับเงินเดือนธันวาคม 25x5 ถ้าอัตราแลกเปลี่ยน ณ 30 มิถุนายน 25x5 เป็น 39.50 บาทต่อ 100 เยน แต่เมื่อเดือนธันวาคม 2555 ถ้าค่าเงินบาทอ่อนตัวลงสหกรณ์ก็จะได้รับเงินน้อยลง แต่ถ้าค่าเงินบาทแข็งขึ้นสหกรณ์ก็จะได้รับเงินมากขึ้น

ประเด็นการวิเคราะห์

นักศึกษาเห็นว่าการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศที่ต้องคำนึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศนั้น มีผลดีหรือผลไม่ดีต่อสหกรณ์อย่างไร สหกรณ์ควรจะมียูวิธีป้องกันความเสี่ยงอย่างไร และการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเป็นวิธีการป้องกันความเสี่ยงอะไรได้บ้าง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 15.2.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 15.2.2

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 15 ตอนที่ 15.2 เรื่องที่ 15.2.2

ตอนที่ 15.3

กรณีศึกษาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 15.3 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

เรื่องที่ 15.3.1 กรณีศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด

เรื่องที่ 15.3.2 กรณีศึกษาการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประกอบการขอกู้ยืมเงินสหกรณ์

แนวคิด

1. กรณีศึกษาการความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด เป็นการวิเคราะห์โครงการเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าว ซึ่งเป็นสินทรัพย์ถาวร ผู้วิเคราะห์ได้ศึกษาวิเคราะห์ครอบคลุมในทุกด้านและด้านการเงินด้วย ผลการวิเคราะห์พบว่าเป็นไปได้ที่จะลงทุน นอกจากนั้นการวิเคราะห์ดังกล่าวยังใช้ประกอบการประกอบการขอกู้จากกองทุนพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติอีกด้วย
2. กรณีศึกษาการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประกอบการขอกู้ยืมเงินสหกรณ์ เป็นกรณีศึกษาที่วิเคราะห์การลงทุนในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของสมาชิกเพื่อประกอบการขอกู้ยืมเงินจากสหกรณ์โดยเน้นการวิเคราะห์ทางการเงิน ซึ่งผลการวิเคราะห์โครงการดังกล่าวสามารถดำเนินการได้และสหกรณ์ควรจะสนับสนุนการให้เงินกู้ด้วย

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 15.3 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. วิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าว สหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด ได้
2. วิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประกอบการขอกู้ยืมเงินสหกรณ์ได้

เรื่องที่ 15.3.1 กรณีศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าว สหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด

การศึกษความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเอกสารประกอบการขอประเมินบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการ สหกรณ์ 7ว. กลุ่มพัฒนาระบบการบริหารการจัดการ สำนักพัฒนาระบบการบริหารการจัดการสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยนางจรรยา แก้วคราม ปี 2547 การศึกษาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด 2) เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้โครงการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด และ 3) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

สำหรับกรณีศึกษาจะศึกษาเฉพาะวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้โครงการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด เท่านั้น สำหรับรายละเอียดอื่นสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากรายการดังกล่าวที่ห้องสมุดกรมส่งเสริมสหกรณ์

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์ผู้ศึกษาทำการศึกษาด้านการตลาด ด้านเทคนิค ด้านการบริหาร ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการเงิน ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบเงินลงทุน และค่าใช้จ่าย (cost) กับรายได้หรือผลประโยชน์จากโครงการ (benefits) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถของโครงการที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ว่าคุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ โดยการจัดทำงบกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงรายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละปีตลอดช่วงอายุของโครงการ ซึ่งต้องคำนึงถึงมูลค่าของเงินที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเพื่อให้การวิเคราะห์โครงการถูกต้องตามข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ทำการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการตลาด

จากการศึกษาการดำเนินธุรกิจการตลาดของสหกรณ์เห็นว่า สหกรณ์จะสามารถรวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิกได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากพื้นที่ของอำเภอปากพนังเป็นพื้นที่ในเขตโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้เกษตรกรและสมาชิกสามารถปลูกข้าวได้ผลสูง อีกทั้งสหกรณ์ได้แนะนำส่งเสริมให้เปลี่ยนพันธุ์ข้าวพื้นเมืองเป็นพันธุ์ข้าวชัยนาท 1 และพันธุ์ข้าวที่ตลาดต้องการซึ่งให้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ ซึ่งเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันนี้สหกรณ์เป็นศูนย์กลางการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชัยนาท 1 ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โดยทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อขยายให้กับเกษตรกรและสมาชิกนำไปปลูก เพื่อปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเป็นพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตมีคุณภาพสูง และเมื่อสหกรณ์มีโรงสีข้าว สมาชิกสามารถนำข้าวเปลือกมาขายให้กับ สหกรณ์เพื่อแปรรูปเป็นข้าวสารได้ ซึ่งจะทำให้

สหกรณ์สามารถรวบรวมข้าวเปลือกได้เป็นจำนวนมากและเพียงพอต่อการสีข้าวตลอดปี ฉะนั้น สหกรณ์ควรวางแผนรวบรวมข้าวเปลือกให้รวดเร็วและรัดกุม

ตารางที่ 15.1 ปริมาณการผลิตข้าวในอำเภอปากพนัง จำกัด

รายการ	เกษตรกรในอำเภอปากพนัง (ตัน/ปี)	สมาชิกสหกรณ์ (ตัน/ปี)
พื้นที่ปลูกข้าว (ไร่)	37,915	10,000
ผลผลิตข้าวได้ทั้งหมด	16,480	6,000
เก็บไว้บริโภค	848	700
ทำพันธุ์	800	250
เพื่อจำหน่าย	14,832	5,050

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด

ตารางที่ 15.2 การรวบรวมเปลือกจากสมาชิกเพื่อการแปรรูปเป็นข้าวสาร

หน่วย/ปี

ปีที่	จำนวนข้าวเปลือกที่สหกรณ์ รวบรวมเพื่อแปรรูปเป็นข้าวเปลือก
1	4,500
2	4,725
3	4,961
4	5,200
5	5,200
6	5,200
7	5,200
8	5,200
9	5,200
10	5,200

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด

จากตารางที่ 15.1 และตารางที่ 15.2 จะเห็นว่าสมาชิกสหกรณ์ปลูกข้าวเป็นจำนวนมาก และมีผลผลิตข้าวเปลือกนำส่งให้กับสหกรณ์เพียงพอที่สหกรณ์จะได้นำไปสีข้าวในโรงสีข้าวสหกรณ์อีกทั้งอำเภอและจังหวัดข้างเคียงที่ทำการเพาะปลูกข้าวได้ จะนำข้าวเปลือกขายให้กับสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด ซึ่งจะทำให้สหกรณ์มีปริมาณข้าวเปลือกเพียงพอที่จะสีข้าวในโรงสีข้าวสหกรณ์ นอกจากนี้ สหกรณ์วางแผนการรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรทั่วไปในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังที่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของสหกรณ์ปีละประมาณ 1,000 ตัน เพื่อให้ได้เพียงพอกับกำลังผลิตของโรงสีตลอดปี

สำหรับการตลาดข้าวสาร สหกรณ์ได้ติดต่อ สอบถามความต้องการใช้ข้าวสารจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อทราบความต้องการการใช้ข้าวสารของจังหวัด ดังนี้

ตลาดภายในจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดข้างเคียง

จากการที่สหกรณ์ได้ติดต่อสอบถามหน่วยราชการและร้านค้าเอกชนต่าง ๆ ถึงความต้องการซื้อข้าวสารและปริมาณข้าวสารที่สหกรณ์จะจำหน่ายให้กับหน่วยงานเอกชน และสมาชิกสหกรณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังปรากฏ (รายละเอียดในตารางที่ 15.3)

ตารางที่ 15.3 จำนวนข้าวสารที่สหกรณ์จะจำหน่ายให้กับลูกค้าและสมาชิกสหกรณ์

ลำดับที่	ชื่อลูกค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราชและอื่น ๆ	จำนวนข้าวสารที่ต้องการ ก.ก./ปี
1	เสริภัณฑ์ค้าข้าว จ.นครศรีธรรมราช	250,000
2	สหกรณ์การเกษตรควนขนุน จำกัด	225,000
3	บุญมีการเกษตร อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	400,000
4	ชุมนุมสหกรณ์ยะลา จำกัด จ.ยะลา	7,500
5	หจก. เกษตรภาคใต้ อ.สุไโกลก จ.นราธิวาส	250,000
6	บริษัทกรุงเทพผลิตภัณฑ์ข้าว จำกัด	1,250,000
7	ฉัตรรุ่งเรืองค้าข้าว อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช	250,000
8	วิวัฒค้าข้าว อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช	250,000
9	สหกรณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ จ.นครศรีธรรมราช	1,250,000
10	สมาชิกสหกรณ์/ร้านค้าปลีก-ส่ง ใน จ.นครศรีธรรมราช	400,000
		4,532,500

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด

ตลาดส่งออกต่างประเทศ

นอกจากสหกรณ์จะมีตลาดภายในประเทศแล้ว สหกรณ์ได้ตั้งเป้าหมายในการขยายการตลาดออกไปต่างประเทศ คือ ประเทศมาเลเซีย

การพัฒนาธุรกิจการตลาดของสหกรณ์ เป็นความจำเป็นอย่างยั้งที่สหกรณ์จะต้องจัดตั้งโรงสีข้าวเพื่อดำเนินการแปรรูปผลผลิตข้าวเปลือกให้ครบวงจร ซึ่งสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด มีความเหมาะสมและมีศักยภาพที่จะตั้งโรงสีข้าวเพื่อเป็นศูนย์กลางการตลาดข้าวสำหรับเกษตรกรและสมาชิก สหกรณ์ในท้องที่อำเภอปากพนัง ทั้งนี้ เนื่องจากผลผลิตข้าวเปลือกจากอำเภอปากพนังมีปริมาณรวมถึงปีละ 37,250 ตัน ในขณะที่ไม่มีโรงสีขนาดใหญ่ มีเพียงโรงสีขนาดเล็กที่มีกำลังการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนหมู่บ้านซึ่งสีข้าวไม่ได้คุณภาพ ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด

ในการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในด้านการตลาดของสหกรณ์ มีความเห็นว่า ในท้องที่อำเภอปากพนังมีผลผลิตข้าวเพียงพอสำหรับการสีข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์ และมีตลาดที่รองรับทั้งภายในท้องถิ่นและตลาดส่งออกต่างประเทศ

2. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านเทคนิค

สหกรณ์ขอกู้เงินกองทุนพัฒนาสหกรณ์ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นจำนวนเงิน 21,200,000 บาท เพื่อก่อสร้างโรงสีพร้อมอุปกรณ์มาตรฐาน ดังมีรายการต่อไปนี้

- เครื่องสีข้าว ขนาด 40 ตัน/วัน 1 เครื่อง ตามแบบ กสส. จะมีศักยภาพในการสีข้าวประมาณ 40,000 กิโลกรัม ในเวลา 24 ชม.

- เครื่องอบลดความชื้น ขนาด 20 ตัน
- เครื่องจักรรถบรรทุก ขนาด 50 ตัน
- ลานตากข้าว ขนาด 1,000 ตารางเมตร
- ฉางข้าวอเนกประสงค์ ขนาด 1,000 ตัน
- เครื่องทดสอบความชื้น
- รถบรรทุกทดสอบความชื้น
- รถบรรทุก 10 ล้อ
- รถดักล้อยาง
- รถยก ขนาด 2 ตัน

จากการศึกษาข้อมูลเทคนิคการแปรรูปผลผลิตข้าวเปลือก ประกอบด้วยกรรมวิธีที่สำคัญ ดังนี้

1) กรรมวิธีการสีข้าว กระบวนการสีข้าวประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการกะเทาะเปลือกจากเมล็ดข้าวเปลือก จะได้ข้าวกล้อง แกลบ และรำหยาบ ออกมา ขั้นตอนที่สองเป็นการขัดข้าวกล้องเพื่อแยกรำละเอียดออกจากข้าวกล้อง โรงสีที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่ มักจะมีการคัดขนาดข้าวเปลือก และแยกสิ่งเจือปนออกก่อนนำไปสี

2) อัตราการแปรสภาพข้าวเปลือก การสีข้าวเปลือก 1,000 กิโลกรัม ให้เป็นข้าวสารโดยทั่วไปจะได้ต้นข้าวและปลายข้าว 660 กิโลกรัม ซึ่งอัตราการแปรสภาพข้าวแต่ละโรงสี อาจมีความแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุ์ข้าว ลักษณะเมล็ดข้าว เปอร์เซนต์ความชื้น เครื่องจักรและขนาดของโรงสี

3) ประเภทของโรงสี แบ่งตามกำลังการผลิตได้ดังนี้

- โรงสีขนาดเล็ก มีกำลังการผลิตต่ำกว่าวันละ 5 ตัน จะให้พลังงานจาก เครื่องยนต์ดีเซลอัตราการแปรสภาพข้าวเปลือกต่ำ ซึ่งเกิดจากประสิทธิภาพเครื่องจักรต่ำ

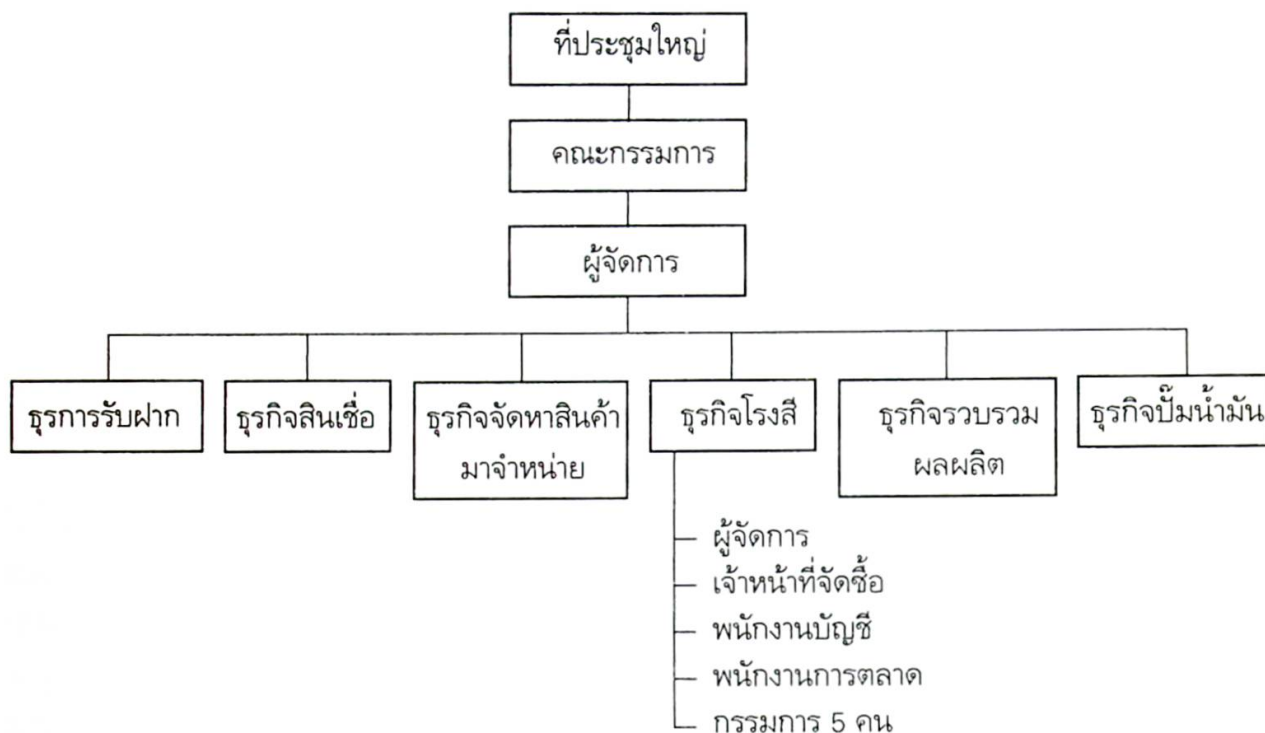
- โรงสีขนาดกลาง มีกำลังการผลิตในระดับ 5-20 ตัน/วัน ส่วนใหญ่จะใช้พลังงานจากเครื่องยนต์ดีเซล หรือเครื่องจักรไอน้ำ อัตราสีจะสูงกว่าโรงสีขนาดเล็ก เนื่องจากประสิทธิภาพของเครื่องจักรมักสูงกว่า

- โรงสีขนาดใหญ่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 20 ตัน ต่อวันขึ้นไป ส่วนใหญ่จะใช้พลังงานจากเครื่องจักรไอน้ำนี้ใช้กลายเป็นเชื้อเพลิง แต่ปัจจุบันโรงสีขนาดใหญ่บางแห่งใช้พลังงานจากไฟฟ้าเพราะถึงแม้เครื่องจักรจะใช้กำลังไฟฟ้ามากขณะเริ่มเปิดเครื่อง แต่เมื่อเครื่องกำลังไปได้ระยะหนึ่งจะใช้กำลังไฟฟ้าน้อยลง จึงเหมาะสำหรับโรงสีขนาดใหญ่ ซึ่งสีข้าวในปริมาณมากและต่อเนื่อง ไม่ต้องปิดเปิดเครื่องบ่อย ๆ เครื่องจักรมีสภาพสะอาด สร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยกว่าเครื่องจักรประเภทเครื่องยนต์ดีเซลและเครื่องจักรไอน้ำ

ในการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในด้านเทคนิค มีความเห็นว่าทั้งกระบวนการแปรรูปผลผลิตข้าวเปลือก และอุปกรณ์การผลิตที่สหกรณ์กำหนดไว้เพื่อใช้ตามโครงการฯ ค่อนข้างมีความเหมาะสมทันสมัย กล่าวคือ เป็นการกำหนดตามแบบเทคนิคมาตรฐานของกรมส่งเสริมสหกรณ์ โรงสีที่สหกรณ์กำหนดจัดตั้งนี้จัดเป็นโรงสีขนาดใหญ่ มีกำลังการผลิตในปริมาณมาก เทคนิคการผลิตต้องมีประสิทธิภาพเครื่องจักรมีสภาพสะอาด เป็นการส่งเสริมสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยอีกด้วย

3. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการบริหาร

สหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด มีโครงการก่อสร้างโรงสีข้าวของสหกรณ์ ขนาด 40 ตัน/วัน โดยลงทุนทั้งหมด 21,200,000 บาท เมื่อก่อสร้างเสร็จจะบริหารโครงการ ดังนี้

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้วยการบริหารโครงการฯ มีความเห็นว่า การดำเนินงานตามโครงการฯ ของสหกรณ์ มีการจัดแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานที่เป็นสัดส่วน แต่ละส่วนงาน คือแผนกต่าง ๆ จะมีการประสานงานซึ่งกันและกัน สามารถตรวจสอบควบคุมซึ่งกันและกัน มีความต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนเอื้อประโยชน์กัน

ในธุรกิจโรงสี จะมีผู้จัดการเป็นผู้ดำเนินการ เจ้าหน้าที่จัดซื้อ 1 คน พนักงานบัญชี พนักงานตลาด และกรรมการ 5 คน ซึ่งจะเป็นการเหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นของโครงการ

4. ความเป็นไปได้ทางด้านสภาพแวดล้อม

สหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด จะได้ดำเนินการก่อสร้างโรงสีสหกรณ์ในพื้นที่ของสหกรณ์เอง ซึ่งสหกรณ์ได้จัดซื้อไว้จำนวน 5 ไร่ ตั้งอยู่ริมถนนใหญ่ ที่ดินตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 ตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช สภาพพื้นที่เป็นลานกว้าง เป็นสถานที่ที่มีการคมนาคมสะดวก มีระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา และโดยรอบในรัศมี 100 เมตร ไม่อยู่ใกล้เคียงสถานที่น่ารังเกียจ เช่น คอกสัตว์ วัตถุมีพิษ ฌาปนสถาน แหล่งเสื่อมโทรม (กองขยะ) และการดำเนินการสีข้าวของโรงสีสหกรณ์จะไม่ก่อให้เกิดมลพิษ หรือสิ่งใด ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน การก่อสร้างโรงสีข้าวของสหกรณ์จะเป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำหนดชนิดและขนาดของโรงงาน กำหนดวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมดูแล ผู้ปฏิบัติงานประจำ และหลักเกณฑ์การสร้างทะเบียนผู้ควบคุมดูแลสำหรับป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ พ.ศ. 2545 และ กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

5. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านผลตอบแทนทางการเงิน

การศึกษาค่าผลตอบแทนทางการเงิน โดยการตั้งสมมติฐานอัตราผลตอบแทน คือ ค่า IRR จะต้องสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ตลาด และใช้อัตราคิดลด (Discount Rate) ในอัตราร้อยละ 8 โดยโครงการจะต้องมีค่า $B/C > 1$ และ ค่า $NPV > 0$ โครงการจึงน่าสนใจลงทุนและคุ้มค่า และโครงการต้องมีรายได้ชำระคืนทุน การศึกษาในด้านนี้ได้จัดทำงบประมาณการรายได้-ค่าใช้จ่ายของโครงการ แผนประมาณการกระแสเงินสดหมุนเวียน

ข้อสมมติฐานในการวิเคราะห์

- 1) โรงสีจะก่อสร้างเป็นโรงสีขนาด 40 ตัน/วัน ประกอบด้วยโรงคั่วโรงสีข้าว เครื่องสีหวัระบบไฟฟ้า พร้อมอุปกรณ์มูลค่า 21,200,000 บาท โรงสีข้าวตั้งอยู่บนเนื้อที่ 5 ไร่ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณเดียวกับโรงงานปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ของสหกรณ์
- 2) สหกรณ์ขอกู้เงินกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวน 21,200,000 บาท ผ่อนชำระ 10 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.5 ต่อปี (ตามอัตราของกองทุนพัฒนาสหกรณ์)
- 3) สหกรณ์สีข้าวเปลือก 1 ตัน จะเป็นข้าวสารรวมกับผลพลอยได้มีรายได้เฉลี่ยตันละ 6,038 บาท ซึ่งจะได้เป็นข้าวสาร 660 กิโลกรัม ดังตารางที่ 15.4

ตารางที่ 15.4 แสดงรายได้จากการสีข้าวเปลือก 1 ตัน

ชนิดข้าวสาร	สีเป็นข้าวสารได้ (กก.)	ราคา/กก.	เป็นเงิน
ตันข้าว	470	9.50	4,468
ข้าวหักใหญ่	128	6.50	832
ข้าวหักเล็ก+ปลายข้าว	62	5.50	341
รำละเอียด	65	5.00	325
รำหยาบ	30	2.50	75
รวม			6,038

- 4) สหกรณ์สีข้าวเปลือกเฉลี่ยปีที่ 1 จำนวน 4,500 ตัน ปีที่ 2 เพิ่ม 5% ของปีที่ 1 จำนวน 4,725 ตัน ปีที่ 3 เพิ่ม 5% ของปีที่ 2 จำนวน 4,916 ตัน ปีที่ 4 เพิ่ม 5% ของปีที่ 3 จำนวน 5,200 ตันและปีที่ 5-ปีที่ 10 จะสีข้าวเปลือกเท่ากับปีที่ 4 เพราะโรงสีขนาด 40 ตัน/วัน จะมีความสามารถในการสีข้าวได้สูงสุด 5,200 ตัน โดยจะซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกเฉลี่ยตันละ 4,000 บาท ตลอด 10 ปี ดังตารางที่ 15.5

ตารางที่ 15.5 แสดงรายได้จากการสีข้าวเปลือก และต้นทุนข้าวเปลือกในการสีข้าว ปีที่ 1-ปีที่ 10

ปีที่	จำนวนข้าวเปลือก	ราคา/ตัน	รวมต้นทุนข้าวเปลือก (บาท)	รายได้จากการสีข้าวเปลือก 1 ตัน (บาท)	มูลค่ารายได้จากการสีข้าว (บาท)
1	4,500	4,000	18,000,000	6,038	27,171,000
2	4,725	4,000	18,900,000	6,038	28,529,550
3	4,961	4,000	19,844,000	6,038	29,954,518
4	5,200	4,000	20,836,000	6,038	31,397,600
5	5,200	4,000	20,836,000	6,038	31,397,600
6	5,200	4,000	20,836,000	6,038	31,397,600
7	5,200	4,000	20,836,000	6,038	31,397,600
8	5,200	4,000	20,836,000	6,038	31,397,600
9	5,200	4,000	20,836,000	6,038	31,397,600
10	5,200	4,000	20,836,000	6,038	31,397,600

5) ต้นทุนการผลิต แยกเป็น

5.1) ค่าวัตถุดิบ มูลค่าจากการซื้อข้าวเปลือกนำมาสี ในแต่ละปีในราคาเฉลี่ยตันละ 4,000 บาท
ตลอด 10 ปี

5.2) ค่าใช้จ่ายในการผลิต (เฉลี่ยตันละ 600 บาท)

- เงินเดือนฝ่ายผลิต (ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่จัดซื้อ)
 $(12,000 + 8,000) \times 12 \text{ เดือน} = 24,000 \text{ บาท}$
- ค่าจ้างรายวัน ได้แก่ ค่าจ้างแรงงานหรือกรรมกรในการสีข้าวและแบกข้าวสาร (5 คน $\times$ 150 บาท $\times$ 300 วัน) = 225,000 บาท
- ค่าไฟฟ้าในการผลิต (150 บาท/ตัน $\times$ 4,500 ตัน) = 675,000 บาท
- ค่าอะไหล่และวัสดุสิ้นเปลือง = 200,000 บาท
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น = 200,000 บาท
- ค่าประกันภัย (5% ของมูลค่าโรงสี) = 106,000 บาท
- ค่ากระสอบ ค่าใช้จ่ายในการอบข้าวเปลือกและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ = 1,054,000 บาท
- รวม** 2,700,000 บาท

5.3) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในโรงสี (เฉลี่ยตันละ 200 บาท)

- เงินเดือนฝ่ายสำนักงาน (เจ้าหน้าที่บัญชี เจ้าหน้าที่การตลาด)	
(5 คน × 7,000 × 12)	= 168,000 บาท
- ค่าขนส่งข้าวสาร	= 241,500 บาท
- ค่าซ่อมแซมอาคารและอุปกรณ์	= 12,000 บาท
- ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ	= 120,000 บาท
- สำรองค่าใช้จ่าย	= 100,000 บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าสื่อสาร ค่าเครื่องเขียนพิมพ์	= 258,500 บาท
วัสดุสำนักงาน และค่าใช้จ่ายอื่น	
รวม	<u>900,000 บาท</u>

6. การชำระหนี้เงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์

สหกรณ์ขอกู้เงินกองทุนพัฒนาสหกรณ์ จำนวน 21,200,000 บาท เพื่อนำมาก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์เป็นเวลา 10 ปี ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.5 ต่อปี ซึ่งตามหลักเกณฑ์การเรียกเก็บดอกเบี้ยเงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด จะอยู่ในชั้นลูกหนี้ชั้น 3 หมายถึง ลูกค้าใหม่และกู้เงินไปเพื่อการลงทุนในทรัพย์สิน จึงกำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.5 ต่อปี และปลอดต้นเงิน 2 ปี สหกรณ์ได้คิดคำนวณการชำระต้นเงินและดอกเบี้ย (รายละเอียดตามตารางที่ 15.6)

ตารางที่ 15.6 แสดงการชำระหนี้เงินกู้กองทุนพัฒนาสหกรณ์

ปีที่	ต้นเงินกู้	ต้นเงินชำระ	ดอกเบี้ยชำระ 2.5 ต่อปี	รวมชำระ	ต้นเงินคงเหลือ
1	21,200,000	-	-	-	21,200,000
2	21,200,000	-	-	-	21,200,000
3	21,200,000	2,650,000	1,590,000	4,240,000	18,550,000
4	18,550,000	2,650,000	463,750	3,113,750	15,900,000
5	15,900,000	2,650,000	397,500	3,047,500	13,250,000
6	13,250,000	2,650,000	331,250	2,981,250	10,600,000
7	10,600,000	2,650,000	265,000	2,915,000	7,950,000
8	7,950,000	2,650,000	198,750	2,848,750	5,300,000
9	5,300,000	2,650,000	132,500	2,782,500	2,650,000
10	2,650,000	2,650,000	66,250	2,716,250	
รวม		21,200,000	3,445,000	24,645,000	

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการจะทำ 5 กรณี โดยจะใช้ข้อมูลรายได้จากการ
สีข้าวและต้นทุนข้าวเปลือก จากตารางที่ 5 เป็นฐาน คือ

กรณีที่ 1 รายได้ลดลง 5% ค่าใช้จ่ายคงที่

กรณีที่ 2 รายได้ลดลง 10% ค่าใช้จ่ายคงที่

กรณีที่ 3 รายได้ลดลง 15% ค่าใช้จ่ายคงที่

กรณีที่ 4 รายได้คงที่ ค่าใช้จ่ายเพิ่ม 5%

กรณีที่ 5 รายได้คงที่ ค่าใช้จ่ายเพิ่ม 10%

ในที่นี้แสดงเฉพาะการคำนวณกรณีที่ 1 เท่านั้น

ตารางที่ 15.7 งบกระแสเงินสดล่วงหน้าของสหกรณ์การเกษตรปทุมธานี จำกัด (กรณีศึกษา 1 รายได้ลดลง 5% ค่าใช้จ่ายคงที่)

รายรับ	ปีที่ 0	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
รายได้จากการถือหุ้น	-	25,812,450	27,103,073	28,456,792	29,827,720	29,827,720	29,827,720	29,827,720	29,827,720	29,827,720	29,827,720
รวมรายรับ	-	25,812,450	27,103,073	28,456,792	29,827,720	29,827,720	29,827,720	29,827,720	29,827,720	29,827,720	29,827,720
รายจ่าย											
ค่าก่อสร้างโรงสี	21,200,000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ต้นทุนในการซื้อข้าวเปลือก	-	18,000,000	18,900,000	19,844,000	20,836,000	20,836,000	20,836,000	20,836,000	20,836,000	20,836,000	20,836,000
เงินเดือนนายเลียดและสำนักงาน	-	408,000	408,000	408,000	408,000	408,000	408,000	408,000	408,000	408,000	408,000
ค่ากระแสไฟฟ้า	-	675,000	675,000	675,000	675,000	675,000	675,000	675,000	675,000	675,000	675,000
ค่าจ้างรายวัน	-	225,000	225,000	225,000	225,000	225,000	225,000	225,000	225,000	225,000	225,000
ค่าเช่าหอและวัสดุสิ้นเปลือง	-	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000
ค่าประกันภัย	-	106,000	106,000	106,000	106,000	106,000	106,000	106,000	106,000	106,000	106,000
ค่าบำรุงรักษา	-	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000
ค่าซ่อมแซมอาคารและอุปกรณ์	-	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000
ค่าเบี้ยเลี้ยงและพาหนะ	-	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000
ค่าขนส่งข้าวสาร	-	241,500	241,500	241,500	241,500	241,500	241,500	241,500	241,500	241,500	241,500
ค่าใช้จ่ายอื่น	-	1,312,500	1,312,500	1,312,500	1,312,500	1,312,500	1,312,500	1,312,500	1,312,500	1,312,500	1,312,500
สำรองค่าใช้จ่าย	-	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
ดอกเบี้ยจ่าย	-	-	-	1,590,000	463,750	397,500	331,250	265,000	198,750	132,500	66,250
รวมรายจ่าย	21,200,000	21,600,000	22,530,000	25,034,000	24,899,750	24,833,500	24,767,250	24,701,000	24,634,750	24,568,500	24,502,250
เงินสดสุทธิ (1)	-21,000,000	4,212,450	4,603,073	3,422,792	4,927,970	4,994,220	5,063,470	5,126,720	5,192,970	5,259,220	5,325,470
เงินสดต้นงวด	-	-	4,212,450	8,815,523	9,488,316	11,866,286	14,210,505	16,620,975	19,097,695	21,640,665	24,249,885
เงินสดสุทธิ (2)	-21,000,000	4,212,450	8,815,523	12,238,316	14,516,286	16,860,605	19,270,975	21,747,695	24,290,665	26,899,885	29,675,355
เงินกู้	21,200,000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ชำระคืนเงินกู้	-	-	-	2,650,000	2,650,000	2,650,000	2,650,000	2,650,000	2,650,000	2,650,000	2,650,000
เงินสดปลายงวด	-	4,212,450	8,815,523	9,588,316	11,866,286	14,210,505	16,620,975	19,097,695	21,640,665	24,249,885	26,875,355

ตารางที่ 15.8 การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการก่อสร้างโรงสีข้าวของสหกรณ์เปรียบเทียบ 5 กรณี

กรณี	รายการ	NPV	IRR	B/C Ratio	ผลการวิเคราะห์
1	รายได้ลดลง 5% ค่าใช้จ่ายคงที่	10,462,861	17.44	1.06	คุ้มค่าต่อการลงทุน
2	รายได้ลดลง 10% ค่าใช้จ่ายคงที่	306,412	8.30	1.00	คุ้มค่าต่อการลงทุน
3	รายได้ลดลง 15% ค่าใช้จ่ายคงที่	-9,850,034	ต่ำกว่าศูนย์	0.95	ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน
4	รายได้คงที่ ค่าใช้จ่ายเพิ่ม 5%	17,547,280	23.81	1.09	คุ้มค่าต่อการลงทุน
5	รายได้คงที่ ค่าใช้จ่ายเพิ่ม 10%	-1,581,143	5.73	0.99	ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน

การวิเคราะห์ผลตอบแทนในการลงทุนของโครงการจะมีความเป็นไปได้ต่อการลงทุน

เมื่อ $B/C \text{ Ratio} > 1$

$NPV > 0$

$IRR > 8\%$

จากการวิเคราะห์ พบว่า ถ้าสหกรณ์มีความพร้อมเข้ามาดำเนินการตามโครงการเมื่อสิ้นสุดโครงการภายใน 10 ปี ในกรณีที่ 1 กรณีที่ 2 และกรณีที่ 4 สหกรณ์จะมีผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบรายได้ต่อค่าใช้จ่าย เมื่อคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน สหกรณ์ลงทุน 1 บาท ณ อัตราส่วนลด 8% จะมีผลตอบแทน 1.06, 1.00 และ 1.09 บาท ตามลำดับ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการเท่ากับ 17.44, 8.30 และ 23.81 ตามลำดับ สูงกว่าอัตราคิดลด ซึ่งเป็นผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการซึ่งเท่ากับ 8% โครงการนี้ในกรณีที่ 1 กรณีที่ 2 และกรณีที่ 4 คุ้มค่าต่อการลงทุนของสหกรณ์ และกระแสเงินสดของโครงการ พบว่าเงินสดหมุนเวียนในปีที่ 1 ถึงปีที่ 10 มีสภาพคล่องตลอดโครงการ

สำหรับกรณีที่ 3 และกรณีที่ 5 เมื่อสิ้นสุดโครงการ ภายใน 10 ปี สหกรณ์ขาดทุน เมื่อคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน เป็นเงิน -9,850,034 และ -1,581,143 บาท ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบรายได้ต่อค่าใช้จ่าย เมื่อคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน สหกรณ์ลงทุน 1 บาท จะมีผลตอบแทนเท่ากับ 0.95 และ 0.99 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่า 1 และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ ต่ำกว่า ศูนย์ และ 5.73 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าอัตราคิดลด ซึ่งเป็นผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการ เท่ากับ 8% โครงการนี้ในกรณีที่ 3 และกรณีที่ 5 ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน

ดังนั้น ถ้ารายได้จากการสีข้าวลดลง 5% และสหกรณ์สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายของโครงการฯ ให้คงที่โครงการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์คุ้มค่าต่อการลงทุนหรือถ้ารายได้จากการสีข้าวคงที่ และสหกรณ์สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายให้เพิ่มไม่เกิน 5% โครงการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์ก็ยังคงคุ้มค่าต่อการลงทุน

จากการศึกษาดังกล่าว การวิเคราะห์โครงการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์ครอบคลุมถึงความเป็นไปได้ด้านการตลาด ทั้งตลาดภายในและตลาดส่งออกต่างประเทศ ความเป็นไปได้ด้านเทคนิค ความเป็นไปได้ด้านการบริหาร ความเป็นไปได้ด้านสิ่งแวดล้อมและความเป็นไปได้ด้านการเงิน ในการศึกษาจะเน้นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเงิน ประเด็นที่ควรจะต้องศึกษาจากกรณีศึกษานี้มีดังนี้

1) **การกำหนดอายุโครงการและอัตราดอกเบี้ย** การกำหนดอายุโครงการนี้ มิได้ระบุไว้ชัดเจนแต่อาศัยการคำนวณอายุโครงการตามระยะเวลาที่ขอกู้ยืมเงินกองทุนพัฒนาสหกรณ์คือ 10 ปี และกองทุนพัฒนาการสหกรณ์คิดอัตราดอกเบี้ยเพียงร้อยละ 2.5 บาทต่อปีเท่านั้น และยังมีระยะชะลอจ่ายเงินต้นและปลอดดอกเบี้ย 2 ปี ด้วย

ทั้งนี้ ในความเป็นจริงแล้วการก่อสร้างโรงสีสหกรณ์อายุโครงการน่าจะมากกว่า 10 ปี และเมื่อสิ้นสุดโครงการโดยทั่วไป ควรจะมีค่าซากของสินทรัพย์ถาวรคงเหลืออยู่ ซึ่งสามารถนำมาบวกกลับเป็นกระแสเงินสดของโครงการในปีสุดท้าย เมื่อสิ้นสุดโครงการซึ่งก็จะทำให้การประเมินมูลค่าของโครงการเปลี่ยนแปลงไป

และกรณีสหกรณ์กู้ยืมเงินอัตราดอกเบี้ยพิเศษเพียงร้อยละ 2.5 บาทต่อปี ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงกว่านั้น ย่อมจะมีผลกระทบต่อยาได้ของโครงการเช่นเดียวกัน

2) **การประเมินรายได้และค่าใช้จ่าย** การประเมินรายได้และค่าใช้จ่ายของโครงการไม่ว่าจะเป็นการประมาณรายได้และประมาณการต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการผลิต ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในโรงสีประเมินในมูลค่าคงที่ หรือราคาคงที่ ส่วนที่เพิ่มเติมเฉพาะจำนวนข้าวเปลือกเท่านั้น

ทั้งนี้ ในความเป็นจริง มูลค่าของรายได้ ไม่ว่าจะเป็นข้าวเปลือก ข้าวสารและอื่น ๆ อาจจะต้องปรับเปลี่ยนได้ตามภาวะการณ์ในอนาคต รวมทั้งค่าวัตถุดิบ ค่าใช้จ่ายในการผลิต ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ในโรงสีก็เช่นเดียวกัน ควรจะมีการปรับเพิ่มในปีต่อ ๆ ไป จะทำให้การประเมินโครงการใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น

3) **การประเมินการงบการเงินล่วงหน้า** การประเมินโครงการนี้จัดทำงบกระแสเงินสดเท่านั้น เพื่อต้องการทราบกระแสเงินสดของโครงการ มิได้จัดทำงบการเงินอื่น ๆ ที่สำคัญ จึงทำให้การวิเคราะห์ละเอียดประเด็นสำคัญไป

ทั้งนี้ ในโครงการควรจะต้องจัดทำงบการเงินล่วงหน้าที่สำคัญ ได้แก่ งบกำไร (ขาดทุน) สุทธิแต่ละปี และงบแสดงฐานะการเงินแต่ละปีล่วงหน้า ซึ่งถ้าได้จัดทำงบกำไร (ขาดทุน) สุทธิแต่ละปี โครงการจะต้องมีการคิดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์แต่ละปีด้วย เนื่องจากเป็นการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรและเมื่อสิ้นสุดโครงการก็จะมีมูลค่าซากดังที่กล่าวแล้ว

ซึ่งเมื่อมีการคำนวณค่าเสื่อมราคาจะทำให้สหกรณ์ทราบกำไรสุทธิของโครงการ และในขณะเดียวกันในธุรกิจโรงสีของสหกรณ์ เมื่อสหกรณ์มีกำไรอาจจะต้องมีการเสียภาษีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งนั่น หมายถึงการให้กระแสเงินสดสุทธิของโครงการเปลี่ยนแปลงไปด้วยและถ้าได้จัดทำงบแสดงฐานะการเงินล่วงหน้าด้วยจะทำให้ทราบฐานะของกิจการโรงสีในแต่ละปีได้อีกด้วย

นอกจากนั้น อาจจะมีการคำนวณระยะยาวเวลาคืนทุนของโครงการด้วยว่าสหกรณ์จะได้คืนทุนเป็นเวลาที่ปี และจากงบกระแสเงินสดแต่ละปี จะเห็นได้ว่าสหกรณ์มีเงินสดคงเหลือปลายงวดค่อนข้างมากสหกรณ์อาจจะสามารถชำระหนี้คืนก่อนกำหนดก็ได้ หรือสหกรณ์อาจจะนำเงินส่วนเหล่านี้ไปลงทุนอื่นให้เกิดประโยชน์มากขึ้นได้

ประเด็นการวิเคราะห์

การวิเคราะห์โครงการนี้ควรจะมีการวิเคราะห์ในประเด็นได้อีกบ้าง จึงจะทำให้การวิเคราะห์สมบูรณ์มากขึ้น มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนในโครงการบ้าง รายได้และค่าใช้จ่าย ควรเปลี่ยนแปลงได้ร้อยละเท่าใด จึงจะทำผลการวิเคราะห์รู้ถึงความคุ้มค่าต่อการลงทุน

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่อง 15.3.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 15.3.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 15 ตอนที่ 15.3 เรื่อง 15.3.1

เรื่องที่ 15.3.2 กรณีศึกษาการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประกอบการขอกู้ยืมเงินสหกรณ์

กรณีศึกษาต่อไปนี้ เน้นการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประกอบการขอกู้ยืมเงินสหกรณ์ของสมาชิกที่ต้องการกู้ยืมเงินสหกรณ์การเกษตร เพื่อการลงทุนปลูกหน่อไม้ฝรั่ง โดยอาศัยข้อมูลจากการประมาณเทียบเคียงข้อมูลจริงเพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการวิเคราะห์ทางการเงินในขั้นตอนต่าง ๆ ที่ควรจะเป็น เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนและขอกู้ยืมเงินสหกรณ์ด้วย ดังรายละเอียดการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

นายมานะชัย สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนครปฐมจำกัด อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีที่ดินทำกินอยู่ 4 ไร่ เดิมปลูกข้าวโพดหวานจำหน่ายและปลูกพืชอื่น ๆ หมุนเวียนอยู่อีก 5 ไร่ ในพื้นที่ปลูกข้าวโพดนั้น เขามีความคิดที่จะเปลี่ยนปลูกหน่อไม้ฝรั่งแบบปลอดสารเคมีแทนเพราะเห็นว่าเป็นพืชที่ลงทุนปลูกครั้งเดียว แล้วสามารถดูแลเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้รอบละ 5 ปี จึงได้ปรึกษากับ

เจ้าหน้าที่สหกรณ์เพื่อขอกู้เงินบางส่วนมาลงทุนปลูกหน่อไม้ฝรั่งดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า กู้ยืมเงินแล้วจะสามารถส่งชำระหนี้สหกรณ์ได้และการลงทุนดังกล่าวคุ้มค่ากับการลงทุนจึงได้หาหรือนักวิชาการ ช่วยวิเคราะห์โครงการดังกล่าว โดยได้ให้ข้อมูลประกอบการพิจารณาดังต่อไปนี้

2. ประมาณการเงินลงทุนและอายุการใช้งานของสินทรัพย์

การลงทุนปลูกหน่อไม้ฝรั่งแบบปลอดสารเคมี ต้องลงทุนในสินทรัพย์ถาวรและประมาณการอายุใช้งานและมูลค่าซากเมื่อหมดอายุการใช้งานได้ดังนี้

ตารางที่ 15.9 ประมาณการเงินลงทุนและมูลค่าซาก

รายการลงทุน	จำนวนเงิน (บาท)	อายุใช้งาน (ปี)	มูลค่าซาก (บาท)
1. โรงเรือนเก็บวัสดุอุปกรณ์	100,000	20	10,000
2. โรงเรือนคัดแยกหน่อไม้ฯ	40,000	20	8,000
3. รถมอเตอร์ไซด์	45,000	10	5,000
4. รถไถเดินตาม	42,000	15	5,000
5. รถเข็นสามล้อ	25,000	10	3,000
6. เครื่องสูบน้ำ	8,500	10	1,000
7. ระบบสปริงเกอร์	56,000	10	-
8. อุปกรณ์พ่นสารฯ	12,000	10	2,000
9. ไม้ทำค้ำ	14,000	5	-
รวม	342,500	-	34,000

การคิดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์เป็นแบบเส้นตรง เมื่อหมดอายุใช้งานก็จะจัดหาเพิ่ม

3. ประมาณการรายได้และค่าใช้จ่ายแต่ละปี

รายการปลูกหน่อไม้ฝรั่งร้อยละ 5 ปี เมื่อครบรอบแล้วจะต้องทำการปรับปรุงพื้นที่และปลูกทดแทนใหม่ ดังนั้นโครงการนี้จึงประเมินอายุโครงการเพียง 5 ปี ทั้งนี้ได้ประมาณการรายได้และค่าใช้จ่ายแต่ละปีดังนี้

3.1 ประมาณการรายได้

ตารางที่ 15.10 ประมาณการรายได้ตั้งแต่ปีที่ 1-ปีที่ 5

รายการ/ปีที่	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	รวม	เฉลี่ย
1. พื้นที่ปลูกต่อไร่	1	1	1	1	1	5	1.00
2. ผลผลิตเฉลี่ย (กก./วัน)	15.00	19.00	20.00	23.00	20.00	97	19.40
3. จำนวนที่เก็บเกี่ยว	123.00	245.00	245.00	245.00	245.00	1,103	220.60
4. ปริมาณผลผลิต (กก./ไร่)	1,845.00	4,655.00	4,900.00	5,635.00	4,900.00	21,935	4,387.00
5. พื้นที่ปลูกทั้งหมด (ไร่)	4	4	4	4	4	20	4.00
6. ปริมาณผลผลิตทั้งหมด (กก.)	7,380.00	18,620.00	19,600.00	22,540.00	19,600.00	87,740	17,548.00
7. ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	33.00	33.00	33.00	33.00	33.00	33.00	33.00
8. รายได้ต่อปี (บาท/4ไร่)	243,540.00	614,460.00	646,800.00	743,820.00	646,800.00	2,895,420	579,084.00
9. รายได้มูลค่าซาก*	-	-	-	-	217,916.67	217,917	43,583.33
10. รายได้ต่อปี (บาท/4ไร่)	243,540.00	614,460.00	646,800.00	743,820.00	864,716.67	3,113,337	5,983,133

หมายเหตุ: * รายได้จากการขายสินทรัพย์ตามมูลค่าซาก จากการรายการคำนวณค่าเสื่อมราคาและมูลค่าซาก

3.2 ประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายของโครงการนอกจากเงินลงทุนในโครงการแล้วมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังนี้

ตารางที่ 15.11 ประมาณการค่าใช้จ่ายทั้งหมด

รายการ/ปีที่	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	รวม
ค่าใช้จ่ายในการผลิต						
เมล็ดพันธุ์	35,00.00	-	-	-	-	35,000.00
ค่าแรงงาน	216,000.00	244,800.00	244,800.00	244,800.00	244,800.00	1,195,200.00
ค่าปุ๋ยโคน	2,400.00	9,600.00	9,600.00	9,600.00	9,600.00	40,800.00
ค่าปุ๋ยคอก	21,333.33	32,000.00	32,000.00	32,000.00	32,000.00	149,333.33
ค่าปุ๋ยหมัก	19,200.00	19,200.00	19,200.00	19,200.00	19,200.00	96,000.00
ค่าปุ๋ยเคมีสูตร 15-5-20	9,735.00	18,880.00	18,880.00	18,880.00	18,880.00	85,255.00
ค่าปุ๋ยน้ำ	600.00	1,440.00	1,440.00	1,440.00	1,440.00	6,360.00
ไดโตรซาน	736.00	1,472.00	1,472.00	1,472.00	1,472.00	6,624.00
อบาเมกดิน	2,640.00	2,640.00	2,640.00	2,640.00	2,640.00	13,200.00
บีที	7,400.00	11,840.00	11,840.00	11,840.00	11,840.00	54,760.00
คลอติเนีย	1,760.00	7,040.00	7,040.00	7,040.00	7,040.00	29,920.00
ไดเทรนเอ็ม	613.34	613.34	613.34	613.34	613.34	3,066.70
เอนทราโคน	880.00	880.00	880.00	880.00	880.00	4,400.00
อัลโต	1,360.00	1,360.00	1,360.00	1,360.00	1,360.00	6,800.00
ปูนขาว	2,100.00	2,100.00	2,100.00	2,100.00	2,100.00	10,500.00
ค่าปรับพื้นที่	6,000.00	-	-	-	-	6,000.00
ค่าตะกร้า	300.00	-	-	-	-	300.00
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	1,000.00	1,001.00	1,002.00	1,003.00	1,004.00	5,006.00
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต	329,057.67	354,865.34	354,865.34	354,865.34	354,865.34	1,748,525.03
ค่าใช้จ่ายดำเนินการ						
ค่าใช้จ่ายโครงการ	5,000.00	-	-	-	-	5,000.00
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	9,370.00	9,370.00	9,370.00	9,370.00	9,370.00	48,850.00
ค่าไฟฟ้า	24,700.00	26,400.00	26,400.00	26,400.00	26,400.00	130,300.00
ค่าโทรศัพท์	8,000.00	8,000.00	8,000.00	8,000.00	8,000.00	40,000.00
ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์	3,950.00	3,950.00	3,950.00	3,950.00	3,950.00	19,750.00
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์*	24,916.67	24,916.67	24,916.67	24,916.67	24,916.67	124,583.33
รวมค่าใช้จ่ายดำเนินการ	75,936.67	72,636.67	72,636.67	72,636.67	72,636.67	366,483.33
รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด*	404,994.34	427,502.01	427,503.01	427,504.01	427,505.01	2,115,008.36

หมายเหตุ: * การคำนวณค่าเสื่อมราคาและมูลค่าซากและค่าใช้จ่ายทั้งหมด ยังไม่รวมดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้แต่ละปี

ตารางที่ 15.12 การคิดค่าเสื่อมราคาและมูลค่าซากแต่ละปี

รายการสินทรัพย์	ราคาทุน	อายุ ใช้งาน	มูลค่า ซาก	ค่าเสื่อม รายปี	มูลค่า ปี 1	มูลค่า ปี 2	มูลค่า ปี 3	มูลค่า ปี 4	มูลค่า ปี 5
1. โรงเรือนเก็บ วัสดุอุปกรณ์	100,000.00	20	10,000.00	4,500.00	95,500.00	91,000.00	86,500.00	82,000.00	77,500.00
2. โรงเรือนคัดแยก หน่อไม้	40,000.00	20	8,000.00	1,600.00	38,400.00	36,800.00	35,200.00	33,600.00	32,000.00
3. รถมอเตอร์ไซด์	45,000.00	10	5,000.00	4,000.00	41,000.00	37,000.00	33,000.00	29,000.00	25,000.00
4. รถไถเดินตาม	42,000.00	15	5,000.00	2,466.67	39,533.33	37,066.67	34,600.00	32,133.33	29,666.67
5. รถเข็นสามล้อ	25,000.00	10	3,000.00	2,200.00	22,800.00	20,600.00	18,400.00	16,200.00	14,000.00
6. เครื่องสูบน้ำ	8,500.00	10	1,000.00	750.00	7,750.00	7,000.00	6,250.00	5,500.00	4,750.00
7. ระบบสปริงเกอร์	56,000.00	10	-	5,600.00	50,400.00	44,800.00	39,200.00	33,600.00	28,000.00
8. อุปกรณ์พ่นสาร	12,000.00	10	2,000.00	1,000.00	11,000.00	10,000.00	9,000.00	8,000.00	7,000.00
9. ไม้ค้ำ	14,000.00	5	-	2,800.00	11,200.00	8,400.00	5,600.00	2,800.00	-
รวม	342,500.00		34,000.00	24,916.67	317,583.33	292,666.67	267,750.00	242,833.33	217,916.67

4. เงินทุนที่จะลงทุนและการกู้ยืมเงิน

นายมานะชัย มีเงินทุนของตนเองอยู่จำนวนหนึ่งที่จะลงทุนในโครงการที่คาดว่าจะกู้ยืมเงินจากสหกรณ์จำนวน 200,000 บาท ผ่อนชำระเงินต้นปีละเท่า ๆ กัน จำนวน 5 ปี โดยสหกรณ์คิดดอกเบี้ยชั้น อัตราร้อยละ 8.5 บาทต่อปี

ตารางที่ 15.13 การคำนวณดอกเบี้ยและเงินต้นชำระหนี้สหกรณ์

ปีที่	เงินกู้	ชำระ	เงินกู้คงเหลือ	คบ.จ่าย	อัตราดอกเบี้ย
0	200,000.00	0	200,000.00		8.5
1	200,000.00	40,000.00	160,000.00	17,000.00	8.5
2	160,000.00	40,000.00	120,000.00	13,600.00	8.5
3	120,000.00	40,000.00	80,000.00	10,200.00	8.5
4	80,000.00	40,000.00	40,000.00	6,800.00	8.5
5	40,000.00	40,000.00	-	3,400.00	8.5
รวม		200,000.00		54,000.00	

5. การประเมินกำไรขาดทุนสุทธิและงบกระแสเงินสดของโครงการ

หลังจากได้ข้อมูลรายได้รายจ่ายและเงินลงทุนของโครงการทั้งหมดแล้วได้จัดทำงบกำไร (ขาดทุน) สุทธิของโครงการ และงบกระแสเงินสดของโครงการ เพื่อการประเมินโครงการลงทุนต่อไปนี้ ทั้งนี้ ถ้าสมาชิกนี้กำไรจะต้องเสียภาษีเงินได้ สมมติต้องเสียภาษีเงินได้ร้อยละ 16 ของกำไรสุทธิ

ตารางที่ 15.14 งบกำไร (ขาดทุน) สุทธิของโครงการแต่ละปี

รายการ/ปีที่	ปีที่ 0	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	รวม
1. รายได้							
รายได้จากผลผลิต		243,540.00	614,460.00	646,800.00	743,820.00	646,800.00	2,895,420
รายได้จากค่าซาก		-	-	-	-	217,916.67	217,917
รวมรายได้		243,540.00	614,460.00	646,800.00	743,820.00	864,716.67	3,113.337
2. กำไรจ่าย							
ค่าใช้จ่ายในการผลิต		329,057.67	354,865.34	354,866.34	354,867.34	354,868.34	1,748,525.03
กำไรขั้นต้น		85,517.67	259,594.66	291,933.66	388,952.66	509,848.33	1,364,811.64
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ		75,936.67	72,636.67	72,636.67	72,636.67	72,636.67	366,483.33
กำไรก่อนดอกเบี้ยภาษี		-161,454.34	186,957.99	219,296.99	316,315.99	437,211.66	998,328.30
ดอกเบี้ยจ่าย		17,000.00	13,600.00	10,200.00	6,800.00	3,400.00	51,000.0
กำไรหลังก่อนภาษี		-176,454.34	173,357.99	20,909.99	309,515.99	433,811.66	947,328.30
ภาษี (ร้อยละ 10)		0	17,335.80	20,909.70	30,951.60	43,381.17	112,587.26
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ		-178,454.34	156,022.19	188,187.29	278,564.39	390,430.49	834,750.04

ตารางที่ 15.12 การคิดค่าเสื่อมราคาและมูลค่าซากแต่ละปี

รายการสินทรัพย์	ราคาทุน	อายุใช้งาน	มูลค่าซาก	ค่าเสื่อมรายปี	มูลค่าปี 1	มูลค่าปี 2	มูลค่าปี 3	มูลค่าปี 4	มูลค่าปี 5
1. โรงเรือนเก็บวัสดุอุปกรณ์	100,000.00	20	10,000.00	4,500.00	95,500.00	91,000.00	86,500.00	82,000.00	77,500.00
2. โรงเรือนคัดแยกหน่อไม้	40,000.00	20	8,000.00	1,600.00	38,400.00	36,800.00	35,200.00	33,600.00	32,000.00
3. รถมอเตอร์ไซด์	45,000.00	10	5,000.00	4,000.00	41,000.00	37,000.00	33,000.00	29,000.00	25,000.00
4. รถไถเดินตาม	42,000.00	15	5,000.00	2,466.67	39,533.33	37,066.67	34,600.00	32,133.33	29,666.67
5. รถเข็นสามล้อ	25,000.00	10	3,000.00	2,200.00	22,800.00	20,600.00	18,400.00	16,200.00	14,000.00
6. เครื่องสูบน้ำ	8,500.00	10	1,000.00	750.00	7,750.00	7,000.00	6,250.00	5,500.00	4,750.00
7. ระบบสปริงเกอร์	56,000.00	10	-	5,600.00	50,400.00	44,800.00	39,200.00	33,600.00	28,000.00
8. อุปกรณ์พ่นสาร	12,000.00	10	2,000.00	1,000.00	11,000.00	10,000.00	9,000.00	8,000.00	7,000.00
9. ไม้ค้ำ	14,000.00	5	-	2,800.00	11,200.00	8,400.00	5,600.00	2,800.00	-
รวม	342,500.00		34,000.00	24,916.67	317,583.33	292,666.67	267,750.00	242,833.33	217,916.67

4. เงินทุนที่จะลงทุนและการกู้ยืมเงิน

นายมานะชัย มีเงินทุนของตนเองอยู่จำนวนหนึ่งที่จะลงทุนในโครงการที่คาดว่าจะกู้ยืมเงินจากสหกรณ์จำนวน 200,000 บาท ผ่อนชำระเงินต้นปีละเท่า ๆ กัน จำนวน 5 ปี โดยสหกรณ์คิดดอกเบี้ยขึ้น อัตราร้อยละ 8.5 บาทต่อปี

ตารางที่ 15.13 การคำนวณดอกเบี้ยและเงินต้นชำระหนี้สหกรณ์

ปีที่	เงินกู้	ชำระ	เงินกู้คงเหลือ	คบ.จ่าย	อัตราดอกเบี้ย
0	200,000.00	0	200,000.00		8.5
1	200,000.00	40,000.00	160,000.00	17,000.00	8.5
2	160,000.00	40,000.00	120,000.00	13,600.00	8.5
3	120,000.00	40,000.00	80,000.00	10,200.00	8.5
4	80,000.00	40,000.00	40,000.00	6,800.00	8.5
5	40,000.00	40,000.00	-	3,400.00	8.5
รวม		200,000.00		54,000.00	

5. การประเมินกำไรขาดทุนสุทธิและงบกระแสเงินสดของโครงการ

หลังจากได้ข้อมูลรายได้รายจ่ายและเงินลงทุนของโครงการทั้งหมดแล้วได้จัดทำงบกำไร (ขาดทุน) สุทธิของโครงการ และงบกระแสเงินสดของโครงการ เพื่อการประเมินโครงการลงทุนต่อไปดังนี้ ทั้งนี้ ถ้าสมาชิกนี้กำไรจะต้องเสียภาษีเงินได้ สมมติต้องเสียภาษีเงินได้ร้อยละ 16 ของกำไรสุทธิ

ตารางที่ 15.14 งบกำไร (ขาดทุน) สุทธิของโครงการแต่ละปี

รายการ/ปีที่	ปีที่ 0	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	รวม
1. รายได้							
รายได้จากผลผลิต		243,540.00	614,460.00	646,800.00	743,820.00	646,800.00	2,895,420
รายได้จากค่าซาก		-	-	-	-	217,916.67	217,917
รวมรายได้		243,540.00	614,460.00	646,800.00	743,820.00	864,716.67	3,113,337
2. ค่าใช้จ่าย							
ค่าใช้จ่ายในการผลิต		329,057.67	354,865.34	354,866.34	354,867.34	354,868.34	1,748,525.03
กำไรขั้นต้น		85,517.67	259,594.66	291,933.66	388,952.66	509,848.33	1,364,811.64
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ		75,936.67	72,636.67	72,636.67	72,636.67	72,636.67	366,483.33
กำไรก่อนดอกเบี้ยภาษี		-161,454.34	186,957.99	219,296.99	316,315.99	437,211.66	998,328.30
ดอกเบี้ยจ่าย		17,000.00	13,600.00	10,200.00	6,800.00	3,400.00	51,000.0
กำไรหลังก่อนภาษี		-176,454.34	173,357.99	20,909.99	309,515.99	433,811.66	947,328.30
ภาษี (ร้อยละ 10)		0	17,335.80	20,909.70	30,951.60	43,381.17	112,587.26
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ		-178,454.34	156,022.19	188,187.29	278,564.39	390,430.49	834,750.04

ตารางที่ 15.15 งบกระแสเงินสดของโครงการแต่ละปี

รายการ/ปีที่	ปีที่ 0	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	รวม
เงินลงทุนในโครงการ							
1. โรงเรือนเก็บวัสดุอุปกรณ์	-100,000.00						
2. โรงเรือนคัดแยกหน่อไม้	-40,000.00						
3. รถมอเตอร์ไซด์	-45,000.00						
4. รถไถเดินตาม	-42,000.00						
5. รถเข็นสามล้อ	-25,000.00						
6. เครื่องสูบน้ำ	-8,500.00						
7. ระบบสปริงเกอร์	-56,000.00						
8. อุปกรณ์ฟั่นสาร	-12,000.00						
9. ไม้ค้ำ	-14,000.00						
รวม	-342,500.00						
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ		-178,454.34	156,022.19	188,187.29	278,564.39	390,430.49	834,750.04
บวก ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์		24,916.67	24,916.67	24,916.67	24,916.67	24,916.67	124,583.33
รวมกระแสเงินสด	-342,500.00	-153,537.67	180,938.86	213,103.96	303,481.06	415,347.16	616,833.37
เงินกู้สหกรณ์/ชำระคืน	200,000.00	40,000.00	40,000.00	40,000.00	40,000.00	40,000.00	200,000.00
เงินสดคงเหลือต้นปี (ส่วนตัว)	350,000.00	207,500.00	13,962.33	154,901.19	328,005.15	591,486.21	
เงินสดคงเหลือปลายปี	207,500.00	13,962.33	154,901.19	328,005.16	591,486.21	966,833.37	

ตารางที่ 15.16 งบแสดงฐานะการเงินของโครงการแต่ละปี

รายการ/ปีที่	ปีที่ 0	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
สินทรัพย์						
สินทรัพย์หมุนเวียน						
เงินสด	550,000.00	-13,962.33	154,901.19	328,005.15	591,486.21	966,833.37
หนี้ไม่ไถ่	0	243,540.00	614,460.00	646,800.00	743,820.00	646,800.00
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	550,000.00	257,502.33	769,316.19	974,805.15	1,335,306.21	1,613,633.37
สินทรัพย์ถาวร	-	317,583.33	292,666.67	267,750.00	242,833.33	217,916.67
รวมสินทรัพย์ทั้งหมด	550,000.00	575,085.66	1,062,027.86	1,242,555.15	1,578,139.56	1,831,550.04
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น						
หนี้สินหมุนเวียน	-	40,000.00	40,000.00	40,000.00	40,000.00	-
รวมหนี้สินหมุนเวียน	-	40,000.00	40,000.00	40,000.00	40,000.00	-
หนี้สินระยะยาว	200,000.00	120,000.00	80,000.00	40,000.00	-	-
สินทรัพย์เพิ่ม		243,540.00	614,460.00	646,800.00	743,820.00	646,800.00
ส่วนของผู้ถือหุ้น	350,000.00	350,000.00	350,000.00	350,000.00	350,000.00	350,000.00
กำไรสะสม	-	-	-178,454.34	22,432.14	165,755.15	444,319.55
กำไรสุทธิ	-	178,454.34	156,022.19	188,187.29	278,564.39	390,430.49
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	550,000.00	575,085.66	1,062,027.86	1,242,555.15	1,578,139.55	1,831,550.04

6. การประเมินค่าโครงการลงทุน

หลังจากได้จัดทำงบกระแสเงินสดของโครงการแต่ละปี จึงได้ทำการวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ดัชนีกำไร (PI) และวิเคราะห์ตามใจของโครงการเพื่อประกอบการตัดสินใจ ดังนี้ ทั้งกำหนดอัตราคิดลดร้อยละ 8.5 ต่อปีเท่ากับ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์

6.1 การคำนวณ NPV, IRR และ PI จากข้อมูลในงบกระแสเงินสดได้คำนวณค่าต่าง ๆ ดังนี้

NPV เท่ากับ 331,739.77 บาท

IRR เท่ากับ 26.60 บาท

PI เท่ากับ 1.97 บาท

6.2 การคำนวณความอ่อนไหวของโครงการ การคำนวณความอ่อนไหว (sensitivity) ของโครงการ โดยกำหนดให้รายได้ ต้นทุน รวมทั้งรายได้และต้นทุน รวมเปลี่ยนแปลงไป จะมีผลต่อการคำนวณค่า NPV และ IRR อย่างไร เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนต่อไปหรือตัดสินใจอนุมัติเงินกู้ของสหกรณ์

ทั้งนี้ กำหนดให้รายได้ ต้นทุนและทั้งรายได้และต้นทุนเปลี่ยนแปลงโดยพิจารณาในแนวทางที่เป็น ผลต่อโครงการโดย รายได้ลดลงร้อยละ 5 และ 10 ของราคาที่สามารถขายได้ และต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 5, 10 และ 15 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 15.17 การคำนวณการเปลี่ยนแปลงของรายได้และต้นทุนที่มีผลต่อ NPV (บาท)

การเปลี่ยนแปลง รายได้	การเปลี่ยนแปลงต้นทุน			
	ปกติ	+5	+10	+15
-10	129,724.43	66,350.33	2,976.23	-98,031.44
-5	230,732.10	167,358.00	103,983.90	-34,657.34
ปกติ	331,739.77	268,365.67	204,991.58	141,006.92

ตารางที่ 15.18 การคำนวณการเปลี่ยนแปลงของรายได้และต้นทุนที่มีผลต่อ IRR (ร้อยละ)

การเปลี่ยนแปลง รายได้	การเปลี่ยนแปลงต้นทุน			
	ปกติ	+5	+10	+15
-10	15.83	12.25	8.67	2.83
-5	21.30	17.78	14.27	6.50
ปกติ	26.66	23.13	19.68	16.22

ผลการวิเคราะห์โครงการลงทุนทางด้านการเงินพบว่าในภาวะปกติโครงการปลูกหน่อไม้ฝรั่งนี้ ควรลงทุนได้และสหกรณ์สามารถอนุมัติให้สมาชิกรายนี้กู้ยืมได้ แต่ถ้ากรณีที่ราคาขายต่อหน่วยของหน่อไม้ฝรั่งที่มีผลต่อรายได้ลดลง ร้อยละ 5 และ 10 และในขณะเดียวกันต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการผลิตเพิ่มขึ้นด้วยร้อยละ 15 โครงการนี้ไม่ควรลงทุน

ประเด็นการวิเคราะห์

โครงการวิเคราะห์ดังกล่าว นักศึกษามีความเห็นว่าจะต้องเพิ่มเติมอะไรอีกบ้างจึงจะทำให้โครงการนี้ สมบูรณ์มากขึ้น และถ้าผลการวิเคราะห์ในบางกรณีทำให้การวิเคราะห์แล้วไม่ควรลงทุน ถ้าต้องการจะลงทุนควรมีการควบคุมดูแลอะไรเป็นพิเศษบ้าง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 15.3.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 15.3.2
ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 15 ตอนที่ 15.3 เรื่องที่ 15.3.2

ตอนที่ 15.4

กรณีศึกษาเกี่ยวกับการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 15.4 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

เรื่องที่ 15.4.1 กรณีศึกษาการบริหารหนี้สินของสหกรณ์

เรื่องที่ 15.4.2 กรณีศึกษาการบริหารทุนของสหกรณ์

แนวคิด

1. กรณีศึกษาการบริหารหนี้สินของสหกรณ์เป็นกรณีศึกษา การบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุ่งทอง จำกัด โดยเน้นการจัดหาเงินทุนจากหนี้สินของสหกรณ์เพื่อการขยาย การให้สินเชื่อของสหกรณ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยพิจารณาจากงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ปี 25x5 และ 25x4 เพื่อการบริหารหนี้สินในปี 25x6
2. กรณีศึกษาการบริหารทุนของสหกรณ์เป็นกรณีศึกษาการบริหารทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ ทุ่งทอง จำกัด โดยเน้นการจัดหาเงินทุนจากส่วนของทุนของสหกรณ์ เพื่อการขยายการให้ สินเชื่อของสหกรณ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยพิจารณาจากงบแสดงฐานะการเงินของ สหกรณ์ปี 25x5 และ 25x4 เพื่อการบริหารทุนของสหกรณ์ในปี 25x6
3. กรณีศึกษาการบริหารหนี้สิน และการบริหารทุนของสหกรณ์จะมีผลต่อการดำเนินงานของ สหกรณ์ที่ต่างกันออกไปโดยเฉพาะสภาพคล่องของสหกรณ์และความสามารถในการทำ กำไรของสหกรณ์ นอกจากนั้นยังจะมีผลต่อการตัดสินใจด้านอื่น ๆ ของสหกรณ์อีกด้วย

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 15.4 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. วิเคราะห์ผลกระทบของการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ต่อการดำเนินงานของ สหกรณ์ได้
2. วิเคราะห์ผลกระทบของการบริหารทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ต่อการดำเนินงานของ สหกรณ์ได้

เรื่องที่ 15.4.1 กรณีศึกษาการบริหารหนี้สินของสหกรณ์

กรณีศึกษาการบริหารหนี้ของสหกรณ์เป็นการศึกษาโครงสร้างการบริหารจัดการหนี้สินของสหกรณ์ โดยพิจารณาจากงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ทุ่งทอง จำกัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4 โดยศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารหนี้สินและทุนของสหกรณ์กับการจัดการสินทรัพย์ของสหกรณ์ ตลอดจนการจัดหาเงินทุนของสหกรณ์จากส่วนของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ สำหรับในเรื่องนี้จะศึกษาเฉพาะการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ ส่วนการบริหารทุนของสหกรณ์จะศึกษาในเรื่องถัดไป

จากงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4 ที่เพิ่มรายละเอียดข้อมูลบางประการและเพิ่มการวิเคราะห์งบการเงินตามแนวดังตลอดจนการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี 25x5 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รายละเอียดการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์ประจำปี 25x5

รายการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี	จำนวนเงิน	ร้อยละของกำไรสุทธิ
1. ทุนสำรอง	4,334,525.93	10.04
2. ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย	10,000.00	0.02
3. เงินปันผลตามหุ้น (ร้อยละ 5.75)	30,761,103.74	71.27
4. เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนดอกเบียเงินกู้ (ร้อยละ 11)	4,944,148.69	11.45
5. ทุนสาธารณประโยชน์	1,200,000.00	2.78
6. ทุนรักษาระดับอัตราเงินปันผล	20,000.00	3.00
7. ทุนสงเคราะห์สมาชิกผู้ถึงแก่กรรม	1,200,000.00	2.78
8. โบนัสกรรมการและเจ้าหน้าที่	695,000.00	1.61
กำไรสุทธิ	43,164,778.36	100.00

สหกรณ์ออมทรัพย์ทุ่งทอง จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
สินทรัพย์				
สินทรัพย์หมุนเวียน				
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	14,868,757.78	1.39	13,667,529.70	1.35
เงินฝากสหกรณ์อื่น	306,173,063.13	28.70	300,495,684.36	29.68
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น	63,434,637.19	5.95	80,194,165.38	7.92
ลูกหนี้ระยะสั้น-สุทธิ	278,006.36	0.03	31,114.97	0.00
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ	107,614.58	0.01	173,941.14	0.02
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	<u>2,421,749.77</u>	<u>0.23</u>	<u>5,407,163.81</u>	<u>0.53</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	<u>387,283,828.81</u>	<u>36.31</u>	<u>399,969,599.36</u>	<u>39.50</u>
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน				
เงินลงทุนระยะยาว	10,682,500.00	1.00	10,682,500.00	1.06
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	668,163,494.27	62.64	601,316,419.72	59.39
เครื่องใช้สำนักงาน-สุทธิ	226,178.77	0.02	255,779.42	0.03
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	<u>351,692.00</u>	<u>0.03</u>	<u>270,900.00</u>	<u>0.03</u>
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	<u>679,423,865.04</u>	<u>63.69</u>	<u>612,525,599.14</u>	<u>60.50</u>
รวมสินทรัพย์	<u>1,066,707,693.85</u>	<u>100.00</u>	<u>1,012,495,198.50</u>	<u>100.00</u>
หนี้สินและทุนของสหกรณ์				
หนี้สินหมุนเวียน				
เงินรับฝาก	412,133,130.01	38.64	408,628,348.36	40.36
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	<u>434,246.50</u>	<u>0.04</u>	<u>413,189.21</u>	<u>0.04</u>
รวมหนี้สินหมุนเวียน	<u>412,567,376.51</u>	<u>38.68</u>	<u>409,041,537.57</u>	<u>40.40</u>
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น				
สำรองบำเหน็จเจ้าหน้าที่	<u>2,640,450.00</u>	<u>0.25</u>	<u>2,397,590.00</u>	<u>0.24</u>
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	<u>2,640,450.00</u>	<u>0.25</u>	<u>2,397,590.00</u>	<u>0.24</u>
รวมหนี้สิน	<u>415,207,826.51</u>	<u>39.92</u>	<u>411,439,127.57</u>	<u>40.64</u>

สหกรณ์ออมทรัพย์ทุ่งทอง จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ทุนของสหกรณ์				
ทุนเรือนหุ้น (มูลค่าหุ้นละ 10.00 บาท)				
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว	558,047,360.00	52.31	517,822,250.00	51.14
ทุนสำรอง	42,410,601.05	2.98	38,634,523.38	3.82
ทุนสะสมตามข้อบังคับระเบียบและอื่น ๆ	7,877,127.93	0.74	6,884,046.99	0.68
กำไรสุทธิประจำปี	<u>43,164,778.36</u>	<u>4.05</u>	<u>37,715,250.56</u>	<u>3.72</u>
รวมทุนของสหกรณ์	<u>651,499,867.34</u>	<u>61.08</u>	<u>601,056,070.93</u>	<u>59.36</u>
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	<u>1,066,707,693.85</u>	<u>100.00</u>	<u>1,012,495,198.50</u>	<u>100.00</u>

จากงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ปี 25x5 และปี 25x4 จะเห็นได้ว่าสหกรณ์มีสินทรัพย์หมุนเวียนร้อยละ 36.31 และ 39.50 ในขณะที่มีหนี้สินหมุนเวียนร้อยละ 38.68 และ 40.40 ตามลำดับหรืออัตราส่วนสภาพคล่องเป็น 0.94 และ 0.97 ตามลำดับในขณะเดียวกันสหกรณ์มีสินทรัพย์ระยะยาวร้อยละ 63.69 และ 60.50 และส่วนของทุนของสหกรณ์ร้อยละ 61.08 และ 59.36 ตามลำดับ

จากร้อยละของสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนดังกล่าว แสดงว่าสินทรัพย์ระยะยาวของสหกรณ์ใช้จากเงินทุนของสหกรณ์ส่วนหนึ่งและใช้จากหนี้สินหมุนเวียนอีกส่วนหนึ่ง

แผนงานและประมาณการรายจ่ายประจำปี 25x6 สหกรณ์มีแผนจะให้บริการเงินกู้โดยจ่ายเงินกู้ทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพิ่มขึ้นจำนวน 120 ล้านบาท เพราะถือว่าเป็นแหล่งรายได้ที่ผลตอบแทนสูงสุดตามสัดส่วนเงินกู้ระยะสั้นและระยะยาวปี 25x6 เดิมดังนี้

	ปี 25x5	ร้อยละ	ปี 25x6
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ	63,434,637.19	8.67	73,781,700.00
เงินให้กู้ยืมระยะยาว-สุทธิ	<u>668,163,494.27</u>	<u>91.33</u>	<u>777,218,300.00</u>
รวม	<u>731,598,131.36</u>	<u>100.00</u>	<u>851,000,000.00</u>

ดังนั้นสิ้นปี 25x6 สหกรณ์จะมีลูกหนี้เงินให้กู้ยืมทั้งสิ้น 851,000,000 บาท คณะกรรมการดำเนินการและผู้จัดการพิจารณาว่าจะระดมทุนจากแหล่งใด จะเหมาะสมที่สุด และสามารถดำเนินการไปได้ โดยพิจารณาตามลำดับชั้น ดังนี้

1. เงินทุนจากการจัดสรรกำไรสุทธิปี 25x5 (คำนวณเฉพาะตัวเลขเต็ม)

1) ทุนสำรองเพิ่มขึ้น	4,334,500 บาท
2) ทุนรักษาระดับเงินปันผล	20,000 บาท
รวม	4,354,500 บาท

2. เงินทุนจากทุนเรือนหุ้นที่เพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเท่ากับปีที่ผ่าน ๆ มา เพราะสหกรณ์ไม่เน้นการระดมทุนจากหุ้นเนื่องจากต้องมีการจ่ายเงินปันผลค่อนข้างสูง

ดังนั้นเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นคาดว่าจะเพิ่มขึ้น 40,000,000 บาท

3. เงินทุนจากกำไรสุทธิประจำปี 25x6 คาดว่ากำไรสุทธิส่วนใหญ่ได้จากดอกเบี้ยเงินให้กู้ คาดว่า จะเพิ่มขึ้นจากการขยายวงเงินกู้เพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าจะกำไรสุทธิจะเพิ่มขึ้น 3 ล้านบาท

ดังนั้นเงินทุนจากกำไรสุทธิจะเป็น 46,000,000 บาท

รวมเงินทุนที่จะได้รับทั้งหมดจาก 1, 2 และ 3 จำนวน 90,354,500 บาท ซึ่งสหกรณ์จะต้องจัดหาเพิ่มอีก 29,645,500 บาท ที่ประชุมร่วมพิจารณาต่อไปแนวทางที่จะเพิ่มเงินทุนได้อีกดังนี้

4. เงินทุนจากเงินรับฝากจากสมาชิกทั้งหมด 29,645,500 บาท หรือ

5. เงินทุนจากเงินรับฝากจากสมาชิกบางส่วน และถอนคืนเงินลงทุนในสินทรัพย์ระยะสั้น เงินฝากประจำธนาคารและฝากสหกรณ์อื่นหรือเงินลงทุนระยะยาวที่สหกรณ์มีก็ได้อีกบางส่วน

การวิเคราะห์ปัญหาให้พิจารณาทางเลือกที่ 4 และ 5 สหกรณ์จะมีต้นทุนดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มขึ้น หรือต้องสูญเสียโอกาสจากรายได้ที่ได้รับอยู่อย่างไร และทางเลือกใดจะเหมาะสมที่สุด และเป็นไปได้ฝ่ายจัดการเสนอข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้

อัตราดอกเบี้ยรับเงินฝากและเงินลงทุน

เงินรับฝาก	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)
- เงินฝากออมทรัพย์	1.75
- เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ	2.20
- เงินฝากออมทรัพย์สินเจริญ	2.75
- เงินฝากประจำ	3.25
เงินลงทุนอื่น	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)
- ตัวสัญญาใช้เงิน	2.00-3.25
- เงินฝากสหกรณ์อื่น	4.50-5.00
- เงินลงทุนระยะสั้น	3.25-4.00
- เงินลงทุนระยะยาว	3.75-4.50

การตัดสินใจเบื้องต้นของคณะกรรมการตัดสินใจเพิ่มทุนจากเงินรับฝากทั้งหมดอีก 29,645,500 บาท ตามสัดส่วน ร้อยละของเงินรับฝากปี 25x5 ดังนี้

เงินรับฝาก	ปี 25x5	ร้อยละ	ปี 25x6
- ออมทรัพย์	10,774,453.43	2.61	11,530,422.24
- ออมทรัพย์พิเศษ	18,539,332.16	4.50	19,880,038.55
- ออมทรัพย์สินเจริญ	378,864,675.48	91.93	406,127,094.56
- ประจำ	3,954,668.94	0.96	4,241,074.85
รวม	<u>412,133,130.01</u>	<u>100.00</u>	<u>441,778,630.00</u>

ดังนั้นในปี 25x6 สหกรณ์จะมีเงินรับฝากทั้งหมด 441,778,630.00 บาท แบ่งตามสัดส่วนเงินรับฝากข้างต้นแต่ผู้จัดการแจ้งต่อคณะกรรมการว่าเงินรับฝากจำนวนดังกล่าว ทุกประเภทสหกรณ์อาจจะไม่สามารถจัดหาเพิ่มได้ตามเป้าหมายได้และการบริหารจัดการเงินรับฝากของสหกรณ์บริหารจัดการค่อนข้างยาก เนื่องจากเป็นเงินที่สมาชิกจะถอนคืนเมื่อใดก็ได้ ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากภายนอกเปลี่ยนแปลง และปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากค่อนข้างต่ำการจะระดมเงินฝากเพิ่มค่อนข้างทำได้ยาก แนวโน้มสมาชิกส่วนใหญ่จะลงทุนระยะยาว หรือลงทุนซื้อทองคำมากกว่าเงินรับฝากเพราะผลตอบแทนสูงกว่า

และเสนอเพิ่มเติมว่าเงินรับฝากแม้ว่าจะอัตราดอกเบี้ยจะต่ำถ้าเทียบกับเงินลงทุนอื่นแต่เงินรับฝากสหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสูงทั้งค่าเอกสารแบบพิมพ์ การสำรองเงินเพื่อการถอนคืนเงินจำนวนมาก

คณะกรรมการได้พิจารณาตัดสินใจว่ากรณีสหกรณ์ไม่สามารถเพิ่มเงินรับฝากได้ตามเป้าหมาย สหกรณ์ยังมีเงินลงทุนอื่นที่สหกรณ์มีอยู่แล้วถอนคืนมาให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกได้ แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยที่จะได้รับอยู่จะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากก็ตาม แต่เทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่สหกรณ์ได้รับปัจจุบันร้อยละ 6.50 บาท ก็ยังสูงกว่า และมอบหมายให้ผู้จัดการทำงบกำไรขาดทุนล่วงหน้าและจัดทำงบแสดงฐานะการเงินล่วงหน้าด้วย

จากกรณีศึกษานี้จะเห็นได้ว่าสหกรณ์ใช้โครงสร้างหนี้สินและทุน และโครงสร้างสินทรัพย์เดิมเป็นแนวในการคิดคำนวณ เมื่อสหกรณ์มีแผนงานที่จะขยายการให้สินเชื่อ แหล่งเงินทุนแรกสหกรณ์พิจารณาจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีที่ผ่านมา และทุนเรือนหุ้น ซึ่งเป็นเงินทุนที่สมาชิกต้องสะสมตามข้อบังคับส่วนที่ยังต้องจัดหาเงินทุนเพิ่มพิจารณาจากเงินรับฝากซึ่งเป็นหนี้สินหมุนเวียน โดยใช้สัดส่วนโครงสร้างของหนี้สินเดิม เพื่อไม่ให้ต้นทุนเฉลี่ยของสหกรณ์เปลี่ยนแปลงมากนัก ซึ่งคาดว่าจะทำให้สหกรณ์มีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่วางไว้เมื่อจ่ายเงินกู้เพิ่มขึ้นและเมื่อพิจารณาสัดส่วนของหนี้สินและทุนที่เพิ่มขึ้นโดยสรุป ดังนี้

แหล่งเงินทุน	จำนวนเงิน	ร้อยละ	ร้อยละ (สะสม)
1) จัดสรรจากกำไรสุทธิ	4,354,500	3.63	3.63
2) จากทุนเรือนหุ้น	40,000,000	33.33	36.96
3) จากกำไรที่คาดว่าจะได้รับ	46,000,000	38.33	75.29
4) จากเงินรับฝาก	29,645,500	24.70	100.00
รวม	120,000,000	100.00	-

แหล่งเงินทุนของสหกรณ์ในการดำเนินงานปี 25x6 เป็นส่วนของทุนของสหกรณ์ที่เพิ่มขึ้น ในสัดส่วนที่สูง คือร้อยละ 75.29 ของแหล่งเงินทุน ส่วนที่เหลือเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนร้อยละ 24.70 ส่วนการนำไปลงทุนในสินทรัพย์การให้สมาชิกก็จะเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนเพียงร้อยละ 8.67 แต่เป็นสินทรัพย์ระยะยาวร้อยละ 91.33 ซึ่งปัจจุบันสหกรณ์มีอัตราส่วนสภาพคล่องค่อนข้างสูงซึ่งสูงกว่าอัตราส่วนทางการเงินเฉลี่ยเกือบเท่าตัว โดยหนี้สินหมุนเวียนส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝากจากสมาชิกซึ่งมีอัตราการถอนไม่มาก ดังนั้นแม้สหกรณ์จะมีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำกว่า 1.00 แต่ไม่มีความเสี่ยงในการขาดสภาพคล่องและประเด็นสำคัญหนึ่งที่สหกรณ์ควรพิจารณาคือ เป้าหมายกำไรสุทธิและการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้นและการจ่ายเงินกู้เพิ่มขึ้น กำไรสุทธิที่คาดว่าจะได้รับจะสามารถจ่ายปันผลปี 25x6 และเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนดอกเบียเงินกู้ในอัตราเท่าใด ซึ่งจะเป็นปัญหาที่สหกรณ์จะต้องพิจารณาต่อเมื่อสิ้นปี 25x6

ประเด็นการวิเคราะห์

จากกรณีศึกษาข้างต้นนักศึกษามีความเห็นอย่างไร ต่อการที่สหกรณ์นำทุนเรือนหุ้นและกำไรที่คาดว่าจะได้รับเป็นแหล่งเงินทุนในการดำเนินงานเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้นจะมีผลกระทบต่ออะไรอีกบ้าง และกำไรสุทธิของปี 25x6 ถือว่าเป็นแหล่งเงินทุนหนึ่ง แต่กำไรสุทธิของสหกรณ์เกิดขึ้นบางรายการที่เป็นรายการค้างรับและค้างจ่าย สหกรณ์ควรมีเครื่องมือใดมาช่วยจัดการให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 15.4.1 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 15.4.1

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 15 ตอนที่ 15.4 เรื่องที่ 15.4.1

เรื่องที่ 15.4.2 กรณีศึกษาการบริหารทุนของสหกรณ์

จากการศึกษาในเรื่องที่ 15.4.1 การบริหารหนี้สินของสหกรณ์ กรณีสหกรณ์ออมทรัพย์ทุ่งทองจำกัด คณะกรรมการไม่มีนโยบายในการดำเนินการบริหารหนี้สินอย่างมีความเสี่ยง แต่มีการบริหารโดยใช้เงินจากทุนของสหกรณ์ ซึ่งจะมีผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อพิจารณาอัตราส่วนหนี้สินทั้งสินต่อทุนโดยเฉพาะสหกรณ์นำเงินที่ได้ส่วนใหญ่ไปให้สมาชิกกู้ในระยะยาว ซึ่งในปี 25x5 สหกรณ์มีอัตราส่วนหนี้สินทั้งสิน ต่อทุน คือ 0.64 ต่อ 1 ซึ่งต่ำกว่าอัตราส่วนทางการเงินเฉลี่ยของสหกรณ์ประเภทและขนาดเดียวกัน (Peer Group) อย่างไรก็ตาม หนี้สินส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝากจากสมาชิก ซึ่งเป็นเงินรับฝากประเภทออมทรัพย์สินเชิฐย ซึ่งสมาชิกไม่ค่อยได้มีการถอนเงินประเภทนี้ แต่ภาระต้นทุนอาจสูงขึ้นเมื่อใช้เงินทุนจากทุนของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ต้องจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืน

ดังนั้นเมื่อนำเสนอคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาครั้งสุดท้ายถ้าสหกรณ์เน้นการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ที่ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามข้อบังคับและกำไรสุทธิ โดยสหกรณ์มีข้อมูลที่ฝ่ายจัดการนำเสนอ ดังนี้

1. การเพิ่มทุนเรือนหุ้น ในการดำเนินงานระหว่างปีจัดว่าไม่มีต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่จะนำมาหักกำไร การเพิ่มทุนมากกว่าการเพิ่มเงินฝากก็จะทำให้สหกรณ์มีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นแน่นอน สภาพคล่องของสหกรณ์ก็จะเพิ่มขึ้นด้วยและค่าใช้จ่ายดำเนินงานอาจจะน้อยลงด้วย เพราะทุนเรือนหุ้นเป็นเงินทุนระยะยาวสมาชิกจะถอนคืนไม่ได้จนกว่าจะออกจากการเป็นสมาชิก และไม่ต้องมีการจ่ายดอกเบี้ย ของทุนเรือนหุ้นเช่นเดียวกับเงินฝาก แต่จะจ่ายเงินปันผลตามหุ้นหลังจากสหกรณ์มีกำไรสุทธิประจำปีแล้ว

แต่ถ้าเพิ่มทุนเรือนหุ้นเมื่อสหกรณ์มีกำไรสุทธิประจำปีสหกรณ์จะต้องจ่ายเงินปันผลซึ่งในปี 25x5 สหกรณ์จ่ายเงินปันผลถึงร้อยละ 5.75 ของจำนวนค่าหุ้น การที่สหกรณ์เพิ่มทุนและทำให้กำไรสุทธิจริงเพิ่มขึ้นแต่กำไรสุทธิจริงที่เพิ่มขึ้นจะเพียงพอจ่ายเงินปันผลในอัตราที่เหมาะสมหรือสมาชิกพอใจหรือไม่ ยังคาดการณ์ไม่ได้

การเพิ่มทุนเรือนหุ้นนั้นสหกรณ์อาจจะทำได้โดยการระดมหุ้นให้สมาชิกซื้อหุ้นเฉพาะครั้งคราวได้ หรือกำหนดให้สมาชิกถือหุ้นรายเดือนเพิ่มขึ้นก็ได้

2. การเพิ่มทุนสำรองและทุนสะสมตามข้อบังคับ ทุนสำรอง และทุนสะสมตามข้อบังคับได้มาจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี สหกรณ์ได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้นมาแล้วจากกำไรสุทธิปี 25x5 ดังนั้นในปี 25x6 จะไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้อีกส่วนจะเพิ่มอีกเท่าไรอยู่ที่นโยบายการจัดสรรกำไรสุทธิปีถัดไป

3. การเพิ่มกำไรสุทธิ กำไรสุทธิส่วนใหญ่ของสหกรณ์ได้มาจากดอกเบี้ยเงินให้กู้และดอกเบี้ยเงินลงทุนต่าง ๆ กำไรสุทธิของสหกรณ์จะเพิ่มขึ้นได้ถ้าเงินรับฝากของสหกรณ์ไม่เพิ่มขึ้นมาก เพราะดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากจะไม่เพิ่มมากประกอบกับนโยบายในการขยายเพดานเงินกู้จะทำให้มีปริมาณเงินกู้เพิ่มขึ้นส่งผลให้มีดอกเบี้ยเงินให้กู้เพิ่มขึ้น

ดังนั้นแนวทางการจะเพิ่มกำไรสุทธิจากส่วนของหนี้สินและทุนก็คือการลดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก ลง และการลดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากลง เพราะการทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากลดลง สมาชิกส่วนหนึ่ง อาจจะถอนเงินฝากมาถือหุ้นสหกรณ์เพิ่มขึ้นก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติอาจจะเป็นนโยบายที่ไม่เหมาะสมนัก เพราะ การจ่ายเงินปันผลมีอัตราสูงกว่า อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

ในที่สุดคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาทางเลือกตามที่ฝ่ายจัดการนำเสนอที่จะเพิ่มเงินทุน 120 ล้านบาท โดยให้ความสำคัญของการเพิ่มทุนมากขึ้น โดยการลดเงินรับฝากซึ่งเป็นหนี้สินระยะสั้นลงดังนั้น เงินทุนที่สหกรณ์เพิ่มขึ้นเป็นดังนี้

1) เพิ่มจากการจัดสรรกำไรสุทธิปี 2556 จำนวน 4,354,500 บาท

2) เพิ่มจากการเพิ่มขึ้นของเงินรับฝาก โดยลดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากโดยการปรับลดอัตรา ดอกเบี้ยเงินรับฝากลงสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์ทั่วไปเพียงร้อยละ 0.25 บาท ขณะที่เดิม เคยสูงกว่าร้อยละ 0.50-1 บาท คาดว่าเงินรับฝากจะเพิ่มขึ้นเพียง 29 ล้านบาทเท่านั้น

3) เพิ่มจากกำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลจากให้เงินกู้เพิ่มขึ้นเป็นกำไรสุทธิ 46,000,000 บาท

4) เพิ่มขึ้นจากการเพิ่มทุนเรือนหุ้นส่วนที่เหลือจำนวน 40,000,000 บาท

แต่คณะกรรมการดำเนินการก็ยังคงมีความกังวลอยู่ว่าจำนวนทุนเรือนหุ้นที่เพิ่มขึ้น 40 ล้านบาทเศษ รวมกันทุนเรือนหุ้นที่มีอยู่เดิม ปี 25x5 สหกรณ์มีกำไรสุทธิ 46 ล้านบาท จะสามารถจ่ายเงินปันผลคืนสมาชิก ในอัตราร้อยละเท่ากับปีที่ผ่านมาได้หรือไม่ ถ้าไม่สามารถจัดสรรได้จะปรับลดอัตราการจัดสรรกำไรส่วนใด ได้บ้าง และได้มอบหมายให้ฝ่ายจัดการจัดทำข้อมูลเสนอในคราวต่อไป

จากกรณีศึกษาหนี้สินสหกรณ์มีนโยบายการเพิ่มทุนโดยเน้นการเพิ่มทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ ซึ่งก็ คาดว่าดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์จะไม่เพิ่มมากขึ้นกำไรสุทธิของสหกรณ์ก็จะเพิ่มขึ้นและจะทำให้ อัตราส่วนสภาพคล่องของสหกรณ์สูงขึ้น จึงสรุปผลการเพิ่มทุนกรณีนี้เป็นไปตามที่ฝ่ายจัดการนำเสนอดังนี้

แหล่งเงินทุน	จำนวนเงิน	ร้อยละ	ร้อยละ (สะสม)
จัดสรรจากกำไรสุทธิ	4,354,500	3.63	3.63
จากทุนเรือนหุ้น	40,000,000	33.33	36.96
จากกำไรที่คาดว่าจะได้รับ	46,000,000	38.33	75.29
จากเงินรับฝาก	29,645,500	24.70	100.00
รวม	120,000,000	100.00	-

จากสัดส่วนเงินทุนที่จัดหาเพิ่มจะเห็นได้ว่าเป็นหนี้สินหมุนเวียนร้อยละ 24.70 ของส่วนที่จัดหาเพิ่ม ทั้งหมดในขณะที่เงินทุนส่วนนี้จะนำไปลงทุนให้สมาชิกกู้ระยะสั้นร้อยละ 8.67 ของเงินกู้ทั้งสิ้น ซึ่งก็จะมีผล ทำให้สหกรณ์มีสภาพคล่องสูง ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงต่ำ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนจะสูงขึ้น

แต่ประเด็นที่ควรคำนึงถึงอีกประเด็นหนึ่งก็คือการจัดหาเงินทุนเพิ่มจากทุนเรือนหุ้นแม้ว่าสหกรณ์มีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ประเด็นที่คณะกรรมการกังวลว่าจะสามารถจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนได้เท่ากับอัตราที่จ่ายในปี 25x5 ได้หรือไม่ซึ่งถ้าไม่สามารถทำได้สมาชิกอาจจะไม่พอใจแล้วคณะกรรมการจะมีเหตุผลอธิบายต่อที่ประชุมใหญ่อย่างไรจึงจะเหมาะสม

และประเด็นของการจัดหาเงินทุนจากกำไรสุทธิจัดว่าเป็นส่วนของทุนซึ่งเมื่อสหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิประจำปี กำไรสุทธิส่วนใหญ่ถูกจัดสรรเป็นเงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนดอกเบี๋ยรับซึ่งรวมกันแล้วคิดเป็นร้อยละ 82.727 ของกำไรทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อจัดสรรแล้วก็จะจ่ายคืนสมาชิกทั้งหมด และสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่จะประชุมใหญ่ได้ในช่วงต้นปีด้วย ดังนั้นจึงเกิดรายการกำไรสุทธิหรือการจัดสรรเป็นหนี้สินหมุนเวียนด้วยยิ่งทำให้สภาพคล่องของสหกรณ์ช่วงต้นปีต้องมีมากกว่าปกติเพื่อจะสามารถจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนสมาชิกได้ช่วงต้นปี

ประเด็นการวิเคราะห์

การจัดหาเงินทุนของสหกรณ์ จากส่วนของทุนจะมีผลดีต่อสหกรณ์มากกว่า กรณีจัดหาเงินทุน จากส่วนหนี้สินอย่างไร คณะกรรมการต้องพิจารณาปัจจัยอะไรบางอย่างที่จะมีผลกระทบต่อการดำเนินงาน ของสหกรณ์

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 15.4.2 แล้ว โปรดปฏิบัติกิจกรรม 15.4.2

ในแนวการศึกษาหน่วยที่ 15 ตอนที่ 15.4 เรื่องที่ 15.4.2

บรรณานุกรม

จราพร แก้วคราม. (2547). การศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด. ใน เอกสารประกอบการขอประเมินบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสหกรณ์ 7ว. กลุ่มพัฒนาระบบ การบริหารจัดการ. สำนักพัฒนาระบบการบริหารจัดการสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์.

ภาคผนวก

สหกรณ์ออมทรัพย์ ทุนนิยม จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน (งบดุล)
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4

	หมายเหตุ	ปี 25x5 บาท	ปี 25x4 บาท
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน	2	839,326,029.36	725,600,998.36
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	3	1,305,747,986.93	719,688,178.42
เงินฝากสหกรณ์อื่น	4	3,588,113,106.80	3,635,436,999.55
เงินลงทุนระยะสั้น	5	1,512,262,192.66	2,667,272,613.29
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ	6	18,605,379.82	17,557,008.92
ลูกหนี้ระยะสั้น-สุทธิ		4,585,118.79	1,994,273.11
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมรับ-สุทธิ	7	<u>188,583,528.05</u>	<u>157,506,021.91</u>
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น		<u>7,457,223,342.41</u>	<u>7,925,056,093.56</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน			
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	4	13,159,032,348.87	13,188,183,571.04
เงินลงทุนระยะยาว	5	9,827,206,575.83	7,845,142,027.05
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	8	12,014,863.62	12,861,962.42
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ		112,137,931.00	119,862,989.36
สิทธิการใช้ประโยชน์อาคารสำนักงาน	9	<u>1,059,149.50</u>	<u>1,059,188.50</u>
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น		<u>23,111,450,868.82</u>	<u>21,167,109,738.37</u>
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		<u>30,568,674,211.23</u>	<u>29,092,165,831.93</u>
รวมสินทรัพย์			
หนี้สินและทุนของสหกรณ์	10	8,975,110,943.91	7,937,761,915.07
หนี้สินหมุนเวียน	11	7,352,767,717.90	7,961,601,819.75
เงินกู้ยืมระยะสั้น	12	<u>88,927,540.71</u>	<u>81,189,021.83</u>
เงินรับฝาก		<u>16,416,806,202.52</u>	<u>15,980,552,756.65</u>
หนี้สินหมุนเวียนอื่น			
รวมหนี้สินหมุนเวียน			
หนี้สินไม่หมุนเวียน			
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	13	29,185,117.42	18,850,940.17
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน		<u>29,185,117.42</u>	<u>18,850,940.17</u>
รวมหนี้สิน		<u>16,445,991,319.94</u>	<u>15,999,403,696.82</u>

หมายเหตุ	ปี 25x5 บาท	ปี 25x4 บาท
ทุนของสหกรณ์		
ทุนเรือนหุ้น (มูลค่าหุ้นละ 10.00 บาท)		
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว	10,495,508,960.00	9,722,748,400.00
ทุนสำรอง	1,699,556,588.79	1,568,791,578.54
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ	14 696,825,875.98	675,462,535.99
กำไร (ขาดทุน) จากการลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	315,608,494.65	278,600,302.32
กำไรสุทธิประจำปี	915,182,971.87	847,159,318.26
รวมทุนของสหกรณ์	14,122,682,891.29	13,092,762,135.11
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	30,568,674,211.23	29,092,165,831.93

หมายเหตุ: ประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นายทุนนิยม สหกรณ์)
ประธานกรรมการ

(นายสหกรณ์ ทุนนิยม)
เลขานุการ
วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 25x6

สหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	%	บาท	%
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน				
เงินให้กู้ยืมและเงินฝาก (รายละเอียด 1)	546,723,657.45	36.70	483,458,462.57	35.61
เงินลงทุน (รายละเอียด 2)	943,073,706.51	63.30	875,812,394.30	64.39
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทน				
จากการลงทุน	<u>1,489,797,363.96</u>	<u>100.00</u>	<u>1,359,270,856.87</u>	<u>100.00</u>
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและการลงทุน				
เงินรับฝาก	174,344,358.22	11.70	181,994,404.08	13.38
เงินกู้ยืมระยะสั้น	303,837,062.48	20.39	230,804,270.92	16.97
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและการลงทุน	<u>478,181,420.70</u>	<u>32.09</u>	<u>412,798,675.00</u>	<u>30.35</u>
หัก หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ-ลูกหนี้	18,853,258.67	1.27	19,595,687.09	1.44
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ-ดอกเบี้ยเงิน				
รับฝากสหกรณ์ค้างรับ	<u>1,604,246.57</u>	<u>0.11</u>	<u>0.00</u>	<u>0.00</u>
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุนสุทธิ	<u>991,158,438.02</u>	<u>66.53</u>	<u>927,876,494.78</u>	<u>68.21</u>
บวกรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย				
ค่าธรรมเนียมแรกเข้า	84,600.00	0.01	132,200.00	0.01
กำไรจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	805,000.00	0.05	0.00	0.00
เงินรางวัลสลากออมสิน	2,723,200.00	0.18	2,428,200.00	0.18
เงินรางวัลสลาก ธ.ก.ส.	1,580,000.00	0.11	1,450,000.00	0.11
รายได้ค่าเช่าห้องประชุม	139,705.00	0.01	0.00	0.00
รายได้ค่าเช่าสถานที่	36,000.00	0.00	318,820.00	0.02
เงินเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ชสอ.	0.00	0.00	13,756.59	0.00
รายได้ค่าจัดประชุมสัมมนาเพื่อให้สินเชื่อสหกรณ์อื่น	240,000.00	0.02	253,200.00	0.02
รายได้เบ็ดเตล็ด	366,643.18	0.02	123,440.78	0.01
รวมรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย	<u>5,975,148.18</u>	<u>0.40</u>	<u>4,719,617.37</u>	<u>0.35</u>

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	%	บาท	%
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน				
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่:	28,957,640.35	1.94	31,375,651.69	2.31
เงินเดือน	9,210,343.04	1.29	18,468,174.55	1.36
ค่าล่วงเวลา	591,552.25	0.04	1,006,488.25	0.07
ค่ารักษาพยาบาล	890,804.94	0.06	894,923.88	0.07
ค่าเล่าเรียนบุตร	122,544.00	0.01	139,182.00	0.01
สวัสดิการช่วยเหลือการศึกษานูตร	45,900.00	0.00	49,800.00	0.00
เงินสมทบกองทุนเงินทดแทน	4,129.00	0.00	4,855.00	0.00
เงินสมทบกองทุนประกันสังคม	332,946.00	0.02	459,782.50	0.03
เงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	1,278,043.76	0.09	1,147,504.00	0.08
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่:				
ค่าน้ำเหินจ์และชดเชยเจ้าหน้าที่	3,191,984.05	0.21	6,667,415.95	0.49
ค่าเบี้ยประกันอุบัติเหตุเจ้าหน้าที่	119,250.00	0.01	114,750.00	0.01
ค่าเครื่องแต่งการเจ้าหน้าที่	472,000.00	0.03	472,000.00	0.03
สวัสดิการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ประสบภัย	2,000,000.00	0.01	0.00	0.00
ค่าเบี้ยประกันสุขภาพกลุ่มเจ้าหน้าที่	328,656.83	0.02	107,611.69	0.01
ค่าเข็มเกียรติคุณ	30,800.00	0.00	0.00	0.00
ค่าฝึกอบรมและร่วมประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่	445,394.00	0.03	254,233.00	0.02
ค่าสัมมนาเจ้าหน้าที่	1,693,292.48	0.11	1,588,930.87	0.12
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์:	18,084,244.66	1.21	27,216,568.83	2.00
ค่าเช่าอาคารสถานที่	415,447.00	0.03	415,447.00	0.03
ค่าบริการบำรุงรักษาอาคาร	641,558.84	0.04	541,911.15	0.04
ค่าไฟฟ้า	1,541,036.95	0.10	1,475,424.74	0.11
ค่าน้ำประปา	25,672.08	0.00	25,720.19	0.00
ค่าสิทธิการใช้อาคารสำนักงานตัดจ่าย	7,725,058.36	0.52	16,595,765.17	1.22
ค่าปรับปรุงและตกแต่งสำนักงานตัดจ่าย	999,589.33	0.07	0.00	0.00
ค่าบริการบำรุงรักษาเครื่องใช้สำนักงาน	149,635.81	0.01	181,210.16	0.01
ค่าซ่อมแซมและปรับปรุงเครื่องใช้สำนักงาน	56,804.09	0.00	83,055.83	0.01

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	%	บาท	%
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์:				
ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์	160,366.34	0.00	707,426.67	0.05
ค่าประกันภัยภัยทรัพย์สิน	39,641.36	0.00	39,641.36	0.00
สิทธิการใช้ซอฟต์แวร์ตัดจ่าย	0.00	0.00	2,046,233.46	0.15
ค่าใช้จ่ายพัฒนาปรับปรุงซอฟต์แวร์	662,767.01	0.04	0.00	0.00
ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษายานพาหนะ	270,785.02	0.02	162,114.19	0.01
ค่าเบี้ยประกันภัยและภายยานพาหนะ	153,139.69	0.01	95,394.41	0.01
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	236,543.68	0.02	23,313.4	0.02
ค่าเสื่อมราคา-เครื่องใช้สำนักงาน	1,688,175.42	0.11	4,616,911.10	0.34
ค่าเสื่อมราคา-เครื่องคอมพิวเตอร์	2,385,399.66	0.16	0.00	0.00
ค่าเสื่อมราคา-ยานพาหนะ	932,624.02	0.06	0.00	0.00
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก	4,326,059.92	0.29	4,185,686.42	0.31
ค่าสมมนาสมาชิก	2,197,522.42	0.15	1,883,079.42	0.14
ค่าใช้จ่ายฝึกอบรมวิชาชีพ	59,520.00	0.00	36,200.00	0.00
ค่าใช้จ่ายมอบทุนการศึกษาบุตรสมาชิก	59,760.00	0.00	53,492.00	0.00
ค่าพิมพ์หนังสือรายงานกิจการประจำปี	451,490.00	0.03	407,620.00	0.03
ค่าพิมพ์หนังสือและเอกสารเผยแพร่สมาชิก	6,247.50	0.00	57,780.00	0.00
ค่าใช้จ่ายการบริการด้านการเงินครบวงจร	1,295,550.00	0.09	1,519,020.00	0.11
ค่าพาหนะเจ้าหน้าที่ทำนิติกรรม	248,070.00	0.02	219,495.00	0.02
ค่าที่จอดรถ	7,500.00	0.00	9,000.00	0.03
ค่าใช้จ่ายดำเนินการอื่น	30,582,669.40	2.05	22,658,886.95	1.67
ค่าเบี้ยประชุม	1,011,600.00	0.07	898,800.00	0.07
เงินสมนาคุณ	3,292,716.00	0.22	3,448,607.00	0.25
ค่าตอบแทนผู้ตรวจสอบกิจการ	240,000.00	0.02	240,000.00	0.02
ค่าตอบแทนผู้สอบบัญชี	260,000.00	0.02	260,000.00	0.02
ค่าเบี้ยประกันอุบัติเหตุกรรมการ	36,000.00	0.00	35,803.50	0.00
ค่าเครื่องแต่งกายกรรมการ	64,000.00	0.00	64,000.00	0.00
ค่าฝึกอบรมและร่วมประชุมสัมมนากรรมการ	258,111.00	0.02	327,245.00	0.02

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	%	บาท	%
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก				
ค่าสัมมนากรรมการ	770,889.17	0.05	579,216.38	0.04
ค่าใช้จ่ายประชาสัมพันธ์	1,934,514.75	0.13	1,620,912.85	0.12
ค่าใช้จ่ายในการให้สินเชื่อ	574,581.50	0.04	567,033.02	0.04
ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมสัมมนาเพื่อให้สินเชื่อแก่สมาชิก	2,253,809.14	0.15	1,947,547.80	0.14
ค่ารับรอง	246,967.00	0.02	130,972.00	0.01
ค่าธรรมเนียมการโอนเงิน	64,729.00	0.00	100,887.94	0.01
ค่าบริหารจัดการกองทุนส่วนบุคคล	4,358,785.37	0.29	3,823,997.48	0.28
ค่าใช้จ่ายสำนักงาน	545,940.99	0.04	557,976.09	0.04
ค่าใช้จ่ายงานบ้าน	366,944.67	0.02	305,688.88	0.02
ค่าเบี้ยประกันโรภภัย	214,132.89	0.01	198,258.06	0.01
ค่าธรรมเนียมไปรษณีย์	436,973.00	0.03	436,410.00	0.03
ค่าวัสดุสำนักงาน	739,098.45	0.05	830,540.57	0.06
ค่าวัสดุคอมพิวเตอร์	1,232,887.14	0.08	1,129,776.68	0.08
ค่าใช้จ่ายหยั่งเสียงเลือกตั้ง	1,423,411.73	0.10	200,445.00	0.01
ค่าใช้จ่ายจัดการประชุมใหญ่	2,608,069.82	0.18	2,556,208.32	0.19
ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ	444,924.00	0.03	337,037.00	0.02
ค่าสนับสนุนการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย	423,129.00	0.03	433,134.90	0.03
ค่าใช้จ่ายดำเนินคดี	311,767.69	0.02	301,670.00	0.02
ค่าใช้จ่ายโครงการครบรอบการจัดตั้งสหกรณ์ฯ	6,079,162.94	0.41	877,280.40	0.06
ค่าโทรศัพท์	373,563.52	0.03	433,458.08	0.03
ค่าใช้จ่ายในการให้เช่าห้องประชุม	11,396.00	0.00	25,980.00	0.00
ปรับปรุงบัญชีปีเก่า	4,564.63	0.00	0.00	0.00
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	81,950,614.33	5.50	85,436,793.89	6.28
กำไรสุทธิ	915,182,971.87	61.43	847,159,318.26	62.28

สหกรณ์ออมทรัพย์ทุนนิยม จำกัด
รายละเอียดประกอบงบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25x5 และ 25x4

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	%	บาท	%
1. รายละเอียดดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและเงินฝาก				
ดอกเบี้ยรับจากเงินให้สมาชิกกู้	164,303,042.38	11.03	168,524,090.72	12.39
ดอกเบี้ยรับจากเงินให้สหกรณ์อื่นกู้	331,483,317.09	22.25	280,624,232.86	20.63
ดอกเบี้ยรับเงินฝากธนาคาร	1,509,574.76	0.10	1,476,053.24	0.11
ดอกเบี้ยเงินฝากสลากออมสิน	1,500,000.00	0.10	1,583,761.10	0.12
ดอกเบี้ยเงินฝากสลากทวีทรัพย์ ธ.ก.ส.	1,180,000.00	0.08	1,180,000.00	0.09
ดอกเบี้ยเงินฝากสหกรณ์อื่น	46,747,723.22	3.14	1,070,324.65	2.28
รวมดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและเงินฝาก	546,723,657.45	36.70	484,458,462.57	35.61
	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	%	บาท	%
2. รายละเอียดผลตอบแทนจากเงินลงทุน				
เงินปันผลหุ้นชุมนุมสหกรณ์ธนกิจไทยจำกัด	2,775,000.00	0.19	0.00	0.00
เงินปันผลหุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทยจำกัด	27,285,053.50	1.83	26,520,052.00	1.95
เงินปันผลหุ้นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	187,500.00	0.01	187,500.00	0.01
ดอกเบี้ยรับจากพันธบัตรรัฐบาล	65,904,347.71	4.42	7,010,523.24	6.40
ดอกเบี้ยรับจากพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	53,502,739.72	3.59	3,565,649.26	3.94
ดอกเบี้ยรับจากพันธบัตรธนาคารอาคารสงเคราะห์	8,202,410.94	0.55	8,179,999.99	0.60
ดอกเบี้ยรับจากตั๋วแลกเงินธนาคารแลนด์แอนด์เฮอร์สเพื่อรายย่อยจำกัด (มหาชน)	0.00	0.00	32,876.71	0.00
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นธนาคารกรุงศรีอยุธยา จก. (มหาชน)	1,816,438.35	0.12	4,502,739.70	1.80
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นธนาคารเกียรตินาคิน จก. (มหาชน)	10,227,945.20	0.69	838,356.16	0.00
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นบริษัททุนธนชาติ จก. (มหาชน)	19,653,698.62	1.32	4,217,123.28	1.78
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นบริษัท ปตท. จก. (มหาชน)	80,157,201.81	5.38	1,969,489.96	6.76
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นบริษัท การบินไทย จก. (มหาชน)	137,174,794.10	9.21	142,684,794.51	10.49
ดอกเบี้ยรับจากหุ้น บ. โทเทิลแอนด์เชิร์ส คอมมูนิเคชั่น จก. (มหาชน)	0.00	0.00	,176,712.33	0.60
ดอกเบี้ยรับจากหุ้น บ. ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จก. (มหาชน)	31,368,449.46	2.11	4,274,000.00	2.52
ดอกเบี้ยรับจากหุ้น บ. ปตท.เคมีคอล จก. (มหาชน)	41,943,999.99	2.82	6,250,958.90	3.40
ดอกเบี้ยรับจากหุ้น บ. แอควาเนชั่นโฟร์เซอรัล จก. (มหาชน)	14,740,273.80	0.99	4,700,000.00	1.08
ดอกเบี้ยรับจากหุ้น บ. โกลว์ พลังงาน จก. (มหาชน)	21,618,266.40	1.45	1,559,200.00	1.58
ดอกเบี้ยรับจากหุ้น บ. ไทยออยล์ จก. (มหาชน)	4,051,726.13	0.27	9,480,000.00	0.70
ดอกเบี้ยรับจากหุ้น บ. เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จก. (มหาชน)	4,512,328.79	0.30	,094,383.56	0.45
ดอกเบี้ยรับจากหุ้น บ. ควอลิตี้เฮาส์ จก. (มหาชน)	8,338,292.72	0.56	,165,278.96	0.67
ดอกเบี้ยรับจากหุ้น บ. ปูนซิเมนต์ไทย จก. (มหาชน)	8,941,096.22	0.60	10,700,000.20	0.79

	ปี 25x5		ปี 25x4	
	บาท	%	บาท	%
2. รายละเอียดผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ต่อ)				
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. ทางด่วนกรุงเทพ จก. (มหาชน)	6,448,397.37	0.43	6,655,657.58	0.49
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จก. (มหาชน)	16,607,876.99	1.11	6,562,500.29	1.22
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. ออยชยาแคปปิตอล ออ โตลิส จก. (มหาชน)	14,577,998.14	0.98	5,344,546.67	1.13
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. โออาร์พีซี จก. (มหาชน)	23,037,873.16	1.55	22,971,462.20	1.69
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. เหมราชพัฒนาที่ดิน จก. (มหาชน)	44,174,124.23	2.97	3,487,506.85	0.99
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ ปตท. อะโรเมติกส์ และการกลั่น จก. (มหาชน)	1,065,658.74	0.07	1,061,138.19	0.08
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. ไอร์อิตาคันลคอนเน็คชั่น จก. (มหาชน)	3,529,643.83	0.00	3,520,000.00	0.00
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. สุภาลัย จก. (มหาชน)	7,480,438.36	0.50	7,460,000.00	0.55
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. พฤษภาเรียลเอสเตท จก. (มหาชน)	2,527,253.41	0.17	2,437,500.00	0.18
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. ไมเนอร์อินเตอร์เนชั่นแนล จก. (มหาชน)	18,940,855.17	1.27	6,674,587.08	1.23
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. ทางยกระดับดอนเมือง จก. (มหาชน)	40,699,999.88	2.73	0,700,000.00	2.99
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. บ้านปู จก. (มหาชน)	6,467,671.20	0.43	4,859,589.02	0.36
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. น้ำตาลมิตรผล จก. (มหาชน)	5,631,068.48	0.38	0.00	0.00
ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้ บ. อินโดรามาเวนเจอร์ส จก. (มหาชน)	8,090,191.78	0.54	0.00	0.00
ผลตอบแทนจากการลงทุนกองทุนส่วนบุคคล บลจ. กรุงไทย	82,207,930.50	5.52	55,306,669.19	4.07
ผลตอบแทนจากการลงทุนกองทุนส่วนบุคคล บลจ. บัวหลวง	91,721,669.73	6.16	48,661,598.57	3.58
ผลตอบแทนจากการลงทุนกองทุนส่วนบุคคล บลจ. เอ็มเอฟซี	27,463,492.08	1.84	0.00	0.00
รวมผลตอบแทนจากเงินลงทุน	<u>943,073,706.51</u>	<u>63.30</u>	<u>875,812,394.30</u>	<u>64.39</u>